ڀٽڪي ويل سپنا

(ناول)

عزيز ڀنڀرو

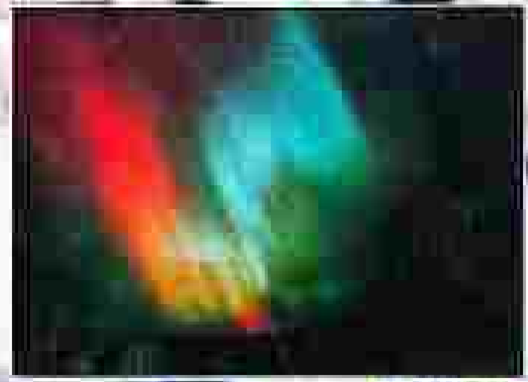

پٽڪي ويل سپنا

(ناول)

عزيز پنيرو

ڪمپوز: سرتاج جمالي

ڪويتا پبليڪيشن
حيدرآباد- 2008ع

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪويتا پبليڪيشن جو ڪتاب نمبر- 35

ڪتاب جو نالو: ڀٽڪي ويل سپنا

موضوع: ناول

ليکڪ: عزيز ڀنڀرو

ڇاپو پهريون: نومبر 2008ع

تعداد 500

ٽائيٽل: انٽيل ڪميونيڪيشن حيدرآباد ڪمپوزنگ ڪمپيوٽنگ: سرتاج جمالي

ڇپائيندڙ: ڪويتا پبليڪيشن 9 بي جيمس حيدر چوڪ حيدرآباد سنڌ

ڇپيندڙ: انٽيل ڪميونيڪيشن حيدرآباد

قيمت 175 رپيا

اسٽاڪسٽ

سنڌيڪا بڪ شاپ، سچل بوڪ سينٽر، ذوالفقار بوڪ ڊيپو، [illegible] حيدرآباد
[illegible]

BHATKI VIYAL SAPNA
[Novel]
By © Aziz Bhambhro

Edition: First
Year: Novembr -2008
Quantity: 500
Title: Intel Communications, Hyderabad.
Published by: Kavita Publication, Hyderabad – Sindh.
Composing & Printed by: Intel Communications, Hyd.
Tel: 0092-22-2721172
Price: Rs. 175-00

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

اڳارو جو ٻي تاريخ

ارپنا

جيجل امڙ جي نانءَ...

جيڪا 11 مارچ 2007ع
21 صفر المظفر 1428هه
بروز آچر صبح 30_11 وڳي
ڪلندي ئي ڪِلندي هلي ويئي...
۽ مڪمل يتيميءَ جو داغ ڏيئي،
روئندن کي ڇلائي ويئي

توکان پوءِ ڪير اسانجي،
سيرين لهندو سار
لڙڪ لڙي پيا لار ڪري

- عزيز پنيرو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

فهرست

اداري پاران	موهن مدهوش	7
پوپٽ پرن جهڙا رنگ چونڊيندڙ: عزيز پنيرو	امين ارباب	08
سيني لاءِ عزيز: عزيز پنيروا	ٻانهي حنيف ڪريمو	10
ڏات جي ڏيهه جا مخدوم بلاول	امير منڱرو	13
ليکڪ ڇا ٿو چوي؟	عزيز پنيرو	16

پٽي ويل سپنا	19

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

اداري پاران

سنڌي ادب ۾ ناول جي کوٽ گهڻي عرصي کان رهي آهي جيڪا هن ڪري ناول نگار آهن ته اهي ناول لکڻ ڏي ڇڏي ڏنو آهي، ۽ جي ڪو لکن ٿا ته ان کي ڇاپڻ وارو ڪونهي. ان حوالي کان عزيز پنيري جو نالو ناول نگار طور پهريون دفعو منظرِ عام تي اچي رهيو آهي جنهن پنهنجي ناول "پتڪي ويل سپنا" ۾ هڪ ڪردار "سپنا" کي خوب ڪنيو آهي "سپنا" پنجاب جي هڪ ڪاليج لائيف کان پتڪندي پتڪندي سنڌ ۾ پهچي ٿي جتي هو سيوهڻ ۽ لاڙ جي علائقن ۾ پنهنجي پيار ڪهاڻي جون پيڙائون پوکي ٿي.

"پتڪي ويل سپنا" ۾ ڊائلاگ جو سٽاءُ به اهڙو آهي جنهن کي پڙهي، پورو ڪرڻ کان سواءِ رهي نٿو سگهجي. اميد ته پنهنجي اداري "ڪويتا پبليڪيشن" پاران پيش ڪيل هيءُ ناول، پاٺڪن جي جذبن کي ضرور ڇُهندو.

— موهن مدهوش
حيدرآباد
29 نومبر 2007ع

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پوپٽ پرن جهڙا رنگ چٽيندڙ عزيز پنيرو

عبرت اخبار جي ڊيسڪ تي وٺي، تن ڏينهن اسڪولي ڊريس ۾ آيل آن ننڍڙي ڇوڪري سان پلڪ پيو هئس جنهن ۾ اخباري نمائندگي جي خواهش ڪٽي مون سان مليو هو. تنهن ڪيس بارائو انگل ڏسي مرڪي دلداري ڏيئي روانو ڪيو هئم ۽ سوچيو هئم ته ٻن ڏينهن کان پوءِ انهيءَ انگل تان پاڻ لهي ويندو پر جڏهن موٽيل جهڙن اکرن سان لکيل خبرن جو ڀريون لفافو کوليو هئم ته يقين ئي نه آيو ته هي خبرون انهيءَ ڇوڪري جون لکيل ٿي سگهن ٿيون. جنهن جي چمار اڃا پڙهڻ ۽ کيڏڻ واري هئي. ڇاڪاڻ ته صحافتي سجاڳي نه هئڻ ڪري تن ڏينهن سينيئر نمائندن جون آيل خبرون به ايڊٽ لاءِ ڏاڍيون وڏيون هيون، پر هن همراهه جون تراشيل خبرون پنهنجون سرخيون ۽ ڪالم به پاڻ ئي مقرر ڪري وٺنديون هيون. تڏهن سوچي ورتو هئم ته هن همراهه جي اندر ۾ ضرور ڪائي ذات نسري رهي آهي ۽ مون منڊس پرپور همت افزائي جو عزم ڪري ورتو هو. تو ڙي جو سندس آيل خبرن ۽ ڪالمن کي مون مناسب ڪوريج ڏيڻ شروع ڪئي، پر هو مسلسل وقت سان گڏ منزل طرف ويندڙ راهن تي پڇڪڙا پيو مضبوطيءَ سان ڪنڊو رهيو ۽ ڦڙي ڦڙي ڪوڊ تياريائين ۽ اڄ جڏهن ان دور کان هن وقت تائين جا پيرا ڳڻيان ته ڪالهه جهين ڪلاس جي ڊيسڪ تي ڦري پيرو ۾ ويٺي خبرون لکي عبرت کي موڪليندڙ ننڍڙو عزيز اڄ صحافت

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪهاڻي، ناول ۽ شاعري ۾ پاڻ مڃرائي ۽ هن خوبصورت ناول "پتڪي ويل سپنا" ڇپجڻ کان پوءِ "صاحب ڪتاب" جي حيثيت سان "عزيز پنهور" جي وڏي نانءُ سان اڀري سامهون آيو آهي.

اهو لکندي مونکي خوشي ٿي رهي آهي ته عزيز جنهن به صنف تي قلم کنيو آهي، ان سان وفاداري سان نڀايو آهي. ڪيس ڪهاڻيڪار جي روپ ۾ ڏسو ته هو معاشري جي اوڻاين تي بيچين نظر اچي ٿو. ناول ۾ هو اهڙا ته رومانس جا رنگ پُرتجسس انداز سان پيري ٿو جو پڙهندڙ اڄ بہ وساري ناول جي ڪردارن جو حصو بڻجي پوي ٿو.

شاعريءَ ۾ هو انتهائي حساس، معصوم ۽ پوئٽ جي پرن جهڙا قدرتي رنگ رکي ٿو ۽ جيڪڏهن صحافت ۾ ڏٺو وڃي ٿو ته عزيز نہ فقط صحافت جا سيڪي درجا پڙهيل محسوس ٿئي ٿو پر سچ جي هن اڻانگي راهن تي پير پٿون ڪريءَ سر ترڻ تي رکي بہ ڏاڍ ۽ ظلم خلاف للڪار بڻجي اڀين چوندي محسوس ٿئي ٿو ته:

آڪو ٽڪر ٽر، مٿان روهہ رتيون ٿئين

پر جيڪڏهن ناول واري پاسي وڃبو ته هن نازڪ ۽ ناياب صنف جي سيني بنيادي گهرجن کي پورو ڪندي نظر اچي ٿو. انهيءَ ڳالهہ جي ثابتي طور عزيز پنهور جو ناول "پتڪي ويل سپنا" اوهانجي هٿن ۾ آهي. معاشي تنگيءَ جي نخرن کي منهن ڏيندڙ عزيز جي ڪاميابيءَ جو هڪڙو سبب سندس اخلاقي ڪردار، سماج سڌارڪ طبيعت ۽ ماڻهپي جو درد بہ ٿي سگهي ٿو. جاڪاڻ ته هن معاشري جي هر مظلوم، پريشان ۽ ڏکويل ڪردار لاءِ اٿين قربانيون ڏنيون آهن. جيئن سندس ڪهاڻين ۾ ڏکي ماڻهن لاءِ مثبت رول ادا ڪندڙ ڪردار بلايون ڪندي نظر اچن ٿا.

۽ سندس انهيءَ نرالي طبيعت نہ رڳو ڪيس ڪردارن جي پرک ڏني، بلڪ ڪردارن ۾ پاڻ سمائڻ ۽ حقيقت کي قريب ترين بيان ڪرڻ وارا پنهنجي تي لکجندڙ لفظ بہ انهيءَ طبيعت جو ئي تحفو آهن.

آخر ۾ دعا آهي ته شال عزيز جي ذات جو ٽڙهيو ادب جي مستقبل تي ترندو رهي ۽ سنڌ ۾ سرهاڻ جو واءُ گهلندو رهي - آمين

- امين ارباب
حيدرآباد

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سيني ۽ لاءِ عزيز: عزيز پنهيرو..!

خود عزيز جي جهڙي جي معصوميت هڪ ته لکي سگهيل ناول جهڙي آهي... ڪنهن ڏاهي جي چوڻي ٿي ياد پوي ٿي ته "The man, who has no imagination, has not wings" (اهو شخص جنهن جا تصور نه آهن، ان جا پر نه آهن). پر عزيز جا تصور هماليه جي پر... منهنجي نظر ۾ هڪ نه ڪيترن آسمان جيڏا آهن. تنهن ڪري ته ادب جي افق ۾ لڙ لڙائي، هڪ نه ڪيترن آڪار جي جستجو ۾ هڪ رومانس جي ميناري جهڙي رنگن ۾ گهه، ڪن ڪنوارن هٿن جي ڪنڪناٽي جهڙي من فريب احساساتي جلوي ۾ هي ناول تخليق ڪري ويٺو آهي، جو پڙهندڙن جي دماغ جا گهيرا هڪ ٽڪاءُ سان اڏاري ڇڏيا اٿس...!!

عزيز ته عزيز آهي... پر مونکي انهي ڪري به عزيزن کان وڌيڪ عزيز آهي، جو ڪاليج ۾ پڙهڻ واري سنهري ايامن ۾ سنڌس رومانوي ڪهاڻين جو پاڇو مون واري دل جي ڪوري ڪنواري عشق مثال ڪنهن پريءَ جي پاڇي جيان پيل هو- ۽ آئون عزيز جو اڻڊو پرستار هئس/آهيان. عزيز جيڪو لکيو ۽ جيترو لکيو اهو ايترو ئي مٽاس جي مهڪ ۾ مهڪيل آهي جيتري

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سنڌس آواز جي دلفريب شيري پڙهندڙن کي پولن ۾ موهي وجهي ٿي.

ادب جي ناهموار ڪڙن تان ڪڏهن لنگهي، عزيز جي آڳرين اهي شهريت جا چند لوري عمر ۾ ڇُهي ورتا آهن. جيڪي چند هر ڪهاڻيڪار جي نانءَ واري آڱرين جو نصيب ناهن هوندا. ننڍڙي شهر جي لوڙهن وارين ور وڪڙ ڪانڀنڊڙ گهٽين ۾ بلورن سان کيسا ڀريو هڪ جيڏن سان ڊوڙي "آئي گهي" رانديون کيڏندڙ عزيز ڪڏهن ڇا ٿو ڀو ته سنڌ جي سيتي ساڃاهه وند، حساس دلڙين لاءِ عزيز بڻجي پوندو...! آئون عزيز جي لکيل هن رومانٽڪ ۽ پرتجسس ناول تي ڪنهن فڪري پهلو سان ڪجهه ڳالهائي انهيءَ ڪري به لکڻ نٿو چاهيان ته عاشق کي ڪڏهن به پنهنجي محبوب جا عيب نظر نه ايندا آهن ۽ محبوب تنهن ڪان ڇوٽيءَ تائين سراپا سونهن لڳندو آهي، توڙي جو عزيز پنهور ملڪاڻي شريف جهڙي هڪ ننڍڙي وسندي جي مظلوم ماڻهن جي دانهن جو درمان ٿي، انهن جي گهٽيل آواز ۾ پڙاڏو پيدا ڪرڻ واري سوچ کي اپنائي صحافتي ڊوڙ ۾ شل پکيڙ ٿي ڪهاڻي لکڻ واري ٿڌي هوا جو جهولو ڪانئڻ به وساري ويٺو آهي پر تڏهن به هو انهن ستارن جيترن پرستارن کان ڪڏهن به نه آهي وسريو جيڪي اڄ به عزيز جون ڇپيل پراڻيون ڪهاڻيون رسالن ۾ پڙهي من جي مونجهه لاهين ٿا، ڇاڪاڻ ته عزيز جا الفاظ ۽ تشبيهون ڪيتري ڪومل جذبن جي ترجماني ڪن ٿا.

مونکي ايجا به مختصر لکڻو هي جو ته پنهنجن جي سچ کي ڪڙڪيٽو ٽيڪارڻ واري عيب کان آئون صفا اڻتي آهيان ڪيترا دفعا عزيز ۽ عزيز جي ناول "پتڪي ويل سپنا" بابت لکي، ان ڪري به ڦاڙي ڇڏيم. ڇاڪاڻ ته منهنجي اندر جو تخليقڪار خود ٿي عزيز جي نثر جو مداح رهيو آهي پوءِ جڏهن ڪنهن جون چار سٽون پڙهي ڪجهه لکڻ سکيو هجي ته اهو ماڻهو انهن سکيل سٽن سان ڇا لکي سگهندو...؟ سچ پڇ ته منهنجي لاءِ عزيز جون سٽون هر اونداهي موڙ تي چانڊوڪي جو چنڊ رهيون آهن.

عزيز پنهوري جو هي حساس ناول پڙهندي، دل عجيب احساسن ۾ ويڙهجي وڃي ٿي ۽ سنڌس نفيس ڪردار "سپنا" جي ڏُکل ڏکن ۾ روح ۾ ويراڳي موسمون لهي ٿيون اچن. هن ناول جي هڪ خصوصيت اها به آهي، جو ناول پڙهندي وقت جو احساس وسري وڃي ٿو ۽ پڙهندڙ پاڻ وساري خود ناول جو ڪردار بڻجي انهن رستن ۾ پيچرن تي ڊوڙون پائڻ لڳي ٿو جيڪي ليکڪ جي قلم مان لڏي نڪرن ٿا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پنجاب يونيورسٽيءَ جي رنگينين مان پٽڪي جڏهن حساس شاعر جي تصورن مان جنم وٺندڙ سيني وسنقين سهڻي رينگس جهڙي "سپنا" لاڙ جي گهميل هوائن واري شهر بدين جي روڊن تي پشمي پيرن جي تنيڏن وڪن سان ڊوڙي لال، گلابي، اڇا، ڦڪا، گلاب، چنبيلي ۽ موتيا وکڻڻ لڳي ٿي تڏهن سڄو من خوشبوءِ خوشبوءِ ٿي مهڪڻ لڳي ٿو ۽ پڙهندڙ جي اکين تي عجيب ڳهر چڙهي پوي ٿي...!

ناول "پٽڪي ويل سپنا" جي پڄاڻي 20 مئي 1999ع تي لاڙ تي ڪڙڪي پيل ان خطرناڪ طوفان تي ٿئي ٿي، جيڪو بدين ضلعي جي تاريخ جو هڪ ڪارو باب ليکيو ويندو. انهيءَ وحشتناڪ طوفان جا اکين ڏٺا حقيقي منظر هن ناول کي تاريخي بڻائي سگهن ٿا. ليڪڪ انهن طوفاني تباهڪارين جي ايڏي ته گهرائي سان منظرڪشي ڪئي آهي جو جڻ ته اکرن بجاءِ ورقن تي انهن لڱ ڪانڊارينڊڙ منظرن جون تصويرون چاپيل هجن، جن کي ڏسندي اکيون پرجي اچن ٿيون.

مجموعي طور عزيز پنيري جو هي ناول پرپور احساس سان ٽمٽار آهي ۽ پڙهندڙ کي پاڻ سان گڏ کڻي هلي ٿو.

آخر ۾ منهنجي اها ئي دعا آهي ته شال عزيز پنيري کي محنتن جي اهڙي موٽ ملي جو هو اسان لاءِ ٻيهر ناول ۽ ڪهاڻيون لکندو رهي. سندس قلم جي مس ڪڏهن به نه کٽي ۽ عزيز جون آڱريون ڪٽي به ٽڪ نه پچين - آمين

- "باغي" حنيف کوسو
بدين
25_03_07

ڏات جي ڏيهه جا مخدوم بلاول

ڪهاڻيءَ جو سفر تہ ڳهڻ پوءِ شروع ٿيو هو من جي اکين جي آغوش ۾ ايڪ ڪهاڻيون اٿهيءَ ڪان پهرين سرگردان سفر هيون، جڏهن سنڌس ڳوٺ پرسان خاڪ بدوش شڪارين جا لڏا گذرندا هئا. گڏهن جي خرزنن ۾ پيل ٻارڙا، هر منظر کي اچرج مان ڏسندڙ عورتون، لڏي پويان ڊوڙندڙ ڪتا ۽ ٻارڙا ڏسي من جي من اندر ۾ ايڪ ڪهاڻيون سرجيون هيون. اهڙين ڪيترين ئي ڪهاڻين جا ٽٽل ٽڪرا من جي لاشعور ۾ لياڪا پائيندا هئا. ڪنهن جو حساس ٻارڙو عزيز اهڙن ڪيترن ئي حسين منظرن جو ميلاپ آهي. اٿهن ئي رنگن من جي مطالعي ۽ مشاهدي جو سهارو وٺي ڪيس ڪهاڻي جي ڪاروان جو اهو مسافر بڻائي ڇڏيو آهي، جنهن جي هر هڪ رڳ ۾ پيار سمايل آهي.

سماجي اڻ برابرين ڪيترن ئي اهڙن نوجوانن کي اذيتناڪ لمحن جي ڪهاڻي ۾ پيڙهين ٿيون. ڏات جي ڏيهه جا مخدوم بلاول جڏهن پنهنجي وجود جي هر هڏ جا ٽڪرا ڪات پڙهن ٿا تہ اها اذيت هنن کي ڪجهه نہ ڪجهه لکڻ تي مجبور ڪري ٿي. عزيز پنهنجي سميت هن وهي جا اهي نوجوان جن کي غم روزگار جڪڙي ڇڏيو آهي اهي جڏهن زنگيل ريتن، رسمن ۽ رواجن

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

خلاف قلم کڻي ڪجهه لکڻ شروع ٿا ڪن ته اوچن مينارن جا برج پنهنجن بنيادن سميت لڏڻ ٿا لڳن. لاڙ جي نوجوان ذات ذکين جا لفظ پڙهي مونکي انهن ۾ ڳوڳوش جي آواز جا پڙاڏا ٻڌڻ ۾ ايندا آهن. درد ڪائنات جو گڏيل رشتو آهي سرحدون انهيءَ رشتي اڳيان ڪا معنيٰ نه ٿيون رکن. عزيز جي هن ناول جي سپنا ۾ وارث شاهه ۽ بابا فريد جي ديس جا درد شمشير جي شهر ۾ جلڻهن گلن جي روپ ۾ وکڙي ڪنهن ساجن کي پنهنجو پاڻ اربي ٿي يا جڏهن 20 مئي 1999ع وارو طوفان لاڙ جي پٽيءَ کي ٻن ڪلن لاشن جي پيٽا ۾ هڪ لاش ساحل سنڌس سانوري ساجن جو اربي لڳي تڏهن گجرانوالا جي مٽيءَ مان ڳوهيل گلفروش سپنا ڪائنات جي اها دردوندي دل ٻنجي ٿي وڃي جنهن لاءِ ڪنهن ڪري چيو هو ته "تير ڪڻي ٻه هلي پر تڙپون اسين تا جڏهن ته ساري جهان جو درد اسانجي دل ۾ هجي"
عزيز جو هي ناول پڙهڻ سان دل عشق جي راهن ۾ ويهه ٿي واڱون وڄائي ويهندڙ "ملنگياڻي" پنجي قلندر جي آڳر ۾ ڌمالون هڻڻ تي مجبور ٿئي ٿي اهو عزيز جو ڪمال نه آهي پر اهي سڀ عنايتون انهيءَ عشق ۽ ويراڳ جون آهن جيڪو خبر نه آهي ته ڪهڙا ڪهڙا جلوا ٿو پسائي
احساس ۽ جذبن جي اوچائين کي ڪڻ واري "ٽوٽ پٽي" ڪٿي ڪنهن وڏي ناڻي واري عظيم ۽ مهان وٽ هجي ته سهي پر پاڻ صفا سولي ۽ سادي سنڌي ۾ اها ڳالهه سمجهون ٿا ته ملڪاڻي شريف جو هي ليکڪ جيڪو مختلف رسالن ۽ اخبارن ۾ لکي لکي پنهنجي دور جي نوجوانن جي چاهتن، محبتن ۽ عاشقين جو ترجمان بڻيو آهي سو سچائي جي سنڌ جو هڪ پلوڙ ليکڪ ٿي اڀرندو وسيلن جي اڻاٺ سبب هُو توڙي جو اٺ ڪتابن جا ڇپائي "مشتاق مسرور باريجي" جو رڪارڊ نه توڙي سگهي پر سنڌس خيال جي گهرائي ۽ ڪمال جي تشبيهن مان مظهرالاسلام جي خوشبوءِ ضرور ايندي
عدالت جي ڪٽهڙي کان شروع ٿيندڙ هي ناول جذبن چاهتن، محبتن دل لڳين، دوستين، دوکن، نفرتن، عقيدتن جا سفر طئه ڪري ولاسي جي پٽن ويجهڙا جي ويهين مئي 1999 واري ڏينهن ساجن جي لاش کي ڳولي ٿو ته انهيءَ ۾ ڪوڙ سارا پلاٽ ۽ ڪردار اچن ٿا ۽ ڪنهن به طرح بيان نه ٿي سگهڻ واري ڪيفيت جو شڪار ٿي بنجن ٿا. اهي سڀ عزيز جي روح ۾ اتڪيل اڻ پوريون ڪهاڻيون آهن جن کي لکڻ لاءِ هن کي ٿي ڪوششون

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

وڌيون آهن.

سمن سرڪار جي نگريءَ جي هن ڪوڙيءَ پنهنجي ناول ۾ جنهن طريقي سان 20 مئي 1999 واري طوفان جي منظرڪشي ڪئي آهي، ان لاءِ سندس ڪمال ڪاريگري ۽ احساس جي اک کي ڄڀس ڦُجي پر انهي سانحي جا ٻه اهڙيڪ رهجي ويل منظر آهن جن تي تمام گهڻو ۽ دل کولي لکڻ جي ضرورت آهي. هڪ صحافيءَ جي حيثيت ۾ آءٌ جڏهن منهنجي پسنديده سبجيڪٽ ناول بابت ڪجهه لکڻ ويٺو آهيان ته مون کي ڪجهه عجيب عجيب پيو محسوس ٿئي. هڪ صحافي دردفروش به آهي ۽ هڪ ڪهاڻيڪار سڄي دنيا جي دردن کي پنهنجي سيني ۾ سمائي ٿو.

ناول لکڻ پيار جو پورهيو آهي ۽ پنهنجي محبوب جي چوليءَ ۾ موتين جا گل هڻڻ پرين جي اک مان ڪتر ڪيڻ معصوم ٻارڙي جي ٿڪل رانديڪي کي جوڙڻ جي ڪوشش ڪرڻ هڪ ناول نگار جو ڪم آهي. جاندار ناول تخليق ڪرڻ ايترو به وڏيڪ احتياط اونهائي، سگهه ظالمي ۽ مشاهدي جو ڪم آهي. اڇو ته عزيز لاءِ دعائون گهرون ته ذات جي ديوي هن مٿان ايترو به وڏيڪ مشفق ۽ مهرباني ٿئي ۽ هُو اسان کي اهڙا خوبصورت ناول ۽ ڪهاڻيون ڏي جن کي پڙهندي اسان جي احساس جا مست جلها رقص قلندري ۽ وجدان ۾ اچي وڃن ۽ خانه بدوش شڪارين جي لڏي ۾ ويندڙ ٻارڙا ۽ سپنا جي ٽوڪريءَ ۾ پيل موتين جيان مهڪڻ لڳن.

هڪ ليکڪ سگهڻ جو پرچارڪ آهي سچ ۽ سگهڻ جو هي سنجوڳ ڪوي شال ايترو وڏيڪ وڌي ۽ ويجهي!!

- امير منڊرو

بدين

15_4_2007

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ليکڪ ڇا ٿو چوي؟

هر نئين تخليق هميشه درد ۽ پيڙائن مان پيدا ٿيندي آهي، جيئن ماءُ پيٽ ۾ نون مهينن کان اسرندڙ وجود کي ڏرتيءَ تي جنم ڏيڻ وقت زندگي ۽ موت جي ڪشمڪش مان گذري، ڄڻڻ پار کي جنم ڏيندي آهي ته سندس پيٽ لڙي پوندو آهي ۽ هوءَ پرسڪون ٿي پوندي آهي. تيئن هڪ ليکڪ به ذهن ۾ اسرندڙ ڪنهن نئين تخليق کي ڪاغذ جي ڌرتي تي جنم ڏيڻ کان اڳ تڙپي، لڇي راتيون جاڳي، ڪيئي پورگنائون پوکي ٿو ۽ ڪنهن نئين تخليق کي جنم ڏيڻ کان پوءِ هو ڏاڍو پرسڪون ٿي پوندو آهي ۽ سندس اندر لڙي پوي ٿو. اهين منهنجو هي ناول "پنکي ويل سپنا" به 14 مهينن جي درد پيڙائن مان تسري پوءِ جنميو آهي ۽ سچي ڳالهه اها به آهي ته هن ناول جي لکجڻ کانپوءِ منهنجو اندر ايترو ته خالي ٿي پيو، ايڏو ته پرسڪون ٿي پيس جو اڄ تائين ڪائي ننڍڙي ڪهاڻي به ڪنهن رسالي کي ڏيئي نه سگهيو آهيان!!

هونئن به سائين منهنجو پنهنجي قلم تي لکڻ به اختيار نه رهيو آهي. اها الائي ته منهنجي خامي چئبي يا خوبي جو آئون لکڻ به ليکڪ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

واري ٽيڪنڪ استعمال ڪري، پلاٽ ٺاهي، مطالعا، مشاهدا ڪري هڪ ڪهاڻي به لکي ناهيان سگهيو. جيڪڏهن اهڙي ڪوشش به ڪئي اٿم ته ڪنهن سيڪڙات چترڪار وانگي تصويرن بدران ڪارٽون لهي پيا آهن. پر ڪڏهن ڪڏهن اخبار يا ريڊيو لاءِ مختصر تحرير لکڻ جو سوچي ويٺو آهيان ۽ ڏات ديوي ڪنوار جي ڪنهن جهڙي رنگن ۾ رڱجي، ذهن جي پيڪڙيل دروازي جي وٽين منجهان مرڪي پيئي آهي ۽ ڪائي خوبصورت ڪهاڻي سڄي رات جي ٿڪل "ناچڻي" جيئن پني جي بستر تي سمهي پيئي آهي. ا ها دوستوا منهنجو پنهنجي قلم تي ان ڪري به ڪڏهن اختيار ڪونه رهيو آهي جو انيڪ دفعا شاعري لکڻ جو سوچي ويٺو آهيان ۽ ڪهاڻي لکجي ويئي آهي. ناول لکڻ جو سوچي ويٺو آهيان ۽ ننڍڙو غزل لکي اٿي ويجان ٿو. انهيءَ ڪري ئي مون هيستائين جيڪو به لکيو آهي، ان ۾ منهنجي مرضي تمام گهٽ رهي آهي، پر قلم جي موڊ تي سڀڪجهه لکجي ويو آهي. ان ڏينهن به آئون پريس ڪلب ۾ تن تنها ويٺو هئس. سامهون ٽيبلن وارا سفيد پنا پيل هئا. سوچيم ته گهڻن ڏينهن کان مهربان دوست امين ارباب جي ريڊيو پروگرام "سڳنڌ" لاءِ ڪائي ياد نه موڪلي اٿم. چو ته هڪ پيچ جي ياد لکي وٺان...! پر جڏهن قلم کڻي لکڻ شروع ڪيم ته قلم جي رواني ۾ اوچتي تيزي اچي ويئي ۽ مواد وڏيڪ پنن تي ڦهلجڻ لڳو. سوچيم ته شايد ڪهاڻي جڙندي، پر ٽيبل تي پيل سڀ پنا کڻي ويا ۽ لکجندڙ ڪٿا جو ڪٿي ڇيڙو نه آيو. تڏهن بيزاريءَ مان پنا ويڙهي هڪ خاني ۾ اڇلائي ڇڏيم ۽ مونکي اهو سڀڪجهه هڪ بڪواس (فضول) لڳو هو. پر جڏهن ڪجهه عرصي کان پوءِ ساڳيا پنا کڻي پڙهيا هئم ته ڪجهه لفظ وڻڻ لڳا هئا. اتان کان ئي پيهر قلم جي رواني شروع ٿي. ائين مختلف مرحلن ۽ ڪيفيتن ۾ 14 مهينن جي عرصي کان پوءِ ان ڪٿا کي ڪا نئي معنيٰ ملي ويئي ها. اها معنيٰ "پنکي ويل سپنا" جي ڪردارن ۾ ضرور توهان کي ڪٿي نظر ايندي.

آئون ناول بابت ڪا به دعويٰ نٿو ڪريان. چاڪاڻ ته آئون ادب جي "الف" واري ڏاڪي تي بيٺل آهيان ۽ ان جا پيا طبقا اڃا به مٿي آهن. جن لاءِ اڃا قدم کڻڻا اٿم. هن ناول بابت به آئون ذاتي راءِ ان ڪري نٿو شامل ڪريان چاڪاڻ ته منهنجو مطالعو ۽ مشاهدو تمام گهٽ آهي. جتي اها وضاحت به ضروري ٿو سمجهان ته هن ناول ۾ ڪائي سارا ماڳ، مقام الهامي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

طور شامل ٿي ويا آهن. ان ڪري مڪا بہ ڪمي بيشي نظر اچي تہ ضرور منهنجي اصلاح ڪجو. مونکي سيني جي راين جو انتظار رهندو. چاڪاڻ تہ لکندڙ کان پڙهندڙ جو ذهن وڌيڪ تيز هوندو آهي. اگر ڪوئي دوست منهنجي هن ڪچڙن هٿن جي پهرين پورهئي تي تنقيدي نظرن سان ڏسندو تہ آئون سندس جائز تنقيد کي نصيحت سمجهي قبوليندس. آخر ۾ آئون هن ناول کي ڪتابي صورت ۾ آڻڻ جو سڄو سارو ڪريڊٽ پنهنجي محسن ۽ محبوب دوست "امين ارباب" کي ڏيندس. جنهن جي همت افزاين، دلچسپي ۽ ڪوشش مونکي ناول سهيڙي ڇپرائڻ جيتري جرئت بخشي. ٻئي نمبر تي آئون پنهنجي پياري دوست عبدالمالڪ ملڪاڻيءَ جو بيحد ٿورائتو آهيان جنهن ناول ڇپرائڻ جهڙي انتهائي مشڪل ڪم ۾ مون سان ٻانهن ٻيلي ٿي ٿيايو ۽ ڪٿي بہ مونکي اڪيلائي جي احساس ۾ اڪيلو نہ ڇڏيائين ۽ گهڻو ٿورائتو آهيان دوست حفيظ لغاري جو جنهن قيمتي گهڙين جا ڪي پل هن ناول کي ڏنا. آخر ۾ آئون منڙي ماڻهو ۽ ڪويتا پبليڪيشن جي روح روان پياري موهن مدهوش جو بيحد احسانمند آهيان، جنهن مون جهڙي نئين ليکڪ کي اهميت ۽ اوليت ڏيندي ناول "پلڪن ويل سپنا" وقت سر مارڪيٽ ۾ آڻڻ جو احسان ڪيو.

سانگ سلامت - سنڌ سلامت

- عزيز پنهيرو
ٽپال گهر ملڪاڻي شريف،
ضلعو بدين
0302_8842061
0334_3010660

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪورٽ جو ٽائيم شروع ٿيڻ کان ڪجھ گھڙيون اڳ ئي عدالت جي دربار ۾ ماڻھن جي رش وڌي ويئي. ٻنھجون سيٽي پرجي ويون. ڪجھ ماڻھو گڏجي سڏجي گنجائش کان وڌيڪ سيٽن تي ويھي رھيا... گرما گرمي ۽ تجسس ڀريو ماحول ٿھي ٻيو ھو ڪمري عدالت ۾ گڏ ٿيل ماڻھن جي سرھاڻن ۾ ڪاٻ ڳالھ سمجھ ۾ نہ پئي آئي ھر ڪا ٽولي پنھنجي پنھنجي اندازي موجب فيصلي جا اڳواٽ نتيجا ڪڍي رھي ھئي...

اڄ ھڪڙي عجيب نوعيت جي ڪيس جي فتويٰ صادر ٿيڻي ھئي. تجسس جيئن پيو ٿيڻ بيقراري ۾ وڌي رھيو ھو...!!

۽ اھو تجسس ان ڳالھ جو ھو تہ جسٽس نعيم احمد جي عدالت ۾ اڄ سنڌس سڄي ۾ پاءُ. سرڪاري ڪاموري وسيم احمد صاحب بابت ڪورٽ سگھوري ڪي ان مشھور اسڪينڊل ڪيس جو فيصلو ڏيڻو ھو جنھن ۾ وسيم احمد ٻاران نشي جي حالت ۾ ھڪ سوشل ورڪر ناري زبيدہ سان سنڌس گھر ۾ گھري زوري زنا ڪرڻ جو ڪيس داخل ٿيو ھو جنھن لاءِ چيو ٿي ويو تہ ھڪ سماجي تنظيم سان سلھاڙيل نوجوان ۽ خوبصورت ناري زبيدہ جي اڪثر معاملن ۾ سنڌس آفيس ۾ اچ وڃ رھندي ھئي.

..... ڪورٽ ۾ اڳين سيٽ تي جج جسٽس نعيم احمد ۽ جوابدار سرڪاري ڪاموري وسيم احمد جو ٻيءُ وقار احمد بچاءَ واري وڪيل جي پرڀ وٺل ھو.

ڪابي طرف واري سيٽ تي ان سوشل تنظيم جو ڊائريڪٽر نعمت علي ۽ سنڌس پرڀ نفيس ويس ۾ نازڪ ناري مس زبيدہ حرا سيل ٿيڻ سان چوري چوري عدالت جو جائزو پي وٺتو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مس زبيده جي وڪيل سان بائريڪٽر نعمت علي جي ملندڙ ڳالهه ٻولهه مان مايوسي ظاهر ٿي رهي هئي ۽ وڪيل صاحب ڪيس دلداريون ڏيندو رهيو هو. ڪورٽ هال ۾ ويٺلن عجيب بحث ۽ تبصرا پئي ڪيا.

مس زبيده جي پوئين بئنچ تي ويٺلن مان ڪنهن چيو "پئي ڇا ٿيندو؟؟"

"نتيجو سڀني جي سامهون آهي جوابدار نئين پاڻ ۽ جج وڏو پاڻ ۽ وچ ۾ ويٺو آهي، انهن جو پيءُ....؟؟" بس بابا!! فيصلو ته طئي ٿيل ٿي اينڊي پاڻ اجايا بحث ٿا ڪريون.!!"

مايوسيءَ جي عالم ۾ مس زبيده مڙي پوئين بئنچ تي ان نوجوان ڏانهن نهاريو ۽ موت ۾ تبصرو ڪندڙ نوجوان نظرن ئي نظرن ۾ ساڻس بيوس همدرديءَ جو اظهار ڪيو.

وقار احمد جي پرواري بئنچ تي ويٺل ٽولي مان آواز آيو "ڪجهه به هجي، عدالتون رشتن ۽ عقلي دليلن تي ڪونه ٿيون هلن. فيصلا ثبوتن ۽ شاهدين تي ٿيندا آهن. اڄ ته رڳو فيصلو ئي نه پر خود انصاف جو امتحان آهي. هوٿن ته جسٽس نعيم احمد جي انصاف ڪان ڪوبه انڪار نٿو ڪري پر اڄ ڏسڻو آهي ته پنهنجي پيءُ جي سامهون سڳي پاڻ جي تقدير جو ڪهڙو نه فيصلو ڪري ؟؟!"

وقار احمد سڄي گفتگو ٻڌي ڪانپيو ڦهري نگاهن سان ان ٽولي طرف نهاريو ۽ نوجوانن جي سڄي ٽولي جي چپن تي معنيٰ خيز مرڪ وکري ويئي.... عدالت جو پويون دروازو کلندي ئي سڄي هال ۾ خاموشي ڇانئجي ويئي، جج صاحب نمودار ٿيو ته احترامن سڀئي وڪيل ۽ عام ماڻهو اٿي بيهي رهيا. پر وقار احمد پنهنجي سيٽ تان اٿڻ جي تڪليف ضروري ڪونه سمجهي. نائيڪ ڦرتيءَ سان وڏي وچي ڪرسيءَ کي ٿورڙو پوئتي هٽايو ۽ جسٽس نعيم احمد صاحب عدالتي ڪمري ڏانهن ڏسڻ بغير باوقار نموني پنهنجي انصاف واري ڪرسي تي ويهي رهيو.

سڀئي ٻيهڻ خاموشي سان پنهنجي سيٽن تي ويهي جج صاحب جي چهري کي اهين تڪڻ لڳا جڻ سندس تاثرات مان فيصلائي عبارتون پڙهندا هجن. پر ڪوبه سندس چهري جا تاثرات نوٽ نه ڪري سگهيو. هو اڄ به عام ڏينهن وانگي مطمئن ويٺو رهيو.

ريڊر وڏي اڄي ڪجهه فائيل ۽ ڪيس جي لسٽ سندس اڳيان معذبانه انداز ۾ پيش ڪئي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هن پهرين لسٽ چيڪ ڪئي ۽ پوءِ فائيلن تي هڪ نظر وڌي ۽ پوءِ عدالتي ڪارروائي شروع ٿي ويئي.

جج صاحب جي سامهون ڊائيس تي ويٺل ساڄي ۽ کاٻي پاسي وسيم احمد ۽ مس زبيده جا وڪيل ڪيس جا فائيل کولي بحث جي تياري ڪري رهيا هئا. وسيم صاحب ڪورٽ جي جوابدارن واري ڪٽهڙي ۾ به پنهنجي جاهه و جلال سان اتين آڪڙيو بيٺو هو جڻ هن ڪوئي ڏوهه نه پر بهادري، جو ڪارنامو سرانجام ڏنو هو ۽ هال ۾ ويٺل تماشبين کيس پنهنجا اهي مداح ۽ خوشامدڙيا پئي محسوس ٿيا، جيڪي اڄهو کيس گلن جا هار پارائي ڪلهن تي کڻي نچڻ وارا هجن‌ــــ!!

شايد کيس يقين هو بلڪ فخر هو ته اڄ سنڌس مقدر جو فيصلو ڪنهن ٻي وٽ نه پر پنهنجي وڏي پاءُ وٽ ٿيڻو هو ۽ کيس پڪ هئي ته هو کيس پارائي حرڪت سمجهي معاف ڪري ڇڏيندوــــ!

جج صاحب حڪم ڪيو: ”ڪارروائي شروع ڪئي وڃي“

وسيم صاحب جي وڪيل ائڊووڪيٽ اعجاز عالم فائيل ۾ نظرون ڄماڻندي بحث ۾ پنهنجي اصيل کي بچائڻ جا دليل پيش ڪيا.

”آنر ايبل سر! “مسٽر وسيم احمد هڪ سٺي ساک رکندڙ ذميوار سرڪاري آفيسر آهي. هن جي ايمانداري جا قصا سرڪاري ايوانن تائين پڙاڏو بڻجي گونجندا رهن ٿا.“

وڪيل ”مس زبيده جڻي ڏانهس آڱر جو اشارو ڪيو ۽ هوءَ ڇوڪري ڇرڪي سڌي ٿي ويهي رهي.“

”يوئر آنر“ مس زبيده پنهنجي حسن ۽ جواني جي زور تي مسٽر وسيم احمد کي پنهنجي ڄارفن جو اسير بنائڻ لاءِ عشق جو ڄار وڇايو اڪثر آفيس ۾ اچي کيس مختلف بهانن سان ريجهائي ڇاڏي، جون آڇرون ڪندي رهي. هن جو شايد اهو خيال هو ته هوءَ هڪ وڏي ايماندار آفيسر جي ڏال بڻجي زندگي کي پُررونق ۽ رنگيني ۾ گذاريندي، پر جڏهن وسيم احمد کيس هر طرح سان مايوس ڪيو تڏهن هن چئلينج سان ڌمڪي، ڏني هئي ته هوءَ کيس ميڊيا ٽرائيل ذريعي بدنام ڪندي.“

”يوئر آنر“ توهان کي ته خبر آهي ته اخبارون ڪنهن سهڻي ڇوڪري، جي تصوير تي ٽي وڪامن ٿيون. ان ڪري مس زبيده پنهنجي سونهن کي ڪيش ڪرائي اخبارن جي ذريعي هڪ ايماندار آفيسر کي بدنام ڪيو آهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"يوئر آنر" مان عدالت کي گذارش ڪندس ته مسٽر وسيم احمد بيگناهه آهي کيس باعزت بري ڪري سندس يارن مس زبيده تي عزت جو ڪيس داخل ڪيو وڃي."

"Objection your honour….
Point of order."
"Yest order."

"يوئر آنر" منهنجي دوست وڪيل پنهنجي اصيل کي بچائڻ لاءِ هڪ شريف عورت تي نازيبا الزام مڙهيا آهن." مس زبيده جو خاندان ايترو غريب نه آهي جو هوءَ ڪنهن آفيسر جي دولت خاطر پنهنجي عزت ميڊيا آڏو نيلام ڪري ڇڏي."

"يوئر آنر" (فائيل هٿ ۾ لوڏيندي) هي اخباري ڪٽنگس شاهد آهن ته ڪنهن به اخبار ۾ اڄ تائين مس زبيده جي تصوير نه ڇپي آهي. البته پان کي ايماندار آفيسر چورائيندڙ مسٽر وسيم احمد مختلف هنڌن تي ڏنل اخباري انٽرويوز ۽ پريس ڪانفرنسن ۾ پنهنجا فوٽو ڪيرائي هڪ شريف عورت جي عزت بدلي شهرت حاصل ڪرڻ ۾ ڪابه گهٽتائي ڪونه ڪئي آهي."

"يوئر آنر" هي اخباري ڪٽنگس فائيل کولي ڏسو (فائيل جج آڏو رکيائين ۽ جج صاحب ورق ورائي اخباري بيان ڏسڻ لڳو.)

وڪيل گڏوگڏ بحث جاري رکيو.

"يوئر آنر" انهن اخبارن ۾ ڪٿي به مس زبيده جي تصوير ڇپيل ناهي. جنهن کي منهنجي دوست وڪيل جواز بنائي هڪ شريف خاندان جي سپاجهڙي عورت کي بدنام ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي آهي؟

"يوئر آنر" ان ڳالهه جو اهو به ثبوت آهي ته مس زبيده پنهنجي عزت بچائڻ خاطر دانهون ڪيون. جنهن تي بازيسري ڳڏ ٿي ويا ۽ ڏوهاري مسٽر وسيم احمد کي پڪڙي ڪجهه مارڪٽ به ڪئي وئي ۽ موقعي تي پوليس پهچي کيس پنهنجي تحويل ۾ ورتو ان لاءِ سرمشير ناموں. پوليس رپورٽ ۾ شاهديون موجود آهن."

وڪيل هڪ بيو فائيل جج صاحب آڏو پيش ڪري ڇڏيو.

جج صاحب ڪٽنگس فائيل هڪ طرف رکندي بيو فائيل کڻي ورتو. وڪيل خاموشي سان بيٺو رهيو.

۽ ڪورٽ هال ۾ هلڪو هلڪو گوڙ شروع ٿي ويو. ماڻهو پيهر تبصرن ۾ پئجي ويا. مس زبيده جي وڪيل مدبرانه انداز ۾ دليل بازي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪنهن وسيم صاحب کي ڏوهاري ٺهرائڻ لاءِ ٺوس ثبوتن ۽ دليلن سان مخالف وڪيل اعجاز عالم جي بحث کي کوکلو ڪري ڇڏيو.

جوشيلو ماحول ٺجي ويو هو.

وسيم صاحب غضبناڪ نظرن سان ڪڏهن مخالف وڪيل ته ڪڏهن مس زبيده ڏانهن انتقامي اکين سان ڏسي رهيو هو.

مس زبيده ۽ سنڌس ڊائريڪٽر جا چهرا چمڪي پيا هئا.

جج ۽ ڏوهاري جو پيءُ وقار احمد عجيب ڪيفيتن مان گذري رهيو هو سنڌس چهري تان هڪڙيون لڪيرون ايرڻ ٿي ۽ ٻيون لهي ٿي ويون....!؟

جسٽس نعيم صاحب فائيل جي مطالعي ۾ مشغول هو ۽ سنڌس ريڊر ٽائيپ رائيٽر ۾ ڪورا پنا ٺاسائي رهيو هو.

ماٺهن ۾ عجيب ولولو اچي ويو. ڇڻ پڻ. سرياڻ کان وٺي سڻنيما هال ۾ فلم کان اڳ ٿيندڙ ڪچهرين ۾ تبديل ٿيڻ لڳي.

اوچتو ميز تي متر ڪي جا ٺڪاءُ ٿيا.

آرڊر..... آرڊر...... آرڊر....

۽ سڄي هال ۾ خاموشي چانئجي ويئي.

عدالت مس زبيده کي حڪم ڪيو ته هوءَ ڪٽهڙي ۾ اچي صفائي پيش ڪري.

مس زبيده ٿاٻڙندڙ قدمن سان وڪيلن جي ڊائسن جو سهارو وٺي ڪنهن عليل مريض وانگي ڪٽهڙي ۾ اچي بيٺي. پگهر جا موتي سڄي چهري تي ٽمڪندڙ رنگين بلبلن وانگي جهرمر ڪري رهيا هئس سڄي جسم جو ڳاڙهو رت، ڳورين ڳلن تي مڙي آيو هئس ۽ سنڌس ان معصوميت تي خود مخالف وڪيل کي به پيار اچڻ لڳو هو.

مس زبيده ڪٽهڙي ۾ اچي ڪجهه چوڻ لاءِ چپ چوريا.... پر لفظ ڪنڌا ٺجي چپن ۾ ڇپي ويس.

ٽي ڀيرا مسلسل جستجو باوجود صرف "سر" کان اڳتي ڪجهه به نه چئي نه سگهي.

نڙيءَ کي صاف ڪرڻ لاءِ لڳاتار گيتون ڏيندي رهي.

نيٽ اکڙين جا ڇپر ڇلڪي پيس....

ڪٽهڙي جي ريلنگ تي مٿو ٽيڪي هلڪي اوڇنگار ڏنائين ۽ پوءِ ٽنگن مان طاقت ڇڏرائجي ويئي. ڪٽهڙي ۾ ڍرڪي ويهي رهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سنڌس وڪيل پوڙهي اڄ ڪيس سهارو ڏنو ۽ هوءَ درد جي ڪيفيت ۾ لڇندي ۽ روئيندي اچي پنهنجي سيٽ تي ويهي رهي....

ڏک جي هڪ مقناطيسي لهر سپني دلين مان پار ٿيندي گذري وئي. سوڳوار ماحول ســـڪيون پرڻ لڳو. مخالف وڪيل اعجاز عالم ٺشر سان اکيون اگهي ڇڏيون ۽ جج صاحب ٺشر سان عينڪ جا شيشا صاف ڪندي ڏکائتي لهجي ۾ چيو:

مسٽر وسيم! ڇا توهان پنهنجي صفائي ۾ ڪجهه چوندو--؟"

"جي هـا..." "مان بلڪل بيڏوهي آهيان"

"مان هڪ ذميوار سرڪاري آفيســر آهيان"

"هي ماڻهو مون کي بدنام ڪرڻ چاهين ٿا."

"مان هڪ شريف فيملي جو ميمبر آهيان"

"۽ منهنجي شرافت جا توهان خود گواهـ--"

"شٽ اپ"

" ڇا توهان ڪورٽ سڳوري کي ٻـ ٻهر سمجهيو آهي--؟؟"

جج صاحب جي لهجي ۾ سختي اچي وئي.

وسيم احمد جو سڄو هٺ ۽ تڪبر ٽٽي ويو.

بيعزتي ۽ شرم وچان ڪنڌ جهڪي ويس.

سنڌس پيءُ وقار احمد ڪاوڙ ۾ ڏڪڻ لڳو.

ڪورٽ هال ۾ پيهر گوڙ ٿيڻ لڳو.

تماشاين ۾ جوش وڌڻ لڳو.

وري مترڪي جا ڌڪا ٿيا.

آرڊر-- آرڊر--- آرڊر....

خاموشي سان ڳڻ سڀ نظرون جج صاحب ڏانهن کڄي ويون.

"عدالتي ڪارروائي ۽ مليل ثبوتن مان ملزم وسيم احمد ڏوهاري ثابت ٿي چڪو آهي"

"ڪورٽ سڳوري مس زبيده جهڙي معصوم ۽ عزتدار نينگري جي عزت بي آبرو ڪرڻ جي ڏوهـ ۾ سنڌس نوڪري ختم ڪري ٿي"

"ڪيس ست سال قيد بامشقت ۽ 60000 هزار روپيه روڪ ڏنڊ طور مس زبيده کي ادا ڪرڻ جو حڪم ڏئي ٿي"

"ڏنڊ جي رقم ادا نـ ڪرڻ جي صورت ۾ ڪيس ٻـ سال وڌيڪ قيد ڪاٽڻو پوندو"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"عدالت برخواست ڪجي ٿي."

فيصلي سان گڏ تماشائين بي اختيار واه واه وار جا نعرا بلند ڪيا، مس زبيده جي چپن تي محبوبانه مرڪ رقص ڪرڻ لڳي ۽ سنڌس ڊائريڪٽر صاحب فخر وچان ڳاٽ اوچو ڪري ڇڏيو. زبيده کي ان سوچ تي هر ڪنهن دل ئي دل ۾ واڌايون بي پيش ڪيون.

پنجاب هاءِ ڪورٽ ۾ ان نوعيت جو اهو پهريون ڪيس هو جنهن ۾ انصاف جي ڪرسي تي ويٺل سڳي پاءُ، پنهنجي نئيڙي پاءُ واري رت جي رشتي کي لتاڙيندي هڪ مظلوم نينگري سان تاريخي انصاف ڪري ڏيکاريو هو.

ٻي ڏينهن جي اخبارن ان خبر کي ليڊ سان ڇاپيو هو.

نعيم صاحب جي ايمانداريءَ جو ڇڙهول پوري پنجاب ۾ ايترقدر ٿي ويو جو عوام سائنس غائبانه محبت ڪرڻ لڳي هئي. اگر ڪو به خاص واقعو ٿيندو هو ته عوام احتجاج ڪري حڪومت کان انصاف لاءِ جسٽس نعيم صاحب جي ٽريبونل کان جاچ ڪرائڻ جو مطالبو ڪندو هو.

اهين هو هڪ ملڪي سطح جو نالي وارو جج بڻجي ويو.

..... هوڏانهن پنهنجي پاءُ کي سزا ڏيڻ ڪانپوءِ نعيم صاحب پنهنجي اباڻي گهر کان منهن موڙي ڇڏيو.

جينوئيڪ سنڌس والده ڪافي عرصو اڳ ئي وفات ڪري هئي، ۽ پيٽرون ميون جيڪي پڻ پنهنجا گهر آباد ڪري چڪيون هيون.

جيل ڪاٽيندڙ نئيڙو پاءُ به ٽن ٻارن جو پيءُ بڻجي چڪو هو نعيم صاحب اڃا تائين شادي نه ڪئي هئي.

ڪيس اها به پڪ هئي ته سنڌس پيءُ انهيءَ فيصلي تي ناراض هوندو ڏاڍهن هن گهر ڏانهن وڃڻ بيڪار سمجهيو هو.

نعيم صاحب هاڻي لاهور جي هڪ مشهور ۽ محفوظ علائقي ۾ بنگلو وٺي اڪيلي رهڻ لڳو هو.

ڪيس ڪڏهن ڪڏهن ڏاڍي اڪيلائي محسوس ٿيندي هئي، انهيءَ اڪيلائي کان هاڻي هو بلڪل تنگ اچي ويو هو تنهن ڪري اڪثر موڪل وارن ڏينهن ڪنهن بي مصروف شهر يا تفريحي علائقن ڏانهن نڪري ويندو هو.

اونهاري جي سخت گرمين دوران نعيم صاحب پندرهن ڏينهن جي موڪل تي ڪراچي مري هليو ويو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪوهه مري اينديءَ سندس سمورا ٿڪ دلفريب نظارن ۾ وڃائجي ويندا هئا.
نيشن ثار نظارا،
دل لياڻيندڙ موسيقيءَ آلاپيندڙ جبل تان ڪرندڙ آبشارن جو پاڻي
هلڪي هلڪي برسات......
ڪڪرن جي ڌونهين ۾ ڌونهاٽيل لڪندڙ—
آوارگي ڪندڙ غير ملڪي سياحن جا جوڙا—
پنهنجي ئي ملڪ جي ڇئني صوبن کان تفريح لاءِ آيل ماڻهو......
اهو سڀ ڪجهه ڏسي نعيم صاحب کان سمورا ٿڪ وسري ويندا هئا.
دل چاهيندي هئس ته اتيئي پنهنجو ديرو ڄمائي هميشه لاءِ سانتيڪو ٿي سمهي پوي.
ڏهن ڏينهن لاءِ هن هڪ هوٽل جي سيڪنڊ فلور تي ٿڌڙو فليٽ بڪ ڪرايو هو جتي ضروريات زندگي جون سڀ سهوليتون موجود هيون.
شاندار ڪمرو—
اٽيچ باٿ، ٽب وغيره—
خلاصو دالان......
دالان اڳيان چبوتري نما ڇپرو......
هر روز صبح جو هو ان چبوتري نما ڇتري هيٺ ويهي انگريزي اخبار جو مطالعو ڪرڻ سان گڏ چانهه جي مگ مان گرم سرڪيون ڀريندو ۽ ساري جهڙي تڏي صبح جي حسين ۽ دلفريب منظرن سان نيڻ ٺاريندو هو.
هن دل ۾ سوچيو "جڻ جنت جي ٽڪري تي پهتو هجان......!"
منجهند ٽائي—
ڊريس بدلائي، شيو ٺاهي، ڪپڙا بدلائي ٻاهر جي موسم ڏسڻ لاءِ دالان جي ٿڌڙي ديوار وٽ اچي بيٺو.
موسم جهڙالي ٿي چڪي هئي—
ڪارا ڪارا ڪڪر منجهند کي جهٽڪ نما شام ۾ بدلائي رهيا هئا. آسمان مان ڇڻندڙ وقفي وقفي سان سنهڙيون ڦڙيون لوهي ڇپري تي ٽپڪ—ٽپڪ ڪري ٽپڪيون پئي......
ٻهاڙين تي گاهه جي ساوڪ جا رنگ تهائين گهرا ٿيندا ٿي ويا. ڏور ڏور تائين هٺن ۾ هلڪڙيل چاڙهي ڦرندڙ آواره ڪبوترن جهڙ آزاد جوڙا، خواب نگر جهڙي ٻهاڙين پٺيان گم ٿيندا ٿي ويا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪي جوڙا، هڪ ٻئي جي ٻانهن ۾ ٻاڪرن جي سهاري ٻهاڙين جي اوچائين تان چنچل ٿهڪ ڏيندا هيٺ پي لٿا.

نعيم صاحب جون خماريل اکيون آهستي آهستي سپني منظرن کي دل جي فريم ۾ سجائينديون رهيون.

ڄڻ تہ هو پاڻ قدرت جي ان حسن ۾ وڃائجي ويو هو.

آهستي آهستي وڻ ٽڻ ڦڙين ۾ تيزي اچڻ لڳي. سندس بدن ۾ سيارو لهڻ لڳو ٻيهر پنهنجو. پاڻ ڏانهن متوجهہ ٿيو ۽ پوءِ ڪمري طرف موٽڻ وارو ئي هو جو سامهون واري فليٽ جي دالان ۾ بيٺل ڪنهن اجنبي عورت جي وجود کيس اندر ريڄڻ کان روڪي ورتو.

هوءَ اکين تي ولائتي دوربين چاڙهي ٻري ٻري جي نظارن کي پنهنجي قدمن ۾ آڻي لطف اندوز ٿي رهي هئي.

ڳول ڳول گلابي چهرو...

ڪلهن تي ڇوٽ نيل ڪارا واسينگ وار....

ٻري کان روشني جي لاٽ جيئن ٻڪجندڙ ڳوريون ٻانهون...

سنهڙي ٻانهي.

ڊگهيرو قد....!

ڦهلجي پيرو ڪنهن عورت جي بدن جي خوشبوءِ نعيم صاحب جي روح کي گهرائين تائين معطر ڪري ڇڏيو....

هو يڪ ٽڪ ان اجنبي عورت جي وجود کي اجايل اکين سان ڏسي رهيو هو.

سوچيائين "وادي جنت جي ڪائي پتڪيل حور ئي تي سگهي ٿي....!؟"

هڪ اٿلڪي مرڪ نعيم صاحب جي چپن تي نوان رس ۽ چس پکيڙي رهي هئي....

اوچتو....!؟

اجنبي عورت جي دوربين ڦرندي اچي نعيم صاحب تي بيٺي....!

هن جي ٻانهن ۾ آيل هلڪي جنبش نعيم صاحب پرکي ورتي. هن اکين تان دوربين هٽائي نعيم صاحب کي ساڌين اکين سان سڌو ڏٺو.

کيس ڇتو عڪس ڏسڻ ۾ نہ آيو....

پوءِ اکين تي دوربين رکي نعيم صاحب کي پنهنجي ڇاتي برابر آڻي بغور کيس ڏسڻ لڳي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پريل وکڪرو چهرو—

وڏين اکين ۾ چمڪندڙ معنيٰ خيز رنگينيون—

رسيلن چپن تي مرڪن جي انڌلٺ—

بيٺو پٽو پريل ٻٽ—

وڇولو ڦڦ—

دل گواهي ڏني ته "آسمان تان ڪوئي فرشتو پٽڪي لٿو آهي—!؟"

هڪ پل دل چاهيس ته اتان ئي اڏامي هوائن جي رستي وڃي سندس سيني سان دل ملائي—

هي پل ته ڇاڻ ڇا سوچيائين—؟!

پاڻ سنڀالي—

ٽڪرين وکون کڻندي،

اندر ڪمري طرف هلي وئي.

هڪ اونهو ساهه نعيم صاحب جو وجود ڏوڪيندي فضائن ۾ تحليل ٿي ويو.

هلڪا، ٿڪل قدم کڻندو ڪمري ۾ هليو آيو.

نرم فوم تي ليٽي پيهر تصويرن ۾ ان اجنبي عورت جي تصويري عڪس جون لڪيرون ليڪي رنگ پرڻ چاهيائين.

ڪنهن سيڪڙات چترڪار وانگي سندس لاهيل تصوراتي تصوير ڪنهن ڪارٽون وانگي اکين آڏو آيس ٿي ۽ هن بيزاري ۾ وڃان ان پيانڪ تصوير کان اکيون پوري پنهنجي دماغ کي ٿڪي ڏونڻ ٿي ڏني.

شام ٿاٿي—

جبل جي ڏکڻ وٽن هيٺان گذرندي تفريح ڪندي، گاهه جي ساون پوٽن کي لتاڙيندي ... قدرت جا حسين رنگ چورائيندي هڪ پهاڙي ۾ جي چوٽي ۾ تي چڙهي ڪن پل لاءِ ويهي هيٺ جا نظارا ڏسڻ لڳو.

سندس پرمان چوڪرن ۽ چوڪرين جا الائي ڪيترا جوڙا، الائي ڪهڙيون ڳالهيون ڪندي، الائي ڪهڙن نظارن ۾ لهي ٿي ويا.

هو انهن کي ڏسڻ بنا خاموش خاموش هيٺين نظارن ۾ پاڻ وڃايو ويٺو رهيو.

ڪجهه دير ڪانپوءِ روز جي معمول موجب ان پهاڙي جي اترين لاهي ۾ جبل تان هيٺ ڪرندڙ پاڻيءَ جي مڌر موسيقي ٻڌڻ لاءِ اوڏانهن جو رخ ڪيائين.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

شام ڪاني گهڙي ٿي پئي هئي،
جبل تان ڪرندڙ پاڻي جو آواز ۽ شور پيشو ٿي ويو هو، اڳتي ٺهاريو هئائين.

جنهن جاءِ تي روزانو ويهي آبشار جي انجوائي ڪندو هو... اتي اڳ ۾ ئي ڪا ڇوڪري اڪيلي ويٺي پاڻي ۾ ننڍڙيون ننڍڙيون ڪڪريون اڇلائي جڻڪ آبشار سان راند کيڏي رهي هئي.
کيس ڊسٽرب ڪرڻ مناسب نه سمجهائين،
خاموشي سان وکون وڌائيندو پٿر ٽپيندو ڪجهه اڳيرو وڃي هڪ وڏي پٿر تي ويهي رهيو.

هن گوڏا اڀا ڪري گوڏن تي اٿين ٻانهون ويڙهي ڇڏيون جڻڪ "ڪانپ" ٻڌي ڇڏي هئائين.
هو ٻنا اک ڇنڀ جي جبل جي اوچائي تان هيٺ ڪري تيزيءَ سان ريلا ڪري وهندڙ پاڻي جو نظارو ڏسي رهيو هو.
اوچتو نارِيءَ جي سامهون ويٺل شخص تي نظر پئجي ويئي.
هلڪو جرڪ ڇڏائجي ويس.
پيهر پنهنجي اکين کي آڱرين جي اپت سان مهٽي اوڏانهن تحقيقي نظرن سان جاچڻ لڳي هئي.
اٿين ٿي.
جڻ کيس پنهنجي اکين تي ڪوبه وساھ نه هجي...!؟
۽ پوءِ سنڌس چپ مرڪي پيا..
کيس سڃاڻي ورتائين...
ها... هي ته اهوئي فرشتو آهي "... بلڪل آسماني مخلوق"...
هن پنهنجو پاڻ سان ڪجهه ڳالهايو
"هي ته اهوئي وجود آهي، جنهن منهنجي روح کي ايترو بيقرار ڪري ڇڏيو جو ڪجهه گهڙين جي چين لاءِ هتان اچي نڪتي هئس" سوچيائين ۽ پوءِ هڪ مٺڙي مرڪ سنڌس چپن تي ماکي جهڙا لڏيا. رس وکيري ڇڏيا ۽ هو ٽپ ڏيئي پٿر تان اٿي بيٺي...
انهن ئي پٿرن تان ڪي نازڪ قدم نعيم صاحب طرف وڌي رهيا هئا جن تان ٿوري دير اڳ هو پاڻ گذري هن طرف آيو هو.
نعيم صاحب اڃا تائين خيالي دنيا ۾ گم سم هو.
هڪ اجنبي عورت سنڌس ساڄي پاسي کان بيٺي هئي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هن جي سوچ عورتاڻي هئي:
سوچيائين! "ضرور هو ڪيس ڏسي چرڪ ڀريندو ۽ ڪجهه گهڙيون
تائين پنهنجي خيالن جي دنيا ۾ اچڻ جي نيڻ لائيندو"
پر سندس اها خواهش ڪجهه دير تائين اڌوري رهي—
نعيم صاحب جون سموريون سوچون ڪاغذي ٻيڙيءَ مثل آبشاري
لهرن ۾ لڙهنديون رهيون. هو ٻاڻي ۾ ٻاڻ وڃايو ويٺو هو—
مجبورن ڪيس پنهنجي موجودگي جو احساس ڏيارڻو پئجي ويو:
"Excuse me please"
ان اوچتي مڌر آواز تي نعيم صاحب اهڙو چرڪ ڀريو جو گوڏن تي
ويڙهيل ٻانهون کلي ويس ۽ جهٽڪي ساڻ پٽ تان اٿڻ جي ڪوشش ۾ گوڏي
جيڏي ٻاڻي ۾ ٻير ڪوڙيائين:
موت ۾ اجنبي ڇوڪري جي سنهڙن ٽهڪن نعيم صاحب کي
شرمندو ڪري وڌو هو چپن تي شرميلي مرڪ سجائي پٿر جي ٽيڪ تي
مٿي چڙهيو ۽ اڃا وڌي ان اجنبي عورت جي پير ۾ ٻيهي ٻانٺيچا نپوڙڻ لڳو:
"معاف ڪجو مون توهان کي ڊسٽرب ڪيو—"
"ڊسٽرب ڪالهه ڪيو ۽ معافي اڄ—؟ نعيم صاحب کيس سڃاڻي
بدستور ٻانٺيچا نپوڙيندي هڃاڻ لهجي ۾ وراڻيو—"
"ڪالهه —؟"
"پر ڪالهه تہ ٻاڻ مليائي نہ هئاسين—؟!"
"تہ ڇا! منهنجي رهائشگاهہ جي ٻرواري هوٽل مان دوربين سان
توهان نہ ٻي نظارو ڪيو—؟" سندس مک تي نظرون ڄمائيندي پڇيائين:
"جي — بلڪل—"
"اها تہ مان ئي هيس—"
"تہ پوءِ —؟؟"
"تہ پوءِ ڊبل معافي—"
۽ هنهي جا ٽهڪ گڏجي گونجيا—
"ڇا، توهان پنهنجو تعارف نہ ڪرائيندؤ—؟"
"جي— مان سرڪاري ملازم آهيان:
"لاهور ۾ رهندو آهيان:"
"نعيم احمد نالو آهي منهنجو:"
"اڇا. ڇا —نعيم صاحب لڳي ٿو تہ توهان بئنڪ مئنيجر آهيو؟"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"جي نه..."

"نه... نه پوءِ ڪسٽم آفيسر ٿي سگهو ٿا."

"جي بلڪل به نه...!"

"نه پوءِ يقينن توهان فوجي آفيسر آهيو...؟"

"نه... مان فوجي آفيسر به ناهيان."

"ڇو ڀلا توهان ٿي ٻڌايو...؟"

"مان ٻڌايان...؟"

"ها اهو مناسب ٿو لڳي."

"مناسب ٿو لڳي...؟!"

"ڇو ته هاڻي مان سمجهي ويس."

"ڇا...؟"

"اهو ته توهان انٽيليجنس آفيسر آهي...؟"

"غلط...!"

"ته صحيح ٻڌايو نه...؟"

"يقين ڄاڻو ته مان به ڪا انٽيليجنس ناهيان جو مخبري ڪريان..."

هو ڪليو ۽ ٻڌائي ڏنائين ته

"مان هاءِ ڪورٽ لاهور جو جج آهيو."

"جسٽس نعيم احمد..."

"جسٽس نعيم... جسٽس نعيم... جسٽس...؟؟ نه ڇا توهان اهيئي جسٽس نعيم آهيو جنهن هڪ سوشل ورڪر ڇوڪري سان ڏاڍائي جي الزام ۾ پنهنجي سڳي پاءِ سرڪاري آفيسر کي جيل اماڻيو...؟؟" هوءَ پرتجس انداز ۾ پڇي ٿي...!؟

"ها اها توهان کي ڪيئن خبر پئي؟"

"مون کي نه ڇا؟ هر ان ماڻهو کي چڱي طرح خبر آهي جيڪو اخبارون پڙهي ٿو."

"سچ نعيم صاحب" ڪنڌ جهڪائيندي نماڻي انداز ۾ چيائين جڏهن کان توهان جي ان انصاف جا قصا اخبارن ۾ پڙهيا اٿم، تڏهن کان آئون توهان جي مداح رهي آهيان."

"پر محترم! توهان پنهنجو تعارف نه ٻڌايو...؟"

جي توهان جي حيثيت اڳيان مان ته ڪجهه به ناهيان..."

"بس پنهنجي ڪاني خادم ٿي سمجهيو...؟"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”ائين ناهي. هر ماڻهو جي هڪ الڳ حيثيت هوندي آهي. مون کي توهان ايترو اتر چو ٿا سمجهو؟ مان به ته هڪ انسان آهيان نه...!؟“

”ته... ته توهان انسان ناهيو انسان جي روپ ۾ فرشتا آهيو...؟“

”ته توهان به حور آهيو. واهه! جنت جي حقيقي حور...!“

هڪ جهٽڪي سان سندس اکيون نعيم صاحب جي نظرن سان پڪجي ويون.

زبان ٿڙانجي وئي.

پلٽو کائي وڃي نعيم صاحب جي سيني سان ٽڪرائي هئي.

پٿر تان آٿڙندي هڪ ٻئي جي سهاري تي ٻئي جتا ڪرڻ کان بچي ويا.

هو سندس وجود کي ٻانهن جي ڪچڙين ولڙين مان آزاد ڪرڻ لاءِ هرگز تيار نه هئي.

اِن ويل انساني تاريخ ۾ ٻهريون ڀيرو هڪ مرد ۽ هڪ عورت جي دل هڪ جيترا ڌڪ هڻي ڌڙڪيون هيون.

هو يورپ جي ڪنهن نائيٽ ڪلب ۾ ٻيئل مدهوش جوڙن جيئن هڪ ٻئي کي ٻانهن ۾ جڪڙي خيالن ئي خيالن ۾ جهومڻ لڳا هئا.

ڪجھ دير ڪانپوءِ نعيم صاحب اجنبي عورت جون ٻانهون کوليندي وري به ساڳيو سوال دهرايو هو ته:

”جا توهان پنهنجي باري ۾ ڪجهه به نه ٻڌائيندو...؟“

۽ هوءَ تمام آهستگي سان پنهنجو تعارف ٻڌائي رهي آهي:

”جي منهنجو نالو شهناز آهي“

”هڪ انڊسٽري جي مالڪ ۽ ڊائريڪٽر آهيان“

”منهنجو والد صاحب آمريڪا ۾ بلڊنگس ۽ تعميرات جو وڏو ٺيڪيدار آهي“

”بابا ۽ امي ۾ ذهني هم آهنگي نه هئڻ ڪري طلاق ٿي وئي آهي، امي اسان جو گهر ڇڏي الائي ڪهڙي طرف هلي وئي ۽ جلد ئي بابا به آمريڪن ڪمپني سان ايگريمينٽ ڪري هتان هليو ويو ۽ هي انڊسٽري بنا اڳ ئي ڪاغذن ۾ منهنجي نالي هئي، منهنجي حوالي ڪري ويو.

جڏهن گهر ۾ تنها ويهندي ٿڪجي پوندي آهيان ته يوءِ ڪنهن طرف تفريح لاءِ نڪري ويندي آهيان.“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مون کي هڪ اهڙي ساٿي جي تلاش آهي، جيڪو منهنجي تنهايون گهٽائي سگهي، جيڪو منهنجي انڌيري جيون ۾ چانڊوڪيون اوتي سگهي...“

”جيڪو منهنجي بي رنگ خوابن ۾ رنگ ڀري سگهي—“

”مان ان تلاش ۾ اڪثر اهڙين جڳهين جو انتخاب ڪندي آئي آهيان.“ (ڪجھ وقت لاءِ خاموشي ٿي وئي ڳالهائي ٿي)

”ها نعيم صاحب!“

”توهان ٺيڪ چئو ٿا ته هڪ عورت وٽ زندگي جي ضروريات جي هر شيءِ موجود هجڻ باوجود هڪ کوٽ باقي رهندي آهي—!“

”توهان ڪنهن جوان عورت جي اڪيلائي جي عذابن کي ڪونه سمجهي سگهندؤ—“

”ٺيڪ چئو توهان—!“ (آواز ۾ جي آيس، ۾ لڙڪ روڪي وڌائين)

”شهناز!“

”اڪيلايون عذاب ٿي ته هونديون آهن نه—؟“

”چاهي اهي ڪنهن عورت جي مقدر ۾ لکجي وڃن چاهي ته ڪنهن مرد جي زندگيءَ ۾ هليون اچن.“

”ها شهناز!“

”پاڻ ٻئي تنهاين جا ڏکايل انسان آهيون.“

”منهنجي زندگي جو فسانو ۾ تو کان پيو ته آهي—“

”توهان جڏهن پنهنجو داستان بي ٻڌايو ته مون کي ائين محسوس ٿيو هو ته منهنجو ئي قصو توهان جي زبان تي آيل آهي—!؟“

”نعيم صاحب رات ٿي وئي آهي—؟؟“ هوءَ ڪيس احساس ڏياري ٿي.

”اوهه! ڳالهين ۾ ته وقت جو احساس ئي نه رهيو ڏسو ته اونداهي ڪيتري ڦهلجي چڪي آهي.“ (نعيم گهڙي ڏسندي چوي ٿو...)

”ته پوءِ هلڻ گهرجي—؟“

”جي بلڪل—!“

۽ پوءِ ٻئي هٿن ۾ هٿڙا ڏيئي پاڻي جي ڀڙن تان ٽپانگهون واريندا، پهاڙي جي اوچائي طرف هلڻ لڳا—

آبشار جي موسيقي مڌر ترانا ٻڌجي وئي.

جهڙوڪ ٻن رولاڪ مسافرن کي منزل ملي وئي،

رڻ جي پياسي پکيءَ کي جڻ پاڻي جو ڍُڪ ملي ويو....

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

۽ ٿڪل روحن کي ڪائي شانتي ملي ويئي“
جڻ پنهي، تن تنها زندگين کي دل جي ڌرتي تي آشيانه ملي ويا ۽
هو ٿڪل ۽ ناتج قدمن سان پنهنجي آشياني طرف راهي ٿي ويا...
اهي ايا پنهي، اتري ته مدهوشي ۾ گذاري ڇڏيا، جو موڪلائڻ
وقت پنهي جي دلين جا گمان ساڳيائي هئا ته
”اڄ جو وڇڙياسين ته پيهر نصيب ۾ ميلاپ الائي هجي نه هجي، ۽
شايد وڇڙڻ ڪانپوءِ پيهر دنيوي دوزخ ۾ پتڪي ويندا سين“

پئي ڄڻا سڌو شهناز جي ڪمري تي هليا آيا هئا... ڪيترو وقت شهناز جي ڪمري ۾ هوائن جي سرگوشين سواءِ ڪوبه آواز نه آيو. پئي اٿين ٻت ٿيا ويٺا هئا جڻ سي بي پليٽر تي هلندڙ فلمي ڪردارن کي ريموٽ ڏريعي بريڪ ڏنو ويو هجي...؟!
”نعيم صاحب؟“
ڪمري جي خاموشي کي شهناز جي آواز ٽوڙيو
”هون... جي!...!“
نعيم صاحب ڄڻ هوش ۾ ايندي، سڌو ورائيو
”نعيم صاحب!“
”مون کي پاڻ کان جدا نه ڪريو.“
”توهان وچو ٿا..... جڻ....“
”ڄڻڪ زندگيءَ مان وساهه وڃي رهيو آهي...!“
هن جو آواز روئڻهارڪو ۽ التجا ڀريو هو.
نعيم صاحب خاموش...!!
ڪنڌ هيٺ جهڪيل...!
هو پلنگ جي ڏومر تي ڇاپيل گل کي آگر جي ننهن سان ڪرڙي رهيو آهي.
”توهان ڪڏهن مون کي وساري ته نه ڇڏيندؤ...؟؟“
نعيم صاحب جو ڪنڌ جواب ۾ وڌيڪ جهڪي ويو.
شهناز صوفي تان اٿي اچي سندس پر ۾ پلنگ تي ويٺي....
ڪاڏي کان هٿ ڏيئي ڪنڌ مٿي ڪرايائينس.
درد جي هڪ عجيب ڪيفيت سندس اکين ۾ ڇانيل هئي.
لڙڪن کي ته مضبوط بند ڏنل هئا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پر اکڙين جا ڪنارا پنل پنل محسوس ٿيا پئي
شهناز هڪ ڊگهو ساهه ڀريو......

جڻ ڪوئي ٿڌو ملائڪو سرير مان سرگوشيون ڪندي اڏامي ۽ پڙڪو کائي دروازي مان ٽڙ ٽڙ ڪندي آزاد فضائن ۾ اڏامندڙ برساتي پکين جي ولر سان وڃي مليو......

"نعيم صاحب...؟"

"توهان نه مون کان به وڌيڪ حساس آهيو...؟"

"ايترا حساس جو نڪي ڪنهن اظهار لاءِ چپن جا تاڪ تا کوليو...؟!"

" ۽ نه ڪي لڙڪن جا بند ٽٽا پيو...!؟"

" شايد...!؟"

"شايد، توهان صرف وڻ ٿي چاتو ٿا...؟ ڪجهه ڏيڻ نه سگهائي ناهيو...!"

"ڪافي دير کانپوءِ نعيم صاحب نيڻ مٿي کڻي، شهناز جي اکين جي گهراين ۾ گهورندي چپن تي اڻ ڄاتي مرڪ سجائي چيو-

هڪ ڪوڪلي مرڪ
جنهن ۾ ڪي به رنگ نه هئا...
ڪي به معنائون ڪي به احساس نه هئا،
سواءِ ڪجهه سواليه لڪيرن جي......؟؟؟!
"شهناز...؟!
منهنجو انتظار ڪجانءِ...!"
نعيم صاحب پلنگ تان اٿندي چيو،
ساڻس گڏ اٿندي شهناز وراڻيو،
"آخري ساهن تائين رهندو پر...!"
"پر ڇا شهناز......؟؟"
"......!!؟؟"
"خاموش ڇو ٿي وڃين...؟!"

"مون کي ڊپ نه پڙهائيندين نه ڇا، تنهنجي "پر" مون ڏي پر ڪري اڏامي ايندي...؟؟"

"نعيم صاحب! هاڻي توهان پلي وڃو،"

"آئون توهان جو انتظار ڪنديس."

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"ايترو انتظار— جيترو چوندا—"

"پر—ا ؟"

"پر جڏهن توهان واپس مون وٽ ايندا ته پوءِ وچڻ ڪونه ڏينديس."

"مان انتظار ڪندس"

"توهان جو—"

"هِن وقت جو—"

"هِي — هِي بس ا —."

"اهو منهنجي زندگيءَ جو آخري انتظار هوندو."

⊙

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

نعيم صاحب جڏهن موڪلون پوريون ٿي وڃڻ ڪري واپس لاهور موٽيو آيو ته هن ٻيهر ڪورٽ ۾ اچي ڪجهه پينڊنگ ۾ پيل ضروري ڪيس نڪرڻ ڪلائنٽ شروع ڪيا.

ان دوران ڪڏهن ڪڏهن شهناز سان ٽيليفونڪ ڪچهريون ٿينديون رهيون شهناز جي ڳالهين ۾ اهڙي مٺاس ۽ ڪشش هئي جو نعيم صاحب مسلسل ڏانهس ڇڪبو ٿي ويو.

ڪڏهن دل اڀل ڪائيندي هئي ته ڀڪي وانگي اڏامي وڃي شهناز جي حسن جي نور سان پنهنجا نيڻ منور ڪري اچي...

پر شهناز ڪانئس وچن وٺي چڪي هئي.

"ايندين ته واپس نه وينديون...!"

ان وعدي نعيم صاحب جي پيرن ۾ قيد واريون زنجيرون وجهي ڇڏيون هيون ۽ جڏهن شهناز کيس فون تي اها خوشخبري ٻڌائي هئي ته "مون بابا کي آمريڪا فون ڪري جيون ڳڏجي گهارڻ جي رضامندي وٺي ورتي آهي."

تڏهن کان ته سندس بيقراري ويتر وڌي ويئي هئي.

هاڻي هو تيزيءَ سان اهي ڪيس ڪلائنٽ لڳو هو جيڪي سندس ٽيبل تي فيصلي جي انتظار ۾ پراڻا ٿي چڪا هئا.

— هڪ ڏينهن صبح جو ۹ وڳي جڏهن نعيم صاحب پنهنجي گاڏيءَ ۾ ڪورٽ وڃڻ لاءِ نڪري رهيو هو ته لوهي گيٽ تي بيٺل سندس ملازم حاڪم علي وڌي اچي کيس سلام ورايو ۽ ڪوٽ جي وڏي کيسي مان هڪ ننڍڙو خاڪي لفافو ڪڍي صاحب کي عاجزي سان پيش ڪري ڇڏيائين.

نعيم صاحب نوڪر جي ان سادگيءَ تي خوش ٿيو ۽ لفافو وٺي اڳتي وڌي ويو ڊرائيور ٻوڙي اچي ڪار جو پويون دروازو کوليو.

صاحب جي ويهڻ کانپوءِ ٻيهر دروازو بند ڪري پاڻ ڦرتي سان اچي ڊرائيونگ سيٽ تي ويٺو ۽ ڊرائيور جي پرسان هڪ ڪمانڊو گارڊ ويٺل هو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪار جڏهن مينار پاڪستان وٽان ٿيندي لاهور جي روڊن تي ڪورٽ طرف ڊوڙڻ لڳي، تڏهن نعيم صاحب هٿ ۾ پيل لفافي تي نظرون ڄمائي ڇڏيون-

هڪ ڪنم ڪان لفافو ڦاڙي منهڙن اکين سان ڳڻتيل اڇو پنو ڪڍي ورتائين پنو کولي پڙهڻ لڳو:

منهنجا پيارا نعيم احمد صاحب:

السلام عليڪم

گستاخي معاف!

دراصل مون سمجهيو هو ته هڪ نه هڪ ڏينهن اوهان ضرور مون کي ياد ڪندا، پر اهو منهنجو هڪ شيطاني خواب نڪتو نيٺ توهان تي پنهنجو ڪوئي حق سمجهي خط لکڻ تي مجبور ٿي پيس، اميد ته ضمير جي عدالت انصاف جو فيصلو ڏيندي...!

توهان کي ته الائي ياد به رهيو هوندو يا نه—؟؟ پر مون اڃا تائين اهو ڪونه وساريو آهي ته پاڻ جڏهن ڪان گڏ پڙهندا ۽ جوڙ ۾ گهمندا هئاسين، تڏهن ڪان ئي پنهنجي والدين پنهنجي ان ننڍڙي جوڙي کي تاحيات سلامت رهڻ جون گڏيل دعائون ڏنيون هيون ۽ تڏهن ڪان ئي پاڻ ٻئي هڪٻئي جي نالي وقف ٿي ويا هئاسين-

ها نعيم صاحب! ننڍپڻ جي هڪ ننڍڙي ياد به شعور پڻ جي سوين محبتن کان وڌيڪ پياري هوندي آهي

يا نه— اها صرف منهنجي ئي محسوسات آهي...؟!

نعيم صاحب فورن خط تان نظرون هٽائي ڊرائيور ڏانهن ڏٺو ٿو.

ڄڻ ڪيس چوري پڪڙجڻ جو خوف هجي.

پر ڊرائيور کي پنهنجي ڪم ۾ مصروف ڏسي هو ٻيهر خط پڙهي ٿو.

جڏهن به ڪنهن انسان جون پويتر خواهشون پسمر ڪيون وينديون آهن، تڏهن اهو انسان پاڻ کي دنيا جو سڀ کان نياڳو ماڻهو سمجهڻ لڳندو آهي- ۽ شايد اهڙن بدبختن جي فهرست جي شروعات منهنجي نالي کان ٿي ٿيندي هجي...؟؟

ها نعيم احمد صاحب! هاڻي آئون توهان کان ڪجهه به نٿي گهران، فقط هڪڙو ننڍڙو سوال ٿي ڪريان ۽ ته.

"ڇا آئون توهان جي قابل نه هيس...؟؟"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

۽ ان سوال جو جواب به توهان پنهنجي ضمير جي قاضيءَ کي ئي ڏيئي ڇڏجو. جو ته اڄ ڪانپوءِ مونکي ڪا به خبر نه آهي ته منهنجي ايڊريس ڪهڙي هوندي--؟؟ هي خط ئي ڏينهن ڪانپوءِ توهان تائين پهچندو ۽ ان وقت تائين توهان لاءِ وٺي لاڏ ڪوڙ سان سانڍي رکيل مصوريون مقدس امانتون ۽ ڪنوارا جذبا ڪنهن ٻي جي جهوليءَ ۾ ڦلڪي ڦلڪي دم تو ڙي چڪا هوندا...؟ ها سچ! هي خط مان پنهنجي شاديءَ رات سڄي ئي لکي رهي آهيان-- خط لکي زحمت ڏيڻ جو مقصد صرف اهو آهي ته مون توسان اسڪول جي زماني کان وٺي پيار ڪيو آهي. شعور جي بيداريءَ ۾ منهنجو هي گمنام پيار وڌيڪ پروان چڙهيو-- ۽ ڪنهن ٻي جي امانت بڻجڻ ڪانپوءِ به ياد جي سهاري آئون توکي پيار ارپيندي رهنديس.

خدا حافظ

فقط تنهنجي

جبين--

خط پڙهندي نعيم صاحب جي دماغ کي ملڪا جهٽڪا اچڻ لڳا-

اکين اڳيان رنگ برنگي ترورا ڊوڙي ويس-

ٿوري دير پهرين، تيز ڌڙڪندڙ دل به---

هاڻي وسامڻ لڳي هئس-

بدن ڪوسو ٿيڻ لڳو

۽ اکين ۾ ننڍ جي ڳهر جهڙي ڳراڻ لهي آيس-

خط مروٽي ڊائريءَ ۾ وڌو هئائين

چيمبر ۾ پهچي بيل وڄايائين

نائيڪ ڊوڙي آيو:

"بابا ريڊر کي چئو ته اهو ڪي سيني ڪيسن کي نئين تاريخ ڏيئي ڇڏي"

"منهنجي طبيعت ٺيڪ ناهي"

۽ ڊرائيور کي چئو ته گاڏي ٻاهر ڪڍي"

"بهتر سر....."

نائيڪ ويندي ويندي گيٽ تي بيهي رهيو:

"سر ناشتو......؟"

"نه....طبيعت ٺيڪ ناهي"

"اوڪي سر."

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٻ ٻيو نعيم صاحب جلدي واپس پنهنجي ريسٽ هائوس ڏانهن هليو آيو. اڄ ڪيس جبين سان گهاريل سموريون يادون هڪ هڪ ٿي جنجهوڙڻ پئي آيون... پنيءَ تي وزني ٿيلها لٽڪائي ٻيرن سان رستن تان ڊوڙ ڊاڪائيندي اسڪول وڃڻ.... هلندي ٻنڌ هڪ پئي ڪان بيت ياد پڇڻ.

خالي پيرڊ ۾ منهن منهن ۾ وجهي ڪاپيءَ تي ٻڙيون ٺاهي راند کيڏڻ. رسيس ۾ هڪ پيالي مان هڪ ٿي چمچي سان واري تي چٽا کائڻ. گهرن ٻاهران ڪچي ڪوٽ ۾ هلندڙ چيچڙي تي ڏگن ٻنيان ڊوڙڻ ڪرسي ڪرسي گهيٽ ٺاهي کائڻ...

رس جي ٻجندڙ ديگ ۾ لاهوري گجر اڇلائي گهولڻ...

ٻ آٿيءَ آٿيءَ رات تائين هڪ ٿي ڪمري ۾ جاڳي اسڪول جا هوم ورڪ ڪرڻ.

ها اهو سڀ ڪجهه جبين جي سڪري خط کيس ياد ڏياري ڇڏيو هو ۽ اڄ کيس شدت سان جبين ياد اچي رهي هئي.

ٻ ٻيهءَ چين ۾ پٿڪي ويئو:

"جبينا تو سچ چيو آهي ته ٻالڪپڻ جي هڪ ننڍڙي ياد، شعور پڻ جي سرين محبتن کان وڌيڪ پياري هوندي آهي..."

اڄ کيس ضمير ملامتون ڪرڻ لڳو هو سوچيائين!" منهنجو ڪم ته انصاف ڏيارڻ آهي... الائي ڪيترين مظلوم عورتن کي انصاف ڏيئي چڪو آهيان پر افسوس هي مون کان ڪيئن، نه ناانصافي ٿي ويئي جو پنهنجي ٿي ٻچپن جي پيار ۽ مستقبل جي جيون ساٿي سان انصاف نه ڪري سگهيس....؟!"

"ڪاش جبينا تون ٿورو وقت اڳ ۾ خط لکين ها...؟!

"گهٽ ۾ گهٽ تو کان معافي وٺي پنهنجي ضمير تان ڪجهه ته ٻار هلڪو ڪري سگهان ها....؟"

"پر افسوس —...!"

"صد افسوس——؟!"

ائين ئي سوچيندي هو عمن جي اونهي سمنڊ ۾ غوطا کائڻ لڳو. ضمير کيس جنجهوڙي وڌو هو.

جبين کي جواب لکڻ جو خيال آيس...

پر ايڊريس ڪٿي هئي—؟

بيقراري ساري بدن ۾ هلچل مچائي ڇڏي هئس.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پريشاني روح جا سڀئي سور جاڳائي ڇڏيا هئا.
ڪمري ۾ هڪ ڪنڊ کان ٻي ڪنڊ تائين چهل قدمي ڪندي زور
زور سان هٿن کي مهٽيندو رهيو.
اوچتو ٽيليفون جي گهنٽي وڳي.
هو هڪ هنڌ بيهي فون سيٽ کي ڏسندو رهيو.
ڪيس فون کڻڻ لاءِ حواس ساٿ نه ڏيئي رهيا هئا.
۽ رنگ هلڪي هلڪي ٽيٽ بند ٿي وئي.
"ڪير ٿي سگهي ٿو هن وقت—؟"
هو سوچي ٿو.
ڪوبه ٽالو ذهن تي ٽڪو اچيس.....
اوچتي خيال ڇرڪائي وڌس—
"هوءَ جيين ته نه هئي.....؟؟"
ٻيهر گهنٽي وڳي.
نعيم صاحب آهستي آهستي اچي فون مٿان بيٺو.
ٽي رنگ ڪانپيو ڏڪندڙ دل ۽ ڏڪندڙ هٿن سان فون کڻي ورتائين.
فون رسيور مان ايندڙ عورتاڻي آواز ٻيهر ڪيس ڇرڪائي وڌو ۽
هڪدم فون کڻ تان لاهي اکين آڏو آئي ٻان مهاڳو پٽڪيو.
"جيين—!؟"
۽ ٻيهر ٽڪڙي رسيور ڪن تي رکي ڪنبندڙ آواز ۾ چيائين
"هيلو——؟"
"جي نعيم صاحبا مان شهناز ٿي ڳالهايان."
"نعيم صاحب سڄو هارجي ويو ۽ رسيور ڪن تان لاهي ورتائين.
"هيلو—؟" هيلو—؟" هيلو—؟"
۽ شهناز رڙيون ڪندي رهجي ويئي.
نعيم صاحب فون آف ڪري ڪنڊ ۾ پيل آرام ڪرسيءَ تي وجود
جو سڄو بار اڇلائي ٽيڪ تي مٿو ٽيڪي ڇڏيو.
ٽيليفون بيل ٻيهر وڳي—
ٽيهر وڳي—
مسلسل وڄندي رهي——
پر نعيم صاحب نيم بيهوشي حالت ۾ ڪرسيءَ تي پيو رهيو.
جسم ڇرڻ ڇڏي ڏنس—

اکيون ڇت جي پنکي ۾ لڙڪيل هيس.
اٿين اڌ رات تائين ڪيس ڪوبه هوش نه رهيو.
پوءِ جڏهن دماغ تان ڳيل بار لهي ويو ۽ دل سانت ۾ اچي وئس
تڏهن ٺيڪ رات جو ١٢ وڳي پيهر فون جي گهنٽي وڄڻ لڳي.
هو ڇڻ ننڊ مان ڇرڪي پڙڪو ڪاٽي اٿيو.
فون کڻي ورتائين.
"هيلو۔۔۔؟"
شهناز جو ئي آواز گونجيو هو.
"ها شهناز نعيم ٿو ڳالهايان."
شايد نعيم صاحب ڪنهن بي چوڪري مان ناانصافي ٿئي
ڪرڻ چاهي تڏهن ڪيس شهناز سان ڳالهائڻو پئجي ويو.
"نعيم صاحب! توهان جي طبيعت ته ٺيڪ آهي۔۔۔؟"
"ها شهناز مان صفا ٺيڪ آهيان."
"ٽيليفون کڻڻ باوجود نه ڳالهائي، مون کي ڪيڏو پريشان ڪيو
اٿو۔۔۔؟"
"ها شهناز جڏهن انسان خود پريشان هوندو آهي ته پوءِ گهڻن ٻين
کي به پريشان ڪري وجهندو آهي."
"پوءِ مون ڏي هليا ڇو نه آيو۔۔؟"
"ضرور ايندس شهناز۔۔۔ هاڻي تون ئي ته منهنجي پناهه گاهه
آهين۔۔۔!"
"نعيم صاحب! ڏاڍا پريشان ۽ مايوس پيا لڳو."
"ڪهڙي پريشاني هجي ته مان ئي لاهور هلي اچان۔۔۔؟"
"نه شهناز نه۔۔۔ هاڻي توهان کي گهڻو انتظار پوڻو نه پوندو."
"بس ٿورڙو انتظار باقي."
"پر نعيم صاحب! انتظار ڪندي ڪندي مان ڏاڍي ٿڪجي پيئي
آهيان. پليز مون کي توهان جي سهاري جي ضرورت آهي۔۔۔"
"ڪٿي اٿين نه ٿي مٿان انتظار ۾ ٿي۔۔۔؟؟"
"نه شهناز۔۔۔ هاڻي مان پنهنجي غلطي ڪڏهن به نه دهرائيندس."
"ڇا مطلب۔۔۔؟؟"
"ڪهڙي غلطي۔۔۔؟؟"
"ڪجهه نه۔۔۔ توهان بس ٿورڙو انتظار ڪجو۔۔۔"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"ھاڻي تہ مان بہ اڪيلائي جا عذاب وڌيڪ پوگڻ لائق نہ رھيو آھيان----!"

"پوءِ ڪڏھن تائين اچو----؟؟"

"بس ٿورو انتظار باقي--"

"اوڪي-------؟"

"ياءِ-------!"

پوءِ سگھوئي اخبارن ليڊ سان ان خبر کي ڇاپيو تہ "مشھور عوام دوست لاھور ھاءِ ڪورٽ جي جج جسٽس نعيم احمد ذاتي مصروفيتن جي ڪارڻ پنھنجي عھدي تان استعيفيٰ ڏيئي ڇڏي-----!"

ڪن اخبارن سندس ايمانداريءَ تي خاص ايڊيٽوريل بہ لکيا. جن ۾ سڀني پاءِ کي سزا ڏيئي ھڪ مظلوم ڇوڪري سان انصاف ڪرڻ وارو ذڪر سرفھرست رھيو.

استعيفيٰ منظور ٿيندي ئي نعيم صاحب اوڏانھن رخ ڪيو جتي سندس ھڪ ئي محبوبہ شھناز اوسيڙا ڪري رھي ھئي.

شھناز پنھنجي ڏٺل ان خواب جي تعبير تي ايتري خوش ھئي جو سندس قومہ جواني گلابن جيان ٽڙي پيئي------

ايڏي محبت ايتري سچائي ڏسي، نعيم صاحب کي ماضيءَ جا سيئي ڏک، درد ۽ وڇوڙا وسري ويا. سندس روح ۾ اھڙي تازگي لھي آئي جھڙي برسات ڪانپوءِ جھنگلي ٻوٽن ۾ ملندي آھي----

جڻ تہ ٻئي ھڪ شاخ ۾ ٽڙيل بہ گلاب جا گل ٻنجي پيا----

انتھائي سادگي سان ھنن نڪاح ڪري حجابن جا سيئي پردا لاھي ڇڏيا ۽ مٿانئن تنھاين جا عذاب ماڪ جي ڦڪڙن جيئن بغير مزاحمت جي ھليا ويا ھئا----

ھو ٻئي ھڪ ٻئي ۾ ايترا وڃائجي ويا جو ڪين زندگيءَ جي ڪتاب وارتا ياد ئي نہ رھي ھئي--

ھنن سوچيو تہ "شايد! سندن جوڙي آسمان تي ئي جڙي ھئي پر ڌرتيءَ تي اچي ھو ٻئي ھڪ ٻئي کان وڇڙي ويا ھئا ۽ صدين جي پيڙائن ۾ پوڳناڻن ڪانپوءِ پيھر قسمت ڪين ملائي ڇڏيو آھي--؟؟"

.... شھناز ٽيڪسٽائيل انڊسٽري جو ڊائريڪٽر بہ نعيم صاحب پنجي ويو جڏھن تہ شھناز تہ ساڻس پاڇي وانگي گڏ گڏ ھوندي بہ پاڻ کي خادم سمجھڻ ۾ دلي سڪون محسوس ڪرڻ لڳي ھئي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هتي پنهنجي هڪ عجيب دنيا اڏي ورتي هئي---!!
جنهن ۾ ڪي چلڪي چنڊ تي آشيانا ٺاهيا هجن---!!

جيتوڻيڪ عمر جي لحاظ کان نعيم صاحب شهناز کان وڏو هو پر تڏهن به جسماني بيهڪ، چهري جا نقش ۽ سٺي صحت ڪيس جواني جون سيئي مشابهتون ڏيئي ڇڏيون هيون.

هونئن به نه عشق عمر حدن، مذهبن ۽ رسمن جي پنجوڙ کان هميشه آزاد رهيو آهي. سو محبت جي تقاضائن ۾ سيئي بچاتا معاف هئا. هو هائي خواب نگر ۾ حسين زندگي جا جام پي، مدهوشي جي عالم ۾ گمنام زندگي گذاري رهيا هئا.

نعيم صاحب کي پنهنجو گهر مٽ مائٽ ياد رهيا ۽ نه وري بيهر ڪڏهن دل جي دري مان جيين جي سارولين جي ٿڌڙي هير سندس روح جي احساس کي ڇهي سگهي هئي---!؟

اڻين شهناز به دنيا جي وڳوڙ ۾ وچانجي ويل ماءُ ۽ ڀائرن جي ڀوڳ ۾ لڪي ويل پنهنجي پيءُ، توڙي اڪيلائي جي عذابن ۾ ٽڙي ڪهاريل ڏکيون راتيون سميت سڀ ڪجهه وساري صرف نعيم صاحب جي پيار ساگر ۾ ترندڙ جيون ٻيڙي ۾ ساموٽڊي سفر ڪاٽڻ لڳي هئي-----

----وقت ڪنهن جو به مٽ مائٽ يا دوست يار نه آهي. جو پرينءَ جي ڏنل اجام تي چانڊوڪيءَ جي ڇوڙائن تي ويهي انتظار جا ڪشالا ڪاٽي---! وقت جو ڪم ٽي آهي، حال جي فنا ٿيندڙ ڀانچن کي ماضيءَ جي مٽيءَ ۾ دفنائڻ---!؟

ڪيترائي زندگيءَ جا نه وسرندڙ پل ماضيءَ جي مقام ۾ ڏئيندي، وقت اڃا هلندو رهيو.

اڻين زندگي جا به قيمتي ورهيه ماضي جي مٽيءَ ۾ مدفوم ٿي ويا ۽ جڳ جهان جي وهنوارن کان لاتعلق هن جوڙيءَ جي اندر ۾ به نيٺ ڪائي غرض جاڳي پيئي---

سوچيائون! "ٻن تکل روحن کي وندرائڻ لاءِ گهر ۾ هڪ راڻيڪي جو هجڻ لازمي آهي---! جڏهن ته اڃا تائين سندن گلشن ۾ ڪوئي گل ٽڙي نه سگهيو هو.

ان غرض خاطر هتي شهر جي مشهور ڊاڪٽرن ۽ ڊاڪٽريائين جون اسپتالون پيٽيون هيون. مهانگا علاج ڪرايائون پر تڏهن به شهناز جي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڳڪ ساڻي نه ٿي ۽ هڪ پيرو ٻيهر سنڌس جيون مٿان اداسين جا ڪارا ڪڪر ڇانئجڻ شروع ٿيا. ڇانورا ناهي بيهي رهيا.

اندر ۾ ڦٿڪندڙ ان معصوم خواهش کين خاموش ويهڻ نه ڏنو.

ڊاڪٽرن کان مايوس ٿيڻ بعد هو وڏن اوليائن ۽ درويشن جي مزارن تي سڪائون پيڻ لڳا.

داتا جي دربار تي حاضري ڏيئي سڪا باسيائون پر اميدون اڻپوريون ئي رهجي ويون—!؟

پنجاب جي سيني درويشن ۽ اوليائن جون درگاهون پيئي، سڪائون باسي، ديڳيون خيرات جون به لاٿائون پر ڪنهن درويش کين چيو ته "توهان جي جيڪاهن منتا پوري نٿي ٿئي ته ان ۾ ضرور ڪوئي قدرت جي مصلحت رکيل آهي. الله تعاليٰ ان ڳالهه ۾ ضرور ڪوئي راز رکيو آهي، جيڪو يقينن بندي جي ڀلي ۾ هوندو آهي—!" "توهان کي گهرجي ته رب جي ان راز تي راضي رهو ۽ سندس رحمتن مان نااميد نه ٿيو."

هنن جو پوءِ به ايمان ڪمزور نه ٿيو ۽ ٻئي ڄال مڙس عراق هليا ويا. بغداد جي شهر ۾ پيران پير دستگير حضرت عبدالقادر جيلاني رحه جي حضور ۾ حاضري ڏنائون. درگاهه اندر اگربتيون ٻاري ۽ چاڙهيائون دعائن لاءِ گڏيل هٿ کنيائون ۽ منتا پوري ٿيڻ جي صورت ۾ ٻيهر سنڌس درگاهه جي حاضري ڏيڻ جو به وچن ڪيائون.

درگاهه جي ٻاهران راتيون جاڳي اوجاڳا ڪيائون ۽ هفتي ڪانپوءِ واپس موٽي اچي دستگير بادشاهه جي درگاهه تي گهريل دعائن جي طفيل ملڻ جو انتظار ڪرڻ لڳا—!

وقت گهڻو گذري ويو—

ارمان اڌورا رهجي ويا.

هميشه مسڪرائيندڙ چهرن تي اداسيءَ جي ڪوريئڙن مايوسي جا جار ڄاهي ڇڏيا—

۽ سڀ ڪجهه نصيبن جو ڏوهه سمجهي خاموش، اداس ۽ خواهشن کان خالي، کوکلي زندگي گهارڻ لڳا—

پراڻا يار ڪيڏندي ڏسي نه فقط دلين پر اکيون به پرجي اينديون هئن—

هو جڏهن گهڻو اداس هوندا هئا ته اڪثر چلڊرين پارڪ ڏانهن هليا ويندا هئا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ترڪ چاڙهين تان ترڪندڙ ۽ جهولن ۾ جهولندڙ معصوم ٻارڙا! جڏهن شرارتي ٺهڪ اڏاريندا ٻوڙي اچي پنهنجي ماءُ پيءُ جي ٽنگن ۾ چنبڙندا هئا. تڏهن هنن جي چپن تي اڻ ڄاتائي ۽ بلڪل ٻاراڻيون مرڪون وکري وينديون هيون ۽ ٻي پل جڏهن هو هڪ ٻئي جي اکين ۾ ڏسندا هئا ته بي اختيار روئي ويهندا هئا....

اهين سندن اکڙين جا سپنا سوال ٻنهي جي هوائن ۾ وکري ويندا هئا—؟؟

— هڪ ڀيري ٻئي شهناز انڊسٽري مان ٿيندا پنهنجي ڪار ۾ شهر جو ٻاهريون رستو وٺي وڃي رهيا هئا ته ڪرڪيٽ گرائونڊ جي مين گيٽ وٽ ماڻهن جو جهڳٽو کين نظر آيو.

شهناز هٿ جي اشاري سان نعيم صاحب کي ان طرف مڙڻ جو چيو ۽ گاڏي اڻ مجبور وٽ اچي بيٺي. گاڏي جو هارون ٻڌي اڪثر ماڻهو ان طرف متوجه ٿيا. شهناز سامهون بيٺل هڪ نوجوان کي وچهو اچڻ جو اشارو ڪيو ۽ هو هليو آيو.

"ڀڄياتين ڇا جو ڳوڙهه آهي...؟"

"جي، هڪ جوڳي فقير آهي، جيڪو ڏاڙهي جي مدد سان قسمت جو حال پيو ٻڌائي."

"جوڳي...!؟" نعيم صاحب ٻڌڪيو

ٻيئي گاڏي سائيڊ ڪري شيشا لاڪ ڪندي ٻئي هيٺ لٿا.

جوڳي جي چوطرف ماڻهو جڻ ڪڙو چاڙهيو ويٺا هئا ۽ سندن هٿن جون ترريون جوڳي سامهون پکڙيل هيون.

بلڪل ائين جيئن مسجد مان نڪرندڙ نمازين اڳيان مسجد جي گيٽ تي ويٺل فقيرائين جا هٿ خيرات لاءِ کليل هوندا آهن.

نعيم هڪ پاسي کان وڃي پنهنجو هٿ جوڳي طرف ڦهلائي ڇڏيو ۽ شهناز جوڳي جي ان ڏاڙهي کي نعيم جي پر ۾ ويهي ڏسندي رهي جيڪو هٿ تريءَ تي اچلائي جوڳي قسمت جو حال ٻڌائي رهيو هو.

ڪاٺ جي گهتڪن مان ٺهيل ٽي ننڍڙا چورس، جن تي هڙادو ٻڙين جا نشان چٽيل هئا. ڏسڻ ۾ اهڙا ميرا، جڻ ڪاري تيل مان ٻوڙي ڪڍيا ويا هجن. اهي ٽيئي ڏاڙهي جا گهتڪا هڪ ڌاڳي ۾ پوئيل هئا ۽ اهو ڌاڳو جوڳيءَ جي ڳچيءَ ۾ وڏن مڻڪن ۽ ڳانن سان ٻانڌل هو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جڏهن نعيم صاحب جو وارو آيو ته اڳتي سرڪي وڃي چيائين"
فقير ڏس ته قسمت ۾ ڪوئي اولاد به لکيل آهي يا---؟؟"
ان وچ شهناز به اڳتي وڌي ۽ نعيم صاحب جي ڪلهي تي ڳل رکي سنڌس تريءَ جي لڪيرن ۾ جڻ ته ڪجهه ڳولڻ لڳي هئي.
اڻين نعيم صاحب جي ويجهو ڏسي جوڳي جون نظرون شهناز طرف کڄي ويون---؟؟
"سائين هيءَ مائي---؟؟"
"جي جي فقيرا اها منهنجي بيگم صاحبه آهي"
"ته اولاد جي ليک هن مائي جي هٿ تي---؟؟"
"ها ها چو نه---؟"
۽ نعيم صاحب شهناز جو هٿ جوڳي جي سامهون کولي ڇڏيو.
شهناز جي دل جو ڌڙڪو تيز ۽ بي ترتيب ٿي ويو ۽ سنڌس ڪومل هٿ جوڳي جي هٿن ۾ لٽڪڻ لڳو----
"آڍر ڏارا---پٿون بارهين---"
"حال حقيقت ڪول ڏارا---"
فقير ڏارو شهناز جي تريءَ تي ٻيهر اچلائي ڏاري سان ئي ڳالهايو.
"آ ڍر ڏارا ---پٿون بارهين---!؟؟"
فقير ڏارو تريءَ تي اچلائي اپو پين تي تي ويٺو ۽ اکين تان وري ويل پٽيڻ جي وٿين منجهان هٿ تري جون عبارتون ڏسڻ لڳو----
"مائي وڏي ڳالهه ٻڌي ٿئي---؟
"قسمت تنهنجي زور آهي----"
"مال ملڪيت مولا گهڻو ئي ڏنو ٿئي---"
"هٿ جي صفا سخي آهين---"
"درويش جون دعائون سان اٿئي----"
ڏارو تري تان کڻي ٻيهر اچلايائين.
"آ ڍر ڏارا --- پٿون بارهين---حال حقيقت ڪول ڏارا ---؟"
ڏارو اچلائڻ کانپوءِ فقير جون نظرون سنڌس تريءَ ۾ وڃائجي ويون---
۽ ڪجهه دير خاموش رهڻ کانپوءِ اداس نظرن سان جوڳي نعيم صاحب جي چهري ڏانهن نهاريو----

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

نعيم صاحب جو بدن ساهه ڇڏي ويو ۽ هو بت تي ويٺي رهيو.

فقير نوبت کي سمجهندي هڪڙي تکي مرڪ مرڪيو جنهن سان نعيم صاحب جي سريرَ ۾ ساهه جو ويساهه وري آيو.

”ابا گهبرائڻ جي ڳالهه نه آهي منهنجو مرشد حضرت قلندر لال شهباز ڪرامتن وارو آهي. اوهان ٻئي هليا وڃو سيوهڻ جي شهنشاهه جي درگاهه تي اتي ٽي راتيون رهجو۔ هر رات ۾ ٽي ديگيون ٻاڪري گوشت ۾ لاهجو۔

منهنجو مرشد برحق سچو آهي. انشاءالله اتان اوهان کي خوشخبري ملندي۔“

”ٻي ڳالهه نه ۔۔۔!!؟“ فقير خاموش ٿي ڳالهه اڌ ۾ ڇڏي ڏني.

”ها فقير ٻي ڪهڙي ڳالهه آهي۔؟“ مايوس لهجي ۾ نعيم صاحب چيو.

جوڳي جي چهري تي ڪجهه منجهائيندڙ لڪيرون ابري آيون ۽ ٻوءِ من اکيون ٻوٽي ڇڏيون.

نعيم ۽ شهناز خالي خالي نظرن سان هڪ ٻئي کي ڏٺو.

۽ جڏهن جوڳي ٻيهر اکيون کوليون ته ڳاڙهيون لال ٿي چڪيون هيون.

هو ٻئي ڊري ڪجهه ڊڄي ويا.

جوڳي ٻاڻ مهاڳو پڙهڪيو ”نه نه۔۔ مرشد سڀائي ڪندو۔۔!“

”الله قسمت مرجاري ڪندو۔۔!“

”بس، هاڻي هتان هليا وڃو۔ اوهان جون اميدون پوريون ٿينديون.

شهناز ڪنڌ ورائي نعيم صاحب جي اکين ۾ نظرون اوتيندي مرڪي پيئي ۽ نعيم صاحب انهن اکڙين جي خمار ۾ ٻهڪي پيو.

اٿڻ وقت نعيم صاحب ٻٽون مان هڪ سائو نوٽ ڪڍي مروڙي جوڳي جي مُٺ ۾ ڏنو.

ڳالهيون ويندي رهي.

جوڳي هڪ وڏي نوٽ مُٺ ۾ پيڪوڙي ويندڙ ڪار جي پٺيان معنيٰ خيز نظرن سان ڏسندو رهيو ۽ مسلسل چپ ٻاڻ مهاڳو ڪجهه پڙهندا رهيا۔

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

— هنن جي نااميد حسرتن ۾ هڪ پيرو پيهر چاهت جا چنگ وڄڻ لڳا. مئل اميدن ۾ پساھ پنهنجي ويو ۽ سندن پيار وري تازو ٿي پيو.

شهناز نعيم صاحب جو ڪاٻو هٿ اسٽيئرنگ تان ڪڍي پنهنجي سنهڙن چپن تي رکي چڏيو ۽ نعيم صاحب جي سرير مان بجلي جي ڪرنٽ جهڙي تکي لهر ڊوڙي وئي ۽ هن ڪنڌ پاسيرو ڪري اکين جي ڪنڊن مان شهناز کي گهوريندي مرڪي ڏنو.

گهر پهچي، هو ٻئي قلندري ملڪ جا منصوبا سوچڻ لڳي ويا...

"نعيم صاحبا مون کي هوٽلن ۾ سنڌ گهمڻ جو ڏاڍو شوق آهي—؟"

"پڌو اٿم، سنڌ جون موسمون، هوائون، نظارا، ڏاڍا خوبصورت آهن—!!"

"وڏي ڳالهه ته سنڌ ۾ نفرتون تمام گهٽ ۽ محبتون وڌيڪ پلجن ٿيون—!!"

"ها شهنازا تو بلڪل صحيح پڌو آهي—"

"سنڌي ماڻهو ڏاڍا سپاجهڙا اٿئي—"

"سنڌين ۾ ڪابه مصنوعيت ناهي— اهي صفا سادي طبيعت ۽ سادي زندگيءَ جا هيراڪ آهن."

منهنجي جڏهن ڪراچي ۾ پوسٽنگ هئي ته اتي مون کي اهڙا ۽ سنڌي سادا نظر ايندا هئا جيڪي رڳو وڏين بلڊنگن کي ٻه چپن تي آڱريون رکي حيرت جي نظرن سان ڏسندا هئا—!!" جهڙو لنڊن يا پيرس جي عجائب گهر ۾ اچي ويا هجن—!؟"

"نعيم صاحبا" جنهن ڌرتي تي ايڏي سادگي هجي—!؟"

"جتي قومن وٽ بناوت نالي ڪائي شيءِ نه هجي—؟"

"جتي جا ماڻهو دوکي، ٺڳي، فريب، دغا بازي ۽ بيوفائي جي سياست کان انجاڻ هجن—!؟"

"ان ڌرتيءَ جي قلندر جي قدرت به قلندري هوندي—!؟"

"ها شهنازا تڏهن ته سنڌ کي قلندر جي نگري سڏيو ويجي ٿو—"

۽ اهين ئي هڪ ٻئي جي ٻانهن جي گهيري ۾ سنڌ ۽ قلندر بابت عقيدتمندانه ويچار ويچاريندا رهن ٿا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جيئن جيئن رات گهري ٿيندي پئي وئي، تيئن تيئن سندن خيال ۽
احساس گهرا ٿيندا ٿي ويا.
انين منٽين ڳالهين ڪندا ۽ ڪينچلون ڪيڏندا ٿي رهيا—
جڻ اڄ سندن سهاڳ رات هجي ۽ هنن نه سمهڻ جو قسم کڻي
ڇڏيو هجي—؟!
ٻاڪرن جي احساس ۽ گرم جسمن جي لمس ۾ سندن نيڻن تي
ڳهر پوڙهنلي ٿي وڃي ۽ الائي ڪيڏي تائي ننڊ ديوي کين آرام جون
گوريون کارائي هلي ٿي وڃي،
ڪمري جي خاموشي ۾ ٻن ساهن جا سرڀات، سرد سناٽي ۾ مڌر
موسيقي جا آلاپ بڻجي پون ٿا—

⊙

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

نعيم صاحب ۽ شهناز پنجاب کان سيوهڻ تائين انتهائي ڏکيو ترين جو سفر ڪري پهتا هئا.

اها الائي قدرتي طاقت هئي يا سندن عقيدي جي سچائي جي قلندر جي روضي تي نظر پوندي، ئي سندن سمورا ٿڪ لهي ويا....!!

هو بلڪل ترو تازه ٿي درگاهه اندر داخل ٿي رهيا هئا.

پاڻ سان گڏ آندل قرآني آيتن واري ساٽي چادر پنهنجي گڏجي مزار تي چاڙهي. پاهران ورتل گلن جي پنکڙين جي ورڪا ڪانيوه پنهنجي گڏجي دعا لاءِ هٿ کنيا.

"اي قلندر لال!" اسين ڪٿان ڪان تهنجو نالو ٻڌي آس کڻي تهنجي نگري ۾ حاضر ٿيا آهيون مرشد....؟"

"بيشڪ! تهنجي در تان ڪوبه سوالي خالي جهولي واپس نه ويو آهي....!"

"قلندر سائين! توهان چائين ٿو ته اسان جي جهولي خالي آهي. توهان ئي اسان سوالين جي جهولي ڀري ڏي....؟؟"

"اسان تي رحم ڪري سنڌڙي جا سرتاج ....؟"

"سڪايل آهيون... پنڌ سڄايو ڪجان مرشد....!؟"

۽ پنهنجي اکڙين منجهان لڙڪن قطارون وهي هليون.

دعا گهرڻ بعد ٻئي درگاهه جي هڪڙي ڪنڊ ۾ ويهي رهيا. عقيدتمندن جي رش برقرار هئي......

ٻاهر رکي قلندري ملنگن قلندري نعره پئي هنيا....

۽ هو مسلسل روضي پاڪ جي ڪنڊ ۾ ويهي اتهن سڀاجهڙن سنڌين جي سادگي ۽ پنهنجي قلندر سان عقيدت کي پيار ڀرين نظرن سان ڏسي رهيا هئا.

شام ٿي ته ڪنن تي دهلن ۽ نغارن جا پڙلاءُ پين. گڏوگڏ ملنگن جي گڏيل نعرن ۽ وڏندڙ شور تي روضي کان ٻاهر نڪري آيا. نغارن ۾ جيئن پوءِ تيئن شدت ايندي ٿي وئي. سوين پانڌيئڙا هڪ گول دائري ۾

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٻڙ ٿاهيو ويٺا هئا. هنن وٽ اچي ڏٺو ته ڪي فقير نغارا وڄائي رهيا هئا ۽ ٻڙ ۾ ڪيترائي ملنگ، ملنگياڻيون، پوڙها، جوان ديوانن جيان نغارن تي ناچ ڪري رهيا هئا. قلندر جي ديوانن جو ناچ آهستي آهستي تيز ٿيندي اهڙي جذباتي لئه ۾ اچي ويو جو نچندڙن کي ڪوبه هوش نه رهيو ۽ اهي بدمست ٿي مسلسل نچندا ئي رهيا...

جڏهن اذانون شروع ٿيون ته نغارا بند ٿيا ۽ عقيدتمند آهستي آهستي ٽڙيپکڙ ٿيڻ لڳا...

هنن کي قلندر لال جي عقيدتمندن جي انهيءَ پيتا ڏاڍو متاثر ڪيو...

شهناز جي ياد ڏيارڻ تي نعيم صاحب ديڳن جي بندوبست لاءِ ٺڪري پيو. ڪا وڏي تڪليف نه ٿي... هنن ٿن ڏينهن تائين روزانو ٽي ديڳون پاڪري گوشت ۾ لاهڻ جو ٺيڪو پولي هڪ همراهه کي ڏنو. هو انهيءَ آسانيءَ تي ڏاڍا خوش ٿيا هئا. جو ديڳن جي سلسلي ۾ ڪين ذاتي طور ڪابه تڪليف نه ڪرڻي پئي هئي.

ٻه هزار روپيه في ديڳ جي حساب سان طئي ٿيو جنهن ۾ ديڳون پچائي ورهائڻ جي به ذميواري ان ٺيڪيدار جي هئي، ان ڪم کان ٻي اوٺا ٿي هو آسي پاسي گهمندا ڦرندا رهيا. هنن هتي نج سادگي ڏٺي هئي... جيڪا شهناز ته پهريون دفعو ڏٺي هئي. جنهن ڪري ڏاڍي خوش ٿي رهي هئي...

انسانيت جو قدر ۽ ماڻهن ۾ ماڻهپو نظر آيون...

ڪافي دير ڪانپوءِ هڪ گڏهه گاڏي ۾ ٺيڪيدار چانور ڪٺائي آيو ۽ پاسمتي چانورن جي خوشبوءِ ڪين پري کان محسوس ٿي وئي.

ٺيڪيدار پاڻ ديڳيون وٺي فقيرن، فقيرائين کي وڏ ڏيندو رهيو ۽ ديڳن تي ڏسنديئي ڏسنديئي زبردست رش ٿي وئي.

هنن ٻنهي هڪ ٺڪر جي ٿباڪ ۾ چانور وٺي کاڌا ڪين ايترا ته مزيدار لڳا جو شايد زندگي ۾ پهريون ڀيرو هنن اهڙا لذيذ چانور کاڌا هئا...

۽ پوءِ چانورن جو اهو ٽن ديڳن وارو سلسلو ٽيئي راتيون جاري رهيو...

هو رات جو دير تائين روشني اندر وڃي ڪائي ڪنڊ وٺي ويٺي رهندا هئا. دير تائين شهناز مٿان قرآن پاڪ لاهي ان جو دور ڪندي هئي ۽ نعيم صاحب سائس گڏ عقيدت جا اوجاڳا ڪاٽيندو رهيو... ڪين

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جاڳندي اٿيئي رات جي ڪنهن بوئين پهر ۾ ننڊ اچي ويندي هئي ۽ هو روشني جي ديوارن کي مٿو ٽيڪي اٿيئي سمهي پوندا هئا...

ٻه راتيون انهن اوجاڳن ۾ گذري ويون پر ڪين ڪا به بشارت نه ملي هئي، ٽيون ۽ آخري رات هئن جاڳي گذارڻ جو عهد ڪيو هو ڇاڪاڻ ته اها ڪين پڪ هئي ته هتان وڃڻ ڪانپوءِ وري جلدي هتي اچڻ نه ٿيندو.

هو ننڊ وساري دعائون گهرندا رهيا— رات جو سفر جاري رهيو. ٽين رات جي اوجاڳي ۾ ڪين ننڊ جا جهٽڪا به آيا پئي پر جلد هئن پاڻ سنڀالي اکيون پٽي ٿي ڇڏيون...

رات جي پڇاڙڪي پهر ۾ شهناز جي اکين تي نيٺ ننڊ جا ڪيپ چڙهي ويا. پر نعيم صاحب زوري اکين کي جاڳايو ويٺو هو.

رات ٽري وئي...

مسجد مان فجر جي آذان جو آواز اچي رهيو هو...

اوچتو شهناز هڪ وڏو ڇرڪ ڀري جاڳي پيئي ۽ چريَن وانگي هيڏانهن هوڏانهن نهارڻ لڳي...!؟؟

نعيم صاحب جي نيڻن مان ڳهر اڏامي وئي — پنهنجي شهناز کي زوري ٻڪين ۾ جهلي ڏونڌاڙي پڇڻ لڳس—

"ڇا ٿيو شهناز...؟؟!"

"آخر ٿيو ڇا آهي...؟؟؟"

"شهناز جڻ ته حواسن تي قابو پائيندي نعيم صاحب جي ڇاتيءَ ۾ منهن لڪائي سڏڪن جي انداز ۾ وڏا وڏا ساهه کڻڻ لڳي—"

"پر شهناز! ٻڌائين ڇو نٿي...؟؟"

"آخر توکي ٿيو ڇا آهي —؟؟"

شهناز ڇاتيءَ مان منهن ڪڍي سڏڪن کي روڪيندي چيو "نعيم صاحب ...! مون کي ... مون کي ننڊ اچي وئي هئي—

۽... ۽... مون هڪ خواب ڏٺو آهي— جنهن ..... جنهن جوڳي پاڻ کي قسمت جو حال ٻڌايو هو ته...... ساڳيو هو... چيائين— چيائين ته مائي مائي اوهان جون دعائون اگهامي ويون آهن— اوهان کي — مبارڪون — ۽ ...۽ هتان جلدي...... نڪري وڃو...!!؟؟"

پر شهناز توکي ته خوش ٿيڻ کپي. هيڏي وڏي خوشخبري تي به روئين پيئي...؟؟"

"نعيم صاحب! جلدي هلو..."

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"مون کي ...... مون کي هتي ڊپ ٿو لڳي... ؟؟"

۽ پوءِ هو جلدي روضي کان ٻاهر نڪري آيا.

آسمان صاف ٿي ويو هو ۽ اڇو صبح جرڪي رهيو هو.

نمازي مسجدن مان ٻاهر اچڻ رهيا هئا ۽ هوٽلن تي رش هئي، جڏهن سنڌ جي سيوهڻ کان پنجاب جي شهر گوجرانوالا ڏانهن اسهي رهيا هئا تڏهن سيوهڻ جي ڌرتيءَ تي اجرو صبح هو......

...... هو واپس پنهنجي گهر پهچي ويا هئا. سفر جي ٿڪ کين ان ڪري به نه ٿڪايو هو جو کين اميدون پوريون ٿينديون نظر پئي آيون... هو هاڻي قلندر شهباز جا پڪا مريد بڻجي آيا هئا.

هاڻي هنن جي ڳالهين جا موضوع به ٻار کان شروع ٿي ٻار تي ئي ختم ٿيا ٿي، پر الائي ڇو...؟؟ نعيم صاحب محسوس ڪيو هو ته اڪثر ٻار جي ذڪر تي خوش ٿيندي ٿيندي شهناز اوچتو پريشان ٿي وڃي ٿي....!؟

۽ وري قلندر جي روضي تي خوشخبري ملڻ باوجود شهناز جو روئڻ ۽ خوفزده ٿيڻ...!؟؟ اهي پئي ڳالهيون نعيم صاحب لاءِ ڳجهارت بڻجي ويون هيون؟؟!

هو پنهنجي سوچن ۾ پريشان ٿي رهيو هو جو شهناز پنهنجي ڪيفيتن کي محسوس ڪندي پيهر "ٻار" جو ذڪر ڇيڙي ڇڏيو... هن کي نعيم صاحب جي پريشاني ڏکوئيندي هئي ۽ ڪيس اهو به يقين هو ته هو "ٻار" جي ذڪر تي ئي وڌيڪ خوش رهي سگهي ٿو...

"نعيم صاحب ......؟"

"جيءُ ...!" هن پريشاني کي لڪائيندي ورائيو.

"نعيم صاحب ! توهان پنهنجي ٻار جو نالو سوچيو آهي.....؟"

"ها شهناز پٽ ڄائو ته "شهباز" نالو رکنداسين، ڇو ته اهو قلندر لال شهباز جوئي ڏنل تحفو هوندو....!"

"پر جيڪڏهن ڌيءَ ڄائي ته ....؟"

"ته پوءِ تون پنهنجي مرضي جو نالو رکجانءِ......!"

"سپنا نالو رکنداسين....."

"ها ها ڇو نه ....؟ اهو تي ته پنهنجو هڪ سپنو هو ته اڳڻ تي ڪوئي گل ٽڙي....!؟"

اُئين سندن سپنن ۾ ساڀيان جا رنگ نکرڻ لڳا هئا.

شهناز جي ٽڪ ٽڪ ساڻي ٿي پئي.
من جي ڳورن ڳلن ۾ رت جي ڳاڙهاڻ ڏاڙهون داڻن جهڙا رس ڀرڻ شروع ڪيا.
حسن نکري پيس،
وقت سان گڏوگڏ بدن تي تولهه چڙهڻ لڳي.
اڪثر طبيعت ناچاڪ رهڻ لڳس
ڪڏهن متي جي مور جي شڪايت...
ڪڏهن الٽيون ته ڪڏهن بخار...
اهو هنن لاءِ نئون تجربو هو.
نعيم صاحب! شهناز جي ان ڪيفيت تي پريشان رهڻ لڳو.
ليڊي ماهر ڊاڪٽرياڻين چيڪ اپ ڪيا... دلاسا ڏنا...
"گهبرائڻ جي ڳالهه ناهي. اڪثر عورتن کي حمل دوران اهڙيون شڪايتون رهنديون آهن. سڀ ٺيڪ ٿي ويندو...!"
نعيم صاحب پنهنجي انڊسٽري کي گهٽ ٽائيم ڏيئي، اڪثر ٽائيم شهناز سان گذارڻ لڳو.
شهناز جي بيماري کيس پريشان ڪري ودو. ساڻس پيار پيٽو ٿيڻ لڳيس. ۽ انهن شهناز به ڪاٿس هڪ پل ڌار گذارڻ عذاب سمجهندي آئي.
چوندي هئي "نعيم صاحب! مون کان پري نه ويندو ڪٿ مون کي هاڻ الائي ڇو خوف ٿيڻ لڳو آهي...!؟"
۽ نعيم صاحب! پلنگ تي مستل شهناز مٿان هڪ ٻانهن ورائي، ٻي هٿ سان پيشاني تان وارن جون ڇڳون سنواريندي چوندو هو،
"شهناز! تون ته منهنجي ٻي رنگ جيون ۾ حسين رنگ ڀريا آهن."
"ڪيڏو هيڪل ويا ڪل من، تفريح گاهن ۾ سڪون جي تلاش ۾ ڀٽڪندو رهيو هو...!؟"
"سچ شهناز! جو سڪون تنهنجي ٻانهن مان ملندو اٿم، اهڙو ڪڏهن به ڪوهه مري جي پهاڙي دامن جي آبشارن ۾ به ڪونه ملي سگهيو هئم...!"
"شايد! مٿي نشين کي ساقي خاتن مان ٿي ايترو سڪون مليو هجي. جيترو قرار مون کي تنهنجي ناسي نيڻن جي گهراين مان ملندو آهي...!"

ايترو پيار ڪنهن جي تصور ۾ به نه هوندس جيترو پيار تنهنجي دل ۾ پلجي ٿو—!"

"تون عظيم آهين شهناز—!"

"سچ پچ به عظيم آهين—!"

ائين خوبصورت تصور جوڙيندي سندس آڱريون شهناز جا وار سنواريندي ڳلن جي ٿڌاڻ تي پهتيون. هن کان هلڪو چرڪ ڇڏائجي ويو.

"شهناز—! هي تنهنجي اکين ۾ لڙڪ—؟"

"تون روئين ٿي ڇو—؟"

"نه نعيم صاحب لڙڪ رڳو ڏکن جا نه هوندا—"

"هي لڙڪ نه خوشي جا آهن—! تنهنجي خوشي جا—!"

ڪيس شهناز جو آواز درد ڀري گهراين ۾ گونجندي محسوس ٿيو هو.

"مان ٿو شهناز نه لڙڪ ڏکن جا به ٿيندا آهن ۽ خوشين جا به—!"

"پر سچائپ جا احساس ٻنهي جا ڌار ڌار ٿيندا آهن"

"روشن جي لڙڪن ۾ ماتمي سوڳ جا تاثر ملندا آهن—پر—"

"۽ مسرتن جا لڙڪ الڳ معنائون رکندا آهن—!"

"تنهنجي ڳلن تان لڙندڙ ڪارن لڙڪن جي سيلاب جا تاثر منهنجي دل جي احساس کان لڪي نٿا سگهن—!؟"

"او نعيم صاحب! توهان نه واقعي سنجيده ٿي ويا—؟!"

"سچ نعيم! اهڙي ڪائي به نه ڳالهه نه هئي—" شهناز سنجيده ٿي چوڻ لڳي ٿي.

"ها شهناز! ڪوڙا سهارا به جيئڻ لاءِ ضروري آهن—؟"

"آئون سمجهي سگهان ٿو نه مون کان ڪجهه لڪايو پيو وڃي—؟"

۽ نعيم صاحب جو چهرو روشنهار ڪو ٿي ويو—

. شهناز پلنگ تان ڪنڌ مٿي ڪئي پر پر ويٺل نعيم صاحب کي مرڪي ٻانهن جي ورڪي سان پنهنجي سيني تي ليٽائي ڇڏيو—

۽ زندگي ۾ پهريون ڀيرو نعيم صاحب جي اکين مان ڪرندڙ گرم لڙڪ شهناز جي ڇاتيءَ جي نرم ماس کي آلو ڪري ڇڏيو هو.

"نعيم صاحب—! روئين پيو—؟"

"نه— روئان ڪٿي پيو شهناز—؟"

"لڙڪ نه خوشين جا به ٿيندا آهن نه—؟"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"تہ۔۔۔! ھي لڙڪ خوشين جا ٿا ٿي سگھن۔۔۔۔!؟"

"تہ شهناز! منهنجي ھنن لڙڪن کي بہ اهائي معني ڏيئي ڇڏ، جيڪا سڀ کان ديرا اڳ لاڙيل تنهنجي ڳوڙهن جي هئي۔۔۔!؟"

۔۔۔۔ ۽ پوءِ جڏهن تہ ٻنهي جا لفظ لڙڪ لڙڪ ٿي، موتين جيان ڪمري ۾ وکري چڪا هئا۔۔۔

ڪمري ۾ ٽيبر جهڙي ماڻار چانڊنجي وئي۔۔۔

سنڌن اجهاميندڙ ديپ جهڙا اداس نيڻ، آرسي سي ڇت ۾ ٽنگيل پنکي جي پرن ۾ وچڙي پيا هئا۔۔۔۔!!

"نعيم صاحب۔۔۔ شهناز جو ٻڏل آواز ڄڻ کوهہ جي گهراين مان آيو.

"نعيم صاحب! الائي ڇو۔۔۔؟ ساھ تان ويساھ کڄي ويو اٿم۔۔۔!"

"ڇا۔۔۔؟" نعيم صاحب ائين ويهي رهيو.

"ها نعيم صاحب! تہ ڄاڻ ڇو؟ جڏهن قلندر شهباز جي روضي ۾ مون کي خوشخبري ملي هئي تہ ۔۔ تڏهن بہ مون کي خوشي کان وڌيڪ خوف ٿيڻ لڳو هو ۽ منهنجا حواس گم ٿي ويا هئا۔۔۔!"

اڄ بہ ائين ٿو محسوس ٿئيم، ڄڻ منهنجي زندگي ۔۔۔۔!؟؟"

منهن تي هٿ ڏيئي لفظن کي اڌ ۾ ئي روڪي ورتو هئائين ۔۔۔ هن شهناز جي واتان اهڙا لفظ ٻڌڻ نٿي چاهيا. جن ۾ وڇوڙي جا انديشا شامل هجن۔۔۔

پيار مان پنهنجي چپن تان هٿ هٽائيندي پنهنجي ور جي اکين ۾ گهوريندي لفظن ۽ لڙڪن جا بند هڪ ئي وقت ٽوڙي ڇڏيائين.

"نعيم صاحب۔۔۔! مان اڃا جيئڻ چاهيان ٿي۔۔۔"

"پنهنجي وجود جي ٿاريءَ مان ٽڙندڙ گلاب جي خوشبوءِ سان پنهنجو تن من معطر ڪرڻ ٿي چاهيان۔۔!"

"تنهنجي اندر ۾ ڏاڍي سڪ آهي نعيم صاحب۔۔۔!"

"۽ ۔۔ ۽ ٽوڪي۔۔ پيھر تنها ڇڏڻ نٿي چاهيان نعيم۔۔۔!؟"

ائين ٻئي پاڪرين پئي سڏڪا ڀري۔۔۔روئيندا رهيا۔۔۔

الائي ڪيڏي دير۔۔۔

سڏڪا ٿڪجي ويا۔۔۔

لڙڪ سڪي ويا۔۔۔

۽ هو گهري ننڊ سمهي پيا۔۔۔

بلڪل ائين۔۔۔

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جيئن سهاڳ رات
تنين جوڙي...
زندگي جا لطف ماڻي—
ٿڪي... ٽٽي...
نرم بستري تي
ٻانهن جي وهاڻن مٿي ڪنڌ رکي
سمهي پوندي آهي...؟؟

اجائي خوف ۾، ڪئين نفسياتي مريض جيان، روئيندي، رڙيون ڪندي مهينا گذاري ڇڏيائون—
ٽن مهينن کان ڪجهه ڏينهن مس چڙهيا هوندا، جو شهناز کي شديد سور اندر ۾ جاڳي اٿيا هئا—
نعيم کيس امريڪن ميڊيڪل سينٽر ۾ داخل ڪرايو.
سڀ کان مهانگي اسپتال— جتي ٻاهرين ملڪن جون پروفيسر ڊاڪٽرياڻيون هيون.
نعيم صاحب کي ڪلاڪ کن ڪانپوءِ ٻڌايو ويو ته "آپريشن ڪيس آهي."
"فوري آپريشن ڪرڻو پوندو—"
هن جي دل ٻڏڻ لڳي، حوصلا خطا ٿيڻ لڳس...
۽ آپريشن فارم تي صحيحون ڪرڻ وقت سندس هٿ ڏڪڻ لڳا هئا—
سامهون ويٺل هڪ پروفيسر ڊاڪٽرياڻي سندس اکيان فائيل ڪڍندي مرڪي کيس دلداري ڏني— "
"سڻا گهٻرائڻ جي ڪائي ڳالهه ناهي— هي معمول جو آپريشن آهي..."
"الله تي ڀروسو رکو..."
"سڀ ٺيڪ ٿي ويندو..."
جيئن ئي ڪاغذ کڻي ڊاڪٽرياڻي آفيس کان ٻاهر نڪتي ته هو ٻه چورن وانگي هلڪا قدم کڻندو سندس پويان وڃڻ لڳو.
ڊاڪٽرياڻي آپريشن ٿيٽر منجهه هلي وئي

۽ هو دروازي وٽ بيهي ٽيوب لائيٽ جي روشني ۾ ہرندڙ ڳاڙها اکر پڙهڻ لڳو—
"آپريشن ٿيٽر......!"
ڪجهه دير ڪانپوءِ سنڌس اندر ۾ ڏاڍي بي آرامي پيدا ٿي پئي هئي سنڌس دل ڌڙڪڻ ڇڏي ڏنو هو—
لٽا ساهه ڪئي دل ئي دل ۾ دعائون گهرندو رهيو.
جيئن جيئن وقت گذرندو ويو......
تيئن تيئن سنڌس اندر ۾ بيچيني وڌندي ويئي—
هاڻي هو آپريشن ٿيٽر جي ٻاهران ڪجهه وکون اڳتي – ۽ ڪجهه وکون پوئتي ڪندو چهل قدمي ڪندو— بار بار ڪابي ٻانهن جا ڪف مٿي ڪري ٽائيم ڏسندو رهيو—؟؟
واچ جي سست رفتار ڪانٽن تي ڪيس چڙ اچڻ لڳي هئي—
۽ انهيءَ بيقراري دوران ڪيس ماضي جون ڪجهه جهلڪيون ياد اينديون رهيون هيون....
جوڳيءَ جي خوشخبري ٻڌائڻ...
۽ اها سڄي رات خوشي ۾ سمهي نه سگهڻ...
قلندر لال جو روضو مبارڪ.....
نغارن تي ملنگن جو نچڻ.....
اتان خوشخبري ملي وڃڻ—
شهناز جو اتاولو ٿي روئڻ...
۽ شهناز جا چيل لفظ.....
"زندگيءَ تان ويساهه کڄي ويو آهي...؟"
"نعيم صاحب! مون کي موت کان لڪائي ڇڏجان....!"
"نعيم صاحب! مان جيئڻ چاهيان ٿي—
"جيئڻ چاهيان ٿي...!؟"
"جيئڻ چاهه......"
۽ نعيم صاحب ڪنن ۾ گونجندڙ شهناز جي سڏڪن ۽ صدائن کان ڪنن تي هٿ ڏيئي ئو ڇڏي.....
اوچتو آپريشن ٿيٽر اندران ننڍين ٻارن جي رڙيون ڪنن سان ٽڪرائجن ٿيون ۽ سنڌس دل تان بل لاهه سڄو غبار لهي وڃي ٿو...

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هڪ وڏنداڙ مرڪ سان سنڌس چپن تي اڻڦلڪ جهڙا مست ڦي سرڀلا رنگ نکري اچن ٿا ۽ تڪڙيون وکون کڻي آپريشن ٿيٽر جي شيشي واري دروازي تي بيهي بي صبرائي وچائي رنگين شيشي مان اندر جهاتي پائڻ جي ڪوشش ڪري ٿو پر رنگين شيشي ۾ ڪيس پنهنجا ئي عڪس ملن ٿا، اندر ڪجهه ڏسي نٿو سگهي. ڪجهه دير ۾ اندران فرش تي قدمن جي ٺاهڙ- ٺاهڙ جا آواز دروازي طرف تيزي سان ايندي بڌڻ ۾ اچن ٿا ۽ هو دروازي کان هٽي خوشخبري ٻڌڻ لاءِ پوزيشن سنڀالي بيهي ٿو رهي-

دروازو کليو- اندران بوٽ پڌل ۾ سفيد ڪپڙن واريون نرسون ظاهر ٿيون.

نعيم صاحب ڪاٿئن ڪجهه پڇڻ لاءِ اڃا اڳتي وڌڻ جو سوچي رهيو هو جو نرسون تيزيءَ سان اڳتي نڪري ويون.

۽ هو ٻيهر پريشاني وچان زور زور سان هٿن جون تريون مهٽيندو آپريشن ٿيٽر اندران ڪنهن ٻي نرس جي نڪرڻ جو انتظار ڪرڻ لڳي ٿو-

۽ پويان ڪنهن لوهي شيءِ جي فرش تي گهلجڻ جا چيڪاٽ ڪنن تي پون ٿا.

دروازي کان هٽي پري ٿئي ٿو ۽ ساڳيون نرسون هڪ ڍڪيو ڳڪس سليندڙ گهلينديون اندر هليون ٿيون وڃن--؟؟

۽ نعيم صاحب جي اندر مان بي اختيار نڪري ويل لفظ " ڇا ٿيو---؟؟" زبان ۾ ئي اٽڪي پون ٿا ۽ نرسون اندر غائب ٿي وڃن ٿيون--؟!

هو بي ساخته گيٽ جي پر ۾ رکيل ڀڪيوالي جي صندليءَ تي پنهنجو بدن اڇلائي ويهي رهي ٿو ۽ پوءِ سندس دماغ سوچڻ ڇڏي ڏئي ٿو.

الائي ڪيتري دير ڪاٽيو پيهر آپريشن ٿيٽر اندران ڪجهندڙ قدمن جي آوازن ۽ ڳالهائڻ تي هو ٻيهر هوش ۾ اچي گيٽ جي سامهون بيهي ٿو رهي-

دروازو کليو- ٿي ڊاڪٽرياڻيون ۽ هڪ ڊاڪٽر گڏ ٻاهر نڪتا-

نعيم صاحب تي نظر پوندئي هو سيني هڪ ٻئي ڏانهن سواليہ نظرن سان ڏسن ٿا- ۽ پوءِ اها ڊاڪٽرياڻي جنهن ڪاٿس ڪاغذن تي صحيحون ورتيون اڳتي وڌي اچي ٿي-

"توهان هڪ نياڻيءَ جا پيءُ ٿي ويا آهيو---!"

"پر منهنجي بيگم صاحب---؟" نعيم پڇي ٿو-!

I am sorry......?

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڊاڪٽرياڻي ڏک جي ڪيفيت ۾ هيٺيون چپ ڏندن ۾ پيڪوڙي ڪنڌ هيٺ جهڪائي اڳتي وڌي ٿي وڃي۔ تڪيئن وڪن ساڻ.....! نعيم صاحب ڪي جڙ ته ڳل تي ابتي هٿ جي اهڙي لپاٽ هڻي ويئي. جنهن سندس سمورا حواس ۽ احساس وڃائي ڇڏيا.... ؟؟؟!

دماغ کي آيل گهومائين ڪانپوءِ ٽنگهن مان ساهه نڪري ويو ۽ سڄو بدن ڍرڪي آپريشن ٿيٽر جي دروازي اڳيان ڪري پيو...

ڪير پنهنجو هٿس جو اهڙي ويل ڪيس آٿت ڏئي ها....؟!

مِيءُ ته اسپتال آهي...

هتان ته روزانه الائي ڪيترا لڏا جسم ڏولين ۾ نڪرندا ٿا رهن....!

انساني جانين جي مسيحائن کي انهن جسمن تي ڪهڙي ڪهل اينِدي جن ۾ ڪاب انجيڪشن تحرڪ پيدا ڪري سگهي...؟!

.... ۽ پوءِ اٿين ئي نعيم صاحب جي خوشين ۽ خوابن، اميدن ۽ سهارن جو هڪڙو باب آپريشن ٿيٽر جي سرد خاني ۾ بند ٿي ويو هو... ۽ پيڙائن جو نئون دور شروع ٿي چڪو هو...

هڪڙو پل جڏهن تيئن وقت "موت کي خوف ٿو ٿئي نعيم صاحب؟" جهڙا دل ڏارينڌڙ لفظ چوندڙ شهناز اڄ پڙائتي قبرستان ۾ اڪيلي ستي پيئي آهي...؟!

بلڪل بي ڌيي....؟

شهناز جي هزارين صدائن...

سوين سڏڪن...

الاهي ايلازن باوجود، نعيم صاحب کيس موت کان لڪائي نه سگهيو هو.

هتي جيڪي سپنا گڏ جي ڏنا هئا....

جيڪي دعائون گڏجي گهريون هيون...

جيڪي سڪائون گڏجي پيتيون هيون...

اهي جڏهن حاصلات ماڻڻ لڳيون هيون ته قسمت جي لڪيرن بي پرواهه درياهه وانگي آر ڪري پنهنجا رخ موڙي ڇڏيا....؟؟

۽ زندگيءَ جي وشال رڻ ۾ ڪوئي اجنبي مسافر...

اڪيلو... اڪيلو....

روئيندو .... ٻاڪاريندو....

رهجي ويو...

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

تڏهن ته نعيم صاحب کي زندگي ۾ پاڻ تان هڪ قدرتي ٿئول محسوس ٿي هئي.

هيڪر دل چاهيس ته جيڪر دنيا جي ڪنهن ڪُنڊ ۾ منهن لڪائي جڳ جهان کان لڪي زندگيءَ جا رهجي ويل پل ڪنهن درياءَ جي رواني ۾ لوڙهي ــ يا ڪنهن سمنڊ جي اونهاين ۾ پوري ڇڏي.

پر ڪيس هڪ معصوم وجود جنهن ته وڏندڙ پيرن ۾ زنجيرون جڪڙي ٿي ڇڏيون ــ اها معصوم سپنا ــ شهناز جي آخري نشاني ــ جيڪا بدنصيب ماءُ جي وجود مان ڪرڙيون هٿي ڏرتيءَ تي اک پٽي هئائين، جنهن کيس ڏرتيءَ تي هوش ڏيڻ کان اڳ پاڻ پيهر هوش ۾ اچڻ چاهيندي به اچي نه سگهي هئي ــ

ــ هائي ته هو به دل ۾ شهناز جي يادن جا ديپ جلائي ، معصوم سپنا جي سهاري تي دم گذرواري حياتي گهارڻ جو قسم کڻي چڪو هو. شهناز جيتوڻيڪ ڪائونس جسماني طرح جدا ٿي ويئي هئي، پر روحاني طور هن هڪ پل به ڪيس پاڻ کان جدا نه پاتيو هو.

هو روز ننڊ جي وادين ۾ شهناز سان ملندو هو ۽ روح رچنديون ڪندو هو.

شهناز جي آخري نشاني "سپنا" کي هن ساهه جي ڏورين سان ٻڌي ڇڏيو هو.

سپنا جي خاص سنڀال لاءِ هڪ پگهاردار عورت به رکي هئائين. هڪ رات خواب ۾ شهناز وٽس هلي آئي هئي ــ

ميارون ڏيڻ ــ

روئي چيو هئائين ــ

"نعيم صاحب! ڪيترو چيو هئم ته مون کي اڪيلو نه ڇڏجانءِ ــ"

"مون کي موت کان لڪائي ولجانءِ ــ؟"

"پر تون مون کي پنهنجي ٻانهن ۾ ــ"

"پنهنجي ساهن ۾ ــ"

"۽ پنهنجي دعائن ۾ به ــ پناهه نه ڏيئي سگهئين نه ــ؟؟"

"نعيم صاحب! اڄ توکي هڪ راز جي ڳالهه ٻڌائڻ آئي آهيان ــ"

"قلندر جي درگاهه تي جنهن رات خواب ۾ مون کي ساڳي قسمت جو حال ٻڌائيندڙ جوڳي فقير اچي عرض قبول ٿيڻ جي بشارت ڏني هئي نه ــ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هاا هن مون کي اهو به ٻڌائي ڇڏيو هو ته ان ٻار کي جنم ڏيڻ کانپوءِ توهان هن دنيا ۾ نه رهندئين...!! توهان ان کي ڏسي به ڪونه سگهندين...!"

"نعيم! اها ڳالهه مون توکي ان ڪري ڪونه ٻڌائي هئي جو مون کي خبر هئي ته تون جدائي جو صدمو برداشت ڪونه ڪري سگهندين..."

"۽ ان خوشخبري وقت منهنجي روئڻ جو سبب بس اهوئي هو ته..."

"ته مون تو کان جدا ٿيڻ نٿي چاهيو...!"

"ها نعيم صاحب! منهنجي جنت تنهنجي اکين ۾ هئي... پر...!؟"

"پر توهان به ته مون کي ڪونه بچائي سگهئين نه...؟؟؟"

اوچتو ڇرڪ پري هو اٿي ويهي رهيو هو.

اکيون ڪئنهن ڪاراڻ سبب پوسر جي رهيون هيون.

شايد هو ننڊ ۾ رڙيو هو...؟!

سندس اکين آڏو ماضي جو اهو منظر ڦري آيو هو. جڏهن قلندر جي درگاهه تي شهناز سندس ڇاتيءَ جي وارن ۾ منهن لڪائي سڏڪا ڀري جلدي واپس هلڻ تي ضد ڪيو هو...؟

دل ۾ ٻڏڪيو

"ڪاش! شهناز! اها حقيقت تون اڳيئي ڪولي وڃهين ها...

ته جيڪر تنهنجي ٻار واري حسرت تان هٿ کڻي به اسين ٻئي ڀيڻهن ڀيا به اتي نڪئي پوان ها... ۽ تنهن قلندر تان نه اٿيان ها جيسين منهنجي خالي جهولي ۾ قلندر لال تنهنجي حياتي جي خيرات نه وجهي ها...!؟"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

حال جا ڏک ماضيءَ جا ناسور بڻجي ويا.

۽ نعيم صاحب هڪ ڀيرو ٻيهر تن تنها— اداس زندگي جا ويلا ڪاٽڻ لڳو.

شهناز نه رهي ته ڪيس شهناز ٽيڪسٽائيل سان به ڪا دلچسپي ڪونه رهي. توجهه هٽي ويس —. مهينن جي فائيلن تي دز چڙهڻ لڳي. سندس آفيس جي تالن کي زنگ چڙهڻ لڳو—

هن نفعي نقصان جي غرض ڇڏي ڏني هئي— ڪيس نوڙ جون رپورٽون گهر ملنديون رهيون.

هو انهن کي جيئن جو تيئن فائيل ڪري ڇڏيندو هو.

دل پچي پيئي هئي ۽ ڪاروبار لاس ۾ هليو ويو.

نيٺ گهڻن ٽيڪسن، قرض ۽ آفيسن جي قرضن سبب شهناز ٽيڪسٽائيل کي تالا لڳي ويا—

هن کي شهناز جي ڇڏيل ملڪيت مان صرف هڪ ٿي دولت سان پيار هو—

سپنا سان..!

سپنا جيڪا هاڻي ته سالن جي ٿي وئي هئي—

جنهن ڪيس دردن جي دوا... تنهاين جي وندر ملي وئي...

جڏهن معصوم سپنا پاپا جي جهوليءَ ۾ کيڏندي شرارتي ٽهڪ ڏيندي هئي ته نعيم صاحب جا سموري زندگي جا ڏک اڻ ڳڻيا ڄڻ وسري ويندا هئا. هو جڏهن ننڍڙن هٿڙن سان پنهنجي پاپا جي کيسي مان سمورا ڪاغذ، ڪارڊ ۽ پئسا وغيره ڪڍي ٽيڙي پکيڙي ڇڏيندي هئي ته ڄڻ نعيم صاحب جي جهوليءَ ننڍڙيون ننڍڙيون خوشيون پکڙجي وينديون هيون.

جڏهن کيڏيندي کيڏيندي معصوم سپنا سندس جهوليءَ ۾ سمهي پوندي هئي ته هو ٻيهر گهرين سوچن ۾ گم ٿي ويندو هو—

پر هاڻي هن شهر جو سڀ ڪجهه ٿي ته ڪيس اوپرو لڳندو هو؟!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

من شهر گوجرانوالا سان ڪوئي رشتو هئس ته صرف شهناز جي ڪري ۽ شهناز ته سائس سيٺي سڱ ڇني ڪاني ٻي دنيا وساني چڪي هئي.

ان سوچ اکين ۾ پاڻي آڻي ڇڏيس— ڦڏو ساهه سرير مان سڏڪو بڻجي ٻولارن ۾ غائب ٿي ويو—

نيٺ انهن تنهاين ۽ ميڪلاين کان تنگ ٿي لاهور آباد ڪرڻ جو ارادو ڪيائين ۽ ٻه ٽن سالن جي سپنا سميت لاهور هليو آيو هو. هو ڀيهر گلبرگ واري پنهنجي انهيءَ بنگلي تي موٽيو هو جيڪو سندس غيرموجودگي ۾ ڪيترو عرصو کان بند پيل هو. بنگلي جي ٻاهرين سونهن، رنگن روپن سميت بلڪل سندس اجڙيل دل وانگي سيٺي رونقون وڃائي ويٺي هئي.

لوهي گيٽ تي ٻوڪيل گلابي گلن واري گيٽ ول ڪڏهوڪر سڪي ڪاٺيون بڻجي ويئي هئي. پر اڄ به هڪ ٿاريءَ ۾ ٽي ساوا ٻن ول جي سائي هجڻ جو اشارو ڏيئي رهيا هئا.

گيٽ کان بنگلي تائين لهيل سيمينٽ جي فرش سان روڊ، سڪل پنن سان پريو پيو هو.

روڊ جي ٻنهي طرفن صرف ڪجهه پڪي مٽي جون ڪونڊيون پيل هيون جن جي پاسن کان ڪلر ٻي چڙهيو. ڪونڊين ۾ ٻوڪيل ٽنڊڙا ٻوٽا ۽ رنگ برنگي گل به خزائن پيلي ڇڏيا هئا.

لوهي گيٽ کان اندر جو اجاڙ منظر ڏسي دل ۾ نعيم صاحب سوچيو: پيار ۽ سهاري کانسواءِ ته ٻوٽا به پنهنجي جواني وڃائي ويهندا آهن. ائين جيئن شهناز کانسواءِ منهنجي اجڙيل دل —؟

اتي ئي سوچن جي لامين چاڙهين ۾ هو ٻيٺو رهيو. شايد ماضي جون يادون کيس ڪجهه ستائڻ لڳيون هيون.

سندس آگر جهلي ڪجهه دير کان پر ۾ بيٺل سپنا اکيان اڃي پنهنجي پاپا جي منهن ۾ نهاريو ۽ پاپا کي روئندي ڏسي پاڻ به روئي ويٺي هئي.

نعيم صاحب هڪدم حقيقي دنيا ۾ موٽي آيو هو. سپنا کي ٻانهن تي کڻي پيشانيءَ تي چمي ڏنائين ۽ اڳتي وڌڻ لڳو.

— ڪجهه ڏينهن اندر ئي بنگلي جي سنڀال لاءِ ڪجهه نوڪر مالهي رکي ڇڏيائين. جيڪي آهستي آهستي ان بنگلي جي مختلف هنڌن تي سونهن ٻوڪڻ ۾ مصروف ٿي ويا هئا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هو اڪثر شام ويل سپنا کي گاڏي ۾ کڻي لاهور جو شهر گهمائڻ لاءِ نڪري ويندو هو.

ڪڏهن شالامار باغ -

ڪڏهن چلڊرين پارڪ .....

ڪڏهن مينار پاڪستان .....

۽ ڪڏهن راوي ندي جي ڪناري تي اچي ويهندا هئا.

سپنا سائنس عجيب پارائا ۽ ڪلائينڊز سوال ڪندي هئي ۽ هو ڪن پل لاءِ پار بڻجي ڪيس ڳالهيون ٻولڻ ۾ جواب ڏيندو هو. اڻين لاهور جهڙي رنگين شهر جي مصروفيتن ۾ اچڻ ڪانپوءِ سنڌس گهاءَ آهستي آهستي ڀرجڻ لڳا هئا.

من اڱڻ تي سڪي ٺوٺ ٿي ويل پيار جي وڻ ۾ سپنا چڻ تہ ٽوان گونچ اپاريا هئا.

من جي اجڙيل اندرمان ترڇي ويل بهارون آهستي آهستي واپس من جي چمن ۾ موٽڻ لڳيون هيون ۽ هاڻي هو شهناز جي وڇوڙي جي دردن کان آهستي آهستي آجو ٿيڻ لڳو هو.

صبح سوير سپنا کي تيار ڪري هڪ پبلڪ اسڪول ۾ گاڏي تي ڇڏي ايندو هو ۽ موڪل ٽائي ٻاڻ ٿي ڪيس واپس ڪٺي ايندو هو ڪو وقت بس هو اهائي گمنام زندگي گذاريندو رهيو-

اهو سنڌس زندگي جو نيون دور هو.

پر هاڻي جڏهن سپنا کي اسڪول ڇڏي واپس گهر ايندو هو تہ اڪيلائي ڪيس تڙ ياتي بيقرار ڪري وجهندي هئي. جڏهن تہ هن ايترا اڪيلائي جا ايذاءَ سلا هئا جو هاڻي ڪيس اڪيلائين کان خوف ٿيڻ لڳو هو- ايترو خوف..... جيترو سنڌس غيرموجودگي ۾ شهناز کي ٿيندو هو.

اها شهناز..... جنهن هاڻي خوابن ۾ اچڻ بہ ڇڏي ڏنو هو شايد سنڌس شهر ڇڏڻ تي ڪاوڙجي پيئي هئي—

وقت ڪمزور دلين کي بهادر بنائي ڇڏيندو آهي. تڏهن تہ هر روز شهناز جي تصوير اکين ۾ سجائي خوابن ۾ سائنس راتيون گڏ گهاريندڙ نعيم جي اکين بہ انهن خوابن ڏسڻ جا انگل ڪرڻ ڇڏي ڏنا هئا.

ان باوجود بہ جڏهن ڪڏهن شهناز جون ساروڻيون اڪيلائي ۾ ڪيس ايذائڻ اينديون هيون تہ هو لاهور جي وشال روڊن تي تيز گاڏي ڊوڙائي انهن يادن کي پوئتي رهائي ايندو هو يا تہ راويءَ ندي جي شفاف پاڻي جي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

تيز ڌڙڪڻ ۾ انهن مقدس پلن کي قرآني آيتن جيان هڪ هڪ ڪري لوڙهي ايندو هو. دريائن جي رُخ جيان انسان جي زندگي به وقت سان گڏ پنهنجون سوچون، ارادا، خيال ۽ رُخ بدلائيندي رهي ٿي. نعيم صاحب سوچيو ته جيڪڏهن هن پنهنجو وجود هميشه لاءِ اڪيلاين ۽ اداسين جي اوڙاهه ۾ اڇلائي ڇڏيو ته شايد آخر ۾ سندس لاش کي به ڪائي سڃاڻپ نه ملي سگهي. ان ڪري هن ڪائي مصروفيت اختيار ڪرڻ جو ارادو ڪيو.

هن جڏهن پنهنجي ڏکي گمنامي ختم ڪري دنيا جي آڏو پاڻ ظاهر ڪيو ته اجا تائين سندس قدر ۽ مان جيئن جو تيئن عوام جي دلين ۾ موجود ڏٺائين.

هن سياست ۾ شموليت ڪئي ته ڪيس ميڊيا توڙي عوام کُلي دل سان آجيان ڪئي ۽ هو عملي سياست ۾ پنهنجون سڀ سچايون آئي خدمت خلق جي جذبي تحت هليو آيو— هاڻي سپنا کي اسڪول ڇڏڻ ۽ وٺڻ جي وچ وارو ٽائيم ڏاڍو مصروف گذرڻ لڳو هئس—هو هاڻي بهترين سياسي ليڊر طور اڀري آيو هو.

هڪ ڊيموڪريٽڪ پارٽي جو صوبائي سربراهه به پڄي ويو. وقت سان گڏوگڏ سندس مصروفيتن ۾ اضافو ٿيندو ويو.

ڪڏهن ميٽنگس—

ڪڏهن جلسا—

ڪڏهن دورا—

ڪڏهن ڪائي خاص مهم—

ته ڪڏهن وري پريس ڪانفرنسون—

هڪ ڀيرو ٻيهر سندس نالو ميڊيا جي شهه سرخين جي زينت بڻجڻ لڳو— هو تمام گهڻو مصروف هئڻ باوجود به اڪثر شامون ۽ راتيون پنهنجي سپنا سان گڏ گهاريندو رهيو.

هن سپنا جو مستقبل روشن ڏسڻ ٿي چاهيو. ان ڪري ڪيس باقائده ٽائيم ڏيندو رهيو. ڪيس سبق ياد ڪرائڻ کان وٺندي صورتختي سڌارڻ، حساب سيکارڻ، انگريزي گرامر جا محاورا سمجهائڻ سائنسي تجربا ڪرائڻ......

ائين جڻ هو ڪيس هڪ استاد ٻنجي ٽيوشن پڙهائيندو هو،

۽ سپنا جو شوق ٿهائين وڌندو رهيو هو.

"سپنا!!!" جنهن جو ذهن ڏاڍو تيز تکو هو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هر ڪم ۾ اڳي کان وڌيڪ هوشيار ٿي اڳيري.!

پنهنجي ڪلاس ۾ بهترين نمبر جي شاگردن ۾ شمار ٿيڻ لڳي۔

سڄي اسڪول ۾ سنڌس هوشياري جا چرچا هلڻ لڳا۔

اڳيئي پيءُ جي انتهائي پيار ۾ پلجندڙ سپنا کي وري استادن جي ملڻ بيحد پيار مغرور بڻائي ڇڏيو هو.!

ايتري مغرور... ڪلاس ۾ پنهنجو ڪوئي ثاني نه سمجهندي هئي؟

سندس ئي ڪلاس جا ڇوڪرا توڙي ڇوڪريون ساڻس حسد ڪرڻ لڳيون۔

۽ ڪجهه ڪلاس فيلو ساڻس نفرت به ڪرڻ لڳن ٿا...

پر سپنا سڀني ڳالهين کان بالاتر۔ خود غرض۔ هٺيلي...! سپنا پنهنجي پيءُ سان هڪ ڀيري اهڙو ذڪر به ڪري ويٺي هئي۔

"پاپا! ڪلاس فيلو مون سان حسد ٿا ڪن...؟"

"هي مونکي نه ٿا چاهن، نه ٿا سمجهن...!"

"پلي جيڪو وڻين سو سمجهن...!"

"آئون به نه ڪنهن جي غرض ڪونه ٿي ڪيان.!"

"ساڙيلا! پاڻ محنت ڪن ڪو نه ۽ محنت ڪندڙ سان حسد...؟"

؟نفرت آهي مونکي به اهڙن ساڙيلن کان...!!!"

پٽس کيس پيار منجهان سمجهائيندي چيو هو۔

"سپنا! پٽا نفرت ڪنهن سان به نه ڪرڻ گهرجي، وڌ کان وڌ دوست ٺاهي!"

"نفرتون نه صرف ويڇا وڌائينديون آهن. ماڻهپا ڪسينديون آهن.!"

"جڏهن نه دوستيون سهارن جا مضبوط قلعا هونديون آهن.!"

ڪنهن ڏاهي جو قول نه پڙهو ٿئي ته:

"يتيم اهو نه آهي جنهن جا ماءُ پيءُ مري وڃن..."

پر يتيم اهو آهي جنهن جون دوستيون ختم ٿي وڃن هجن...

"تنهنڪري سپنا. آئنده اسڪول ۾ پنهنجي ڪلاس فيلوز سان رل مل ٿي دوستين جا رشتا قائم ڪري رکجان ٿي..."

هو کيس وڏا ليڪچر ۽ سمجهاڻيون ڏيندو رهيو. پنهنجي زندگيءَ جي ذاتي تجربن جي آڌار تي...

هو به نه اهڙي محڪمي جو آفيسر ٿي رهو هو جتي عام خلقت سان ڪا به دوستي نه ٿي قائم ڪري سگهيو نه...!!

هر چرپر تي سرڪاري نظرون....
جڻ ذاتيات پرغمال بڻجي پيئي هئس۔
نتيجو۔

جڏهن نوڪري ڇڏيائين ته اهڙو ڪوبه همدرد دوست نظر نه آيس جنهن جي پناري سڪون جا ٻه پل ئي پونس ها!!
ڏک گهٽائين ها.... ۽ ڏنگ ڦٽن تي مرهم رکن ها۔

پر هن وٽ اهڙو ڪو به سچائي جو دوستاڻو رشتو پري پري تائين ڪو نه هو....!

تڏهن ئي هن پنهنجي پياري ڌيءُ سپنا کي دوستيون وڌائڻ جا ڏکيا ليڪچر ڏنا هئا....

پر سپنا ـ انهن احساسن کان انجاڻ هئي جيڪي پيءُ کيس زندگي جي تلخ تجربن مان ڪيئي پڙهايا هئا.
هن جو پيار....
هن جي دوستي۔
هن جا سمورا دلي رشتا۔ سچايون۔ ۽ جذبا۔ صرف پنهنجي پاپا سان ئي رهنا هئا....!

ذاتي معاملي ۾ هن ۾ هٺ ۽ غرور جيئن جو تيئن برقرار رهيو هو ۽ هوءَ تيزيءَ سان ٻالڪپڻ جون منزلون اورانگهي، جوانيءَ جي حسين وادين ڏانهن وڌي رهي هئي..!

هوءَ هاڻي لاشعوري جون سموريون سرحدون اُڪري شعورپڻ ۾ داخل ٿي چڪي هئي.

هاءِ اسڪول کانپوءِ ڪاليج جي آزاد فضائن ۾ تعليم پرائڻ لڳي هئي. ۽ مٿس جوڀن مهربان بڻجي پيو هو.

هوءَ هاڻي ان جواني ۽ سونهن جي ستارن سان کيڏڻ لڳي هئي جنهن عمر جي حسينائن کي حساس شاعر نفيس لفظن جا ريشمي ويس پهرائي، چنڊ سان تشبيهون ڏيندا آهن. سونهن ۾ سپنا، ماءُ کي به مات ڏيئي چڪي هئي.

اها ماءُ، جنهن جي مامتا جو حسن سنڌس اکين ڏسڻ جي سعادت به نه ماڻي هئي. ڪچڙي ماسيرن ڳلن جي ڳوڙهن تي سمنڊ جي سيني تي لهندڙ اونهاري جي سج جي لالاڻ جهڙا خوبصورت ۽ مضبوط ڳاڙها رنگ لهي آيا هئس..!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سنهڙن ڇپن تي اٽڪي مرڪ سجائيندي هئي ته ٻن ڇپن جي ٻيڙيءَ ۾ ٻيهرين تاريخ جي چنڊ جهڙيون لهرون جهوليندي نظر ايندي هيون...!!!؟

وڏين پنبڻين اکين جي ڪنڊن ۾ ڇلڪندڙ انگوري شراب جهڙا رس ڏسندڙ اکين تي مدهوشي جا خمار چاڙهي بيهي رهندا ...!؟

ڪلهن تائين ڪٽيل بي بي ڪٽ ڪارا وار ڪيس سج جي تپش کان بچڻ لاءِ ڏوپ ڇٽيءَ وانگي ڇانورا ڪيو بيهي ٿي رهيا ۽ هن جي ان البيلي سونهن تي نظر پوڻ سان پنهنجي پريمي سان هلندڙ ۾ هٿڙا ڏيئي گهمندڙ ڪيتري سندر ونگس به احساس محرومي جو شڪار ٿي ويندي هيون...!!!؟

ڪاليج ۾ سائنس گڏ پڙهندڙ رائل فيملي جا امير شهزادا، جن لاءِ الائي ڪيتريون حسينائون راهن ۾ رابيل وڇائڻ لاءِ بيتاب بيٺيون هونديون هيون؟ سي به سپنا جي سونهن جا سودائي بڻجي ڪيس جاڳندڙ اکين جو خواب سمجهڻ لڳندا هئا.

جڏهن هو اکين تي ڪارو چشمو چاڙهيندي هئي ته فريم جو مٿيون حصو چاڙن پرونڻ سان ملي ٿلهي ليڪ ٿاهي ڇڏيندو هو ۽ ان سان چنڊ چهري جي اڌ گول کي گرهڻ لڳي ويندو هو...؟ اوتهاري ڏينهن جڏهن هو هلڪي سائي رنگ جي ٽي شرٽ ۽ پوري رنگ جي پتلون پهري ڇاتي جي اڀار وٽان ٻن ننڪرين جي وچان اڌڙپ کولي گهمندي هئي ته الائي ڪيترين اڃايل نظرون، تڙپڻ لڳنديون هيون...!

شايد قدرت واري ڪيس جنت جي حورن جا ڪجهه رنگ سندس چهري ۾ اوتي پنهنجي تخليق جي تعريف لاءِ ڌرتي تي اماڻيو هو. تڏهن ته جنهنجي مٿس نظر پوندي هئي ته بي اختيار سندس زبان مان نڪري ويندا هئا لفظ "سبحان الله ...!!"

پر اهو به هڪ قدرت جو ڪمال هو جو جنهن ڇوڪريءَ لاءِ هزارين دليون بي ترتيب ڌڙڪيون ٿي، ان جي دل ۾ تڙپ نالي ڪا به شيءِ موجود نه هئي...!!!؟

هوءَ رسمي پيار جي احساسن کان بلڪل آجي هئي،
ڪيس نه ته پنهنجي حسن تي ٻاور هو...!
نه ڪنهن تعريف جي ضرورت ...!
۽ نه ئي ڪنهن بد نظر جو خوف...!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

نه ته ڪنهن کان ڪائي شڪايت هئس....

۽ نه ئي ڪنهن جون شڪايتون هن تائين پهچي سگهيون هيون ـ

هوءَ ته اڃا تائين پنهنجي عظيم پيءُ اڳيان ٻارڙا انگل آرا ڪندي ٻاراڻيون شرارتون پڪيڙي ۔ پاڻ به ٻارڙا ٿهڪ ڏيندي هئي ۽ پنهنجي پاپا جا سمورا ڏک ۽ مايوسيون دوڙائي ڪيڏي ڇڏيندي هئي..!! نعيم صاحب هاڻي صفا مطمئين زندگي گذارڻ لڳو هو.

سپنا وڏي ٿي ويئي هئي-

۽ هوءَ ايڏي سخت مزاج ۽ بردبار اڌول ۽ مضبوط خيالن واري هئي جو نعيم صاحب کي ذاتي طور اُن بابت ڪنهن به فڪر جي ضرورت نه رهي هئي.. کيس خبر هئي ته هوءَ پنهنجي محافظ پاڻ آهي. صرف سندس پڙهائي جو گهڻو خيال رهندو هو- هن کيس وڏيڪ پڙهائي قانون جي ڊگري ڏيارڻ گهري ٿي..

هن سوچيو – ”هوءَ وڪالت جي شعبي ۾ زبردست ڪاميابيون ماڻي سگهي ٿي“.

بي فڪر ٿي هو هاڻي گهڻو ٽائيم سياست کي ڏيڻ لڳو هو-

ڪڏهن ڪڏهن گهڻو ٿڪبو هو ته ڪنهن طرف تفريح لاءِ شامون گذارڻ نڪري پوندو هو...!!

اڄ هو ڏاڍو ٿڪل هو-

الائي ته ڪهڙي ڏيهه منجهان آيل اداسين جا ڪڪر سندس دماغ تي جهڙالو ٿاهي بيهي رهيا هئا.. ۽ اهي اداس ڪڪر نه ته پيا سي پٽن جهڙي اڃايل دل مٿان برسيا ٿي ۽ نه ئي دل جي آسمان کي صاف ڇڏڻ تي ڏنائون.....!!!؟

اڪثر منجهان وڏڱرو وسڻ جي تيارين ۾ هو-

سيني اندرڪي برف ۾ جمي مائوف ٿي ويل سوچون، پٿرائجي ويون هيون.. ۽ جڏهن به سندس ڪيفيت ۾ اوچتي اهڙي تبديلي اچي ويندي هئي ته هو ڪنهن آبشار- ڍنڍ- سمنڊ- يا درياهه جي طرف هليو ويندو هو. عجيب سڪون ملندو هو کيس اهڙن نظارن منجهان-..!؟

۽ اڄ به پنهنجي منجهيل ذهن کي سڪون ڏيارڻ لاءِ لاهور شهر جي چيڙي تي وهندڙ راويءَ ڪناري هليو آيو هو-

۽ راويءَ ڪناري شهنشاهه جهانگير جي محبتن جو اهڃاڻ – سندس محبوب... نورجهان جي ياد ۾ جوڙايل شاهڪار مزار جي اوٽ ۾

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ويٺي ٿي تنها سوچيندو رهي ٿو. هو پيو درياءَ طرف هليو اچي ٿو. راوي، پر وهندڙ پاڻي جي روانگي کي معنيٰ خيز نظرن سان ڏسندو رهي ٿو.

زندگي — هڪ درياءُ.....
وقت— هڪ وهڪرو—
سمنڊ ..... گهري — اونداهي قبر.....!؟
وقت جو تيز وهڪرو—
سمنڊ جي قبر ۾ ڇوڙڪندو آهي—!
تڏهن— ان درياءَ جو شور....
ڪيئن نه خاموش ٿي ويندو آهي—!!
ڊنڊ ۾ بيٺل ان پاڻي جيان....
جنهن ۾ ڪابه لهر
ڪا به هلچل—
نه پيدا ٿي هجي—!؟؟؟
زندگي جي ڪين لفظن جو معنائون—؟؟
ڪهڙين ڊڪشنرين مان ڳولجن—!!؟؟
ڪڏهن سمنڊ جي ڇڙواڳ لهرين وانگي جبلن سان مٿا ٽڪرائي موٽندڙ—!
ڪڏهن پراڻي ڊنڊ ۾ صدين کان بيٺل ساڻي پاڻي وانگي سينٽارجي ويل ....
ڪڏهن سهاڳ رات جي ڳاڙهي ڪنبي ۾ مرڪندڙ ڪنوار جهڙي—
نه ڪڏهن بيوه جوان عورت جي ڦلڙي بنا ڀِسي نڪ مثل—!!
ها زندگي قدرت جي ڏنل اهڙي ڳجهارت آهي. جنهن کي ڪي ڏرتي، جو ڪو به سگهڙ پچي نه سگهيو آهي.

راوي ڪناري ويٺي — نعيم پنهنجي زندگي، کي به دريائي ندي، ۾ لڙهندڙ ان ڪاغذي ٻيڙي مثل سمجهيو هو. جيڪا هوائن جي زور تي ٻوڙندي — لڏندي لمندي— ڀِسندي، سڪندي— ملسلسل اڳتي وڌندي نه رهي هئي—! پر ڪنهن به منزل تي رَسڻ کان پهرين ڀِسي ۾ ڇڇي وڃڻ جو پختو يقين ٻڌيل هئي—!!!؟؟

هو مسلسل سوچيندو رهيو هو ته سندس جسم پٿر مان جڙيل انساني مجسمي جيان، هڪ جاءِ تان چرڻ وارو بلڪل به نه هو—!!؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

بي خبريءَ ۾ ڪلهي وٽان نرميءَ سان ڪنهن ترم هٿ جي ڇهاءُ ڇرڪائي وڌس...!!

ڪنڌ موڙي پٺيان ڏٺائين...

ڀيهر ڇرڪ منجهان سڄو وجود لرزي ويس—!!

"جبين تون....!"

بي اختيار زبان تان الفاظ نڪري ويس....!!

"آءِ ايم سوري......!!!"

"مونکي توهان کي ڊسٽرب نه ڪرڻ کپندو هو..؟"

جبين ڪيس بد حواس ڏسي، ٻچتاءَ جي ڪيفيت ۾ چيو:

نعيم صاحب ائين جهٽڪي سان ڪنڌ ٻي طرف ڦيرينڊي، بدحواس ٿيڻ جي ٻيهي رهيو. جڻ بدن ۾ طاقت بلڪل به ڪونه رهي هجي ساڻس اکيون ملائڻ جيتري—

"—— نعيم صاحب! لڳي ٿو ته منهنجو توهان سان ائين غير متوقع طور ملڻ سٺو نه هو....!!!؟"

جبين ڏاڍي مايوسي مان ٿڪل آواز سان ڳالهايو:

نعيم جو ڪنڌ وري ٻي طرف ٿي ويو—

ائين ٿي —!! جڻ ته هو جبين سان نظرون ملائڻ نٿي چاهيون—!!؟

جڻ سنڌس من پاتال جي ٻيٺل پاڻيءَ ۾ ڪنهن ڳرو پٿر اڇلايو هجي. جنهن جي "ٽهڙڪ" جي ٺنڊڙي آواز ڪانپوءِ هزارين بي ترتيب لهرون ڪنارن جي پٿرن سان مٿا ٽڪرائي واپس موٽي رهيو هيون...!

ماڻيءَ ۾ ڦرندڙ مانڌاڻي مثل اندر ۾ وڏي ولوڙ پيدا ٿي پيس—!!

پاڻيائين...

اڇهوڪ اڇهو سنڌس سينو هڪ ڌماڪي سان ڦاٽي پوندو—

۽ سنڌس مٿي خارج ٿي ويل زهريلا جذبا، ائٽم بم جيان هوائن ۾ ڦهلجي دنيوي حياتيات کي وڏو نقصان ڏيئي وجهندا —؟؟

- هوڏانهن جبين جي حالت به بدتر ٿيندي ٿي وئي.

سخت سياري ۾ ڪنهن خانه بدوش خاندان جي وينڊڙ لڳي ۾ ڳلهه ڳاڏي ٿي ويٺل ڪنهن انگ اگهاڙي ٻار مثل، جبين جو انگ انگ ڏڪي رهيو هو—!؟

پاڻيائين —!!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

اندر ۾ مائي ٿي ويل سوچ– اڄ وجدان ۾ اڄي نيڻن جا مضبوط بچاءَ بند ٽٽي ڌرتيءَ تي هڪ اهڙي ٻوڏ برپا ڪري وجهندي – جنهن ۾ – دنيا جو سمورو ڪاروهنوار–!

رسم و رواج–!

اميدون–!

حسرتون–

مقصد ۽ حاصلاتون–

ڪاميابيون، ناڪاميون–

مجبوريون، بيوسيون–

زندگيون، بندگيون–

مروتون، مسرتون–

درد– ڏک– غم– تنهايون– محبتون– نفرتون– عداوتون–

مجتون– ٺهڪ– لڙڪ– سڪ– ڇڪ– ٻڪ– ڪچ–!!؟

ها سچ پچ– ان نيڻن جي ٽڪ ۽ تار ۾ هميشه لاءِ لڙهي ويندو–!!

۽– ۽ هر طرف پاڻيءَ جون بد مست، ڇڙواڳ ڇوليون –سنڌ جي ستين حصي جيتري ڌرتي جي مٿاڇري تي پاڻي ڦيري ڇڏينديون–!!؟

پر–!

پر پيهر، جبين جي اندر جو طوفان گهٽجي ويو.

اکڙين جا تاريءَ تر جي صديون تاساريل پٽن وانگي خشڪ ٿي ويا هئا ۽ اها خشڪي ڏڏن ڪيس ٽڙي ۾ ڪنبو ڀڄي انڪي پيئي جڏهن – جڏهن نعيم صاحب کي سندس چهري جا تاثرات پڙهندي ڏٺو هئائين.

پيهر نيڻ ملنديئي نعيم جي ٻڙايل زبان ۾ جنبش موٽي آئي–

"جبين–!؟"

"جبين مان تنهنجو ڏوهاري آهيان–!"

"مون سنڌءِ انتظارن ۾ معافون ڪو نه پريو–!!"

"مون تنهنجي سپنن جي سيج تي اميدن جا گلاب به نه پوکيا–؟؟"

"تنهنجي اکڙين ۾ پنهنجا ئي عڪس نه ڏسي سگهيس جبين–"

"۽ جبين–! ۽ جبين قدرت واري ان ڏوهه جي مون کي وڏي سزا ڏني آهي–"

"تمام وڏي سزا–!؟"

"مونکي–! تون مونکي معاف نه ڪنديئن جبين–؟؟"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”هي ڏس- مان تو کان معافي ٿو گهران--؟؟“

”مونکي هڪ ڀيرو-- صرف هڪ دفعو معاف ڪري ڇڏ جانءِ--!!“

۽ هن پنهنجا ڏڪندڙ هٿ جوڙيا، جبين جي اکيان آندا--!؟؟

جبين ڇرڪي، سندس جوڙيل هٿن کي پنهنجي ٻنهي هٿن ۾ جهلي، انهن تي هٿن کي پنهنجي چپن تي رکي ڇڏيو هو-- هن نعيم جي هٿن کي پنهنجي ڇاتي سان لاهي، پنهنجو مٿو سندس ڇاتيءَ تي رکي ڇڏيو- ۽ ٻئي ڪو وقت هو ٻئي سڏڪندا ئي رهيا---- ائين ٿي ... ڄڻ ڪل ڪائنات سڏڪن جي سرگوشي ۾ ٻڌجي ويٺي هجي-----!

هنن هڪٻئي جي ڪلهن تي ڪنڌ رکي سالن جي سڏڪن کي آزاد فضائن ۾ امن پکيئڙن وانگي آڏاري پنهنجو اندر هلڪو ڪري ڇڏيو هو-

روئندڙ چار اکيون ائين روئي روئي ڳاڙهيون ٿي ويون هيون ڄڻ ڪجهي تنهن مان ڪين ڪنهن جاڳاڻي وڌو هجي---!

ڪجهه دير ڪانپوءِ درياءَ ڪناري واريءَ تي ويٺي نعيم شاهد آگر سان پٽ تي ليڪا پئي ڪڍيا ۽ جبين خاموش سندس پر ۾ ويٺي رهي--!؟

ائين! ڄڻ سڏڪن سان گڏ ڳالهائڻ جا لفظ به لڙهي ويا هجنس---!؟

”نعيم---؟“

”جيءَ -- ڇا جبين ----؟؟“ هن ڪنهن گهري سوچ مان نڪرندي ڳالهايو-- ”نعيم! مون توهان کي ڏاڍو ڳوليو هو- پر توهان نه ڄاڻ زندگي جي ڪهڙي اجهاڳ رڻ ۾ رلي ويا، مونکي نه ڏس ۾ نه ملي سگهيو هو ڪٿان---؟؟“

ها جبين! مان سچ به ايترو ڏور نڪري چڪو آهيان-- ڄڻ شايد اجا تائين به واپس موٽي نه سگهيو آهيان--!!

”ها نعيم، ڪڏهن ڪڏهن ماڻهو سراپا تلاش بڻجي صحرائن ۾ رلي ويندا آهن-- ۽ زندگي انهن جي لئي تلاش ۾ سنڌن بيابان ٻن ٻن ڀٽڪندي رهندي آهي -------؟؟“

”لڳي ٿو نه زندگي توهان جي تلاش ۾ -- ۽ توهان زندگيءَ جي ڳولا ۾ ڏاڍا ٿڪائيندڙ سفر ڪيا آهن، پر اڃا تائين هڪ ٻئي کي ڳولي نه سگهيا آهيو--؟؟“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”ها جبين سچ ٿي چوين..! اسين اهي بد نصيب انسان آهيون، جيڪي نصيب سنوارڻ جي جستجو ۾ پنهنجا مقدر اجاڙي ويهندا آهن..!؟“

”پر جبين..! جيڪي ٻين جا نصيب سنواريندي پاڻ فنا ٿي ويندا آهن، سي انسانيت جي تاريخ جا امر هيرا هوندا آهن..“

”ها پر نعيمرا پهرين ڳالهه ڪيم ته مون توهان کي ڏاڍو ڳوليو هو..؟“

”جبين! سچ ته آئون ايڏو ڏور ايترو گمنام ٿي ويو هئس، جو شايد موت جا فرشتا به مونکي ڳولي نه سگهن ها..!؟“

”پر نعيم صاحب..؟“ (هوءِ چئي نه سگهي)

”ها ها جبين! چا ٿي چوڻ چاهين..؟!“

”جبين! اها ڪهڙي ڳالهه آهي جيڪا تنهنجي زبان تي اينديءَ اينديءَ رڪجي وڃي ٿي..!!“

”نعيمرا ڳالهه ٿي ڪجهه اهڙي آهي جو!!“

”يقين ڪر جبين! مون زندگيءَ جو هڪ اهڙو صدمو برداشت ڪيو آهي، جنهن جي اڳيان دنيا جو ٻيو ڪو به صدمو مون وٽ ڪائي حيثيت نٿو رکي سگهي..؟“

”نعيمرا توهان جي سزا ڏئل پاءَ وسيم احمد، سزا پوري ٿيڻ کانپوءِ انتهائي جذباتي قدم کنيو هو..!!“

هن هڪ رات پنهنجي گهر واري ۽ ٻارن کي ڪمري ۾ بند ڪري ريوالور سان سڀني کي قتل ڪرڻ کانپوءِ ساڳي ريوالور سان پاڻ به خودڪشي ڪري چڪو هئي..؟؟؟“

”چا ٿي چوين جبين..!!!!“

” ها..! ۽ اهو به سچ آهي ته توهان جو والد صاحب، چاچا وقار احمد گهڻو وقت اهو صدمو برداشت نه ڪري سگهيو هو..؟؟“

”بس ڪر جبين.. بس..“

”انسان آهيان، صفا پٿر به ناهيان جو سڀ ڪجهه ٻڌي سهي وڃان..“

۽ ڏڪ ڏڪ ٻڌڻ کان اڳ هن پنهنجي ٻنهي ڪنن کي هٿ ڏيئي ڇڏيا هئا.. دماغ چڪرائجڻ لڳس..

بدحواس ٿي پنهنجو پاڻ ڳالهائڻ لڳو ته:

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"ڇا... ڇا مان قاتل آهيان...؟"

"پنهنجي پاءُ جو...؟"

"پاپيءَ جو...؟"

"ان جي معصوم ٻچڙن جو...؟"

"پ... پ...؟"

"پ پنهنجي پيءُ جو..... ؟؟"

"ها... ها مان قاتل آهيان...؟؟"

"مان... قاتل ... قاتل آهيان...؟؟؟"

هن جو زوردار آواز فضائن ۾ پڙاڏو بڻجي لڳو هو.

پ جبين پريشانيءَ وچان سڏ ڪندي - پ پڪاريندي رهي.

"نعيم... پليز نعيم....."

ڪجھ دير ڪانپوءِ جبين جي التجائن ڪيس جڻ تہ هوش ۾ آڻي ڇڏيو. ڏکيو ساھ پري ڇپائين...

"جبين! سڀڪجھ لٽائي هوش ۾ آيس تہ ڇا ٿيو..."

ڪافي دير تائين وڻ جي ٿڙ کي ٽيڪ ڏيئي نعيم، گونگا لڙڪ هاريندو رهيو. پ جبين گونگن وانگي پريشان ويٺي رهيس."

سج الائي ڪيڏي مهل لهي ويو.

راويءَ جي شفاف پاڻيءَ جي لهرين ۾ ستارن جو عڪس مهاڻن جي ٻيڙين وانگي تري رهيو هو. پ لاهور جو پاهرون نظارو بلبلن جي جهرمر ۾ شادي هال وانگي جرڪڻ لڳو هو.

تڏهن نعيم اتان وٺي اڳتي پل طرف وڌڻ لڳو هو، جتي سندس گاڏي بيٺل هئي.

جبين سندس قدمن تي پير رکندي، پويان پويان هلڻ لڳس.

نعيم چپ چاپ ڊرائيونگ اسٽيرنگ تي ويهي، فرنٽ سيٽ واري دروازي جو لاڪ کولي ڇڏي ٿو پ جبين خاموشيءَ سان در کولي سندس پر ۾ ويهي رهي.

گاڏي تکا چيڪاٽ ڪندي پوئتي هٽي پ پوءِ سنهن ليڪي لاهور شهر طرف هلڻ لڳي.

پريشاني جي عالم ۾ نعيم پنهنجي اکوڙي مگيندي جبين کان اهو پ نہ پڇي سگهيو هو تہ هوءَ لاهور ۾ ڪڏهن کان پ ڪٿي رهندي آهي...؟؟

سنڌس زندگي ڪهڙن مرحلن مان گذري ۽ وڇوڙي جا سال ڪيئن گذريس...

پنهنجي پريشانيءَ ۾ هي جا ڳڪ ڪٿي ٿي ياد رهن...؟؟

بس رڳو نعيم صاحب جي چهري جا عڪس ۽ پيڙائن جون پيچيده لڪيرون ئي پڌائي رهيون هيون ته سائنس تقدير وڏو ڪيڏ ڪيڏي ويٺي هئي...!!

۽ هاڻي هو پنهنجي مڃي خاندان جو پاڻ کي قاتل سمجهي ضمير جو ڏوهاري بڻجي پيو هو...!!؟

جبين جي اندر ۾ به پڇتاءُ جو پلو ڦٿڪي رهيو هو. سوچيائين ته ايترو جلدي اهو سڀ ڪجهه کيس نعيم کي نه ٻڌائڻ کپندو هو جو هو پاڻ سنڀالي نه سگهي...؟؟

ٻئي چپ چاپ پنهنجي سوچن ۾ گم سم ويٺا رهيا. ڄڻ هڪ سيٽ تي سفر ڪندڙ ٻه اجنبي مسافر هجن...؟؟

گاڏي شهر جي ڏنل وائٽل روڊن تان تيز تيز ڄڻ پنهنجي ڏلي ڊوڙندي رهي هئي.

جڏهن مينار پاڪستان جي موڙ کان وڌندي گاڏي گلبرگ ڏانهن وڌڻ لڳي تڏهن جبين گاڏي ۾ پهريون ڀيرو ڳالهايو هو:

"نعيم، مونکي اقبال ٽائون ڏانهن وڃڻو آهي."

تڏهن چپ چاپ هن گاڏي جو اسٽيرنگ ٻي روڊ ڏانهن موڙي ڇڏيو.

گاڏي موڙجي، گيٽ وارو ڏکيو چڪر ڪاٽي اقبال ٽائون ۾ داخل ٿي هئي تڏهن جبين کيس گاڏي روڪڻ جو هٿ سان اشارو ڪيو.

"نعيم! مون سچ پڇ ته توهان کي ڏاڍو ڏکايو آهي...! مونکي ايترو جلدي توهان کي ٻڌائڻ نه گهربو هو." جبين گاڏي مان لهڻ وقت پرس کڻندي چيو.

۽ نعيم، صرف پريشان اکين سان کيس ڏسندو ئي رهيو هو.

"۽ ها نعيم!" وري ڳالهايائين – "اهو سامهون سائي لوهي گيٽ وارو بنگلو منهنجي رهائشگاهه آهي...! ۽ هر آچر اسان راوي ڪناري گذاريندا آهيون...؟ خدا حافظ...!!"

... پريشانيءَ ۾ نعيم سڀڪجهه ڏسندي به ڪجهه نه ڏٺو...!!!!

۽ سڀڪجهه ٻڌندي به ڪجهه نه سمجهيو هئائين...!!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

گاڏي جيڪا ت ڪندي پوئتي هٽي ۽ واپس انهيءَ روڊ تي ڊوڙڻ لڳي جتان آئي هئي-!

پنهنجي گهر پهچندي ڪيس رات پٽجي چڪي هئي ڪيس تڏهن سپنا جو احساس ٿيو هو جڏهن هن ڊوڙي اچي ڪيس ڪار وٽ پڪ وڌا ۽ اباڻڪي ٿي ڪيس چنبڙي، روئي، ڏوراپا ڏيڻ لڳي هئي-

"بابا! توهان کي خبر به هئي ته منهنجا سياڻي ڪان انٽر جا ايگزم شروع ٿي رهيا آهن. پوءِ به ايڏي دير ڇو--؟! تياري نه ڪرائيندو--؟"

ليڪن اڄ سپنا جي ٻاراڻن ٻولن به هن جي چهري تي پيار ريڪائون نه موٽايون هيون ويتر پريشاني ۾ وراڻيائين

"سپنا پٽا! مونکي سچ پچ به ڏاڍي دير ٿي ويئي--؟"

"پر سپنا ڪڏهن سوچيو اٿئي ته توکي ته هر امتحان جي تياري ڪرائڻ لاءِ بابا ويٺو آهي--! پر تنهنجي بابا جي زندگي ۾ جيڪا امتحان آيا، انهن جي تياري ڪيس ڪير ڪرائيندو--؟؟"

" ها! سپنا پٽا! زندگي جا امتحان ڪهڙن جي امتحانن ڪان به وڌيڪ ڏکيا هوندا آهن. جنهن جي هر پيپر ۾ اهڙا پيچيده ۽ منجهيل سوال هوندا آهن. جن جا جواب حياتيات جي ڪنهن به ڪورس مان ملڻ ڏاڍا مشڪل هوندا آهن---!!؟؟"

"..... پر بابا! اڄ توهان کي ڇا ٿيو آهي---؟؟"

"ڪهڙيون مايوسيءَ جي امتحانن جون ڳالهيون ڪئي ويٺا آهيو--؟؟"

"اڃي ته ڪڏهن اهڙيون ڳالهيون ڪئي نه ڪيون اٿو---؟؟؟"

"ها سپنا! اڄي زندگيءَ جا امتحان به نقل تي پاس ڪندو آيو آهيان--؟

جيئن جهان کي جيئندي ڏٺو سين تيئن جيئڻ جا جتن ڪيا سين--

پر هيئنر لڳي ٿو ته زندگي ڪميشن هال ۾ کهلي آئي آهي -

جتي شاگرد کي نقل ڪرڻ لاءِ ڪيڏانهن ڪنڌ ڦيري ڏسڻ جي اجازت به نه هوندي آهي -"

"سپنا پٽا! لڳي ٿو ته تنهنجو بابا هن امتحان ۾ ضرور فيل ٿي ويندو--؟؟؟"

"ضرور فيل---؟"

"پر سپنا !!"

"ڊڄ به تنهنجو بابا تو لاءِ دعا ٿو ڪري ته اهڙا اڙانگا امتحان تنهنجي معصوم سپنا جي حياتيءَ ۾ ڪڏهن به نه اچن شل!!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"ڪڏهن به نه...!!!"

تڏهن سنڌس اکين سان ڳڻ آواز به پرجي آيو هو... ۽ ٻنا اک ڇنڀ جي اٿين ڦي ويٺو رهيو جڻ سرير مان ساهه ئي نڪري ويو هجيس...!!؟"

جيتوڻيڪ ته هيستائين هو پنهنجا درد سمورا هڪ طرف رکي به سپنا کي خوش رکندو آيو هو...

سنڌس معصوم مرڪ تي پنهنجا مضبوط ٿهڪ لٽائي ڪيس اٿين محسوس ڪرائيندو رهيو ته هن جهڙو خوشحال انسان اڃا تائين دنيا ۾ پيدائي نه ٿيو هوندو...!!"

جڏهن سپنا سان ماٺس شهناز جو ذڪر ڪندو هو تڏهن به سمورا ڏک ٻاسيرا ڪري صرف اهي خوشحال گهڙيون ٻڌائي سپنا کي خوش رکندو هو جڏهن اولاد جي سک ۾ اوليائن جا در پيٽيا هئاسون... سپنا کي ته ان مان به سنڌ جي سفر جو اهو ذڪر ڏاڍو وڻندو هو جڏهن سنڌس ماءُ پيءُ اولاد جي سک ڪٽي قلندر تي ويا هئا. جتان ڪين خيرات ۾ خود سپنا ملي هئي. تڏهن هن کي به قلندر کي ڏسڻ جو شوق جاڳي پوندو هو جنهنجي هوءَ امانت هئي...!

ان کان علاوه نعيم سپنا کي ڪوهه مري جو حسين يادون ته اڪثر ٻڌائيندو رهندو هو - ايڏي خوبصورتيءَ سان. جڻ سپنا کي اگر ڪان جهلي ڪوهه مري جي وادين جو سير ڪرائيندو هجي...؟؟!!

چيل جا اهي ڊگها ڊگها قد آور وڻ...
انهن وڻن تي جهنگلي پوپٽن جون شرارتون...
ساوڪ سان ڍڪيل جبل...
جبلن سان ٽڪرائجي هلندڙ دونهيندار ڪڪر
۽ ڪڪرن جي دونهين ۾ هلندڙ چيئر لفٽون...!!"
جبل تان ڪرندڙ آبشار جي پاڻيءَ جي مڌر موسيقي...
صبح کان شام تائين هڪ حسين شام جو سماءُ...!!
رکي رکي وسندڙ سنهڙيون بوندون ...!!

اهي سڀ پيار ڀريون ڳالهيون پنهنجي بابا جي شفيق جهوليءَ ۾ ٻڌندي ڪيس ڪيڏي ننڊ وٺي ويندي هئي...؟ ڪائي سڌ نه پوندي هئس... ۽ پوءِ هوءَ سڄي رات ننڊ ۾ انهن حسين وادين جي سير تي نڪري ويندي هئي...!!!

- ليڪن اڄ ڀريون ڀيرو هن پنهنجي مٺڙي بابا جي آواز جي سوڙ مان سنڌس اندر ۾ جهرڪيون پائيندڙ درد ڏسي ورتو هو ۽ خود سپنا جو اندر بابا جي ڏک ۾ اڏ ٿي پيو هو...؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هوءِ پنهنجي پاپا جي ڪلهي تي ڪنڌ رکي ٻارن وانگي سڏڪي روئڻ لڳي هئي ۽ سندس پاپا، سندس ريشمي وارن ۾ منهن لڪائي اڄ پهريون دفعو انهن ٻارن کان بہ ٻارڙي بي اختيار روئڻ لڳو هو جڻ ڪن پل لاءِ ڪل ڪائنات ٿي سڏڪن ۾ ٻڏجي وئي هجي.

آسمانن ۾ ڪيهون پهچڻ سان انهن لڳو ٿي تہ آسمان ريزه ريزه ٿي سندن لڙڪن سان گڏ ڌرتي جي خاڪ ۾ ملي ويندو..!

ستارن ۾ سرگوشيون پونديون...

۽ چنڊ جڻ ڪنهن وڏوا ناريءَ جيئن ڪڪرن جي پوتيءَ ۾ منهن ڍڪي پنهنجن جا پار ڪيئي روئڻ لڳندو...

لڳو ٿي تہ ڪل ڪائنات جو ڪار وهنوار ٺپ ٿي ويندو...

ڌرتي ۽ آسمان جي وچ ۾ سڏڪن جا پڙاڏا فضائن ۾ خوف پري رهيا هجن....؟؟"

"پر...!!؟؟"

پر جڏهن سندن سڏڪا ويراڳي وڳر جيئن ڪونجن قطارون ڪاهي روانا ٿي ويا...

ذهن تان غبار هلڪا ٿيا ... ۽ سوچون پنهنجي ماڳ موٽڻ لڳيون. تڏهن سيڪجهہ ٿي ساڳيو هو...!!

دماغ جون سوچيون انهن بدلجي ويون. جيئن خودڪشي لاءِ ويندڙ ڪنهن مايوس انسان کي رستي ۾ ئي زندگيءَ جو چراغ ملي ويو هجي..؟؟

۽ ڪجهہ دير ڪانپوءِ نعيم سپنا کي پيهر ليڪچر ڏيئي رهيو هو:

"سپنا پٽڙا تو کي چيو هئم نہ، تہ زندگيءَ ۾ وڏ کان وڏ هم خيال دوستيون پيدا ڪجان..!!؟؟"

"سپنا... دوستيون ئي انسان لاءِ وڏو ڏو هونديون آهن."

"منهنجو ئي مثال وٺي سگهين ٿي"

"ڪو بہ همدرد دوست دنيا ۾ نہ اٿم..!"

"جڏهن پريشانيون دره ٻڌجي ڏکوئڻ اينديون اٿم، تڏهن پنهجو پاڻ سان سور سليندو آهيان...!"

"منهنجي اندر ۾ هڪ وڏو قبرستان لهي پيو آهي سپنا....؟"

۽ دل جي ڌرتيءَ تي اهڙا چار گز بہ ڪو نہ بچيا اٿم، جتي پنهنجي جذبن جي قبر ٺاهي سگهان...!!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٻه ٻوڙ سپنا جي ڳلن تي واري واري سان چمندي چرين وانگي روئي چوندو رهيو:

”او منهنجي پياري سپنا...“

” دنيا ۾ هڪ تون ئي ته منهنجو سهارو آهين سپنا...؟“

”تون ئي ته منهنجو سڀ ڪجهه آهين جان!“

سپنا، ڦاٿل ڦاٿل اکين سان بد حواس ٿي پنهنجي ٻيءَ جي اکين ۾ نهاريندي رهي ٿي- ڪيس چريي ٿي وڃڻ جو گمان ٿئي ٿو...؟؟

پر جڏهن سندس اکين ۾ زندگي ساهه کڻندي محسوس ٿئي ٿي تڏهن ڪيس لڳي ٿو ته هو ٺيڪ ٺاڪ آهي- ٻه ٻوڙ حالاتن سان ناهه ڪري ڇڏي ٿو، هن پيهر جيئڻ جو پنهنجو پاڻ کان وچن ورتو هو-

سوچيائين جيڪڏهن دنيا ۾ منهنجو ڪوئي ناهي ته ڇا ٿي پيو...؟

گهٽ ۾ گهٽ سپنا جو ته ڪوئي سهارو هئڻ لازمي آهي نه...؟؟

ٻه سپنا جي زندگي سنوارڻ لاءِ هن اڪيلائي جا رڻ جهاڳڻ جو عهد ڪري ورتو هو!

”سپنا...!!“

جيڪا هاڻي جوان ٿي چڪي هئي:

سندس سونهن اهڙين نکري پيئي هئي جو صدين کان اونداهين ۾ گهاريندڙ اداس دلين جي ڌرتي، تي چاليهه چانڊوڪيون چاهت جا چريا احساس ساڻ کڻي آيون هيون...!!

سندس سونهن سرِعام اهڙين دلربيون لٽائڻ لڳي هئي جو سندس سونهن جا مشتاق پنهنجي چاهتن کي اهڙين پنهي هٿن سان دٻائي ڇڏيندا هئا جڻ ته ڌڙڪندڙ دليون سيني جي مضبوط ديوارن کي ڊوڙي ٻاهر نڪري وڃي هن جي قدمن ۾ ڦٿڪنديون...!!

خود سندس پيءُ به پنهنجي ڌيءُ جي اها سونهن ڏسي اهو سوچي پريشان ٿي ويندو هو ته ڇا سپنا جي سونهن جي مد مقابل ڪوئي اهڙو حسن جو شهزادو به ملندو جنهن جي هٿن ۾ سپنا جي نازڪ هٿن ڏيئي پاڻ ٻي اوٺو ٿي پوي...!!!

پر انهن سڀني ڳالهين کان اڻڄاڻ سپنا کي شايد اڃا تائين جواني جي لوساٽ به نه لوڏيو هو-

جڏهن بسنت رُت ملهائبي هئي...

⊙

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سڄو لاهور عيد بازارن وانگي سينگارجي وېندو هو ۽ سڄي ٿئين ٿهي لغڙن سميت ڪولن تي چڙهي اينديون هيون تڏهن سپنا بہ پنهنجي لغڙ سميت ڪوٺي تي چڙهي ايندي هئي. هوائن ۾ لغڙ اڏاريندي سپنا سوچيندي هئي تہ سندس لغڙ سڀني لغڙن جي اڏام کان مٿي ٿيڻ کان هئي تيزي اڀ جي وسعتن ۾ سرٺين وانگي اڏامندو رهي ۽ ڪوبہ لغڙ ڪيس ڇهي نہ سگهي...! الائي تہ اها لغڙ جي اڏام هئي يا سندس معصوم سوچن جي، پر ڪيس مضبوط ڏوريءَ سان پيچ جا لغڙ ڪاٽا ڪندي ڏاڍو مزو ايندو هو.

پر ٿيندو ائين ٿي هو تہ اڪثر پيچ جا لغڙ ڪاٽيندي ڪاٽيندي آخر پنهنجي لغڙ جي مضبوط ڏوري ڪاٽجي ويندي هئي ۽ لغڙ آسمان ۾ گهوماٽيون ڪائيندو زمين طرف هليو ويندو هو.

تڏهن مايوسيءَ وچان ائين دل ڦسي پوندي هئس، ڄڻ سندس سڄو غرور ڪاٽجي ويو هجي...!؟

هوڏانهن نعيم صاحب کي وقت ايڏا تہ گهاءَ ڏنا هئا جو هزارين ڪوشش باوجود هيٺئون هڪ هنڌ ٽڪڻ لاءِ تيار نہ هو.

اهڙين ناڪام سوچن ۽ غمن کان فراريت حاصل ڪرڻ لاءِ هو اڪثر ڪنهن نہ ڪنهن طرف منهن ڪري نڪري پوندو هو.

ڪڏهن راويءَ ڪناري، ڪڏهن داتا جي دربار تي. ڪڏهن شالامار باغ... ڪڏهن ريلوي اسٽيشن تہ ڪڏهن ايئر پورٽ جو رخ رکندو هو... پر ڪيس ڪٿي بہ ذهني سڪون نہ ملندو هو...

من اٿهن منحوس سوچن کان فراريت اختيار ٿي ڪئي جيڪي ڪڏهن ڪيس خودڪشي جي رستن طرف ڌڪي ڇڏينديون هيون تہ ڪڏهن چرياڻي جي چارن ڏي گهلي وينديون هيون...؟

هن کي عجيب قسم جا خيال ايندائيندا هئا ۽ هو ڪافي ڪمزور ٿي ويو هو.

هوتئن...! ڪهڙي پرواهہ هئي نعيم صاحب کي جو ائين پنهنجو پاڻ روليندو ٿي وتيو...!؟ سڀ ڪجهہ ٿي تہ هئس. اهو جيڪو دنيا ۾ زندگي گذارڻ لاءِ اڪثر انسان سوچي ٿو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

گاڏي ـ بنگلو ـ ڪار ـ پئسو ـ عزت ـ شهرت ـ؟؟
ها سڀڪجهه ئي وٽس هو ـ!!

ليڪن ڪيس پر سڪون زندگي لاءِ سڪون جي ضرورت هئي، جيڪو ڪيس تمام گهٽ مليو هو ـ؟؟

جيڪڏهن سڪون به پئسن تي ملي سگهي ها ته هو وڏي کان وڏي قيمت چڪائي وٺي اچي ها ـ!! پر ائين به ته نه هو نه ـ؟؟

... هاڻي هو ماضيءَ جي جج واري ڪرسي جي عهدي کي به پنهنجي بدقسمتي سمجهڻ لڳو هو جنهن کيس ايترو ته اوچائي جي سوچ تي رکيو هو جو کيس هيٺين ليول تي اهڙو مهربان دوست به نه ملي سگهيو جيڪو اڄ جي اڪيلائي جي گهڙين ۾ ڪيس سهارو ڏئي ها ـ!!

۽ نه ئي ڪيس اها اميد به هئي ته اڳتي هلي مقدر ساڻس ايڏا مذاق به ڪندو ـ!؟

ڪڏهن ڪڏهن هو پنهنجي هٿ جي لڪيرن کي ڏسڻ لڳندو هو ـ!

حالانڪ اڄ هو پاميسٽري جي علم کي صرف هڪ بڪواز سمجهندو هو ۽ وري ان علم بابت ڪاٿي ڄاڻ به ته ڪونه هئي ـ!؟

پر پوءِ به هو پنهنجون هٿ ريکائون ڏسي انهن ۾ پنهنجي قسمت جا چارا ڳوليندو هو ـ!

هٿ لڪيرن ۾ ڪيس منجهيل سُٽ جهڙيون ليڪون ائين منجهائي وجهنديون هيون جڻ سندس ذهن تي چڙهيل ڪوريئڙي وارو جار هٿ تريءَ تي لهي آيو هجي ـ!؟

پوءِ سچو ڏوهه انهن هٿن کي ڏيڻ لڳندو هو جتان قسمت جون لڪيرون لنگهي نڪرنديون هيون ـ!!؟

ڪنهن نفسياتي مريض وانگي گهڻين ڪوشش باوجود به هو پنهنجي ضمير ۾ اندر جي انسان کي مطمعين ڪرڻ ۾ ناڪام ٿي ويو هو ـ؟!

مطمعين ضمير کي ڪيئن ٿي ڪري سگهيو ـ جو هڪ بيگناهه ڇوڪري کي انصاف ڏيارڻ ۾ پوري خاندان جي قرباني ڏيئي ڇڏي هئي ۽ هاڻي هو خود هڪ اهڙو مظلوم ٿي پيو هو جو ڪيس انصاف ڏيارڻ لاءِ ڪنهن ايماندار جج جي ضرورت ٿي محسوس ڪيائين ـ!؟

... ۽ زندگيءَ ۾ شراب کان نفرت ڪندڙ نعيم صاحب کي سوچن جي گهمنڊ مان ڇوٽڪارو حاصل ڪرڻ لاءِ اڄ شراب جو سهارو به وٺڻو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پنهنجي ويو هوءَ مئخاني طرف ويندي ڪيس پنهنجي سچي حيثيت، عزت ۽ شهرت ياد به نه رهي هئي...!

اڄ مئخاني ۾ هن گهري پيتو هو...؟!

نوهه جهڙو ڪارو پاڻي، پهرين ته تڙي ڪي بليڊ وانگي چيريندي آنڊن تائين پهتو هوءَ پر ٿوري دير ڪانپوءِ سندس دماغ تان غمن جا جبل هلڪا ٿيندا ويا ۽ هلڪو هلڪو سرور محسوس ڪيائين...!

ڪجهه دير ڪانپوءِ سندس ذهن پريشانين کان آجو ٿي چڪو هو ۽ بدن تان وڏو بار لهڻ ڪانپوءِ پاڻ کي ڪافي فريش محسوس ڪيائين...!

غمن جي جاءِ مسرتون والارڻ لڳيون ۽ هو پراسرار لذتن جي خمار ۾ جهومي اٿيو...!؟

پڙل پڙل يادگيرين ۾ سوچيو هئائين ته

"جنهن سڪون جي تلاش ۾ مان صدين کان ڀٽڪندو رهيو هئس اهو ته سالن کان ولي مئخاني ۾ منهنجو انتظار ڪندو رهيو هو...؟؟"

۽ جاهن هٿان جام آڇيندڙ شرابي نيڻن واري الهڙ جوان ڇوڪريءَ جي نيڻن ۾ نهاريندي ڪنهن عرصي ڪانپوءِ هو اهڙي مرڪ مرڪي رهيو هو جهڙي هن پهريون دفعو شهناز جي نيڻن ۾ نهارڻ وقت مرڪي هئي...!؟

جنهن کي زندگيءَ ۾ ڪوبه دلي دوست نه مليو هو تنهن کي هتي ڪلاڪن ۾ ڪيئي اهڙا همدرد ملي ويا، جيڪي سندس تنهائين جا دوست هجن...!؟

هاڻي هو شراب کي امرت سمجهي اندر ۾ اوتي رهيو هو ۽ سندس رڳ رڳ ۾ انگڙايون مستي ڪرڻ لڳيون هيون...!

هن کي هاڻي زندگي شراب جي جام ۾ ڇلڪندي محسوس ٿي هئي، ڪيس ڪاڏهن پريشاني...!

ڪاڏهن ياد باقي نه رهي هئي....؟!

شراب جي لذتن ۾ هو پنهنجي پياري سپنا کي به وساري ويٺو هو...

"سپنا...!" جنهن کي نه فقط پيءُ وانگي پلڪ ماءُ وانگي پاليو هئائين...؟

"سپنا...!" جيڪا پيءُ کان جدا ٿي وقت کان اڳ مرجهائيجي ويل گلاب وانگي مايوس ٿي ويندي هئي...؟؟ ۽ دير اچڻ تي در کولي انتظار ڪندي هئي...!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"شايد اڄ سپنا جي نيڻن سان گڏ گهر جا دروازا به پاپا جي انتظار ۾ کلياڻي رهجي وڃن....؟!

ها...اڄ سندس پاپا پنهنجي وس ۾ ئي ڪٿي هو جو ڪيس گهر جو در يا سپنا جا اوسيئڙي ۾ کليل ئي تيئڻ ياد يون ها...!؟؟

شراب جي نشي جا ڪيپ نعيم صاحب جي حواسن تي مڪمل ڇانئجي ويا هئا.... يه ڪيس زندگي جون سڀئي حقيقتون وسري ويون هيون....؟؟

نه ياد رهيس ته ڪلهه هو هن ئي لاهور جو نامور جج هو.....؟؟

نه اهو سوچيائين ته عوام کيس ڪيڏي احترام سان ياد ئي ڪري!

نه ڏٺائين ته سياست ۾ سندس ڪيڏو اوچو مقام آهي!

سڀئي ڳالهين کان لاپرواهه نعيم اڄ ڪجهه سرمائيدار پيالي پياڪن سان گڏ ٽڙندڙ قدمن سان هيرامنڊيءَ ڪان اچي نڪتو هو....؟؟!!

"هيرا منڊي....!" جتي نقلي مڪون نوٽن تي وڪامي ٿو....؟!

اها هيرامنڊي، جتي سونهن نوٽن جي بستري تي اگهاڙي سمهيو پوي....!!

اها هيرا منڊي جتي مرڪن جون بجليون جسمن ۾ ڪرنٽ اپارين ٿيون....!

اها هيرامنڊي جتي نو لکي هار جي حقدار ڳچين ۾ بي سرن ماڻهن جون وحشي ٻانهون ڳراٽڙيون پائن.....!!؟

اڄ نعيم جهڙي معزز هستي به ان بازار ۾ اچي نڪتي، جتي وڃڻ يه معزز جي جسمن جي عزت هڪجهڙي معني رکندي هجي....!؟؟

......سڄو ڪوٺي روم اسپري جي مڌر برفيوم سان واسيو پيو هو،

فرش تي ساڻي رنگ جا نرم ملائم قالين وڇايل....!

منڊڙي ڪوٺي جي ديوارن ۾ سان ڳاڙها گول وڇاڻا پيل....!

وچ ۾ ڪجهه شيشي جا گلاس يه به ولايتي بوتلون پيل....!

ڪمرو هلڪي روشنيءَ ۾ سڪون يه آرام آڇي رهيو هو....!؟

پهر بوتلن جا ڍڪ کلي پيا - يه گلاسن ۾ شراب مڌر موسيقي جي آواز وانگي اوتجي ويو....!

هاڻي شباب جي نازڪ هٿن ۾ شراب جا جام هئا....!

رهيل هوش الاماڻ لڳا هئا....!؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جڏهن نشي جي ڳوڙهاڻ ۾ اکين جا ڇپر ڳرا ٿيا ۽ ڪنهن ڪي به پاڻ سنڀالڻ جو هوش باقي نه بچيو هو تڏهن سازن جا سر زندگي ۾ راڳڻيون پوڻ لڳا هئا—!

نرم قالين مٿي نفيس قدمن جي حرڪت سان پيدا ٿيندڙ گهنگهروئن جي ڇن ڇن—موسيقي تي مدهوش ڪندڙ لاڏندا رهيا هئا—

نوٽن جي ڳهاٽي برسات محفل ۾ ٿهائين ولولو پيدا ڪرڻ لڳي هئي ۽ انگن ۾ انگڙايون چڙهنديون رهيون—

هجڻون پنهنجاڻپ ۽ ڳهراڻپ جي احساس ۾ بدلبيون رهيون ۽ رات جا بيوپاري پيهر ترندا نيڻن ۾ ڳهر اوتيندا رهيا—

آهستي آهستي سازن جا آواز مڌم ٿيندي ٿيندي خاموش ٿي ويا—!

رات جا آخري لمحا— ڳرا ڳرا نيڻ—!؟

ريشمي ڪپڙن جي سر سر—!؟

ٻاڪرن ۾ گرم جسمن جي سرور بخشيندڙ لمس—!؟

اوڻل پٽل چپن جا چسڪا— اڪڻن جون روحن سان ڳالهيون—

آڱرين جي جسمن سان حرڪت—!؟ ۽ اوچتا درياهه جا سمنڊ ۾ ڇوڙ—؟

۽ پوءِ سرد خاني ۾ پيل لاش جهڙا، شرابين جا بي سڌ جسم—!؟

— صبح الائي ڪيئن ٿيو ڪا به خبر نه رهي—!؟

جيئن ئي نعيم صاحب تنهن مان پنهنجا ڳرا ڳرا نيڻ کنيا ته ڇرڪي پيو—!؟؟

هن پنهنجو اگهاڙو وجود ڳورين ٻانهن جي قيد ۾ ويڙهيل ڏٺو. سڄي رات جي اوجاڳيل نازنين اچا تائين ڳهري ننڊ ۾ سندس ڇاتيءَ تي اونڌي منهن ستل هئي—!؟؟

هن اتان جلدي فرار ٿيڻ ٿي چاهيو

جيئن ئي بدن تي ويڙهيل ڳورين ٻانهن جا ٻاڪر کولي ڪيس سڌو ڪيائين ته پيهر بدن لڳي ويس—!؟ بي اختيار زبان مان نڪري ويس لفظ "جبين تون هئي—!؟؟"

نعيم صاحب جي نڪرن لفظن جبين کي ڪچي ننڊ مان جاڳائي وڌو—!

هن هڪ ڀڳهي اوٻاسي ڏيندي پنهي هٿن سان چنبيلي ڳاهي ڪياڙي کان ڏيندي پنهي ٻانهن جي ڪمان ٺاهيندي آرس ڀڃڻ لاءِ اٿڻ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

نانگ وانگي وٽ کاڌل جو سندس ڇاتي جو اپار نعيم صاحب جي منهن کي ڇهڻ لڳو هو...!!

صفا اٿين...! جيئن تنبوڙو بار ٽنبڻ جي ٻيٽري تان اٿڻ ۾ سستي ڪندو آهي...!؟

هن پنهنجي ٻڌ اگهاڙين ٽنگن کي قالين تان سوڙهو ڪندي پوٽتي سيريو ته پيرن ۾ ٻڌل گهنگهرون جا ڇمڪا سوڙهي ڪولي ۾ ٻڙا ڏجڻ لڳا... ۽ هڪدم نعيم جون حيران پريشان نظرون وڃي جبين جي نازڪ پيرن تي ڄمي ويون، جنهن کي وقت پيرن ۾ گهنگهرو ٻارائي ڇڏيا هئا...!؟

نعيم صاحب حيران نظرن سان ڏسندو رهيو ۽ جبين پراعتماد نموني اٿين گهنگهرون جا پيلٽ کولڻ لڳي هئي، جن هوءَ پنهنجي استاد جي سامهون ريشل هجي...!؟ جنهن ڪيس پيرن ۾ گهنگهرو ٻاڌڻ ۽ محفل ۾ نچڻ جي سکيا ڏني هئي...!

ڪيس نعيم صاحب جي حيرانگي تي ڪا به پريشاني نه هئي...!

سڄي رات جي ڪارروائي تي هڪ طرف نعيم صاحب اندر ۾ پاڻ کي ملامتون ڪري رهيو هو ته ٻي طرف جبين اٿين مطمئن نظر ٿي آئي، ڄڻ رات ڪجهه به نه ٿيو هجي...!؟

نعيم صاحب جي اندر ۾ ڊپ پون لڳا، ڪيس جبين جي هن روپ ته صفا ڇرڪائي ڇڏيو هو...!!

هو جبين ڏانهن سڌيون نظرون ڪٿي نه ٿي ڏسي سگهيو ۽ بار بار چور نظرن سان ڪيس گهوريندو ۽ اندر ۾ ڏڙيندو ٿي رهيو...!؟

هن کي ٻهريون پيرو احساس ٿيو هو ته اڄ سندس ٿي غيرت هيرامنڊيءَ جي زينت بڻيل آهي...؟ ۽ پاڻ کي ٻهريون ٿي پيرو هيرامنڊيءَ جو هيرو سمجهيو هئائين...!؟

سندس منهن جو پنو ڪڏهن نڪرلهي چڪو هو... چهري جا رنگ ۽ عڪس تيزي سان بدلجي رهيا هئا...!؟

ڪڏهن هئيو... ڪڏهن زرد...!؟

ڪڏهن حيرتيه... ڪڏهن سواليه...!؟؟

۽ ڪڏهن نه سمجهه ۾ ايندڙ نشانيون لهي ٿي پيون.

جبين گهنگهرو کولي فارغ ٿئي ٿي، سندس چهري جا بدلجندڙ عڪس ڏسندي هڪ پيشورانه مرڪ چپن تي آڻيندي سوال ٿي ڪري.

"نعيم صاحب ڪيئن لڳو منهنجو اڇوڪو ڪردار...؟؟"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪيس جڻ تہ لپاٽ وهائي ڪيئي هئائين... جبين جي ان لفظن تي بيچتاءَ ۽ شرم وچان ڪنڌ ٻي طرف ڦيري ڇڏيائين...!!
"نعيم صاحب...؟"
جبين جو گرم شيهي جهڙو تکو آواز ڪنن ۾ زهر جيان لڳيس ٿو...؟!
۽ هن جو بدن سڪرات ۾ پيل جسم وانگي وڏي ڇهڪي پري لڏي ٿو وڃي...؟!
جبين جي لهجي ۾ ڪري بيچتاءُ... ڪري ڏک نظر ٿو اچيس...!؟
هن جي آواز مان ڪيس اوپرائپ... ڪوڪلائپ... ۽ صرف اپرائي محسوس ٿئي ٿي...
نعيم صاحب، نماڻا نيڻ کڻي جبين جي اکين ۾ ڏسي ٿو...؟
اهي اکيون، جن ۾ شرميلا احساس هوندا هئا...!
اهي اکيون، جن ۾ پنهنجائپ جي وڏي چمڪ هوندي هئي...!
اهي اکيون جيڪي هن لاءِ هميشہ التجا بڻيل رهنديون هيون...!
ليڪن اڄ انهن اکين جو جهان بدليل نظر آيو هئس...!
اڄ سندس اکڙين جي چمڪ ۾ ڪشش ضروري هئي، پر ٻي طرف جي...!؟
اها جبين، جنهن کي ميڪ اپ جي نالي کان بہ نفرت هوندي هئي پر اڄ سندس سڄو چهرو ميڪ اپ جي تهن ۾ واڪيو پيو هو...
نعيم کي نتيڙي هوندي وارا جبين جا اهي ڳل ياد پيا هئا، جيڪي ڪڏهن ميڪ اپ جو ذائقو نہ چکڻ باوجود ماڪ ڦڙن مان وهنجي نڪتل گلابن جهڙا تازا توانا هوندا هئا...!
ياد آيس هڪ پيري جي ڳالهہ...
ڪلاس جي ڪنهن ڦري پيرڊ ۾ سليٽ تي اڙيون ڪيئي منهن منهن ۾ ڳالهي گهرڙن راند کيڏندي هن اوچتو جبين جي نرم ڳلن کي چمي ورتو هو...!؟
ڪيڏي مٺاس هئي جبين جي ڳلن ۾...!؟؟
۽ ان اوچتي حرڪت جبين کي ڪاوڙائي وڌو هو...!؟
ڪاوڙ مان سليٽ تي ٺڪيندي سڀئي اڙيون ڊاهي ڇڏيون هئائين...!؟
منهن سڄائي ڊريءَ ڪان ٻاهر ڏسڻ لڳي هئي...!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪيڏيون نه مٺيون ۽ مازيون ڪري پرچايو هئائين...!؟ ان ڪانپوءِ پيهر اهي ڳل چمڻ جون حسرتون دل ۾ ڏيکي سنڌس من ۾ لهريون پيدا ڪنديون رهيون هيون...! پر جبين جي وڏي رسي پوڻ واري خوف کيس پيهر ڳلن جا مٺا ڏانڊا چکڻ جيتري جرئت ڪرڻ نه ڏني هڪ طويل عرصي ڪانپوءِ راتوڪي رات اهي ساڳيا ڳل سنڌس جهوليءَ ۾ سُتا هئا...!

منهوشيءَ وچان هن اهي ڳل الائي ڪيترا پيرا چميا هئا...؟

پر ڏاڍو سچائي وارو هوش کيس ڪونه رهيو هو...!

سڌائين ماڪ ۾ وهنتل گلابن جهڙي ڳلڙن مان اها تازگي کيس محسوس ئي ڪونه ٿي سگهي هئي...!

"نه...! ڇو؟ اها جبين نه ٿي ٿي سگهي...!؟"

"هي منهنجي جبين ناهي... هي... نه نه... !!؟؟"

من ئي خياليءَ مان نهڪر ۾ ڪنڌ لوڏڻ شروع ڪيو ته جبين کيس ٻانهن مان ڌرڻتا ڏينندي هوش ۾ آڻي ورتو هو.

پيهر هو ڪن سوچن ۾ وڃائجي ويو...!؟

"انسان جا خبر ناهي ڪيترا جنم هوندا...؟!

شايد هي جبين جو پيو جنم آهي جنهن ۾ کيس سدا سهاڳڻ پڻجڻو هو.

پهرين جنم ۾ جبين فقط منهنجي هئي...! معصوم... نازڪ ۽ نفيس جبين...! جنهن سان منهنجي روح جا رشتا هئا......

هن کي منهنجي شريڪ حيات بڻجي زندگي جون لذتون شيئرز ڪرڻيون هيون ليڪن قسمت ڪجهه پيو ڪري ڏيکاريو هو ۽ هائي هو هيرا منڊيءَ جي هڪ ڏنڊوڙي عورت آهي.

پر... پر هن ڏنڊوڙي جبين سان منهنجو ڪهڙو رشتو ٿي سگهي ٿو...؟؟!"

"نعيم صاحب...!" جبين جو ڳورو آواز سنڌس سوچن کي ٽوڙي چڪي ٿو.

"نعيم صاحب! ڏينهن جو وقت هن ڪوٺي ۾ ويهي سوچڻ جو نه هوندو آهي...!؟"

"مون کي خبر آهي ته مون کي هتي ڏسي، توهان ڪيتريقدر پريشان آهيو...؟"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"پر جيئڻ اڄ توهان جهڙي شريف انسان کي ٻه ڪي مجبوريون هتي گهلي آيون آهن. تيئن مون جهڙي بدنصيب عورت جو ٻه هتي پهچڻ ڪوئي تعجب جهڙو سوال ناهي...!؟"

"نه... نه نه... منهنجو توسان ڪوبه واسطو ناهي...! منهنجي... منهنجي جبين...."

مري چڪي آهي... تون... تون...!؟؟"

هو چرين وانگي ٻوڪلائجي ترين جي زور تي ٻولڻي هڻندي چڻ ٻچي پهچڻ جا سعيا ڪري رهيو هو...!؟

"مان..... مان سڪون جي تلاش ۾ ڀٽڪندڙ مسافر آهيان... پر پر سڪون ته خود منهنجي مقدر کان ئي ڀٽڪي ويو آهي...!؟؟"

"هوش ڪريو نعيم صاحب. هوش ڪريو..."

جبين خود ٻوڪلائجي ڪيس هوش ۾ آڻڻ لاءِ ايلاز ڪرڻ لڳي هئي...

"نعيم صاحب! مان هڪ حقيقت آهيان ۽ حقيقت کان منهن موڙڻ ٻه بيوقوفي آهي...!"

" نه نه! منهنجو توسان ڪوبه رشتو ناهي... مون کي وڃڻ ڏي...!"

"نعيم صاحب! آئون توسان ڪوبه رشتو جوڙڻ نٿي چاهيان...!"

"منهنجا ته سمورا رشتا, ڳوٺ جي ڪچي رستي جي ڌوڙ ۾ مٽ مان جدائجي ويل ان آڏتي مثل هئا, جن کي ٻاڻ ڳلڄي ڏاڍو ڳوليو پر ڪوڏ لڌا هئا...!؟"

"توهان کان ڪابه همدردي جي خيرات نٿي گهران...!"

"توهان شهر جا شهريت يافته شريف انسان ۽ مان بازار حسن جي جسم فروش هڪ ڪميڻي عورت آهيان...؟!"

"نعيم صاحب! خبر اٿم توهان ايترا ڪايل آهيو جو وڏيڪ ڪوبه ڏک پهچائڻ نٿي چاهيان...!"

— ۽ ڪن پل ۾ ئي جبين جي چپن تي رقص ڪندڙ ڏندوڙي مرڪ, حقيقي سڏڪن ۾ تبديل ٿي ويئي...!؟

هوءَ ڳوڏن ۾ منهن لڪائي سڏڪا ڀري روئڻ لڳي...!

سڏڪن ۾ جبين جو تنديڻ وارو درد ۽ اهائي ڀنهنجائپ موٽي آيس, جيڪا وقت جي ستم ظريفي ۾ وڃائجي وئي هئي.

هوءَ روئي رهي هئي ۽ سڏڪن کي روڪي روڪي چئي رهي هئي...

"نعيم "... نعيم صاحب... منهنجو توسان ڪوبه رشتو ناهي...!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

منهنجا سڀ ... سڀ رشتيدار مري ويا آهن... ۽ مان... مان هڪ ڇڪلي جي اها رنڊي آهيان، جيڪا... جيڪا ڪيترين بيچين دلين کي سڪون بخشي ۽ پاڻ هميشه لاءِ بيچين ٿي ويندي آهي...!؟"

"ان رنڊي مثل آهيان... جيڪا... جيڪا پنهنجي جوڀن شباب عيوض دنيا جون بيچينيون پنهنجي جهوليءَ ۾ پري... گهاٽي جا سوداءِ بولي ڪٽندي آهي...!؟"

"ها نعيم صاحب... ها نعيم... مان بيغيرت وڻشيا... بي ضمير عورت ۽... ۽ ناقابل رحم عورت آهيان، نعيم صاحب...!"

"مان ڪنهن به رشتي ... ڪنهن به عزت لائق ناهيان...."

هوءَ ڀيهر سڏڪن جي طوفان ۽ لڙڪن جي سيلاب ۾ مسلسل سڏڪي نعيم صاحب جي دل جي ڪچين ديوارن ۾ ڏار وجهي ٿي چڪي...!

۽ سندس ڀڙڳن جي آلاپ ۾ نعيم صاحب جي نيڻن جا چيرائين ڇلڪي پون ٿا، جيئن سمنڊ ڪناري سڪين مهاڻي جي ڪڪاين جهوپڙي طوفان ۾ غير محفوظ ٿيڻ جي ويندي آهي...؟!!

هو بي اختيار جبين کي پنهنجي ٻانهن ۾ پري وٺي ٿو ۽ ٻيوءِ ٻئي هڪ ٻئي جي ڪلهن تي ڪنڌ رکي سڏڪندا، هچڪيون ڀريندا، انهن پاڪرن ۾ هڪ ٻئي کي مضبوطي سان قيد ڪري ٿا وٺن جڻ ڪين ڀيهر ڇڄڻ جو خوف هجي...!؟

هڪ ٻئي جي پاڪرن ۾ هو ايترو رنا جو ٻنهي جا سينا سڏڪن جي بار ڪان هلڪا ٿي ويا ۽ نيڻن جي سموري ڳهر... ٽڪ ۽ اوپرائپ جا سمورا احساس لڙڪن جي ٻوڏ ۾ ٻڏي ويا...

اتين جڻ ورهين اڳ جبين جي مٺ مان رستي جي ڌوڙ ۾ وڃايل آڊيو ڪيس لڀي پيو هجي...!؟

جڻ وڃايل رشتا لڀي پيا...!؟

پٽڪندڙ روحن کي ڪائي شانتي ملي وئي...!؟

۽ ٻيوءِ ٻنهي جا ڪنڌ هڪ ٻئي آڏو ائين جهڪي پيا هئا جڻ ته هو ٻئي هڪٻئي جي ڏکن جا ميارڻي هئا...!؟"

ٻيوءِ ڪجهه گهڙين لاءِ ائين ڪولي ۾ منڙي ماٺ ڇانئجي وئي...

جبين جهڪيل ڪنڌ سان پريشانيءَ وچان قالين جي پشم کي آڱرين تي ويڙهيندي ڌيمي ۽ ٻڏل آواز سان ڳالهايو...

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”نعيمرا توهان سوچيندا هوندؤ تہ آئون هت ڪيئن پهتيس۔۔؟؟“

نعيم پنهنجي اندر جو آواز جبين جي زبان تي پڙهي حيران نظرن سان جبين جي ڪرمائل چهري کي گهورڻ لڳو۔۔!

”ها نعيم صاحب!“ جبين اتان ئي ڳالهايو۔۔

”جيئن اڄ توهان پهريون پيرو هن گناهن جي منڊيءِ ۾ مون کي ڏسي پريشان آهيو۔۔!؟ تيئن آئون بہ پنهنجي تقدير جو هيرا منڊيءِ وارو پيانڪ کيل ڏسي حيران ضرور ٿي هئس۔۔! پر نعيم صاحب. پوءِ مون سڀ ڪجهہ قسمت جو ليک سمجهي ماٺ اختيار ڪري ورتي۔۔؟؟“

”پر جبينا جيڪي ماٿو لڪير جا فقير ٿي قسمت تي پاڙي ويهي رهندا آهن تن کي ڪڏهن بہ هن سماج ناهي قبوليو۔۔!“

تقدير جون تدبيرون سوچ سان نہ پر ڪردار ۽ عمل سان تبديل ٿينديون آهن۔۔!؟“

”ها پر نعيمرا هڪ ڪمزور عورت نہ صرف قسمت تي ئي پاڙي سگهي ٿي نہ۔۔!؟“

”توهان ئي ٻڌايو تہ جيڪڏهن قسمت تي نہ پاڙيان ها تہ باقي ڪهڙي رشتي تي پاڙيان ها۔۔؟؟“

”مون کي تہ توهان بہ ٺڪرائي ڇڏيو۔۔؟ جنهن نان؛ تي هن احمق دل کي وڏو ناز هو۔۔!؟“

”مون کي تہ منهنجي ان جيون ساٿي بد خوب ذليل ڪيو جنهن جي جهول ۾ مون تو لاءِ ساٿيي رکيل سڀ امانتون وڃائي ڇڏيون۔۔!؟“

” مون کي تہ منهنجي نيڪ مسلماني روح رکندڙ پيءُ بہ گهر ۾ اهو چئي نہ قبوليو تہ مسلمان گهڻو وقت پنهنجي لائق نياڻي کي گهر ۾ نٿو ويهاري سگهي ۽ عورت جو اصل گهر سندس مڙس وارو گهر هوندو آهي۔۔!؟“

جبين جي چاتي روح ۾ اکيون هڪ ئي وقت پرجي آيون۔۔!

”پر جبين ! هڪ نيڪ مسلمان جي جوان ڌيءُ گهر ۾ ويهڻ بجاءِ جيڪڏهن بازار حسن ۾ پنهنجو مقدس حسن وڪڻندي هجي تہ اهڙي نيڪ مسلمان جي پنهنجي رب وٽ ڪهڙي مسلماني رهندي۔۔!؟؟“ ”اهو رب جيڪو پنهنجي مخلوق سان ماءُ کان بہ وڌيڪ پيار ڪندو هجي۔۔!؟“

نعيم جي نرڙ تي نفرت جون ليڪون ابري اچڻ ٿيون ۽ هو جذباتي ٿيڻ لڳي ٿو۔۔

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جبين جي اندر مان پڙڪو ڏيئي اٿيل سڏڪو ڪنٽرول ٿي ڪيو، وانگي ڦٿڪي دم توڙي چڏيو ٿو.

ڪولي ۾ پيهر خاموشي، جو راڄ قائم ٿي ويو ٿو. ان خاموشي، ۾ نعيم جي واچ جو سيڪنڊ ڪانٽو صاف آواز ۾ ٽڪ ٽڪ ڪندو رهي ٿو.

"نعيم—!" جبين ڳالهين جي سلسلي کي جوڙيندي ڳالهايو—!

"منهنجو مڙس دراصل هڪ ملڪ دشمن ايجنسي، جو ايجنٽ آهي—!"

"ڇا—!؟" نعيم ڇرڪي ڏانهنس ڏٺو.

"ها اها حقيقت آهي."

"هو هر وقت خوش لباس ۾ ۽ ان کي شريف انسان ٻڌائي پيش ڪندو آهي—؟"

"پر دراصل هو ضمير فروش، بيغيرت انسان آهي—!"

"اها ڳالهه به مون کي بعد ۾ ٻڌائي هئائين ته هن منهنجي رشتي عيوض بابا وارن کي تمام گهڻي رقم ڏني هئي—!"

"مون کي ان ڪري به هن جي ڳالهه سچي لڳي هئي جو جڏهن منهنجي ساٿس مڱڻي جي رسم ادا ڪندي مون کي هن سوني منڊي پارائي هئي، تڏهن بابا ڳوٺ جي پر ۾ ۴۰ ايڪڙ پلي زمين خريد ڪئي هئي—!"

"خالد حسين نالو سڏرائي ٿو—!"

منهنجي جڏهن کان ساٿس مڱڻي ٿي، تڏهن کان گهرارا ضرورت کان گهر ۾ وڏيڪ شادمانا رچائي رهيا هئا—!"

"اڪثر امي اچي چوندي هئي ته ڌي، تنهنجو نصيب موچارو ٿيو آهي—!"

"تون اتي ڏاڍي سکي گذاريندين—؟!"

تنهنجو مڱيندو ڪروڙ پتي آهي—؟ چڙهڻ لاء ڪار ۽ رهڻ لاء بنگلو ملندئي—؟!""

"ع نعيم، سچ ته تون ڏينهن تون مون کي ڏاڍو ياد ايندو هئين—؟!"

"اڳاڻي ڇو؟ آهي سمورين لالچون مون کي وحشت جي روپ ۾ نظر آيون هيون—؟!"

شايد ان ڪري جو مون اسڪول جي زماني کان وٺي پنهنجو سڀ ڪجهه صرف تنهنجي نان، ڪري ڇڏيو هو—!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”۽ ـــ ۽ سموريون مقدس امانتون صرف تو لاءِ سنڀالي رکيون هئم....!“

” ۽ نعيمرا اهي پويتر سوچون ۽ معصوم جذبا جي مون تولاءِ وقف ڪيا هئا، سي مون کي ايترو ئي پيارا لڳندا هئا، جيترو ڪائي ڪنواري ڇوڪري پنهنجي ڏيتي ور لاءِ سنڀالي، مٿي سان نازڪ اگرين زخمي ڪري ريشمي رومال تي پرت ٽانڪي ان سان پنهنجو ڪنوارو پيار واڪي ويهندي آهي....!!؟“

۽ هوءَ پيهر روئڻ ۾ ڇتڪي ٿي... ۽ نعيم پنهنجي لڙڪن کي روڪي نٿو سگهي...!!“

”پوءِ منهنجي شادي ٿي وئي...!“ جبين لڙڪ اگهندي پيهر قصو شروع ڪيو.

”ان ڏينهن شام جو جڏهن بنگلي وٽ مون کي ڇڏي ويو هئين، انهيءَ بنگلي تي شام جو شادي واري ڏينهن پنهنجي زوري ٽاڪيل مڙس سان گڏجي آئي هيس...!“

”بنگلي کي تالو ڏسي حيرت ٿي هئم...!“ هن گاڏي مان لهي مين گيٽ وارو وڏو تالو کوليو ۽ آئون خاموشي سان اهو سڀ لقاءُ ڏسندي رهيس...! ۽ اندر داخل ٿيندي اجائي خوف ۾ دل ڌڙڪي هئم...!؟

بنگلو زبردست ڊيڪوريٽ ٿيل هو... صرف ڪنهن عورت جي ڪمي هئي جا هاڻي پوري ٿي وئي هئي...!

جبين پيهر وڏو ساهه کڻي اندر جو غبار هوائن ۾ اڇلائي ڇڏيو...

خالد حسين ڏسڻ ۾ هڪ خوبصورت نوجوان هو (قصو جاري رکندي چيائين) سوچيو هئم ته هو منهنجو مقدر ٿي آيو آهي ۽ شايد سندس قدمن ۾ منهنجي زندگي سٺي گذري وڃي...!؟“

هو مون کي هڪ سينگاريل ڪمري ۾ ڇڏي ٻاهر نڪري ويو...!

اڌ رات تائين جاڳندي انتظارن ۾ لڇندي مون وڏا پور پچايا هئا...!

سوچيم هن جي پيار جي گهرائي ۾ منهنجون سڀ اڪيلايون هليون وينديون...! ۽ اسين ٻئي پيار جي نشي ۾ ايترو وڃائجي وينداسين جو دنيا جو ڪوئي هوش باقي نه رهندو...!؟

پر منهنجا اهي سپنا سچا نه ٿي سگهيا...!

سڄي رات جي انتظار ڪاٽيو، هو رات جي پڇاڙڪي پهر ۾ ڪمري اندر داخل ٿيو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مون شرم وچان گهونگهٽ لاهي ورتو:
پر هن نہ تہ منهنجو سهاڳ رات گهونگهٽ کوليو ۽ نہ ئي اهو پڇيائين تہ سڄي رات ڪنهن جي راهن ۾ نيڻ وڇايو ويٺي آهين—!!؟؟
لاپرواهي سان الماڙي طرف وڌي ويو:
الماڙي؛ مان وائرليس سيٽ ڪڍي بجلي جي هاف پوائنٽ ۾ ڪلب لڳائي نہ سمجهہ ۾ ايندڙ بولي؛ ۾ الائي ڪنهن سان، الائي ڪيترو وقت الائي ڪهڙيون ڳالهيون ڪندو رهيو—!!؟؟
فارغ ٿيڻ کانپوءِ ڊاڪٽر ايرائپ سان منهنجي ويجهو اچي چيائين، "جبين صاحبا توهان بہ ٿڪل هوندڙ ۽ مان بہ گهڻو ٿڪجي چڪو آهيان— ان ڪري توهان آرام ڪريو ۽ مان پنهنجي ڪمري ۾ وڃي آرام ٿو ڪريان— باقي خبرون صبح جو ڪنداسين—!!؟؟"
ان ڳجهارت مون کي هيڪائي پريشان ڪري وڌو هو—!؟
سوچيو هئم تہ شايد موت سان لانئون لڌيون اٿم—؟!
شادي جي پهرين رات ڪيڏي عظيم هوندي آهي نعيم—؟
ان رات جو قدر ان عورت کي ئي هوندو جنهن سپنن جي شهزادي سان سهاڳ رات سيج تي گوڏو گڏي اکڙين ۾ ڪاٽي هوندي—!!
۽ مون جهڙيون بدنصيب عورتون تہ سهاڳ رات کي صرف زندگي؛ جي طويل اذيتناڪ رات ئي سمجهن ٿيون—!!؟؟
ها نعيم! اهو نہ پڇ تہ اها رات ڪيئن گذري—؟؟
پر بس! نيٺ تہ گذرڻي هئي نہ—!؟ سو آخر گذري ويئي:
صبح سوير هو منهنجي ڪمري ۾ داخل ٿيو— ۽ آئون ڪنهن نئين امتحان لاءِ تيار ٿي ويس—!
مون کان نئين ڪنوار هجڻ وارو احساس رات ئي پراسراريت ۾ موڪلائي ويو هو—!
جڻ ڪنهن طلسماتي محل ۾ ڦاسي پيئي هيس—؟؟!
جتي رڳو خوف— رڳو تجسس — ۽ رڳو پريشانيون هيون—!!
هو مون سان گڏ ويهڻ بجاءِ پر واري صوفہ تي ويهي رهيو ۽ بنہ سنڌس گفتگو مون کي وڌيڪ اڳيتن ۾ آڻي ڇڏيو هو—!؟
چيائين "جبين صاحبا توهان يقينن حيران هوندڙ تہ مان ڪهڙي قسم جو مڙس آهيان—؟ جو شاديءَ جي پهرين رات ڪنوار کان ڌار گذاريم—؟؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”دراصل مون کي فضول ڳالهائڻ جو نه ته سبق مليل آهي ۽ نه ئي فضول ڳالهائڻ جو شوق اٿم...

ڇو ته اسان وٽ هڪ هڪ گهڙي وڏي قيمتي هوندي آهي—“

”مقصد جي ڳالهه کي غور سان ٻڌجانءِ، ڇو ته مون کي ڳالهه دهرائڻ نامي ايندي—!“

”حقيقتن تون منهنجي ڳالهه ته پر منهنجي هڪ دوست ٿي ڪم ڪندئين....؟؟“

”تون منهنجي لاءِ ڪهڙا ويچار ٿي رکين ان سان منهنجو ڪوبه سروڪار ناهي—!“

”مان توهان کي اهو ٻڌائيندي ڪوئي شرم محسوس نٿو ڪريان ته مان مرد ناهيان....؟!“

”ها منهنجي مردانگي ان ڏينهن ختم ڪئي وئي هئي جڏهن پنهنجي ٽريننگ مڪمل ڪري انتهائي خفيه مشن تي پنهنجي ملڪ کان پاڪستان فلائيٽ ڪرڻي پيئي—!“

مان پنهنجي ملڪ جي هڪ خفيه ايجنسي جو ڪارڪن آهيان ۽ هن ملڪ جا هزارين خفيه راز پنهنجي اداري تائين بنا دير جي پهچائڻ منهنجي فرضن ۾ شامل آهي.“

”مون کي ڳالهه جي ضرورت ڪڏهن به نه پوندي جو ان حيثيت کي پنهنجي وطن خاطر قربان ڪري چڪو آهيان—؟“

”مون کي صرف توجهڙي هڪ خوبصورت ڇوڪري جي ضرورت هئي، جيڪا مون کي پنهنجي خفيه مشن ۾ معاون ثابت ٿي سگهي—؟“

”ان لاءِ مون توکي ايڏي وڏي قيمت سان حاصل ڪيو آهي، جو تون واپس وڃڻ به چاهين ته تنهنجا والدين توکي هڪ پل به بيهڻ نه ڏيندا!“

”مان جيڪڏهن چاهيان ته، تو کان هر ڪم تشدد وسيلي وٺي سگهان ٿو پر اسان کي سيکاريو ويو آهي ته لٺ کڻڻ کان پهرين قرب کان ڪم وٺڻ گهرجي...“

”۽ ها! جنهن ديده دليري سان مون توکي سڀ ڪجهه بنا خوف جي پهرين ڏينهن ٻڌائي ڇڏيو آهي انهيءَ طرح پنهنجي رازن جي حفاظت به ڪري ڄاڻان ٿو.“

”اگر ڪنهن راز فاش ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي ته—؟!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پر خالد صاحب توهان جو ڪم ته ڏاڍو ڏکيو آهي ان لاءِ ته توهان کي شهر جي ڪنهن چالاڪ ڇوڪريءَ جي مدد وٺڻ گهرجي ها—!!“ مون ڏڪندڙ لهجي ۾ پهريون ڀيرو ساڻس ڪجهه ڳالهائڻ جي جرئت ڪئي.

موت ۾ هن جو دهشتناڪ آواز منهنجو ڪمزور جسم ۾ ڏڪڻي پيدا ڪري ويو—!

”جبينا! مان ڪوبه الٽو سڌو سوال ٻڌڻ جو عادي ناهيان—!“

”مان ضروري سمجهان ها ته شهر جون هزارين چالاڪ ڇوڪريون خريد ڪري پنهنجي منشا موجب انهن کان ڪم وٺي به سگهيس پر مون کي هن مشن ۾ ٻهراڙيءَ جي تو جهڙي گهٽ پڙهيل ساڌي سوڌي ڇوڪري جي ضرورت هئي— جنهن جي معصوميت تي ڪوبه شڪ نه ڪري سگهي—!“

”۽ آخر ۾ توکي اهو به واضح ٻڌائيندو هلان ته تنهنجي واپسيءَ جا سمورا دروازا بند ٿي چڪا آهن، اگر ڪيڏانهن وڃڻ به چاهين ته وڃي ڪونه سگهندين ڇو ته مون وٽ اچڻ کان پوءِ تنهنجا سڀئي رشتا ختم ٿي چڪا آهن ۽ توکي هن سماج ۾ ڪوبه نه قبوليندو—!“

۽ پوءِ هو اتان اٿي وڃڻ لڳو هو— ۽ ويندي ويندي چائنٽ وٽ پيهر قدم رڪجي ويس. پيهر پوئتي مڙي مون ڏانهن ڏنائين ۽ پوءِ ڌمڪي آميز لهجي ۾ چيائين ”جبينا! تو کي به ڏينهن سوچڻ جو وقت ڏنو ٿو وڃي، جيڪڏهن سمجهي سگهين ته ٺيڪ نه ته انڪار کي اقرار ۾ بدلائڻ جون مشينون مون وٽ جديد قسم جون آهن—؟؟!“

۽ پوءِ تڪا تڪا قدم کڻندو ٻاهر نڪري ويو ۽ آئون خدا کان ٿي شڪايتون ڪرڻ لڳي ويس جنهن مون کي ههڙي ساري مصيبت ۾ ڦاسائي ڇڏيو هو—!؟

مون پنهنجي زندگي کي موت جي ڪال ڪوٺڙيءَ ۾ يرغمال ٿيندي ڏٺو هو ۽ مون کي مسلسل پوائتا خيال ڏيڇارڻ ٿي آيا.

ڪڏهن ڪڏهن ته خودڪشي جا خيال ٿي آيا، پر مون موت جو مقابلو ڪرڻ ٿي چاهيو—! سوچيم شايد اڳتي هلي ڪٿي زندگي کي نوان ڏڳ ملي پون—!؟

— اهڙين عذابن جون طويل گهڙيون قيد خاني ۾ ڳڻي ڳڻي گهارڻ لڳي هيس—!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

خالد جو معمول اهوئي هو تہ سڄو ڏينهن غائب هوندو هو ۽ رات جي پوئين پهر منهنجي ڪمري جي الماڙي مان واٽرليس سيٽ ڪڍي اوپري ٻوليءَ ۾ الائي ڪنهن سان، الائي ڪيتري دير ڳالهائيندو هو ۽ پوءِ بغير ڪجهہ مون سان ڳالهائڻ جي اٿان تکڙي ويندو هو...

ٻي ڏينهن صبح جو دل ٻڌي مون ڏڪندي خالد اڳيان پنهنجي والدين سان هڪ ڀيرو ملڻ جي خواهش ظاهر ڪئي... جيڪا هن خوشي سان قبوليندي مون کي ٽيڪسي ۾ موڪلي ڏنائين...!

مون سوچيو هو تہ واپس ڪوٽ پهچي امي ۽ بابا سان سچي حقيقت ڪنديس ۽ پوءِ بس اتي ئي رهي پونديس... ليڪن افسوس آئون جڏهن واپس پنهنجي ئي گهر ۾ داخل ٿيس تہ سڀني مون کي اوپرين نظرن سان نهارڻ لڳا هئا... ڄڻ تہ آئون انهيءَ گهر ۾ ڄائي نہ هيس...!؟؟ ڄڻ منهنجو ننڍپڻ انهيءَ ٿلهي تي ڊوڙندي ئي نہ گذريو هو...؟؟

۽... ۽ نعيما مون کي واپس قبولڻ لاءِ ڪوبہ تيار نہ هو...؟؟!

بابا جي قدمن ۾ ڪريس تہ هن جو ايمان ئي خراب ٿيو....!!؟؟

امي کي ڇنبڙيس تہ هن چيو تہ تون ڇري ئي وئي آهين...؟؟!

۽ پوءِ منهنجي لاءِ سمورا سهارن جا در بند ٿي ويا... مجبورن ساڳي ٽيڪسي ۾ واپس هلي آئي هيس...!؟

نصيب جا در ٻيڪڙجي وڃڻ ڪانپوءِ آئون انتهائي دلشڪستہ ٿي پئي هيس، پر پوءِ بہ زندگي سان پيار هئم. جيئڻ ٿي چاهيم ۽ جيئڻ لاءِ هاڻي مون کي خالد جو سهارو وٺڻو پيو هو.

سوچيم هاڻي خالد سان انڪار موت کي دعوت ڏيڻ جي برابر ٿيندو.

پوءِ آئون بہ وڻندڙ واءَ جي سامهون ۽ ڇڙهندڙ سج جي سلامي ٿي پيس... حالتن جو مقابلو ڪرڻ لاءِ بلڪل تيار ٿي وئي هيس.

۽ واپس اچي رات جو خالد جي واپس اچڻ جو شدت سان انتظار ڪرڻ لڳيس...!؟

معمول موجب خالد حسين دير سان گهر موٽيو هو.

اڄ سنڊس ڏٺل وارننگ جو پيرڻ پوري ٿي چڪو هو تنهن ڪري ڪمري اندر داخل ٿيندي ئي ڏاڍي شوخيءَ سان پڇيائين:

"جبين، تو ڪهڙو فيصلو ڪيو...؟؟"

بي ڌڙڪ چئي ڏنم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"خالد صاحب جيڪو توهان جو مشن سو منهنجو مشن...!!"
ڪيس منهنجي لفظن تي يقين نہ آيو ۽ وڏيڪ پڪ ڪرڻ لاءِ چيائين...
"ڇا اهو فيصلو تو سوچي سمجهي ڪيو آهي—؟؟"
ورائيم "ڇا سوچڻ لاءِ بہ ڏينهن ڪافي نہ هئا...؟"
منهنجو جواب ٻڌي هو هڪ فاتحانہ مرڪ مرڪي پيو.
۽ مون جي چپن تي آيل ان مرڪ ۾ ايتري ڪشش هئي جو آئون دعويٰ سان ٿي چوان تہ اها اگر ڪنهن حقيقي مرد جي مرڪ هجي ها تہ هزارين عورتون مٿانئس نثار ٿي پون ها...!
چيائين "ڇئبو تہ توهان جي بابا پنجويهہ لکن عيوض ڇوڪري؛ سان ڳالهہ ڪئي ۽ ٻڌن دعائون بہ ڏل سان شامل ڪيون هيون...!؟"
"ڇا بابا توهان کان منهنجي عيوض پئسا ورتا هئا...؟؟"
مون حيران ٿيندي ڪانئس پڇي ورتو هو.
خالد مرڪندي پهريون پيرو مون سان گڏ اچي پلنگ تي ويٺو هو ۽ منهنجي ڪلهن ۾ ٻاڪر وجهندي ورائيو هئائين تہ...
توهان جي والد صاحب توهان جو سودو مون سان پنجويهہ لکن عيوض ڪيو هو ۽ هو منهنجي ڪم ڪان بہ چڱي ريت واقف هو...!؟؟
مون کي پنهنجي بابا تي حيرت ٿي هئي...!!!
هن دين جي سچي عمر تبليغ ڪئي هئي...! ۽ هن ڇوڪري جلال الدين ڳوٺ جا اڌ کان وڌيڪ نڪاح بہ پاڻ ٿي پڙهيا هئا.
اهڙي ايماندار انسان جي ايڏي وڏي بي ايمان منهنجا حواس گم ڪري ڇڏيا...!!
منهنجي ان حيرانگيءَ تي خالد هڪ ڊل ڊارينڊڙ ٽهڪ ڏنو هو جنهن سان ڪمري ۾ سجايل فرنيچر لڏي ويو هو...! ۽ وڏي طنز سان چوڻ لڳو.
"تون پنهنجي ان ايمانداد پيءُ کي ٿي سڃائين جيين دوستہ...!!"
"مذهبي رنگ ۾ رڱيل اهو مولوي صاحب نہ فقط منهنجي مشن کان ڀلي پت واقف هو بلڪ هو خود منهنجي ڪمپنيءَ جو هڪ مخلص ڪارڪن بہ آهي...!!؟"
"ڇا مطلب ...؟؟!"
"مطلب...!!"
ها ها ها .... آها ها...ها ها...

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

۽ منهنجي ان حيرت ڀرئي سوال جي جواب ۾ هن ڇرڪ ڏياريندڙ ٽهڪ ڏنا هئا ---

-- ان ڏينهن ڪانپوءِ خالد منهنجو مڙس نه پر ڪمپني جو دوست بڻجي پيو هو----

"نعيم صاحب مون کي نه فقط زندگي ساڻ محبت هئي بلڪ تنهنجي تلاش ۾ هئي----"

منهنجي دل کي اهو پختو يقين هو ته زندگيءَ جي ڪنهن موڙ تي توهان سان ضرور ملاقات ٿيندي ۽ پوءِ گڏجي هن لاقانونيت ۽ ظلم و جبر جي رسمن خلاف ويڙهه ڪنداسين----؟"

"بس ان ئي يقين ۽ اميد جي آڌار تي زنده رهڻ لاءِ آئون دنيا جي حقير کان حقير ڪم ڪرڻ لاءِ تيار ٿي ويس---!"

ڪجهه ڏينهن خالد مون کي گهر ۾ هدايتون ۽ ضروري ڄاڻ حاصل ڪرڻ جا طريقا سيکاريندو رهيو هو ۽ پوءِ هڪ ڏينهن حڪم ڏنائين:

"جبين دوست، هاڻي تنهنجو مشن شروع ٿي ويو اڄ کانپوءِ تنهنجو نالو به جبين نه پر ريشمان آهي--- ۽ توکي پنهنجي مشن شروع ڪرڻ لاءِ ريشمان جي نالي سان هڪ وئشيا جو ڪردار ادا ڪرڻو پوندو---!!"

"وئشيا---!!؟؟" آئون سڄي ڏڪي ويس---!

؟ڇو؟ ڊڄين ٿي---!!؟"

"شرم ٿو اچيئي---؟"

هن طنزيه مرڪ مرڪندي منهنجي اکين ۾ اکيون ملائيندي چيو

"ريشم! گهبرائڻ جهڙي ڳالهه ناهي---!"

"اُس اسين پنهنجي مشن خاطر مردانگي جي قرباني به ڏيئي سگهون ٿا---!

تون ته وري به جوانيءَ جي لذتن کي انجوائي ڪري سگهنديئن---؟؟"

"خالد صاحب---؟" مون جذباتي ٿيندي ڪيس اک ڏيکاري، اهو ڪيئن ممڪن آهي"

پر هو منهنجي جذبات کي نظرانداز ڪري چوڻ لڳو:

"ريشما اڃا به هڪ ڳالهه ٻڌائي ڇڏيانءِ---"

هونئن ته تون هر معاملي ۾ آزاد آهين--- پر جيڪڏهن پنهنجو جسم بچائڻ چاهين ته اهو به ممڪن ٿي سگهي ٿو---!"

"اهو ڪيئن---؟"

"هيرامنڊيءَ جو مڪ دلال بشارت خان به پنهنجي ڪمپني جو ماڻهو آهي.....!

اهو توڪي رڳو انهن وڏي آءِ پيز ڪوٺن تي ڇڏيندو جتي فقط ڪامورا سرمائيدار رات جو شراب جي نشي ۾ ڏت ٿي اچي ڪرندا آهن.

توڪي ڪجهه ڪهڙين لاءِ ساقي پڄجي انهن جا رهيل حواس اڏائڻ پوندا. ۽ پوءِ انهن اڳيان گهنگهرو ٻڌي نچڻو پوندو. تون فقط شهر جي انهن ڪامورن ۽ سرمائيدارن جا راز ڳالهه ڪري مون تائين پهچائيندئين. باقي انهن جون ضرورتون اتي جون پيون وتشيائون پوريون ڪنديون....؟"

"مون کي ته انهن سمورين ڳالهين کان حد درجي نفرت هئي، نعيم صاحب....!؟"

"ڪڏهن تصورن ۾ ٿي ڪونه سوچيو هئم ته ڪنهن ڏينهن هيرا منڊي جي ڪوٺن تي گهنگهرو پيرن ۾ پائي نچڻو پوندو....؟"

" پر اها هڪ آس ۽ هڪ تلاش هئي نعيم صاحب، جنهن منهنجي پيرن ۾ گهنگهرو پارائي ڪوٺن تي نچائڻ شروع ڪيو....!"

رات جو روز هتي ايندي رهيس....!

گهنگهرو پيرن ۾ پائي ان وقت تائين مسلسل نچندي رهندي هيس، جيسين شرابي عياش پرست پشا لٿائي، هوش وڃائي خوبصورت وتشيائن جي جسمن کي ڀڪن ۾ ڀري گناهن جي دنيا ۾ غرق ٿي ويندا هئا....!؟؟"

تڏهن آئون پيرن جا گهنگهرو اتي ئي ڇڏي پرهه جي پهرين ڪرڻ کان به اڳ پنهنجي بنگلي تي خالي جڏبن سان لڪي، تتي موٽي ايندي هئس ۽ خالد صاحب کي سندس مقصد جهڙيون جڙتو ڪهاڻيون سڻائي مطمئن تي پنهنجي ڪمري ۾ سمهي پوندي هئس....!"

"... ۽ نعيمرا شايد هيرا منڊيءَ جي آئون اها واحد ڪنواري وتشيا آهيان جنهن کي گذريل ڪيترين سالن جي عرصي ۾ اڄ رات جي توهان جي هٿن ڪانسواءِ ڪنهن به ناپاڪ هٿ نه ڇهيو هو....!؟"

"پر جبين، هيستائين جيڪڏهن تو پنهنجي پاڪ دامن تي داغ اچڻ به نه ڏنو هو ته پوءِ رات تو مون کي ان گناهه کان روڪيو ڇو ڪونه....!؟؟"

"نعيمرا مون سڀ پاڪيزگيون ۽ مقدس امانتون توهان لاءِ ئي ته سانڍي رکيون هيون....؟!

"توهان ئي ته منهنجي انگ انگ جا وارث آهيو....!؟"

ياد نہ اٿئي تہ مون پنهنجي شادي رات ارمانن جي سيج تان ويهي توهان ڏي اهو خط لکيو هو تہ جانان آئون توسان اڄ بہ پيار ڪريان ٿي ڪالهہ بہ پيار ڪيو هئم... سڀاڻي بہ پيار ڪندي رهنديس...؟!"

"ها نعيما مون اڄ تائين پنهنجي دل جي پڃري مان تنهنجي پيار پکيڙي کي آزاد نہ ڪيو آهي...!؟"

نعيم جي دل پرجهي آئي...

بي اختيار جبين کي پنهنجي سيني سان لڳائي ورتائين...

۽ پوءِ ڪجهہ دير تائين ٻنهيءَ جا ڪنڌ هڪ ٻئي جي ڪلهن تي لڙڪ هاريندائي رهيا هئا...!

پر انهن خبر انهن کي بہ نہ پئجي سگهي تہ اهي لڙڪ ڏک جا هئا يا خوشيءَ جا...؟!"

نعيم کي اڄ هيرامنڊي جي ڪوٺي مان اهو جبين لڀي پيو هو جنهن لاءِ هو بن بن ڀٽڪيو هو...!

سنڌس بي رنگ زندگيءَ پر نوان رنگ جرڪي پيا هئا...!

جڻ ٻڏندڙ ٻيڙيءَ کي ڪنارو ملي ويو...!

جڻ اجهامندڙ ڏيئي کي تيل ملي ويو...؟

۽ جڻ منزل لاءِ ڀٽڪندڙ پلجي ويل مسافر کي منزل جي سڌي راهہ ملي وئي...؟!

—جبين جي اميدن کي بہ يقين جو ڏڳ لڀي پيو—

جبين تي وڌيا جهڙيون مصنوعي مرڪون سجائي اندر پر دکندڙ جذبن جي تپش تي زندگي جا ڏڏا هٿ سيڪيندڙ احساس کي وڃايل مرڪون موٽي مليون ۽ ماڪ پر وهنتل گلڙن جي تازگي جيان سمورا جذبا جهومڻ لڳا هئا...؟

جبين جي خوابن کي حسين تعبير ملي وئي...!

هيرا منڊيءَ جو گنهگار ڪوٺو ڪنوار جي ڏولي بڻجي پيو...؟

۽ فرش تي وڇايل نرم قالين جڻ تہ اميدن جي سيج بڻجي پئي.

جنهن ڪوٺي جي ديوارن پر هميشہ بي سرا ٺهڪ ۽ وحشي گهنگهرو پڙا ڏيا رهيا هئا... اتي شهنائي جي گونج گونجندي محسوس ٿي هئي...!!

هنن مرڪي پاڻ پر نيڻ ملايا...

سڄو ڪوٺو لهرون لهرون ٿي مرڪڻ لڳو...

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

۽ ڪوٺي مان نڪرڻ وقت جبين نعيم جي ٻانهن جي سهاري تي اٿين ڪُرا قدم کڻي ٿي ڪنيا جڻ نئين برٽيل ڪنوار سهاڳ رات پنهنجي سينگاريل ڪمري ڏانهن وڃي رهي هجي...!؟؟

هُن هائي جيتوڻيڪ ڪو به جامع پلان نه ڪونه جوڙيو هو پر پوءِ به سندس اکين ۾ ظالم معاشري خلاف نفرت انتقام جي باهه وانگي ڀڙڪي پيئي هئي...!

هُن دل ئي دل ۾ انهن ظالمن خلاف ويڙهه جا پلان تيار ڪري ورتا هئا ۽ موڪلائڻ وقت جبين هڪ جذباتي ۽ پراعتماد ڪيفيت ۾ نعيم کان سندس گلبرگ واري بنگلي جو پتو ۽ فون نمبر وٺي ورتو هو.

نعيم جڏهن واپس گهر ۾ داخل ٿيو ته ان وقت سپنا پنهنجي بيڊ تي سرد بدن بڻي ستل هئي...! ڪليل اکيون ڇت ۾ اٽڪيل هئس ۽ جسم جو ڪو به عضوو ساهه جي ساک ڏيڻ لاءِ تيار نه ٿيو...!؟

هو اهو پوائنٽو منظر ڏسي سڄو ڌراسجي ويو...!؟

بدحواسي وچان سڏيائينس "سپنا...!؟

پيءُ جي اوچتي آواز تي سپنا جو سڄو پلنگ لڏي ويو ۽ سپنا جي بي ست بدن ۾ بجلي جي ڪرنٽ وانگي تيزي سان زندگي موٽي آئي...!

هن اٿين ٻوٽي وجهي پيءُ کي ڀاڪر وڌا جڻ سندس واپسي جون سڀئي اميدون پلي ڇڏيون هجائين...!؟

پوءِ نعيم جي بدن مان نڪتل ساهه جو ويساهه بحال ٿي ويو... ۽ هن دل ئي دل ۾ سپنا جي زنده هئڻ تي رب سائين جا احسان مڃي ورتا...!

سپنا مسلسل سڏڪا ڀري اٿين ڄرين وانگي روئي رهي هئي جڻ ڪوئي خوفناڪ خواب ڏٺو هجيس...!؟

۽ سڏڪندي سڏڪندي چئي رهي هئي...

"بابا... بابا خبر اٿو ته توهان کان سواءِ مون کي ڪيڏو ڊپ ٿيندو اهي...!؟؟"

"آئون... آئون سڄي رات رتي آهيان... مون کي ننڊ به ڪونه آئي بابا...!؟؟"

"بابا... مون کي اڪيلو ڇڏي ڪيڏانهن هليا ويا هئا بابا...!!؟؟"

۽ هو پيار مان سندس مٿي کي ٿڪڪيون ڏيئي آلين اکين ۽ ڪُري آواز سان کيس پرچائي رهيو هو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"پر سپنا! رات اسان جي وڏي ميٽنگ هئي. سوچيو هئم آئي سومهڻي گهر موٽي ايندس. پر پُٽنا ميٽنگ سڄي رات هلندي رهي هئي تڏهن دير ڪيم...!" هن ڌيءُ سان ڀڙيون پيرو ڪرڻ ڳالهايو.

"بابا... هتي مون اڪيلي کي ڊپ ٿو ٿئي نه...؟؟" روئيندي چيائين.

"پر سپنا ڏس توسان واعدو ٿو ڪريان ته اڄ کانپوءِ تنهنجون سڀ اڪيلايون ختم ٿي وينديون."

اٿين ڪجهه ٽائيم، سپنا پنهنجي بابا جي ڇاتيءَ جي کهڻ وارن ۾ منهن لڪائي لڙڪ هاريندي رهي ۽ بيءَ هن کي پيار مان پرچائيندو رهيو.

شام جو سج لهڻ کان ٿورو اڳ تڏهن فون جي گهنٽي وڳي هئي، جڏهن نعيم صاحب باٿ روم ۾ ويل هو.

سپنا وڌي اچي فون اٽينڊ ڪيو...

"هيلو...!"

"هيلو... ڪير ٿا ڳالهايو...؟"

"سپنا ٿي ڳالهايان... توهان ڪير ٿا ڳالهايو...؟"

"سپنا...؟ ليڪن توهان هن گهر ۾...؟؟!"

"مان ته پنهنجي ئي گهر مان ويٺي ڳالهايان... ليڪن توهان کي ڪهڙي تڪليف آهي...؟؟"

سپنا جذبات مان چپ پيڪوڙيندي چيو.

"ڇا هي نعيم صاحب جي گهر جو نمبر ناهي...؟؟"

"ها پر مان پڇان ٿي ته توهان ڪير آهيو...؟؟!"

"سپنا پٽ ڪير آهي فون تي...؟"

نعيم صاحب ٽوال سان وار خشڪ ڪندي تڪڙو اڳتي وڌندي پڇڻ لڳو...

"سپنا ڪير ٿو ڳالهائي...؟"

سپنا ڪاوڙ ۾ منهن کي موڙو ڏيندي رسيور سندس حوالي ڪري ڇڏيو...

"هيلو...؟"

"جي نعيم ٿو ڳالهايان..."

"اوهه جيجين آهين...؟ ڇا خبرچار آهي جيجين...!؟"

"پهرين توهان خبرچار ڏيو ته اها سپنا ڪير آهي...؟؟"

"سپنا...!؟ اها ها ها... ها ها ها...!!؟ ۽ هو فون تي وڏا ٽهڪ ڏيڻ لڳو هو...

ڪافي عرصي ڪانپوءِ هن ايڏا ڇڙواڳ ٽهڪ ڏنا هئا.

"نعيم! فون مان جبين جو پريشان آواز آيو...

"ڇا توهان مون سان وري ڪوئي ٺٺون مذاق ڪيڏن ٿا چاهيو...؟؟!"

"اوهه جبين تون ته جلدي ۾ ايتري سنجيده ٿي وئين...؟ گهبرائڻ جي ڪابه ڳالهه ناهي. سپنا ته اصل ۾ منهنجو پٽ آهي."

" ته ڇا هو ڇوڪرو آهي...؟!"

مرڪي ورائيائين:

"جبين! سپنا منهنجي ڌيءُ آهي پر مان پيار مان ڪيس پٽ سڏيندو آهيان...!"

"ليڪن انهيءَ جي باري ۾ توهان اڳ ۾ ڪوئي ذڪر نه ڪيو هو...؟!"

"ڏس جبين! ايترو جلدي مايوس نه ٿيندي ڪر. اڃا ته الائي ڪيترا ذڪر اڌورا رهيا پيا آهن. پر ڇا توکي مون تي ڀروسو ناهي...؟!"

" ان ڳالهه ۾ ويساهه ٿئو اڄي جو هڪ ڀيرو اڳ ئي توهان منهنجو ڀرم ٽوڙي چڪا آهيو...!"

"پر جبين! هاڻي ته اهو وچايل ڀرم ڏٺڊ ڏوهه سان موٽائي ڏيو... ٻيو ته بس...!؟"

"ڇڱو هاڻي اجايا بحث ڇڏ. مقصد جي ڳالهه ٻڌائي؟"

نعيم! اڄ رات مون کي هتان ڪجهه ضروري ڪاغذات، نقشا، ڪارڊ ۽ ثبوت وغيره چورائڻا آهن...! جيئن ئي هتان خالد روانو ٿيندو ته آئون پنهنجي ڪارروائي کي لڳي وينديس ۽ بيماري بهاني گهر ۾ رهنديس...!

۽ سڀو ڪم پڪو ڪري هتان نڪري توهان تائين پهچي وينديس...!"

جبين پنهنجو سڄو ارادو هڪ ڏڪ ۾ ٻڌائي ڇڏيو.

"پر جبين! ٿورو احتياط سان... اهي ماڻهو ڏاڍا خطرناڪ هوندا آهن...!"

"هتان ڪٿي تون به نه...!؟؟"

نعيم کيس سمجهائيندي تنبيهه به ڪئي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”نعيمرا انهيءَ معاملي ۾ مون جيترو تجربو توهان کي نه هوندو—“
”توهان بلڪل بي فڪر رهجو.“
”۽ ها ڪجهه دير سوير ٿي وڃي ته گهٻرائجو نه—!“
”اوڪي——؟“
”بائي—!“

نعيم جيئن ئي رسيور ڪريڊل تي رکندي واپس مڙيو ته سامهون سپنا ڪاوڙ مان ڪمري کان ٻاهر وڃي چڪي هئي.

هن سڌو اچي ڪيس پيشاني چمندي پيار مان سمجهائڻ جي ڪوشش ڪئي.

”سپنا پٽ! ٽيليفون تي ائين ڪاوڙجن ڪيئون آهن ڇا—؟!“
”بابا—؟ سپنا ڪاوڙ ڪڍ ڏکايل لهجي ۾ ٺهارمندي سوال ڪيو.
”بابا! ڇا هي گهر منهنجو ناهي—؟“
”ها پٽ! هيءُ گهر تنهنجو ناهي ته ٻيو ڪنهن جو آهي—؟“
”ته ٻيو منهنجي گهر فون ڪري هوءَ ڪير ٿيندي آهي مون کان اوندا سوال ڪرڻ واري—؟
”پر سپنا! ٻڌڻ ڏوهه ته ناهي پٽ—سا ايتري ڪاوڙ ڪرڻ ڪهڙي آهي بابا—!!“

هن ڪيس پيار مان سمجهائيندي چيس.
”ته بابا! مون سان پيهر ڪنهن ان نموني ڳالهايو ته فون ڪٽي روڊ تي اڇلائي ڇڏيندس—؟“ سپنا ساڳي ڪاوڙ مان چيو.
”چڱو ائين ڪجانءِ—“ نعيم صاحب کيس کلندي اجازت ڏيئي ڇڏي ۽ وري کيس ننڍڙي ٻارڙي وانگي جهولي ۾ ليٽائي پيار مان ٿڦڪيون ڏيڻ لڳس.

—صبح جو ائين ئي ڏهين وڳي ڌاري ٽيليفون جي رنگ وڳي ۽ اها رنگ نعيم صاحب پيهر باٿ روم ۾ ئي ٻڌي هئي—
سپنا وڃي اچي رسيور ڪنن تي رکيو.
”هيلو——؟“
”جي ڪير——؟“
”مان سپنا ٿي ڳالهايان— توهان ڪير——؟“
”سپنا ڪهڙي——؟“ جبين جڻ سانس مذاق لاءِ ساڳيو سوال ڪيو.

۽ سپنا هڪ ڇڪ سان ئي فون جي تار توڙي ورتي. سيٽ کڻي ٻاهر روڊ تي اڇلائي ڇڏيائين—!؟

۽ پوءِ باٿ روم جي دروازي تي بيهي وڏا وڏا ساهه کڻي ٻيءَ جي نڪرڻ جو انتظار ڪرڻ لڳي.

نعيم جيئن ئي باٿ جو در کولي منهن ٻاهر ڪڍيو ته سپنا ڪاوڙ مان سهڪندي چيو ”پاپا! هو ٻاهر روڊ تي پيو اٿو—!“

”ڪير روڊ تي پيو آهي پٽ—؟“

نعيم صاحب پريشان ٿيندي ڪانئس پڇيو:

”ڪير ته— هو“— (سپنا گيٽ ڏيندي چيو) ٽيليفون روڊ تي پيو اٿو—!؟“

”ٽيليفون روڊ تي—؟! نعيم صاحب کان هلڪو ٽهڪ ڇڏائجي ويو ۽ مذاق جي انداز ۾ پنهنجي پياري سپنا جي منهن ۾ ڏسڻ لڳو—!

سپنا ساڳي ڪاوڙ مان ٽيبل تان ڪتاب کڻي ٽپ ٽپ ڪندي ٻاهر نڪري ويئي ۽ پٺس پنهنجي جوانيءَ جي ٻاراڻين شرارتن تي مرڪندو رهيو—! هن جي چپن جي مرڪ اڃا برقرار ئي هئي جو جبين دروازي مان منهن ڪڍيو ۽ هڪدم نعيم صاحب جي سڄي مرڪ غائب ٿي ويئي—

”جبين! تون پهچي وئين—؟؟“

”ڪوئي مسئلو ته ڪونه ٿيو—!؟“

نعيم صاحب هڪدم ڪانئس ٽڪا سوال ڪرڻ لڳو—!

”مسئلو ته مون سان تمام وڏو ٿيو آهي ترنجليءَ جهڙو—؟“

” چا—؟ خير ته آهي نه جبين—؟؟“

نعيم پيچين پريشاني وچان ٽڪو سوال ڪيو:

”ها پيو ته خير آهي پر ڪجهه دير اڳ مون فون ڪري توهان کي پنهنجي اچڻ جو اطلاع ٿي ڏيڻ چاهيو.“

نعيم کان هلڪو ٽهڪ ڇڏائجي ويو، چيائين:

”ها جبين! ترنجلي اها آهي جو منهنجو ٽيليفون سيٽ ٻاهر روڊ تي پيو اٿو—!“

”پر آخر ڇو—؟“ بيزاريءَ وچان پڇيائين:

”بس جبين منهنجو پٽ ڏاڍو حرڪتي آهي—!؟“

بدستور نعيم صاحب فون ڏانهن ڏسي مرڪندو رهيو ٿو:

”توهان جو پٽ—؟!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”ها ها، اهائي منهنجي ننڍڙا سپنا!“

”جوان ٿي ويئي آهي، پر اڃا تائين ڏاڍيون عجيب ۽ ٻاراڻيون شرارتون ڪندي رهندي آهي....!“

”سچ ٻڌائي نعيم صاحب! سپنا ڪير آهي--؟ ۽ هتي ان ڪانسواءِ ٻيو ڪير ڪير هن گهر ۾ رهندو آهي--؟؟“

جبين عجيب سنجيدگي ۽ گنڀيرتائن مان پڇيو هو....؟

”نه جبين هن گهر تي ڪو به شڪ نه ڪجانءِ -- هي گهر ۽ منهنجي دل وانگي ڪيتي ڪمال ۽ زوال جا دور ڏسي چڪو آهي--؟؟“

نعيم اهو ڪجهه چوندي ڪافي ڏکارو ٿي پيو---!

سنڌس مرڪون ۽ خوشيون ڪن پل لاءِ ماتم ڪرڻ لڳيون هيون.۔

”ها پر نعيم---!؟“

”ها جبين! مون کي خبر آهي ته تون ڇا ٿي پڇڻ چاهين---؟!“

جبين جو سوال اڌ ۾ ئي ڪٽيندي هن ڳالهايو هو.

”منهنجي زندگي ۾ مون مان اهڙائي ڪيڏ ڪيڏيا آهن، جيئن تنهنجي نصيبن توکي رلايو هو، جبين.....؟؟“

”شروع کان وٺي منهنجي جيون ڏارا ۾ اڪيلاين جا عذاب رهيا آهن--!؟“

”منهنجي ڇپن ايترو مرڪيو ناهي، جيترو منهنجي اکڙين رنو آهي--؟“

”۽ جبين! مون ايترا گناهه به نه ڪيا هوندا، جيتريون سزائون ڀوڳيون اٿم---!“

”جبين هي ڏس --؟!!“ (هٿ تري اڳيان وڌائيندي--)

”ڏس منهنجي هٿ جون ريکائون--؟؟“

”مان ڄاڻان ٿو ته تون هٿ جي پامسٽري ڪرڻ ٿي ڄاڻين....؟!“

”ليڪن جبين! منهنجي هٿ جون ليڪون ڀان کليل ڪتاب وانگي صفا واضح صفا آسان سمجهه ۾ اينديون--؟ ڏس ته هڪڙي به اهڙي سڌي ليڪ نه آهي جيڪا مون کي زندگي! جي سڌي ڏگ تي لاهي سگهي ها....؟“

”پوءِ ڇا جبين! ڪڏهن اهڙن مسافرن کي به منزلون ملي سگهيون آهن، جيڪي مسافت ۾ ئي ٻاٽ اونداهين ۾ راهن تان ڀٽڪي ويندا آهن--؟؟!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”ها جيئين منهنجي زندگي به ان مرگهه ترشنا مثل آهي جنهن ۾ پياسو هرڻ وڏا ڏا چال هٿي ساڻو ٿي ڪري پوندو آهي پر سندس اڃ اجهامي نامي سگهندي...!؟“

”مون به جيون جي رڻ پٽ ۾ سڪون جي ڳولا ۾ هرڻن وارا چال هنيا آهن...!“

تهنجي ٿلي، ڪري ۾ وڙي اٿي ۽ رڙهيو آهيان پر ڪٿان به دائمي سڪون ملي نه سگهيو اٿم!“

”اٿين ٻن ٻن ڀٽڪندڙ انسان جي جيون ڪٿا به تلخ تجربن جو ڪتاب ٿيڻجي پوندي آهي...!“

”۽ انهيءَ ئي تجربن جي ڪتاب جو هڪڙو ورق هيءَ به آهي جيئن! جڏهن مان ڀيرين پيرو سڪون جي تلاش ۾ ڪوهه مري جي پهاڙين پٺيان اٿين ٽڙندڙ قدمن سان ٿاٻڙندو رهيس، جيڏهن گذريل رات سڏخاني ڪان ٽڙندو ٿاٻڙندو اچي هيرا منڊي ڪان نڪتو هئس...!“

بلڪل اهڙي طرح ڪوهه مري جي پهاڙين پٺيان سڪون کي ڳوليندي ڳوليندي هڪ آبشار ڪان اچي نڪتو هئس...!“ ڇاڪاڻ ته آبشارن جي پاڻيءَ مان اٿندڙ موسيقي مان مون کي پنهنجي دل جو درد محسوس ٿيندو هو...!؟“

”۽ پوءِ مون کي ان ئي آبشار جي پٿل پٿرن تي جنت جي وادين مان ڀٽڪي آيل ڪائي حور جهڙي اجنبي ڇوڪري ملي هئي...!“

”اسان ٻنهي جو درد ساڳيو هو...!؟“

”ٻنهيءَ جي جستجو ساڳي هئي...!؟“

”ٻئي هڪ ئي منزل جا ۽ جدا جدا مسافر هئاسين—!؟“

”۽ پوءِ ٻنهي گڏجي هڪ اڻڄاتي سفر تي گڏيل سوچن سان قدم کنيا هئاسين...!“

”ٻنهي جا ٿلڪل ذهن ڪن پل لاءِ اٿين ٿا ٽيڪا ئي پيا، جڏهن رڻ جي ٿڪل مسافرن کي رڻ جو گهاٽو ڇانورو ملي پيو هجي—؟؟“

” جڏهن اڻ ڄاڻ مسافرن کي اونداهي رستن تي چانڊوڪين جا روشن ڪس ليئي پيا هئا—!“

”۽ جڏهن پياسي مور کي ڪارونجهر تي پاڻي ملي پيو هجي—؟؟“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”۽ جڏهن اسان گڏجي ان منزل جون ڪجهه مسافتون طئي ڪري ورتيون ته اسان جي اندر ۾ هڪ ننڍڙي خواهش ڪر موڙي جاڳي پيئي....؟!“

”هڪ ننڍڙي مسافر جو جيون ساٿ...!؟“

”ان ننڍڙي خواهش ٻلبان ڏاڍو ڏکيا سين...!!“

”ڏکي ڏکي، ڇڪجي ويهي ٿي رهياسين ۽ وري ڪنهن جي ڏسيل ڏس تي ڏوڙون ٿي پاتيونسين...؟!“

”پر جڏهن ڏوڙي ڏوڙي وڃي اهو ننڍڙو مسافر ماڻيوسين ته مون کان منهنجو محبوب همسفر هميشه لاءِ راهون الڳ ڪري هليو ويو. هو مون سان گڏ ايترو ڏوڙيو هو جو وڌيڪ جيون سفر جو ساٿ نه نڀائي سگهيو هو...“

”۽ پوءِ مون پنهنجو باقي جيون سفر ان ننڍڙي مسافر سان گڏجي جاري رکيو آهي...؟“

”سچ جبين! جيڪڏهن هن جيون سفر ۾ مون سان ”سپنا“ جهڙي ننڍڙي مسافر جو ساٿ نه هجي ها ته ڪڏهوڪر رستن ۾ دم ڏئي ويٺي هجان...؟!“

پنهنجي اداس ڪٿا ٻڌائيندي نعيم ڏاڍو گنڀير ٿي ويو...

سندس چهرو اداسين جي ڪوهيڙي ۾ ڍڪجي ويو هو...!

جبين اهو سڀ ڪجهه خاموشي سان ٻڌو ۽ پوءِ ٻان به نعيم سان گڏ لڙڪ لاڙيندي رهي...!

ڪمري ۾ ڪنهن قدر اداسيون ڀوڙنديون رهيون ۽ دلين تي غمگينين جا ڪارا ڪڪر ڇمي بيهي رهيا...

گنڀيرتائن کي ٽوڙيندي وري نعيم ڳالهائڻ لڳو هو.

”جبين! حقيقت ۾ منهنجي مثل زندگي ۾ سپنا ئي ساهه وڌو آهي. هن جي معصوم شرارتن ئي منهنجي خودڪشي طرف وڌندڙ حياتيءَ ۾ نئون ويساهه وجهي مون کي زندگيءَ جي راهن تي ٻيهر ڊوڙڻ تي مجبور ڪيو. ان ڪري ئي هو مون کي پنهنجي زندگي کان وڌيڪ پياري آهي.“

”ها نعيم...!“ جبين ڏک واري لهجي ۾ وراڻيو.

”سپنا نه فقط توهان کي پياري آهي پر مون کي به ايتري ئي عزيز رهندي...“ جيتري توهان کي لڳي ٿي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هاڻي هو پنهنجي ڪار ۾ سوار ٿي ويا ۽ سندن ڪار جو رخ سنڌو گجهي اداري طرف هو.

ان ملڪي گجهي اداري جي هيڊ ڪوارٽر تي ڪين اداري جو سربراهه معظم علي صاحب مليو هو.

نعيم صاحب ڪيس پنهنجو تعارف پيش ڪيو ۽ معظم صاحب ڪيس تمام گهڻو احترام سان پيش آيو.

نعيم صاحب وٽس اچڻ جو سبب واضح ڪندي ان ملڪ دشمن ايجنسي جي گروهه بابت مڪمل آگاهي ڏني ۽ جنين سان ٿيل ٽرئجڊي جا پڻ دردناڪ قصا ٻڌايا، جيڪي هن ڏاڍي غور ۽ همدردي سان ٻڌا.

ان دوران هن پنهنجي معلومات يقيني بڻائڻ لاءِ جبين کان ڪجهه پيچيده سوال ڪيا، جن جا جواب هن اطمينان جوڳا ڏيئي ڪيس مطمعين ڪري ورتو. ان کان به وڌيڪ معظم صاحب کي جبين طرفان مليل ڪاغذن، نقشن ۽ ڪارڊن جي ثبوتن مطمعين ڪيو هو.

ان سڄي معلومات ڪانپوءِ معظم صاحب جو تجسس ۽ دلچسپي ڏسڻ وٽان هئي.... هن فوري ڪارروائي ڪرڻ تي گهري.

جبين پيهر ڪيس سندن ٽائيم ٽيبل کان واقف ڪري ڇڏ ته سندس ڪارروائي لاءِ وڌيڪ آساني پيدا ڪري ڇڏي...

۽ ان ڳالهه کان واقف ڪرائڻ ڪانپوءِ معظم صاحب ڇڻ ته سندن دل سان شڪر ٿي ادائي ڪئي.

انهن کان اڳ پرس سنڀاليندي جبين پيهر معظم صاحب سان مخاطب ٿي.

"سر! مون کي اتان نڪتي ڪافي ٽائيم لڳي ويو آهي ۽ هو شايد منهنجي تلاش ڪندا هجن.. ۽ سر هنن جي جاسوسي به تمام تيز آهي ان ڪري هن وقت اسان ٻنهي لاءِ خطرا پيش اچي سگهن ٿا، ان لاءِ سر ممڪن ٿي سگهي ته اسان جي تحفظ لاءِ پڻ اپاءَ وٺو."

"راڻا نعيم صاحب توهان پنهنجي بنگلي جو پتو ڏيندا!"

"جي ضرور سر!"

هن سندن سڄي ائڊريس لکڻ ڪانپوءِ ساڻس گرمجوشيءَ سان هٿ ملائيندي چيو:

"نعيم صاحب! مان توهان جو گهڻو شڪر گذار آهيان جو مون کي ايڏي وڏي سازش کان آگاهه ڪيو... انشاءَ الله دشمن کي جلد نڪالي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

لڳائي ويندا سين...! توهان جي سيڪيورٽي جو بندوبست جلد ئي ٿيندو بي فڪر رهو...!"

"۽ ها...! جيستائين اسان انهن دشمنن تائين پهچي نه وڃون تيستائين توهان پليز احتياطن پنهنجي گهر کان ٻاهر نه نڪرجو...؟!"

"چڱو الله حافظ...!"

"جي خدا حافظ...!"

ڪجهه اداري جي هيڊ ڪوارٽر کان اڌ ڪلاڪ جي مسافري ڪاٽي ۽ جڏهن واپس پنهنجي بنگلي تي پهتا ته حيرت وچان چرڪي پيهي رهيا...

هن جي بنگلي جي چوڪس پوليس سنڀالي چڪي هئي... ۽ کين پنهنجي ئي گهر ۾ سخت تلاشي ڏيڻي پئي هئي.

جڏهن هو پيئي گهر اندر داخل ٿيا هڪ پيرو پيهر سپنا حراسيل نظرن سان کين ڏسندي ڏڪڻ لڳي هئي ۽ پٽس کي ڏسندي شڪايتي انداز سان منهن ٻي طرف ڦيري ڇڏيو.

پٽس اڳتي وڌي کيس ڀاڪر پائيندي چيو.

"پٽ سپنا! ان ۾ ڊڄڻ جي ڪهڙي ڳالهه آهي. هي پوليس ته پنهنجي حفاظت لاءِ بيٺل آهي...!؟"

"بابا! هي ڪهڙي حفاظت آهي جو پنهنجي گهر ۾ به اسان کي سڃاڻپ ڪرائڻي ٿي پوي...!؟"

"ها پٽ! اها مجبوري آهي. تون ايترو جلدي ان ڳالهه کي سمجهي نه سگهندين." ان کان لاجواب ٿيندي هن سواليه نظرن سان جبين طرف نهاريو.

نعيم صاحب هڪدم ڳالهه جي نوعيت کي سمجهندي اداڪاري واري نموني ڌيءَ کي سمجهائڻ لڳو هو.

"سپنا پٽ! توکي ڪيئن سمجهايان... ته... ته هي تنهنجي ماءُ آهي...! شهناز...!؟" هن پيو پيرو ڌيءَ کي راضي ڪرڻ لاءِ ڪوڙ ڳالهايو.

"ڇا...؟" سپنا کان دانهن نڪري وئي ۽ حيرت وچان جبين جي چهري کي گهورڻ لڳي هئي ۽ جبين ڏوهارين وانگي ڪنڌ جهڪائي بيٺي هئي...؟!

"ها سپنا! هيءَ تنهنجي اها ئي ماءُ شهناز آهي. جنهن لاءِ آئون تو سان ڪوڙ ڳالهائيندو رهيس ته هو توکي جنم ڏيڻ وقت مري وئي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هئي....؟؟ دراصل هوءِ مون کان ڪاوڙجي ويئي هئي ۽ اڄ موٽي آئي آهي....!؟"

"ڇا تون پنهنجي ماءُ سان نہ ملندئين....؟!"

"پاپا....!؟"

سپنا ڏاڍي شوخي ۾ ڪاوڙ وچان ڳالهايو:

"مون ڪڏهن سوچيو ئي ڪونہ هو تہ توهان بہ ايڏا وڏا ڪوڙ ڳالهائي سگهو ٿا....!؟"

"سچ ٻڌايو توهان وڏي ۾ وڏو ڪوڙ اهو ڳالهايو هو تہ منهنجي ماءُ مون کي جنم ڏيڻ وقت مري ويئي هئي—؟؟؟"

" يا وڏي ۾ وڏو ڪوڙ اهو ڳالهائي رهيا آهيو تہ هيءَ منهنجي ماءُ شهناز آهي....!؟؟"

"پٽ سپنا....!" نعيم صاحب ڏکارو ٿيندي منجهي پيو ٿو:

"سپنا! آئون ان ڪري ڪوڙ ڳالهائيندو رهيس تہ تنهنجي ماءُ مري ويئي آهي، جو مون وٽ تنهنجي معصوم سوالن جا جواب نہ هوندا هئا."

"۽ جيڪڏهن توکي ٻڌائي ڇڏيان ها تہ هوءَ زنده آهي تہ يقين تنهنجي اندر ۾ پنهنجي ماءُ کي ڏسڻ جي خواهش جاڳي ها......؟!"

"۽ سپنا! تنهنجو هر انگل پورو ڪري ٿي سگهيس، پر جيڪڏهن تون پنهنجي ماءُ کي ڏسڻ جي خواهش ڪري ويهين ها تہ تنهنجو اهو انگل پورو ڪرڻ منهنجي وس ۾ ٿي نہ سگهي ها....!؟"

"۽ سپنا! مون تنهنجو هر انگل پورو ڪيو آهي، اهو ٿي چاهيم تہ تون ڪوئي اهڙو انگل ڪري ويهين جيڪو پورو ڪرڻ منهنجي وس ۾ نہ هجي—؟؟!"

نعيم صاحب جڏهن لڙڪن هاڻيون اکيون صاف ڪري رهيو هو تہ اوچتو سپنا هڪ تيزيءَ سان وڃي سندس ڇاتيءَ سان لڳي ۽ سڏڪي سڏڪي روئڻ لڳي:

"پاپا....پاپا.... منهنجي تہ ماءُ بہ توهان آهيو— ۽ پيءُ بہ—...!؟"

سپنا جي ڪلهي تي ڪنڌ رکي اکين جي گهور سان نعيم، جبين کي اشارو ڪيو ۽ هن اچي سپنا کي پنهنجي ٻانهن ۾ ڀري ڪيس اڻين بي اختيار چمڻ لڳي، جڻ ورهن جا وڇڙيل ماءُ ڌيءُ وڏي سڪ کانپوءِ مليا هجن. سپنا جي دل چيو تہ ڏک مان ڦاٽڻ لڳي هئي، هن پيءُ جي ڪنڌ مان ڀاڪر ڪڍي، پنهنجي ان ماءُ جي ڪنڌ ۾ ڀاڪر وڌا ۽ پوءِ پنهنجي ماءُ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڏيءُ روئيندي روئيندي هڪ ٻئي جا ڪپڙا لڙڪن سان آلا ڪري ڇڏيا هئا.

سپنا کي مامتا جي احساس زندگيءَ ۾ ٻهريون ڀيرو ڪنهن درد جو احساس ڏياريو هو ۽ ٻهريون ڀيرو هوءَ ڏک ڀريو روئڻ رني هئي. جنهن ڪانپوءِ سندس اندر ڪالي هلڪو ٿي ويو ۽ ماءُ جي جهوليءَ ۾ سمهڻ جي خواهش جاڳي هئس....!؟

اهو هڪ ڏڪائتو منظر هو جڏهن سچو گهر سڏڪن ۾ سڏڪي پيو هو ۽ ماءُ ڌيءُ کي پيار جا پاڪر پائيندي اٿين پنهنجائپ وچان روئيندي ڏسي تعمير جي ٽيٺن جا نارا ۾ مسلسل رهندا رهيا....!

جبين هاڻي جبين نه پر شهناز بڻجي پئي هئي. هن ماحول کي دلچسپ بنائڻ لاءِ ان ناڻي جي تبديلي کي خوشيءَ سان قبولي ورتو هو.

هن ان گهر جون رونقون ۽ خوشيون بحال رکڻ گهريون ٿي جنهن کي پنهنجي حياتي جو چيو ڇانو سمجهيائين ٿي ۽ جنهن گهرجي اميد تي هوءَ سالن تائين جيئندي اڳتون پوڳيندي آئي هئي....!

سپنا تمام گهڻي خوش هئي... اڳ هوءَ اڪيلي پيءُ سان ڪيترا ڪري وقت گذاريندي هئي ۽ ڪڏهن پٽس گهر نه ايندو هو ته پوءِ اٿا خواب ڏسڻ لڳندي هئي. پر هاڻي ڪيس گهرجي وندر ملي پئي هئي...*

هوءَ پيءُ کان وڌيڪ ماءُ ۾ دلچسپي وٺڻ لڳي هئي ۽ انهن ٿي معصوم سوالن ۽ شرارتن سان ماءُ سان ايتريقدر خوش هئي جڻ حقيقي زندگيءَ جو لطف ڪيس هاڻي ئي مليو هجي....!!؟

ٻي ڏينهن صبح واري خبرنامي ۾ ٿي اها خبر نشر ٿي رهي هئي ته ملڪ جي ڳجهي اداري ڪامياب ڇاپو هڻي خطرناڪ ملڪ دشمن گروهه جا ٣ سرگرم ڪارڪن گرفتار ڪري ورتا. وٽانئن خطرناڪ هٿيار وائرليس سيٽ, اهم نقشا ۽ ثبوت هٿ آيا آهن.

انهيءَ نيوز بليٽن ۾ هڪ طرف گرفتار ٿيل گروهه ۾ خالد حسين, هيرا منڊي جو دلال بشارت خان ۽ جبين جو پيءُ ڏيکاريو پئي ويو ٻي طرف هٿ آيل ثبوت ڏيکاريا پئي ويا ته ٽي طرف وري اداري جو ڊائريڪٽر معظم صاحب انٽرويو ڏيئي پنهنجي ڪارنامي بابت تفصيل ٻڌائي رهيو. هو ٻڌائي رهيو هو ته اهڙي ڪارروائي انتهائي خفيه اطلاعن تي ڪئي وئي ۽ آخر ۾ خفيه اطلاع پهچائيندڙن جا ٿورا مڃي رهيو هو... اها ٽي وي رپورٽ ڏسڻ ڪانپوءِ جبين جي روحاني ڪيفيت ايڏي پرسڪون بڻجي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ويئي جڻ سندس سمورا گناھ آبِ زم زم سان ڌوپجي پاڪ ٿي ويا هئا—!

نعيم صاحب پڻ ايترو سنجيده ۽ پرسڪون ٿي ويو جڻ هن زندگي جو هڪ وڏو مقصد ماڻي ورتو هجي—!

جبين ۽ نعيم گمنامي ۾ ئي پنهنجو قانوني نڪاح رجسٽر ڪرائي ڇڏيو هو.

تڏهن نعيم صاحب توڙي جبين جوانيءَ کي جيتوڻيڪ پوئتي ڇڏي آيا هئا. پر سندن چهرن جا نقش ونگار اڃا تائين به ڪين جوان بڻايو بيٺا هئا ۽ شادي جي پنڌڻ ۾ پڙجڻ کانپوءِ ته هو ٻيهر تازي گلاب جيان ٽڙي پيا هئا ۽ سونهن جا سمورا رنگ سندن اندر کي رنگينيون بخشڻ لڳا هئا.

هڪ دفعو وري به گلبرگ واري نعيم صاحب جي پراڻي بنگلي کي نئين جواني نئين رونق ملي بيٺي.

نعيم ۽ جبين، سپنا تي اهو راز ڪڏهن به نه کولڻ جو عهد ڪري ويٺا هئا ۽ جبين اهو وساري ويٺي ته هوءَ جبين هئي، بلڪ هن پاڻ کي شهناز ئي بڻائي ڇڏيو هو هميشه لاءِ— هن سپنا سان حقيقي ماءُ واري روش رکندي ڪيس ايترو پيار ڏنو هو جو سپنا هاڻي گهر ۾ هڪ نئين پيار جي سحر هيٺ گم سم ٿي ويئي—! هن کي ماءُ جي ڏاڍي اڪير هئي جيڪا پوري ٿي رهي هئي ۽ هوءَ ڏاڍي خوش گذارڻ لڳي هئي—!!

نعيم صاحب تان وڏو بار لهي پيو هن سپنا جي سنڀال جو هاڻي هو آزاديءَ سان بي اونو ٿي سياست کي فل ٽائيم ڏيئي رهيو هو ۽ سياست جي اڀ تي سندس نالو چمڪندڙ ستاري وانگي جرڪڻ لڳو هو—

وقت جي رفتار سان سپنا تيزي سان تعليم جا ڏاڪا چڙهندي رهي هن بهترين نمبرن ۾ انٽر پاس ڪري ورتو.

نعيم صاحب کيس لا ڪاليج ۾ قانون جي ڊگري ڏيارڻ ٿي چاهي. مگر سپنا ان جي برعڪس يونيورسٽي ۾ داخلا وٺي ڏيڻ لاءِ بضد رهي. هوءَ هميشه پنهنجي ضد ۾ ڪامياب ٿي ويندي هئي. ان ڪري ئي هن جي ضد کي ڏسي پڻ کيس پنجاب يونيورسٽي ۾ داخل ڪرائي ڇڏيو. يونيورسٽي ۾ پير پائڻ وقت سپنا تي نه فقط سونهن ۽ جواني مهربان ٿي پئي هئي بلڪ هوءَ شعوري طور تي به بالغ ٿي چڪي هئي. هن کي يونيورسٽي جي آزاد فضائن ۾ ايترو سرور مليو جيترو شهر جي گهٽ ۾

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پوسٽ پرٿي ماحول ۾ رهندڙ ڪنهن پراڻي شهر؛ کي ڀرواري جي سرسبز ۽ ڪليل هوائن ۾ مزو ايندو آهي.

هن جيڪو يونيورسٽي بابت تصور ڪيو هو ۽ هتي ان ڪان به وڌيڪ گيس انجوائيمينٽ ملي رهي هئي.....!!

هوءَ يونيورسٽي جي پارڪن، ڍڳهن وڻن يا ڪليل ڪينٽين ۾ ويهندي گهر کي به وساري ويهندي هئي.

يونيورسٽي ۾ ٿيندڙ مختلف ڪلچرل شوز ادبي پروگرام، سماجي سياسي پروگرام، فنڪشن ۽ ملهائجندڙ ڏهاڙن جا لطف ماڻيندي سپنا جي فطرت ۾ زبردست نکار اچي ويو هو.

هوءَ جا ڪاليج ٽائين جي پيرڊ ۾ پنهنجو پاڻ ٽائين محدود هڪ سنجيده ڇوڪري هئي، ان جي رويي ۾ عجيب پنهنجائپ جو عنصر شامل ٿي ويو هو.

هاڻي ڪلاس فيلوز سان دوستيون جوڙي ورتيون هئائين ۽ هر معاملي ۾ ڏاڍي هشاش بشاش ٿي پيش گهمندي هئي.

اڪثر فارغ ٽائيم ۾ پنهنجي سهيلين جي جهرمٽ ۾ هوندي ننڍڙين ننڍڙين ڳالهين تي تمام وڏا ٽهڪ فضائن ۾ ابابيل پکين جيان اڏاري ڪائنات جي حسن کي رومينٽڪ بڻائي ڇڏيندي هئي-سا سهيلين کي زوري زبردستي ڪينٽين تي آڻي اجايا سجايا موضوع ڇيڙي بحث مباحثا ڪرائي انهن پنهنجي اندر جا ابار هلڪا ڪري چانهه جا خرچ سجايا ڪندي هئي، جيئن ڪوئي شوقين شاعر پنهنجي دوستن کي هوٽلن تي زوري چانهه پياري ٿاري شاعري؛ جا داستان ٻڌڻ زبردستي ٻڌائيندو آهي-!؟

هوءَ سونهن ۾ پنهنجو مٽ پاڻ هئي، سرتين سٿ ۾ ويٺي آسمان ۾ ٽمڪندڙ ننڍڙن ستارن جي جهرمر ۾ بيٺل وڏي مرڪزي تاري جي حيثيت وانگي نمايان نظر ايندي هئي، ساڻس اڪثر سهيليون حسد ڪنديون هيون ۽ پر پٺ سندس ادائن جا نقل ڪري پاڻ کي سپنا جهڙو ثابت ڪرڻ جون به ڪوششون ڪنديون هيون.

يونيورسٽي جا اڪثر اسٽوڊنٽس سپنا کي پنهنجي هڪ آئيڊيل سپنو سمجهي ساڻس غائبانه محبت ڪندا هئا ۽ جن رستن تان سپنا جو گذر ٿيندو هو انهن تي پنهنجي نيڻن جا رابيل ملائم قالين وانگي وڇائي رکندا هئا-!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جڏهن هوءِ ڪنهن به چوڪري تي اختيار نه آڻيندي هئي تڏهن بريڪ سيٺي دوست ڳالهه ڪيس بيرحم... ظالم... پٿر دل ۽ بيوفا جهڙن لقبن سان نوازي ڇڏيندا هئا... هو سمجهڻ لڳا ته سپنا جي دل واري خاني ۾ گوشت بجاءِ پٿر جو ٽڪرو رکيل آهي. جنهن ۾ ڪو به احساس يا جذبو ٿڙڦي پلجي سگهي...!؟

......ان جي برعڪس، سپنا عشق جي امنگن کان اڻ ڄاڻ پنهنجي هستيءَ جي مستيءَ ۾ مگن هئي... ڪيس نه ته عشق جي آسائش جو ڪوئي باور...! هوءَ جا هميشه احساس هوءَ نه ٿي بدمست سونهن تي مرڪن جا گل ٽيڙيندي هئي، ان کي قدرت جي سرتين جي سٽ ۾ وڌيڪ ڪماليت سمجهندي رهندي آئي هئي...!

هڪ ڀيري... يونيورسٽي ياران تاريخي ماڳن جو مطالعاتي دورو ٿيو هو ان ڏينهن سپنا پنهنجي ريشمي وجود کي ڳهري ساڻي رنگ جي ململي جوڙي ۾ ويڙهي آئي هئي... سان سر سبز لباس جي ساوڪ منجهان سندس گلابي چهري جي رنگت، بهارن ۾ ساوڻ پنن مان لڙندڙ گلاب جا امڃاڻ بي آڇيا... ڳوڙهي پيشاني تي چاڙهيل ڪاري چشمي جو گولڊن فريم ۽ فريم جي ٻنهي ڇيڙن کان لڙڪندڙ گولڊن زنجيرن ڪنڌ جي ملڪي لوڏي سان زنجير مان نڪرندڙ چمڪ جا شعاع ڪنوارن جذبن ۾ عجيب خلش جاڳائي رهيا هئا...!؟

هوءَ جڏهن اوچتو يونيورسٽي پوائنٽ جي گيٽ مان نمودار ٿي هئي ته سڄي گاڏي موتئي جي ملائم پرفيوم سان معطر ٿي وئي ۽ بي اختيار سڀني نظرون ان خوشبوءِ طرف کڄي ويون، جيڪا هن پنهنجي ڪپڙن تي هنئي هئي پر اڪثر نوجوانن ان کي به سندس جسم جي ڪچڙي سڳنڌ سان پيٽيو هو...!

۽ هن جي سنهڙن چپڙن تي ڪڙيل پهرين تاريخ جي سنهڙي چنڊ جهڙي مرڪ پوائنٽ ۾ موجود سمورين ڇوڪرين کي ائين احساس محرومي ۾ ڌڪي ڇڏيو ڄڻ هو مٽي ڇتر ڪندي هجي...!؟ ان وقت گاڏي ۾ اڳواٽ موجود سموري سونهن ائين مرجهائجي وئي، جيئن سج جي روشني ۾ پرندڙ بلب...!

هوءَ جيئن ئي گاڏي ۾ چڙهي ته ڊرائيور سيٽ جي پليان تن واري سيٽ تي ويٺل تبسم ۽ ڏکيه جو گڏيل سلا ڪئن تي پيس ۽ هن جي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مرڪ ٽهائين ڪري تي ويٺي. هوءَ سڌو انهن طرف آئي ۽ پوئتي گاڏي ڏانهن نهاريندي هڪ محبوبانه انداز سان هٿ هوائن ۾ لهرائيندي چيائين

"Good morning every body"

۽ موٽ ۾ مجموعي جواب آيو:

Good morning beauty girl...!

هن انهيءَ جواب تي هلڪو ٽهڪ ڏنو ۽ تبسم ۽ ڏڪيءَ جي وچ ۾ ويهي رهي...!

ڊرائيور اڳ ۾ ئي سيٽ تي موجود هو... سامهون واري اسٽاف سيٽ تي مشتاق فهيم ۽ نفيس ويٺا عجيب نظرن سان سندن سيٽ ڏانهن ڏسي سرگوشين ۾ ڳالهائي رهيا هئا...! گاڏي ۾ هلڪو هلڪو شور هو... سيڻي نوٽس بابت پلاننگ ڪري رهيا هئا... ڪن ڇاڙين تي نوٽ پي لکيا... ڪن ڪشميرائن ۾ رهل ٻي وڏا ته ڪي ان تاريخي ماڳن جي تاريخ تي بحث مباحثو ڪري رهيا هئا...

يونيورسٽي جي روڊن تان گهمندي جڏهن گاڏي هڪ ونگڙي مين روڊ تي رفتار سان ڊوڙڻ لڳي ته تيز هوا جا جهوٽا سرسر ڪري درين مان بس اندر ڦڙڦوٽ پيدا ڪرڻ لڳا ۽ ٺڙاڪ ٺڙاڪ سان سيڻي درين جي بند ٿيڻ جا آواز اچڻ لڳا هئا...

گاڏي ۾ مڪمل خاموشي جو سنهري موقعو ڏسي ڊرائيور ٽيپ رڪارڊ جو بٽڻ آن ڪيو ۽ هلڪي موسيقي کانپوءِ گاڏي ۾ محمد رفيع جو مٺڙو آواز گونجي پيو:

چوڏهين ڪا چاند هو يا آفتاب هو

جو ڀي هو تم خدا ڪي قسم لاجواب هو...!

سڄي بس ۾ ڄڻ ته ساڪت طاري ٿي ويئي... ۽ سيڻي اسٽوڊنٽس چپن تي چپن ۾ رفيع جا ٻول جهونگارڻ لڳا هئا...!

اوچتو ان خاموشيءَ ۾ رفيع جي آواز سان گڏ هڪ ٻيو مٺڙو ۽ دردناڪ آواز گونجي پيو ۽ سڄي بس ۾ تاڙين جي گونج ان آواز کي داد ڏيڻ لڳي هئي... سپنا جي ڀر ۾ ويٺل تبسم ۽ ڏڪيءَ ان تاڙين ۾ شامل ٿي ويون...!

سپنا ڇرڪ ڀري سامهون واري سيٽ ڏانهن نهاريو هو...! نفيس سيٽ جي ٽيڪ تي مٿو ٽيڪي ڇت ۾ لڳل اسپيڪر ۾ اکيون کپائي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

محمد رفيع جي ڳائي جو ورجاءُ ڪري رهيو هو ۽ سندس چهرو غم ۾ ٻڏل هو—

"چوڏوين ڪا چاند هو يا آفتاب هو—
جوڀي هو تم خدا ڪي قسم لا جواب هو—!!؟"

اڄ ڀهريون ڀيرو سپنا جي دل محسوس ڪان ڪجهه وڌيڪ ڏک هنيا هئا—

اها دل، جنهن کي خود نفيس به پٿر دل سمجهندو رهيو هو—!؟ ۽ سپنا جي مرڪڻ ۾ ڀڪندڙ چهري تي ڪجهه درد ريکائون جهومڻ لڳيون هيون—!؟

هن هڪ اڻ ڇاڻ درد جي ڪيفيت ۾ اکيون پوري پنهنجو مٿو سيٽ جي ٽيڪ تي رکي ڇڏيو—! عجيب بيقراري، اندر ۾ مانڌاڻ مچائڻ لڳي هئي، پنهنجي دل ۾ ڪائي غرض جاڳندي محسوس ڪئي هئائين—!؟

نفيس جو اهو دردناڪ آواز هڪ طرف سپنا جي اندر ۾ عجيب بيقراري بيدار ڪري رهيو هو ته ٻي طرف درد مان ملندڙ عجيب سرور کيس سڪون ڏيڻ لڳو هو.

هن جي شيشي جهڙي شفاف دل ۾ ڀهريون دفعو درد جا عڪس جاڳيا هئا—

نه ڄاڻ ڪيڏي مهل گانو ختم ٿيو ۽ نفيس جو ورلاپ خاموش ٿي ويو— پر هن جي دل ۾ اڃا تائين ڪائي گونج پڙلاءُ جي رهي هئي—!؟

ڪجھ دير ڪانپوءِ جڏهن هوش سنڀاليندي سيٽ جي ٽيڪ تان مٿو کڻندي هن اکين تان چشمي جا ڪارا شيشا لاٿا ته حادثاتي طور سندس نظرن جو نفيس جي نظرن سان ٽڪراءُ ٿي ويو— سپنا جا نشيلا نيڻ، نفيس جي عقابي اکين جو شڪار ٿي ويا ۽ هن سٽ نه سهي هڪدم نظرون واپس موٽائي ورتيون—! هن جي دل ۾ هڪ اڻڄاتو ٻاٽناٽيٽ ڦاٿو هو جنهن سندس جبل جهڙي مضبوط دل کي ڇيهون ڇيهون ڪري اڏاري ڇڏيو هو، پنهي هٿن سان ڇاتيءَ کي ٿابو جهلي پريشاني وچان سوچي رهي هئي ته هيءَ کيس اوچتو ڇا ٿي رهيو آهي—!؟؟

هن ڏاڍو ٻاڻ سنڀالڻ جي ڪوشش ڪئي پر زندگي ۾ ڀهريون ڀيرو سندس ڪوشش ناڪامي جو منهن ڏٺو هو—!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

اڄين ئي سندس سڄو سفر هڪ اهڙي بيقراري ۾ گذريو هو جنهن ۾ ڪڏهن هلچل... ته ڪڏهن سڪون... ڪڏهن پڇتاءُ... ته ڪڏهن اڻڄاتي خوشي جو احساس شامل رهيو هو...؟

اڄ سپنا، سهيلين کان وڌيڪ نفيس ۾ انٽريسٽ ورتو هو...!

ٽوئر دوران به هيڪر دل چاهيس ته جيڪر سهيلين جي سٿ کان ٻاهر آجي ڪرائي وڃي نفيس سان ڪمپني ڪري ۽ وري وري ڪيس اهو گانو ڳائڻ جي فرمائش ڪري جنهن سندس خودي کي فنا ڪري اندر ۾ ڪائي غرض جاڳائي هئي پر هوءَ جيڪو سوچيندي رهي اهو ڪري نه سگهي هئي......!!

تاريخي ماڳن تي گهمندي جتي سموريون ڪلاس فيلوز ان تاريخي ماڳ بابت ڄاڻ حاصل ڪرڻ لاءِ گهر تي وڌيون اتي به سپنا جو سدا بهار چهرو اداس اداس لڳندو رهيو... تيڏڙين ڳالهين تي وڏا ٽهڪ ڏيندڙ سپنا اڄ وڏين ڳالهين تي مُشڪڙا ٽهڪ به نه ڏيئي سگهي هئي...؟ ان اوچتي تبديلي سپنا جي جوڙ ۾ گهمندڙ تيسر ۽ ڏکيءَ کي خاص طور تي پريشان ڪري رکيو هو...!! هنن سپنا کان ان اداسيءَ بابت سخت پڇاڻا ڪيا...؟

پر هو صرف اهو چئي خاموش ٿي ويئي ته "اڄ طبيعت ۾ گهٻراهٽ آهي... شايد طبيعت ٺيڪ نه اٿم...!؟" پر حقيقت ۾ سندس همراز دوست انهيءَ ڪيفيت جو سبب ڄاڻي چڪيون هيون...!

ماڳن جي دوري دوران نفيس به پنهنجي جوڙ جي ساٿين فهيم ۽ مشتاق سان گڏ سندن پويان ٿورڙي مفاصلي تي گهمندا رهيا هئا ۽ سپنا سهيلين کان نظر بچائيندي چور نظرن سان موقعو ملڻ تي پويان نهاريو ٿي...!

اڄ سپنا جيترو پنهنجي هار تي اداس هئي، نفيس اوترو ئي پنهنجي فتح تي خوش هو... هن پويان ايندي اوچتا وڏا ٽهڪ ڏاڙيا ٿي، جيڪي سپنا جي دل ۾ لهي ڪيس وڌيڪ اداس ڪري رهيا هئا...!

ڪجهه فاصلي ڪاٽيو جڏهن پويان ٽهڪ اچڻ بند ٿي ويا ته بيقراريءَ وچان سپنا پيهر پوئتي نهاريو... نفيس جي جوڙ کي پويان نه ايندو ڏسي هن واڻڻ وانگي هيڏانهن هوڏانهن نهارڻ شروع ڪيو هو... جو اوچتو پريان ٽڪري تان نفيس جا ٽهڪ پيا هئا... هن بي اختيار ان طرف

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

تهارين جيڪي ڦوٽو گرافي ڪري رهيا هئا- تڏهن سپنا به ندامت مان ڪنڌ هيٺ جهڪائي تڪ تڪو اڳتي وڌڻ لڳي......!!

......ائين اهو تاريخي ڦوٽو سپنا لاءِ هڪ يادگار ۽ تاريخي تبديلي، جو سبب بڻيو هو....!

هڪ اهڙي تبديلي جنهن سندس بارائين سوچن ۽ ڪورين جذبن کي جواني، جو شعور ارپيو هو....! هڪ اهڙو شعور جنهن ورثن دولت کان علاوه ڪنهن ٻي سهاري جي ضرورت محسوس ڪيندي آهي...!؟ هڪ اهڙي ضرورت جنهن ۾ ڪا به دنيا جي رنڊڪ بند نٿي ٻڌي سگهي...!؟ ۽ سپنا کي به اندر ۾ هاڻي ان سهاري جي غرض جاڳي پيئي هئي.

۽ زندگي، ۾ پهريون ڀيرو ڪنهن غيرنوجوان طرف هن پيش قدمي ڪري ڇڏي هئي....

هوءَ هلندڙ ڪلاس دوران ٽوٽس جو ڀهاڻو بڻائي نفيس طرف ويئي ويٺي هئي ۽ ڌڪندڙ دل جي بي ترتيب ڌڙڪن کي روڪيندي چئي ڏنو هئائين ته "نفيس تنهنجو آواز ڏاڍو پيارو لڳو....!"

اهي اکر اچاريندي سپنا پنهنجا نشيلا نيڻ ائين جهڪائي ڇڏيا، ڄڻ هن پنهنجي ڪل ڪائنات ئي نفيس جي قدمن ۾ جهڪائي ڇڏي هجي....!؟

نفيس هڪ شاهڪار مرڪ مرڪيو- ۽ مرڪندي جهڪيل ڪنڌ ڏانهن ڏسندي پڇيائينس ته-

"سپنا! ڇا توکي صرف منهنجو آواز ئي پيارو لڳو....؟؟"

مرڪ ۾ سپنا جو جهڪيل ڪنڌ وڌيڪ جهڪي ويو هو....! هوءَ هڪڙو لفظ به نه ڳالهائي سگهي هئي- پر سندس ڪيفيت ۾ جيڪو اظهار هئا- ڄڻ سندس دل جي ڌڙڪن چئي رهي هجي ته

"نفيس ! تون ته منهنجي من ڪليسا جو خدا آهين....!؟"

ان ڏينهن کانپوءِ سپنا ۽ نفيس جو اتوٽ سنڌ جڙي پيو هو....! ۽ هنن اڻ چيل لفظن ۾ هڪ ٻئي سان گڏ جيئڻ مرڻ جا وچن ڪري ورتا هئا....!؟

—نفيس هڪ رائل فيملي جو فرد هو- ڏاڍو سمارٽ— ڊگهيرو قد پوري ٻني بانڊي، پڪو ڳورو رنگ، ويڪري پيشاني، سنهڙو نڪ، ڀنڀڙين جهڙا سنهڙا ۽ قدرتي رنگن ۾ رڱيل گلابي چپ— مطلب ته مرداڻي حسن جو هو هڪ بيمثال شاهڪار هو.... هو جڏهن هلڪي اسڪائي ڪلر

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جو ڪاٿي ٻاڻي يونيورسٽي ايندو هو ته سپنا جڙن اکيون ڪيس تڪينديون رهجي وينديون هيون....!؟

ڪلاسز ڪانپوءِ ٻئي ڪلاهن ڪينٽين جي ڪنهن ڪنڊ ۾ ويهي روح رهاڻيون ڪندا هئا ته ڪلاهن ڪنهن لان جي ٿڌڙي ڇپر تي ويهي ٽرپ ونڊيندا هئا...! هاڻي ته هنن جا ڪچهرين جا لمحا ڏاڍا طويل ٿيندا ٿي ويا...!

ڪلاهن بي خياليءَ ۾ ڇهل قدمي ڪندي يونيورسٽي کان ڏاڍا ڏور نڪري ويندا هئا ۽ ملڙيون منڙيون لاتيون لنوندا جڻ ڪائنات کي پوئتي ڇڪيندا ڪنهن نئين ڪائنات جي راهن تي گامزن ٿي ويندا هئا.

۽ ڪلاهن نفيس سپنا کي پنهنجي ڪار ۾ ويهاري لاهور جي شالامار باغ کان وٺندي مينار پاڪستان جي اوچاين تي وٺي اچي جڻ ته پنهنجي پيار جو قد اوچو ڪندو هو....! ۽ ڪلاهن سندن گاڏي جو رخ راوي ندي طرف هوندو هو....!

راويءَ جي ڪاهي ڪپ تي راوي تي قدمن جا نشان ڇاهيندا انهن دنيا جي ذرا ۽ غم کان بي فڪر ٿي ٽرندا رهندا هئا جڻ هنن جو ڪائنات خداداد سان ڪوئي رشتو ئي نه هجي....!؟

نفيس جي نفيس آڱرين ۾ پنهنجون بخملي آڱريون جڪڙي سپنا انهن جڳ جهان جي خوف کان بي خوف ٿي گهمندي هئي. جڻ هنن رشتن جي اهڙي مضبوط زنجير جوڙي ورتي هجي، جنهن کي ڪوبه سماج ٽوڙڻ جي سگهه نه رکندو هجي....!؟

هميشه ٻاراڻيون شرارتون ڪندڙ سپنا هاڻي گهر ۾ به ايتري سنجيده ٿي ويندي هئي جو ڄڻ ته هن ۾ وڏي سمجهه اچي ويئي هجي...!؟

سپنا جي اهڙي تبديلي کي سندس ماءُ پيءُ فطري عمل سمجهيو هو. هنن محسوس ڪيو هو ته هاڻي سپنا ۾ شعور اچي ويو آهي ۽ سندس طبيعت ۾ تبديليون فطري ڳالهه هئي...! پر کين اها خبر بلڪل به نه هئي ته ڪنهن اهڙي طاقت هن تي طلسم ڪري ڇڏيو آهي جو سندس سمورو هٺ ٽوڙي کيس سنجيده بڻائي ڇڏيو آهي. عشق جي اها غيبي طاقت جيڪا سيائن کي چريو ۽ چرين کي سيائو بڻائيندي دير نه ڪندي آهي...!؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جيئن جيئن وقت گذرندو ويو تيئن تيئن هنن جو پيار گهرائپ ۾ تبديل ٿيندو رهيو—— سپنا سهيلين کي وقت ڏيڻ ڇڏي ڏنو هو ۽ سهيلين کيس خود غرض سمجهي ڇوٽ ڇڏي ڏني هئي.

هوڏانهن نفيس جا گهرا دوست به سندس پاڇي سان ريس ڪندي مٿس حسد ڪرڻ لڳا هئا ۽ سڀني رهنوارن کان بيپرواهه وقت رمندو رهيو پنهنجي رفتار سان ۽ ٻن سالن جو عرصو گذري چڪو——!!؟

—— تن ڏينهن اوچتو ملڪي سياست ڦيرو کاڌو هو هلندڙ حڪومت کي وقت کان اڳ ئي هٽايو ويو—— نگران حڪومت جڙي، جنهن ۾ نفيس صاحب کي وزير جو قلمدان مليو——

هي بلڪل انهن ئي ڏينهن جي ڳالهه آهي جو نفيس سپنا کان ڏاڍو اتوڪو ۽ مشڪل امتحان ورتو هو جڏهن ٻئي اڪيلا يونيورسٽي لان ۾ ڪچهري لاءِ ويٺا هئا ته نفيس ڪجهه وقت کان ئي سنجيدهه ٿيڻ پيو هو، ۽ انتهائي گنڀير تائن مان سپنا جي اکين ۾ نهاريندي پڇيو هئائين ته "سپنا! تون مون سان ڪيترو پيار ڪرين ٿي——؟"

"جيترو تون مون کي پيارو آهين——" مرڪندي کيس روڪڙو جواب ڏنائين:

"آئون توکي ڪيترو پيارو آهيان سپنا——؟"

"تون نفيس مون کي ايترو پيارو آهين—— ايترو جيترو زندگي کي ساهه پيارو هوندو آهي——"

"پر سپنا، الائي ته ڇو——!!؟ ٻن سالن جو عرصو تو سان گڏ گذاريندي به آئون پنهنجي دل کي اهو يقين نه ڏياري سگهيو آهيان ته تون منهنجي ٿينديئين——!؟"

"نفيس توکي شايد خبر ئي ناهي ته مون توکي ڪيترو چاهيو آهي——!؟"

"مون توکي ان حد تائين چاهيو آهي جو تو کانسواءِ شايد زنده به نه رهي سگهان——!؟ نفيس! تون منهنجي دل جي پڃري ۾ قيد اهو طوطو آهين جنهن ۾ منهنجو ساهه آهي——!؟ ۽ جنهن ڏينهن دل جو پڃرو خالي ٿي ويو ته پڪ ڄاڻجان ته منهنجي جسم مان ساهه موڪلائي ويندو——!!؟"

"تي سگهي ٿو ته تون سچ چوندي هجين سپنا، پر الائي ڇو هي دل جري مڃي ئي نٿي——!؟"

"نفيس! توکي منهنجي وفا تي شڪ نه هئڻ گهرجي——؟"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"پر الائي ڇو سپنا۔۔۔؟! منهنجي دل ڏاڍي بي ايمان ٿي پيئي آهي۔۔۔!؟"

"شايد نفيس۔۔۔! توهان عورت جي نفسيات کان اڻواقف آهيو۔۔۔! عورت پنهنجي زندگي ۾ دل سان صرف ڪنهن هڪ مرد کي قبوليندي آهي ۽ ان ئي زندگي ته ڇا پر سڀ ڪجهه به قربان ڪري ڇڏيندي آهي۔۔۔ پر۔۔۔ نفيس۔۔۔ توکي مون تي اعتبار ڪرڻ گهرجي۔۔۔!؟"

"ته ڇا سپنا! تون پنهنجي وفا جو مون کي يقين ڏياري سگهندين۔۔۔؟؟"

"هزار ڀيرا۔۔۔!؟" سپنا ٽڙي گهٽ روئيندي جذبات وچان ورائيو.

"ته پوءِ اهڙو ثبوت ڏيکار جو يقين ٿي وڃي ته۔۔۔!؟"

"وٺ نه منهنجي وفا جو امتحان۔۔۔ تون مڃائين ۾ ئي ڇٽو۔۔۔ آئون حقيقت ۾ کوهه ۾ ٽپو ڏيئي ڇڏيندس۔۔۔!؟"

"سپنا۔۔۔! اهي پراڻا پهاڪا مون کي نه ٻڌائي۔۔۔ دراصل اڄ ڪلهه منهنجي طبيعت ۾ ڏاڍي سنجيدگي لهي آئي آهي، آئون چاهيان ٿو يا ته سڀئي ويڇا ختم ڪري هميشه لاءِ منهنجي ٿي وڃ۔۔۔! يا مون کان ڪوڙا سهارا به کسي وٺ۔۔۔! آئون تنها به گذاري وٺندس۔۔۔!؟"

سپنا جذبات وچان ڦڙڪي ڏيئي اٿي ۽ نفيس کان ٻانهن مان ڇڪيندي روئيندي سڏڪندي چئي رهي هئي.

"اٿي نفيس۔۔۔ هينئر ئي مون سان گڏ هل۔۔۔!؟"

"پر ڪيڏانهن۔۔۔؟؟"

"ڪورٽ ڏانهن۔۔۔! آئون توسان ڪورٽ ميرج ڪرڻ لاءِ به تيار آهيان۔۔۔!؟"

"پر سپنا! اهو به سوچيو ٿئي ته تون هڪ منسٽر جي ڌيءُ آهين۔۔۔؟! ڇا تنهنجو پيءُ انهيءَ قدم تي خاموش رهندو۔۔۔!؟؟"

نفيس۔۔۔! مون پهرين ئي چيو هو نه ته عورت ضد تي اچي ته هر ناممڪن کي به ممڪن بنائي وٺندي آهي۔۔۔! ۽ وري توکي ته منهنجي وفا جو امتحان وٺڻو آهي نه۔۔۔!؟ آئون تو تان زندگي جون سڀ عشرتون گهوري سگهان ٿي۔۔۔! اٿي هل مون سان هينئر ئي۔۔۔!؟"

۽ پوءِ سپنا اهو جذباتي فيصلو ڪري ڇڏيو۔۔۔! هُن خاموشيءَ سان ڪورٽ ميرج ڪري ڇڏي ۽ ڪين ڪورٽ طرفان گڏ رهڻ وارو اجازت نامون ملي ويو۔۔۔!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

بي ڏينهن سپنا پنهنجي جيون ساٿي نفيس کي سيڪريٽريٽ ۾ پنهنجي بابا سان ملاقات لاءِ وٺي آئي..... سندس بيءَ جيڪو هڪ اهم وزارت جي قلمدان جو ڌڻي هو هنن سان نهايت ئي گرمجوشي سان مليو. سپنا کي اڄ پيار ڪيائين جيئن گهر ۾ ڪندو هو. پوءِ هن پيل وچالي ۾ بوتلون آڻڻ جو چيو ۽ پاڻ وري ۾ ٽيبل تي پيل فائلن جي ڪاغذن تي صحيحون ڪرڻ ۾ مصروف ٿي ويو. جڏهن پنهي بوتلون خالي ڪري واپس ٽيبل تي رکيون، تڏهن هن ۾ فائل سان نظرون کڻي چپن تي پاڇهاري مرڪ سجائي هنن ڏانهن ڏسندي سپنا سان ڳالهايو:

"سپنا پٽا! هن طرف بابا جي آفيس ۾ ڪيئن آيا هئا يا ڪوئي ڪم ڪار ۾ هو....؟"

" بابا دراصل.....!؟" هوءَ گهبرائجي اڌ ۾ جملو ڪاٽي ويٺي.

"ها ها پٽ چئو پنهنجي بابا کان گهبرائين ٿي....؟!"

نعيم صاحب کيس آٿت ڏيندي سندس همٿ وڌائي.

"بابا اصل ۾، هيستائين ته توهان منهنجون سڀ هجتون ۽ سڀ انگل پورا ڪيا آهن— پر اڄ توهان سان تمام وڏي هجت ڪري آئي آهيان....!؟"

۽ سپنا اهو چوندي احترام وچان ڪنڌ جهڪائي ڇڏيائين.

نعيم صاحب ڪجهه دير سوچڻ ۾ پئجي ويو پر پوءِ نفيس کي ڏسندي کيس خيال آيو ته شايد هوءَ پنهنجي هن ڪلاس فيلو جي ڪنهن منجهيل مسئلي بابت مدد وٺڻ ٿي چاهي....!! اهو سوچيندي وري چيائين....

"سپنا! تنهنجو بابا توکان وڌيڪ ٻي ڪنهن جي سفارش نٿو مڃي سگهي....! ان ڪري — بس شاباس چئو....! ڇا مسئلو آهي.....؟؟"

ان وقت سپنا جي دل جو ڌڙڪو تيز ٿي ويو ڪجهه چوڻ لاءِ چپن ۾ جنبش آيس، پر ڳالهائي نه سگهي.....!!

پٽس پيهر همٿ وڌائيندي چيس....

"سپنا پٽا! اڄ تون ايترو گهبرائين ڇو پئي.... ڇا توکي پنهنجي بابا تي يقين نه آهي....؟! چئو شاباس! ڇا ڳالهه آهي.....؟؟"

سپنا لڪندڙ هٿن سان جهولي ۾ پيل فائل کوليندي، ان مان ڪورٽ ليٽر ڪڍي سندس سامهون ٽيبل جي شيشي تي رکي انتهائي منجهيل انداز ۾ ويهي رهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پر سپنا! آخر هي ڇا جو ڪاغذ آهي---؟؟“ نبيل ٿان ڪاغذ کڻندي هن پڇيو.

”سپنا نظرون سنڌس بابا جي ڪرسيءَ ٿان لڳل قائداعظم جي تصوير ۾ ڪپائيندي ٻڏل ٻڏل آواز ۾ ورائيو.

”بابا--- هي--- هي نڪاح نامو---- اسان ٻا--- ٻانهن ۾--- ڪورٽ ميريج ----!!؟؟“

”ڇا چيئي-----؟؟---- ڪورٽ ميريج---؟؟!“

هو ائين ڇرڪ پري ڪرسي ٿان اٿيو ڄڻڪ ڪنهن غير متوقع طور اهڙي ٺٺڙ وهائي ڪڍي هجيس، جنهن سان سڄو دماغ ٻنواٽجي ويس.

ٻنهي هٿن ۾ مٿو جهليندي بيساخته بدن کي ڪرسي تي اڇلايائين آفيس ۾ هلندڙ ايئرڪنڊيشن جي ٿڌ باوجود به پگهر جا ريلا سنڌس منهن تان آبشارن جيان وهڻ لڳا---- اکين اڳيان اونداهيءَ جا گلابي تروار ٻوڙي ويس ۽ نيم بيهوشي ۾ ٻانهن مهاڳو ڀڪڻ لڳو.

”سپنا---! سپنا، تو هي ڇا ڪيو---؟؟“

”تو به ٻنهنجي بابا جي زندگيءَ ۾ زهر اوتيو---!؟؟“

”اڙي تون نه--- منهنجي محبوب جي نشاني هئين----؟“

”تون ---! تون به مون کان فيصلي جا حق کسي وئين---!؟؟“

”ڪاش سپنا---! ڪاش تون--- تون--- !!؟؟“ ۽ تيز هڇڪيءَ سان گڏ سنڌس اندر ۾ ائين مروڙ پيئي جڻ سنڌس آنديا وات مان ٻاهر نڪري ايندا ۽ تڪليف جي ڪيفيت ۾ هو مٿو ڌوئڻ لڳو----

سپنا اڳتي وڌي، پيءُ جا لڙڪ اگهڻ چاهيا--- هن کيس هٿ جي اشاري سان اتي بيهڻ جو حڪم ڪري ڇڏيو----؟

ان ويل سپنا جو اندر ڄڻ ڪنهن ٻرندڙ جبل وانگي ڦاٽڻ لڳو هو ٻنهي هٿن جي پڪ ۾ منهن ڍڪي سڏڪڻ لڳي---- هن کان به ٻنهنجي آئيڊيل بابا جا لڙڪ ڏٺا نٿي ٿيا---! ۽ نفيس اهو سارو تماشو ڦاٽل ڦاٽل اکين سان ڏسندو ئي رهيو ۽ کيس ڪنهن وڏي سزا جو خوف ورائي ويو---؟ هن سپنا کان اهڙو ڪيو امتحان ورتو هو جنهن جي نتيجي کيس به ڇرڪائي ڇڏيو هو--- دل چاهيس ته جيڪر ٻنهي پيءُ ڌيءُ کي انهيءَ حال ۾ ڇڏي ٻاهر نڪري رهي آزاد فضائن ۾ ساهه کڻي---! پر هو آفيس ۾ ساهه گهٽجڻ باوجود ٻاهر نڪرڻ جي همت نه ساري سگهيو---؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

— ڪجھ دير ڪانپوءِ نعيم صاحب ڪرسي جي ٽيڪ تان مٿو ڪنيو ۽ نبيل تي رکيل نڪاح نامي تي ساڳي بين سان صحيح ڪندي ٻنو اکين وڏائيندي چيو ته:

"هان وٺ سپنا! مون توهان کي گڏ رهڻ جي اجازت ڏني...!"

"پنهنجي مرضيءَ سان زندگي گھلندي ڪڍندي گذاري ڇڏجو...!"

"۽ سپنا وساري ڇڏجان پنهنجي ان پاپا کي جنهن توکي وڏي پيار مان ماءُ پڻجي پاليو هو...!"

"ها سپنا اڄ ڪانپوءِ ڪڏهن پلجي به پنهنجي ان ٻراڻي گھروٽ اڳي يادن جي سوڙن کي جاڳائڻ جي ڪوشش نه ڪجانءِ. جتي ڪڏهن تنهنجون معصوم شرارتون ۽ منهنجا ڇڙواڳ ٽهڪ ٻريا هئا...!"

"۽ سپنا! اڄ ڪانپوءِ تنهنجو بدنصيب پيءُ هي وڏارت... مي لاهور...! ۽ هي گھر ڇڏي ڪنهن ڏورانهن ڏيهه طرف هليو ويندو...! آمري اونداهي ماڳ ڏي جتي ڪير ڳولڻ به چاهي. تڏهن به مون کي هرگز ڳولي نه سگھندو...!؟"

نعيم صاحب زور سان اکيون بند ڪري مڙي آيل لڙڪ جذب ڪيا ۽ بيهر پنل اکين جي ڏنڌلي روشنيءَ مان سپنا کي ڏسندي اٺي ٻيٺو ۽ درد جي پيڙائن مان اهي آخري لفظ چئي تشو سان لڙڪ اگھندي چيمبر ڏي هليو ويو ته—

"۽ سپنا! ڏس تنهنجو پاپا ڪيڏو نه بهادر آهي...؟! هر امتحان مان پاس ٿي نڪري ٿو— ڏس سپنا تنهنجي پاپا جا عجب نصيب...!؟"

"سپنا ڪڏهن ائين به نه سوچيانءِ ته منهنجي پاپا منهنجي ڪنهن هجت کي لڪرايو...! گڏ لڪ سپنا— گڏ لڪ...!؟؟"

سپنا ڪو وقت ائين ٻڪن ۾ منهن لڪائي روئندي رهي هئي ۽ پوءِ خالي نظرن سان خالي پيل پاپا جي ڪرسي ڏانهن ڏسندي نفيس جي ٻانهن ۾ جهلي هئي ڪيس ٻاهر گھلڻ لڳي هئي...!

ڪار ڪاري روڊ تي ڊوڙندي رهي— نفيس اسٽيرنگ تي ائين بي حس و حرڪت جهيو ويٺو هو جو سپنا ڏانهن نهارڻ جيتري به همت نه هئس...! ۽ سپنا سندس پر ۾ لڙڪن پنل ڇهري سان ويٺي رهي، ڇهڙوڪ هوءَ مسلسل روئيندي رهي هئي...!؟

ڪجھ فاصلي ڪانپوءِ سپنا جو روئنهار ڪو آواز گاڏي ۾ گونجيو—

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"نفيس صاحبا شايد آئون اجا صرف (Written test) ۾ پاس ٿي آهيان لڳي ٿو ته منهنجي وفا جي امتحان جو ٻيو مرحلو ڪجهه ڏينهن ڪانپوءِ شروع ٿيندو—!؟"

نفيس اهڙين خاموش گاڏي ڊرائيو ڪندو رهيو جڻ سندس ڪنن ڪجهه پڌوئي نه هو.

سپنا ٻيهر روئنهار ڪي لهجي ۾ ڳالهايو.

"۽ نفيس ! تون ڇا ڄاڻين ته مون اڄ ڪهڙي عظيم هستي کي ڪاوڙايو آهي؟"

"هن مون کي ماءُ وانگي نپايو—! پيءُ جهڙو پيار ڏنو—! استاد وانگي پڙهايو—! دوست وانگي وندرايو—! ۽ خدا وانگي سهارو ڏنائين."

"پر ڏس نفيس—! هڪ عورت جي وفا ڇا ٿيندي آهي—!!؟"

"ڏس نفيس... هٿ ٿي جوڙيان، نفيس—پليز آئنده ڪنهن به مون جهڙي جذباتي عورت کي آزمائش ۾ نه وجهجانءِ—!؟"

سپنا هٿڙن ۾ منهن ڍڪي اوڇنگارون ڏيئي روئندي رهي— ۽ نفيس ڪنهن گونگي ڪاريگر وانگي بت بڻجي گاڏي ڊرائيو ڪندو رهيو—!؟

سندن ڪار لاهور جي وشال روڊن تان ورڪا کائيندي شهر کان ڪجهه ٻاهرين حصي ۾ هڪ عاليشان ٽي منزل بلڊنگ هيٺ اچي بريڪ هنيو گاڏي جي هارن تي هڪ ٿلهي متاري چوڪيدار ڊوڙي اچي وڏو لوهي گيٽ کوليو ۽ گاڏي گيٽ مان اندر ٿيندي هڪ عاليشان پارڪ مان گذرندي اچي ڪارپورچ هيٺ بيٺي. گاڏي جا شيشا لاڪ ڪندي نفيس چوڪيدار کي گاڏي کي صاف ڪرڻ جو اهڙين حڪم ڪيو جڻ هو سپنا کي پنهنجي رعب ۽ دٻدٻي کان آگاهه ڪندو هجي—!؟

۽ هو ٻئي ان بنگلي طرف وڌڻ لڳا— ڏاڪڻ چڙهندي ٻهرين منزل تي پهتا ته ٻهريون پيرو نفيس سپنا سان ڳالهايو.

"سپنا، هي پنهنجو غريب خانو آهي— ۽ هاڻي اڄ ته توکي امي سان ملايان ٿو."

سپنا اهو سڀ اجنبي نظرن سان ڏسندي آئي ۽ چپ چاپ هلندي رهي نفيس جي پٺيان—!

"سپنا امي هوءَ سامهون ويٺي اچي— ڪيس ادب سان پيش اچجانءِ—!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

نفيس جي ان سرہاڻ تي سپنا سامهون نهاريو ۽ حيرت وچان سندس اکيون قاتل تي رهجي ويون---!؟

ليهه سالن جي نفيس جي ماءُ ڪيس سورهن سالن جي ڇوڪري لڳي هئي--! پر جڏهن هوءَ ويجهي آئي تڏهن پتو پيو ته هن جي مصنوعي جواني؛ جو راز ميڪ اپ جا تهه هئا--!؟ هن پهرين نفيس کي پيار وچان پيشاني تي چمي ڏني ۽ پوءِ سپنا کي مهمان سمجهي مٺو ورتاءُ ڪيو-- پر جڏهن اهو راز کليو ته هنن ٻنهي ۽ ڪورٽ ميريج ڪئي آهي ته ڪاڏي جيان تپي ڳاڙهي ٿي ويئي ۽ ڪاوڙ منجهان ٻه چار ٿڦڙون نفيس جي ڳلن تي وهائي ڪڍيائين---!

۽ پوءِ هوءَ سپنا تي پلٽي پيئي---!

هن جي چهري جا تيور ڏاڍي جلدي سان بدلجي رهيا هئا ۽ زبان جي ڪمان مان نڪتل سموڙا تير سپنا کي گهايل ڪندا رهيا---!

"بي حيا ڇوڪري! پرائي دولت جي عياشي ڏسي پنهنجي ماڻتن جي عزت به ڏوڙ ۾ ملائي ڇڏيئي---!؟؟"

"تو جهڙيون ڇڙواڳ ڇوڪريون ڪار ۽ بنگلي جي نشي ۾ امير جي اولاد کي بليڪ ميل ڪري زوري پيار جا ڍونگ رچائي شادي کي مذاق بڻائيندي شرم به محسوس ناهن ڪنديون---!؟؟"

"تون ڇا ٿي سمجهين ته آئون تنهنجي ڪورٽ جي ليٽر کان ڊڄي هن گهر جي وارثي تنهنجي حوالي ڪري ڇڏيندس---!؟؟"

"نڪري وڃ هتان---! ڇوڪري ٿي منهنجي نظرن کان هتي وڃ---!؟"

نفيس جي ماءُ جي اکين مان باهه جا شعلا ڀڙڪڻ لڳا---!

سپنا اهو سڀ ڪجهه ڪٽهڙي ۾ بيٺل ڪنهن مجرم تي ٿيندڙ وڪيل جي حملن وانگي خاموشي سان ٻڌندي رهي هئي ڪيس دل ۾ آئيس ته چئي ڏي "مان ڪنهن بکئي پينگني جي ڌيءُ ناهيان جو دولت جي لوڀ ۾ ايترو ڪجهه برداشت ڪريان--! آئون اميرپيءُ جي ڌيءُ آهيان ۽ منهنجو پيءُ هڪ منسٽر آهي---!؟" پر هن اهو سڀ ڪجهه دل ۾ ئي سوچيو هو ۽ ٻڙڪ به ٻاهر نه ڪڍي هئائين---!؟

هن کي وڌيڪ ڏک نفيس جي ان خاموشيءَ جو ٿيو هو جيڪو پنهنجي ماءُ اڳيان ايتري به جرئت نه ڪري سگهيو جيتري سپنا پنهنجي پيءُ اڳيان همت ڪئي هئي---!؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

من کي هاڻي پنهنجي غلطيءَ جو شديد احساس جاڳيو هو پر هن پنهنجي هٿن ۾ پيرن ۾ سنگهرون لڳل محسوس ڪيون. جتان ايتري آسانيءَ سان هوءَ آزادي تڏهن ماڻي سگهي ۽ هن پاڻ کي لڪير جو فقير سمجهي سڀ ڪجهه نصيبن تي ڇڏي ڏنو.

سپنا جي اندر ۾ ان وقت ندامت جا تير وڌيڪ وسي رهيا هئا. ڇاڪاڻ ته هو نفيس جي گهر مان نفيس سان گڏ واپس ٻاهر اچي رهي هئي ــ!؟

من جو دماغ چڪرائجي رهيو هو ۽ پنهنجي زندگي کي کهن سورن جي گهاٽي ۾ پيڙجندي محسوس ڪيائين. درد جي ڪيفيتن ۾ وري نفيس کان پنهنجي پريشاني جو حل پڇي ورتائين.

”نفيس ــ هاڻي ڇا ٿيندو ــ!؟؟“

”سپنا! مون توکي وڏي امتحان ۾ وڌو ۽ لڳي ٿو ته هاڻ ان جي نتيجي ۾ مون کي ۽ توسان گڏ پوڻو ٿي پوندو ــ!؟

”نفيس! تنهنجي پيار خاطر مون ته سڀ ڪجهه قربان ڪري ڇڏيو. ڇا تون به ايتري قرباني ڏيئي سگهندين ــ؟؟“

”........!؟؟“

نفيس خاموش ٿي ويو ــ ڪو به جواب نه ڏيئي سگهيو ــ!؟

”ته ڇا نفيس، پيار جي اڳيان ئي صرف عورت ذاتي معصوم ڇڏيا ڪندا رهندا آهن ــ؟؟“

”.......!؟“ نفيس لاجواب.

”نفيس! جيترا ڏکن جا ميزائل منهنجي دل جي دنيا کي برباد ڪرڻ لاءِ ڪيرايا ويا آهن ڇا ڏکن جو ايترو بارود تنهنجي نفيس دل به برداشت ڪري سگهندي ــ؟؟“

”ـــــ!؟“ بدستور خاموش.

”ته ڇا نفيس! ڪوئي اسٽوڊنٽ آخري امتحان جي ڪنهن پيپر کي ڏکيو سمجهي هميشه لاءِ مقصد کي ڇڏي به سگهي ٿو ــ!؟“

”نه سپنا! نه آئون توکي اتين ڪڏهن به نه ڇڏيندس ــ!“

”ته ڇا تون مون کي ٻيهر پنهنجي گهر وٺي هلڻ جو سوچي سگهين ٿو ــ!؟؟“

سپنا جي ان سوال ٻيهر نفيس کي خاموش ڪرائي ڇڏيو ۽ هن ڪنهن بيوس انسان جيان ٻيهر ڪنڌ جهڪائي ڇڏيو ــ!؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سپنا جو صبر ٽٽي چڪو هو.... هن وري ڳالهائڻ شروع ڪيو:
"نفيس! مون توسان پيار ڪري اهڙو ڪهڙو گناهه ناهي ڪيو جو ان جي سزا مون کي سڀ کان ٻه وڌيڪ ڀوڳڻي پوي....!؟"

ڇا تنهنجي ٿوري خوشي خاطر مون پنهنجي خوشين جو سمورو سنسار اجاڙي ڇڏيو....!؟"

"ڇا تنهنجي پيار خاطر مون پنهنجي ان عظيم بابا کي به ناراض ڪري ڇڏيو جنهن منهنجي قدمن ۾ هميشه خوشين جا رابيل ۽ موتين جا موتيا پکيڙي ڇڏيا....!؟"

"مون پنهنجي بابا جي جهولي ۾ پرسڪون ننڊون ماڻيون آهن، نفيس....!

اوهين رسندڙ هيس ، هو پرچائيندو هو— ! گهر ۾ نقصان ڪندي هيس ته ڪاوڙ بجاءِ وڏا وڏا ٽهڪ ڏيندو هو.... هاڻي ٻڌائي....؟ ٻڌائي نفيس مون ماڻهن جي پيار ۾ پليل لاڏلي سپنا اهي ڪيئا هاڻي ڪنهن سان ڪندي....!؟"

"هي ڏس....! ڏس نفيس اڄ اوهين ڪيڏو رٺي آهيان پر منهنجا لڙڪ اگهڻ وارو به ڪير ناهي....!؟ ۽ ڪاش...! ڪاش منهنجو بابا ئي منهنجا گرم لڙڪ ڏسي سگهي ها.... ته جيڪر ڳراٽڙيون پائي مون کي مٺيون ڏيئي پرچائي ها....!؟"

"پر نفيس...! اڄ ڪانئيءَ اوهين پنهنجا لڙڪ به پاڻ اگهنديس....!"
پنهنجي ڳلن تي ڪري آيل لڙڪن کي آڱرين سان اگهندي....!
"۽ اڄ کانپوءِ سڀئي رساما به ڇڏي ڏينديس—"

"۽ نفيس تنهنجي لاءِ هاڻي اوهين ٻهراڙيءَ جي اها ابوجهه ناري بڻجي رهڻ لاءِ به تيار آهيان، جنهن کي جاهل مڙس ٻنا سبب جي تشدد جو نشانو بڻائي ڇڏي، تڏهن به سندس پيرن مان نه اٿندي آهي....!؟"

"— پر نفيس! خدا جي واسطي — مون کان جيئڻ جا سهارا نه کسجانءِ....!"

اوهين هر حال ۾ جيئڻ چاهيان ٿي— ۽ جيئڻ لاءِ مون کي تنهنجي سهاري جي ضرورت آهي. نفيس....! مون تنهنجي خاطر پنهنجا سڀ سهارا وڃايا آهن پر پليز تون مون کان پنهنجو سهارو نه کسجانءِ....!؟"

۽ پوءِ وري به سپنا جي سڏڪن جو سلسلو شروع ٿي ويو هو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”ته پوءِ سپنا—(نفيس اڌ لفظن ۾ ڳالهايو) سپاڻي کان اسين واپس پنهنجي گهر هلنداسين—؟
”چا—!!؟؟“ سپنا کان چرڪ نڪري ويو.
”ها سپنا! هوءَ منهنجي ماءُ آهي— چاهي پاڻ کي ڏڪڙا ڏئي يا ڪٿي گهر مان ڌڪاري، پر پاڻ هر حال ۾ سندس قدمن ۾ ڪري خدمت ڪندا رهنداسين—؟“
”ليڪن نفيس، اهو سڀ ڪجهه مون کان برداشت نه ٿيندو— مون اڄ تائين ڪنهن جا ڏڪڙا ڪونه سٺا— ۽ رڳو ڏڪڙا هجن ته به سهي وڃان، هتي ته موريگو طعنا آهن. اهڙا طعنا جيڪي گهٽ ۾ گهٽ مون کان ته برداشت به ڪونه ٿا ٿي سگهن—!“
”پليز سپنا! تون سوچ پلان پنهنجو ٻيو ڪير آهي—؟ ڪيڏانهن هلنداسين—؟“
سپنا جا چپ خاموش ٿي ويا هئا— اندر ۾ طوفان اٿي ڪڙا ٿيا— ضمير ملامتون ڪرڻ لڳس ۽ حواس هوائن ۾ ڪنس قوڪڻن وانگي اڏامڻ لڳس.
هوءَ ناڻن جي نپايل نينگري هئي، ڪنهن ڪارو به نه ڳالهايو هو. ليڪن هن وقت کيس بيهر لعنتائن ۽ گارين جي بوڇاڙ ۾ ٿيو ڏيڻو پئجي رهيو هو—
اڄ پهريون ڀيرو کيس زندگي کان نفرت ٿيڻ لڳي هئي—! کيس نفيس جي بزدليءَ تي ڪاراچڻ لڳا هئس. هيڪر دل ۾ آيس ته جيڪر نفيس کي انهيءَ بزدلي تي ست سريون سڻائي— پر ورئي به سندس ڪاوڙ اندر ۾ ئي دٻجي وڃي ٿي. چاڪاڻ ته هن وٽ به هاڻي نفيس کانسواءِ ڪوبه سهارو نه بچيو هو ۽ مجبور ٿي نفيس جي فيصلي اڳيان ڪنڌ جهڪائي ڇڏيائين ۽ پوءِ ڏينهن نفيس کيس واپس اتي آندو جتي سپنا لاءِ بيهر زندگي جون ذليل گهڙيون انتظار ڪري رهيون هيون.
نفيس جي ماءُ واپس سپنا کي پٽ سان گڏ ايندي ڏٺو ته وري تيور چڙهي ويس.
اکين ۾ رت مري آيس ۽ جهنگ جي زخمي شينهڻ وانگي آسمان ۾ گجگوڙ سان دهشت ۽ وحشت ڦهلائڻ لڳي. کيس جيڪي طعنا، مهڻا، گاريون ياد هيون سي سڀ سپنا تي لاهي ڇڏيائين. ان وقت نفيس جو پيءُ به گهر ۾ موجود هو جيڪو انهن وڏي ڳالهائڻ تي ٻاهر نڪتو ۽ سپنا، وري

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪنهن نئين طوفان جو مقابلو ڪرڻ لاءِ تيار ٿي ويٺي ۽ پڻس ڙال جو تماشو ڏسي جلدي ڪمري اندر هليو ويو ۽ ڪجهه به نه ڪڇيو هو.

جڏهن نفيس جي ماءُ پنهنجي ڪاوڙ جا سڀ جذبات سپنا تي لاهي چڪيا ۽ ٻڪ ٻڪ جا ريلا سندس ڇهري تان ميڪ قتائي عمر جا اصلي گهنج ظاهر ڪرڻ لڳا تڏهن هوءَ ٻڙٻڙ ڪندي ڪمري ۾ هلي ويئي ۽ نفيس سپنا کي وٺي اچي پنهنجي بيڊروم ۾ ويهاريو هو. هڪ ٿي پلنگ تي ڪلاڪ ويٺي به هنن ڪيتري وقت تائين پاڻ ۾ صفا ڪجهه به نه ڳالهايو.

سپنا سان پيش ايندڙ ذلالتن سندس پيار مٿان اڻ ڪري به پاڻي ڦيري ڇڏيو هو جو پيار جي هر امتحان ۾ هو اڪيلي هئي ۽ نفيس ڪٿي به سندس ساٿ نه ڏنو هو نه پنهنجي پيءُ جي آفيس ۾ ۽ نه ئي سندس ماءُ جي گهر ۾ —!؟ پر پوءِ به هاڻي اهو سڀ ڪجهه برداشت ڪرڻ اُن ڪري مجبوري هئس جو هن هاڻي هتان نڪري ڪنهن نئين ذلالت جو منهن ڏسڻ نٿي چاهيو—!

پيار ته نفيس وارو به پڌرو ٿي پيو ۽ رڳو يونيورسٽيءَ ۾ بدنامي جي خوف کان سپنا کي ڪلاڪ رهائڻ لاءِ مجبور هو.

— ۽ جڏهن ٻي ڏينهن جي اخبار آئي هئي ته اُن ۾ اها خبر هيڊ ليڊ تي هئي ته مشهور قانوني ماهر ۽ صوبائي وزير نعيم احمد پنهنجي اڻ ڄاتايل مجبوري سبب اوچتو وزارت تان استعيفيٰ ڏيئي ڇڏي—!!؟

اُن خبر پڙهڻ باوجود نفيس جي نفسيات تي ڪو به اضافي بار نه پيو هو پر جڏهن سپنا جي نظر اُن خبر تي پئي ته کيس دماغي ڌاڪ لڳو، سيلاب ۾ ڊهندڙ ديوار جيان سمورو اندر پورا پورا ٿي پري پيس، ضمير جون ملامتون، هٿوڙا پنجي ذهن تي وسڻ لڳس—!

۽ کيس هڪ عظيم غلطي جو ڀرپور احساس ٿيڻ لڳو، هڪ اهڙي غلطي جنهن جي ازالي لاءِ وٽس ڪجهه به نه بچيو هو سواءِ ٻچتاءَ ۽ لڙڪن جي. جڏهن ته ٻچتاءُ ۽ لڙڪن جا ڪمزور هٿيار ڪڏهن به ظالم ۽ ظلم جو مقابلو نٿي ڪري سگهيا.

کيس پنهنجي پيءُ جو سمورو ڏکوئيندڙ ماضي به معلوم هو. هڪ ڀيري سندس غيرموجودگي ۾ سندس جيون ڊائريءَ جا ڪي ورق پڙهيا هئائين. تڏهن ئي کيس هڪ طرف بابا جي حساسيت جا اندر ۾ وڍ پنجي رهيا هئا ته ٻئي طرف کيس ناڙن مان ٿيائڻ ۽ هر انگل ڪٽڻ وارا احساس

ذهن تي وري وري وڄن وانگي ورڪا ڪائي بجلي وانگي ايڏائيندڙ ڌاڪون هڻي رهيا هئا.

سوچيائين "پنهنجي بابا جي مقدس دل ۾ هن لاءِ ڪيڏا نه خوبصورت آدرش هوندا هئا...!؟ ڪيڏيون نه ڪلپنائون سندس وشال دل جي نيري ڍنڍ ۾ نرگس گلن وانگي ترنديون هيون...!؟" ۽ ان سان گڏ ئي سندس اندر ۾ اهڙي ولوڙ پئجي وئي، جو پاڻياڻين اڇهوڪ اڇهو سندس اندر مان آنڌا روڙجي منهن مان ٻاهر نڪري ايندا...!؟ من پنهنجي پڇمي هڻن جا پيا پرندڙ اکين تي رکي ڇڏيا ۽ اندر ۾ تيز طوفان ۽ زلزلا وجود کي ئي ڌوڏيندا رهيس...!؟ ان ويل سپنا، سڏڪن کي روڪي روڪي سوچيو ته "مان ته آب زم زم جيان زندگي ۾ پاڪ ۽ شفاف هيس...!! هوندي به زندگيءَ ۾ ڪو صغيرو پاپ به نه ڪيو اٿم، پر شايد بابا جي عظيم پيار ڀري دل ٽوڙي مون اهڙو ڪبيرو گناهه ڪيو آهي، جو مون کي مليل سزا به بلڪل ٺوري آهي...!؟ آئون ان کان به وڌيڪ سزا جي مستحق آهيان...!؟ ۽ شايد — ان گناهه جي سزا، قيامت تائين پوڳڻي پوندم...!!؟؟"

الائي ڪيتري ٿائيم کان، الاهي ڪيتري وقت تائين، سپنا ائين روئيندي رهي هئي جو سندس سرير مان نڪرندڙ هر هڪ ساهه سڏڪي جو پڙ لاءِ پئجي ٿي پيو. جڏهن روئيندي روئيندي اندر جو ڪافي غبار لهي ويس، تڏهن اکين تان هٿ هٽائي ڇڏيائين ۽ اکين اڳيان سڄي ڪمري ۾ سواءِ گلابي ترورن جي ٻيو ڪجهه به نظر نه آيس...!! جڏهن آهستي آهستي اکين جي روشني موٽي آئي، تڏهن ڪمري جي سڄي وسعت کي جانچي جانچي ڏٺائين...

سڄو ڪمرو سندس دل وانگي بلڪل خالي پيو هو ۽ نه ڄاڻ ته ڪيڏي مهل نفيس به ڪيس ڪمري ۾ اڪيلو روئيندي ڇڏي هليو ويو هو. هڪ پيرو ٻيهر دل ڀرجي آئي هيس... ڏک جي لهر سموري وجود تان ڪنهن لهر وانگي ٻوڙي ويئي. ڏک جي ڪيفيتن ۾ سوچڻ شروع ڪيائين ته "مون جنهن خاطر پنهنجو سڀ ڪجهه برباد ڪري ڇڏيو اهو شخص ته مون کي لفظي دلداري به نه ڏيئي سگهيو...!؟ يا خدا...!؟" هي ڪهڙيون آزمائشون منهنجي اجڙيل تقدير جو سامان ٿيون آهن...!؟ ۽ اڃا...!؟ نه ڄاڻ ته ڪهڙين — ڪيترن امتحانن مان مون اڃا کي گذرڻو پوندو...!!؟" ۽ هوءَ ٻيهر گوڏن ۾ منهن لڪائي سڏڪن ۾ پئجي ويئي...!!

پر اوچتو ڪنهن آواز ڪيس چرڪائي وڌو ۽ سندس سڏڪا سوال بڻجي دروازي طرف نهارڻ لڳا...؟!
نفيس جي ماءُ جي منهن مان لفظ بارود جي باهه وانگي وسڻ لڳا.
"چوري...! آخر تنهنجو مقصد ڪهڙو آهي...؟"
"پنهنجي ماڻهن جي عزت برباد ڪري – تون اسان جي برباديءَ پٺيان ڇو پئي آهين...؟!"
"پرائي دولت ڏسي، پنهنجي ڪنوارپ جو شرم به وڪڻي ڇڏيئي...؟!"
"مان ٿي چوان، ته هيئنر ئي هيئنر منهنجو گهر خالي ڪري نڪري وڃ، نه ته پوليس جي حوالي ڪري ڇڏينديسانءِ...!؟"
سپنا انتهائي ڏکاري لهجي ۾ وراڻيو" مون کان واقعي به وڏي غلطي ٿي وئي آهي...! بس، رڳو نفيس کي اچڻ ڏيو آئون ڇوڏيندس ته مون کي اتي ئي ڇڏي اچي جتان کنيو هئائين"
ان وقت نفيس جي ماءُ زبان روڪي، ٿورو اکيون ڦاڙي، ڪاوڙ مان نڪ جون ناليون قونباري، ڀُنيون پيڪوڙي اتين خوفناڪ اکين سان ڏسڻ لڳي جڻ ڪائي بکايل ڏائڻ پنهنجن ئي ٻچن تي ڪڙڪڻ جون تياريون ڪري رهي هجي...؟! ۽ پوءِ بگڙيل آواز ۾ چوڻ لڳي
"نفيس هن گهر ۾ جلدي واپس نٿو اچي سگهي...!"
"ڇا...؟؟" سپنا مايوسي مان ڏانهنس نهاريو.
"ها! نفيس شام جو ارجنٽ ويزا تي ڇاچي وٽ آمريڪا هليو ويندو...؟
"ڇا نفيس آمريڪا وڃي رهيو آهي...؟؟"هن دلشڪسته لهجي ۾ پڇيو.
"هاها، ڇو نه آمريڪا ويندو...؟ منهنجو پٽ ڪوئي پٺين جهڙو ڪنگال ٿوروئي هوندو جو آمريڪا نه وڃي سگهي...!؟"
"ٻڌي ڇڏ واحيات ڇوڪري، نفيس جو اچايو انتظار ڪرڻ بجاءِ هيئنر ئي هلي وڃ، هتان— نه ته مجبورن پوليس گهرائي گهر مان ڪيرائيندي‌س توکي...!؟"
—۽ پوءِ سپنا پگهل دل سان پنهنجا گرم لڙڪ روڪي اتان نڪري آئي هئي—

www.sindhsalamat.com

books.sindhsalamat.com

سوڙهين گهٽين مان گذرندي هوءَ مين روڊ تي چڙهي هئي ۽ پوءِ مسلسل هلندي رهي هئي.

”ڪيڏانهن پئي وڃي---؟“

”ڪهڙي منزل اٿس---؟“

ڪيس ڪا به ته خبر ڪونه هئي---؟

بس! سست قدم اُٿين روڊ تي کڻندي، جن پنهنجي پٺيان سڀ ئي ڇڏي، جهنگ لتاڙيا هجنس---!

هوءَ سوچن ۾ گم سم وڃي رهي آهي---

”مون هي سڀ ڪجهه ڇا ڪري ڇڏيو---؟“

هڪ بيوفا ۽ بيحس مرد جي چڪر ۾ اچي پنهنجي فرشتي جهڙي پاپا کي ڪيڏا نه ڏنجهه ڏنا آهن---؟ ڇا گذريو هوندو منهنجي حساس پيءُ جي دل مٿان ---؟ ڪيڏو نه ترپيو هوندو منهنجي هن ڪٺور دليءَ تي---!

---- او پاپا! توهان عظيم انسان آهيو---!

توهان ئي ته چوندا هئا ته سپنا! تون منهنجي جيئڻ جو سبب آهين---!؟

ها پاپا! توهان ته اڳ ۾ منهنجون خطائون درگذر ڪندا رهيا آهيو نه---!؟

بس پاپا! منهنجي هي آخري غلطي سمجهي مون کي معاف ڪري ڇڏجو---!

مان---!

مان هاڻي ڪڏهن به توکي تنگ نه ڪندس---! بس! دنيا جي مڪاري ۽ لوڪن مون کي گهڻو ڪجهه سيکاري ڇڏيو آهي---

پاپا! مان هاڻي گهڻو ڪجهه سکي ويئي آهيان---! مان ميچور ٿي ويئي آهيان---“

--- اڃان سپنا پنهنجو پاڻ سان ڳالهائيندي چرين وانگر هٿن جا اشارا ڪندي روڊ جي ڪناري وٽي اڳتي وڌي رهي هئي جو اوچتو پويان ايندڙ ڪار جي هارن تي ڇرڪ پري وڌي ڇلانگ ڏئي هٽائين---!

پوئتي مڙي ڏٺو هئائين ڪار جي اسٽيرنگ تي اڌڙوٽ عمر جو ڊرائيور مرڪي رهيو هو.

سپنا پريشاني مان ڪنڌ جهڪائي اڳتي وڌڻ لڳي هئي ته ڊرائيور گاڏي ريڙهي ڀيهر سندس پر ۾ بريڪ هڻندي چيائين:

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"لفٽ ڊارلنگ...؟"

سپنا ڊرائيور ڏانهن خالي نظرن سان نهاريندي ڪجهه سوچي رهي ڪنڌ کي خم ڏيئي پراعتماد لهجي ۾ ورائيو هئائين—

"جي مون کي گلبرگ ڏانهن وڃڻو آهي...!"

ڊرائيور ڦراخدلي سان دروازي جو لاڪ کوليندي چيو ته:

"ها ها، مون کي اوڏانهن ئي ته وڃڻو آهي"

سپنا هڪ ڦڙتي سان ڪار جي فرنٽ سيٽ ۾ ويهي رهي هئي ۽ ڪار جا ڪارا ٽائر ڪاري ڏامر جي روڊ مٿان تيزي سان ڦرڻ لڳا هئا.

مرڪندو ڊرائيور گاڏي جي ڊرائيونگ شيشي مان سپنا جي چهري جا بدلجندڙ عڪس مسلسل ڏسي ان خوبصورتي کي انجواءِ ڪري رهيو هو...!

سپنا ٻيهر ڪن خيالن ۾ گم سم ويٺي هئي: هن ٻيهر پنهنجي ٻيءَ وٽ واپس موٽي وڃڻ جو فيصلو ڪري ورتو هو، کيس يقين هو ته جڏهن آئون واپس پنهنجي پاپا وٽ پهچنديس ته هو هرگز به سائنس نفيس جي ماءَ وارو ورتاءُ نه ڪندو بلڪ ڏک وچان روئي ويهندو...! ۽ پوءِ مان به روئي جڏهن کيس ڀاڪي پائينديس ته هو سڀ ڪجهه وساري مون کي پنهنجي سيني سان لائي چمندو ۽ ٻرچي پيار ڪرڻ لڳندو.....!؟

سپنا، سوچن ۾ ائين غلطان رهي جو کيس سفر ڪٽڻ جو به احساس نه رهيو.

"جناب هي توهان جو گلبرگ ايريا...!"

ڊرائيور جي اوچتي آواز تي سپنا خيالن جي دنيا مان ٻاهر آئي هئي ۽ ڊرائيور کي ٿينڪس ڪري چوراهي تي ئي لهي پيئي هئي...!

هو اتان وڌي جڏهن انهيءَ گلي ۾ پير پائي رهي هئي جتي سندس حقيقي پيارو گهر هو ته سندس دل وسامڻ لڳي هئي...!

هن انهيءَ گليءَ ۾ ڏاڍي اويرائپ پئي محسوس ڪئي، ائين لڳس جڻ ٿورڙي عرصي ۾ گهڻو ڪجهه بدلجي چڪو هو...!؟

اهي ئي رستا، جيڪي سندس روز جا همسفر هئا... اڄ هن لاءِ اجنبي بڻجي پيا هئا...!؟

بنگلي جي ٻاهرين ڪمپائونڊ وال تي پري کان نظر پوندي ئي سپنا جا قدم سست ٿي پيا هئا...! جڻ ڪانئس هلڻ جي قوت کسجي ويئي هجي...!؟

زوري ٻدن کي گھليندي، جڏهن مين گيٽ وٽ پهتي ته گيٽ تي وڏو وزني تالو لڳل ڏٺائين...!

منهن مان بي اختيار رڙ نڪري ويس.

”پاپا....!؟“

۽ پوءِ سنڌس اکين آڏو اونداهين جا پردا چڙهي ويا هئا. سڄو دماغ مختلف آوازن جي شور ۾ ٻڏي ائيو هئس...! بي خياليءَ ۾ ئي ٻنهي ڪنن تي هٿن جون تريون ڏيئي چڙيون هڻائين...! ۽ بيساخته زمين تي ويهي رهي هئي...!

— هن کي هاڻي يقين ٿي چڪو هو ته سنڌس زندگي جي اميدن جا دروازا بند ٿي چڪا آهن جيڪي هاڻي ڪڏهن به کلي ڪونه سگھندا...!

ڀلا ترپ سوچيندي رهي ٿي ته !

جنهن سنگدل انسان خاطر پاپا جهڙي عظيم انسان جو رنج ڪئيم. سو ته صرف ٽالي جوٺي نفيس هو...! ۽ ڇڏي مون بدنصيب کي برباديءَ جي شهر ۾ ۽ پاڻ آمريڪا جي اسٽينبرو لائيف گذاري لاءِ هليو ويو آهي...!

هوءَ ڪو وقت اتي روئيندي رهي ٿي ۽ پرپور زندگيءَ واري شهر لاهور ۾ ڪير به ڪيس آٿت نٿو ڏئي...!

هوءَ آٿت جي اميد رکي به ڪنهن مان ها...؟

سهاري وارا سائي ته ڪيس بي سهارو ڇڏي هليا ويا هئا...؟

ائين روئندي لڇندي ڪيس شام لڙي ويئي هئي...!

سپنا پنهنجي ڇڪنا چور بدن کي کڻي اٿي بيهي ٿي ۽ آخري نظر اتهيءَ بند پيل لوهي گيٽ جي وزني ٽالي تي وجهي ٿي...!

ڪيس اتهيءَ چوديواري اندر نظر اچي ٿو هڪ ننڍڙو قبرستان...!

جنهن جي ننڍڙين ننڍڙين تربتن ۾ دفن آهن سپنا جا سونا سونا سپنا...! ننڍپڻ جون ڪينچل ۽ شرارتون...! پاپا جا زندگيءَ سان ڀرپور ٽهڪ...!

۽ هڪ تازي مٽيءَ واري قبر به ڏسي وٺي ٿي. جنهن ۾ سنڌس پاپا جي اتهن آدرشن جو لاش پوريل آهي. جيڪي هن پنهنجي پٽن جهڙي ڌيءَ سپنا جي آس خاطر سانڍيا وڏا ڪيا هئا...!!؟

—سپنا تي جڻ ته جريانيءَ جو دورو پئجي ويو ٿو ۽ هوءَ لوهي گيٽ جي گرلن کي جهلي زور زور سان اتهن سان مٿو ٽڪرائڻ لڳي ٿي.

۽ پوءِ هوءَ اتان روئيندي واپس موٽڻ لڳي ٿي.

هوءَ واپس مين روڊ جي چوراهي تي اچي بيهي ٿي. شايد ڪنهن ٽيڪسي جو انتظار آهي---!؟

پر وري کيس ياد اچي ٿو ته وٽس ٽيڪسي جي ڀاڙي جيترا پئسا به ته ڪونه هئا---؟

هو مايوس ٿي وڃي ٿي---! ۽ وري سوچي ٿي ته هوءَ ٽيڪسيءَ ۾ به ڪيڏانهن ويندي......!؟

نه گهر---! نه گهاٽ---! نه ڪا ٻي پناهه گاهه---!!؟

اوچتو وري کيس نفيس ياد پوي ٿو.

نرڙ تي پريشاني ۽ نفرت ڳاڙهو گهنج پئجي ٿا وڃن.

سوچي ٿي.

”نفيس! تون منهنجي ڪنوارن جذبن جو قاتل آهين---!“ پڪڪي ٿي---!

”مان توکي ڪڏهن به معاف نه ڪنديس---!“

”ڪڏهن به نه---!“

ذهن ۾ اچيس ٿو ته اڄ شام نفيس کي آمريڪا وڃڻو آهي. هوءَ بيتابي سان ايئرپورٽ تي پهچڻ جو سوچي ٿي. هن پڪو پهه ڪيو هو ته هوءَ ايئرپورٽ تي ئي نفيس کي روڪي دنيا جي سامهون کيس بي نقاب ڪري سرعام رسوا ڪري پنهنجي ٿيل تذليل جو ضرور به ضرور بدلو وٺندي---!؟

ته جيئن اهو قصو عالم آشڪار ٿي عام پبلڪ ۾ زيربحث اچي ته هڪ بيگناهه عورت سان پيار جي نالي ۾ ڪيڏو دوکو ٿيو آهي ۽ ايندڙ نسل جون ناريون منهنجي ڪهاڻي مان سبق حاصل ڪن---!؟

سپنا سامهون ايندڙ گاڏين جي لائين ڏٺي ته ڀيهر کيس لفٽ ملڻ جي اميد جاڳي پوي ٿي.

هوءَ مسلسل ايندڙ گاڏين آڏو هٿ لهرائيندي رهي ٿي پر ڪا به گاڏي بيهڻ لاءِ تيار نه ٿي ٿئي. هڪڙي ڪار سندس ڀرسان وٺان زوزاٽ ڪندي گذري ته سپنا ڇرڪي پيئي. بيساخته رڙ ڪيائين ”پاپا---!؟“

پر تيستائين گاڏي اڳتي نڪري ويئي

سپنا جون نظرون ويندڙ گاڏيءَ پٺيان ڊوڙن ٿيون. پليٽ نمبر واري جاءِ تي ايلاڪي فار رجسٽريشن لکيل ڏسي پاڻ مهاڳو سوچي ٿي...

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”گاڏي ته بابا جي ڪار جهڙي هئي....!“

ڪالهه دير ڪانپوءِ هڪ گاڏي سندس اشاري تي قدمن ۾ اچي بيٺي، سپنا تڪڙ ۾ ڊرائيور سائيڊ کان هيٺ جهڪي چيو:

”لفٽ پليز....!“

ڪچڙي جوانيءَ واري نوجوان کيس مرڪي پڇيو:

”ڪيڏانهن وڃڻ ٿا چاهيو....؟“

”ايئرپورٽ تي....“ سپنا بي صبراڻي مان ورائيو.

نوجوان گاڏي جو دروازو کولي ڇڏيو ۽ سپنا هڪدم فرنٽ سيٽ تي ويهي رهي.

جڏهن گاڏي روڊ تي ڊوڙڻ پائڻ لڳي ته ڊرائيور نوجوان ڪيسٽن وارو شيلف کولي ڪيسٽون اٿلائڻ پٿلائڻ لڳو.

هڪ ڪيسٽ ٽيپ ۾ لڳائي بٽڻ آن ڪيائين ته گاڏيءَ ۾ مڌر ساز ساهه کڻڻ لڳا.

۽ هن بٽڻ دٻايو ته آٽوميٽڪ ڪيسٽ جو ٻيو پاسو شروع ٿيو.

محمد رفيع جو مٺڙو ۽ دردناڪ آواز:

چوڏوين ڪا چاند هو يا آفتاب هو

جو ڀي هو تم خدا ڪي قسم لاجواب هو.

انهيءَ گاني جا لفظ سپنا کي زهر جا ڍڪ محسوس ٿيڻ لڳا هئا. جذبات ۾ سندس بدن ۾ ڪنهن رڳن اچي وئي. جڏهن اڇن لڳس انهيءَ بولن تي بيچيني مان سيٽ جي ٽيڪ تي مٿو ٽيڪي ٿڌڙو لڳي هئي. دل چاهيس ته نوجوان کي ٽيپ بند رکڻ لاءِ چوي پر زبان ايترو ساٿ ڪونه ڏنو.

سندس بيقراري نوجوان ڊرائيور کي ڀڙڪائي ڇڏيو هو.

هن کي ائين ٿي لڳو ته هوءِ گاني جي سحر ۾ بيقرار ٿي تڙپي آهي. شايد ڪنهن جي ياد تڙپايو هوندس....

پر اصل ڪارڻ جي انهيءَ اجنبي نوجوان کي ڪهڙي ڪل....!

اهو نوجوان بار بار بيقرار سپنا کي ڏسندو رهيو ته انهيءَ بيقراري کي انجوائي ڪري رهيو هو....!

ڪار مان ايئرپورٽ تي لهڻ وقت سپنا تڪڙ ۾ لفٽ ڏيندڙ نوجوان جو ٿورو به ڪونه مڃيو هو ۽ ڊوڙندي وڃي معلومات جي ڪائونٽر تان آمريڪن فلائيٽ جي روانگي بابت پڇيو هئائين.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

رسيپشنس تي ويٺل انگريز ٽائيپ ڇوڪري ٻڌايو ته اها فلائيٽ صرف ۱۲ منٽ اڳ ٽيڪ آف ڪري چڪي آهي.

سپنا جي جسم مان ڄڻ ته ساهه ئي نڪري ويا هئا.

دل ۾ سوچيائين "نفيس دنيا جو پهريون نمبر ٺڳ هو....! جيڪو پيار جي دوکي سان سندس زندگي جون سمورئون رونقون ڪسي ۽ سان گڏ بريف ڪيس ۾ کڻي آمريڪا لاءِ روانو ٿي ويو هو ۽ پويان رهجي ويون هيون ناميديون ۽ بربادين باقي....!؟

هاڻي هوءَ سوچي سوچي اڌ چري ٿي پئي هئي.

صبح کان وٺي نه ڪجهه کاڌو ۽ نه پيتو هئائين....!

هن وقت هن کي ماٺي ڪان وڌيڪ هڪ عدد ٽيبليٽ جي ضرورت هئي، جو مٿي ۾ سخت سور هئس.

ليڪن ٽيبليٽ لاءِ به ساڳيو پئسن وارو مسئلو درپيش هو ۽ هن وقت هڪ ڪوڙي جيترا به پئسا ڪو نه هئا.

هوءَ ٿڪل قدمن سان ايئر پورٽ جي عاليشان بلڊنگ ۾ مايوس مايوس ٽهلندي رهي ٿي، جو سامهون سندس نظر سرڪاري بي سي او تي پئجي وڃي ٿي.

ڪيس هڪدم پنهنجي سهيلي تبسم جو نمبر ياد پوي ٿو ۽ من ۾ ڪائي اميد جي ڪرڻا نڪري پوي ٿي، اٿين بدن ۾ نئين جوت جاڳي ٿي.

هو بوٿ وٽ ته پهتي پر وري به پئسن نه هجڻ وارو احساس ڪيس مايوس ڪرڻ لڳو هو.

مايوسيءَ مان بوٿ جي ديوار کي ٽيڪ ڏيئي بيهي رهي.

هن اندر ڪنهن هم عمر ڇوڪري کي ڳالهائيندي ڏٺو ته وري به ڪجهه همٿ وڌي ويس.

جيئن ئي اها ڇوڪري بوٿ مان نڪتي ته سپنا ڪيس اڳين ڄڻي روڪي ورتو.

"ايڪسڪيوزمي پليز....؟"

ڇوڪري اتي بيٺي ئي سپنا کي اٿين گهورڻ لڳي ڄڻ ڪيس سڃاڻڻ جي ڪوشش ڪندي هجي.

سپنا بي حجاب چيو.

"ڇا مان توهان جي ڪارڊ تان هڪ ڪال ڪري سگهان ٿي....؟"

"يئس ! واو تاڻا هي ڪارڊ وٺو ۽ جتي چاهيو اتي ڳالهايو....؟"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سپنا ڪارڊ وٺي لفٽ مرڪ مرڪندي سندس ٽوور مچي ٿي هوءَ بوٿ تي اچي ڪارڊ تان تبسم جو نمبر ڊائيل ڪرڻ لڳي ٿي. رسيور مان تبسم جوتي آواز گونجيو هو.

"هيلو...؟"

"هيلو تبسم مان سپنا ٿي ڳالهايان.....!"

"او سپنا! اڄ پلان اسان غريبن جي ڪيئن ياد آيو...!؟"

"ها تبسم دوست اڄ نه فقط تون... پر گهڻو ڪجهه ياد اچي ويو آهي...!" سندس آواز پر ڏک هو.

"پر سپنا دوست تنهنجي منهن تي اهي مايوسي، واريون ڳالهيون ٺهن نه ڪونه ٿيون...!؟"

"بس تبسم دوست لڳي ٿو ته اهي مايوسيون به مون کي ڏاڍو ڳوليو هونديون... ۽ هاڻي جو هٿ چڙهي آهيان ته شايد مايوسيون به مقدر جو حصو بڻجي وينديون...؟"

"ليڪن سپنا، تنهنجو ته لهجو به صفا روئنهارڪو ٿو لڳي... ڪهڙو ڏک اٿئي؟!"

"اينرو رنو آهيان جو هاڻي شايد روئڻ جهڙي عظيم نعمت به منهنجي اداسين ۾ نه اچي سگهي... بس تبسم دوستا ڏاڍي ٿڪل آهيان... ڪجهه آرام ۽ ڪجهه آئت جي ضرورت اٿم...!"

"هن وقت ڪٿان ٿي ڳالهائين...؟"

"ايئرپورٽ تان"

"پوءِ مون ڏانهن هلي ڇو نٿي اچين...؟"

"هڪ نه گهر ڪونه ڏٺو اٿم ۽ پيو نه پاڙي جيڏرا پتا نه اٿم...!"

"چڱو سپنا! تون منهنجي ائڊريس نوٽ ڪر ۽ ٽيڪسي ڪري هلي اچ، آئون گيٽ تي انتظار ڪنديس ۽ ڪرايو ٻاڻ ڏينديس!"

"اوڪي سپنا!"

"اوڪي بائي!"

۽ سپنا ٽيڪسي ذريعي ڏسيل ائڊريس تي پهتي هئي ته تبسم وعدي موجب گيٽ تي ئي بيٺل نظر آئي هئي.

هوءَ وڏي سڪ ۽ حب مان کيس ڳراٽڙي پائي ملي هئي ۽ ٽيڪسي جو ڪرايو ادا ڪري کيس پنهنجي گهر اندر وٺي آئي هئي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

تبسم، سپنا جي چھري جا عڪس ڏسنديئي سندس پريشانيءَ کي سمجھي ورتو ھو سندس موڊ بدلائڻ لاءِ ڳالھايو ھئائين، "سپنا! اڄ منھنجا گھر وارا به پنڊي ويل آھن ۽ گھر ۾ اڪيلي ڏاڍي بور پئي ٿيس. چڱو ٿيو جو تون اچي وئين...!"

سپنا جواب ۾ ڪجھه به نه ڳالھايس سندس حالت ڏاڍي بگڙيل بگڙيل ھئي.

اکيون ڳاڙھيون... ڪپڙا ميرا... وار ڪليل...! پريشان چھرو...!؟

تبسم کيس آئي ھڪ ڪمري ۾ ويھارينديءَ چيو ته

"تڪل ٿي لڳين ويھه ته چانھه ٺاھي اچان تو لاءِ...!"

ڀانھن مان جھلينديءَ چيو ھئائين:

"تبسرا چانھه سان گڏ ھڪ مٺي جي سوڊ جي گوري ملي سگھندي...؟"

تبسم مرڪي سندس چھري ۾ نھارينديءَ وراڻيو:

"دوستا موں وٽ اگر ڪا شيءَ نه به ھوندي ته تولاءِ ڪٿان به حاصل ڪري سگھان ٿي...! پريشانين ۾ ڪم نه اچي، سو دوست ٿي ڪھڙي ڪم جو...؟"

ان وقت سپنا کي ڪيڏو نه فخر ٿي پيو ھو پنھنجي انھيءَ دوست تي ھڪدم کيس پيءُ جا چيل لفظ ياد اچي ويا ھئا ته !

"سپنا پٽا زندگي ۾ وڏ ڪان وڏ دوستيون پيدا ڪر جڏھن پنھنجائپ جا سھارا کسجي ويندا آھن تڏھن دوستيون ئي سھارا ڏينديون آھن."

... گڏ چانھه پيئڻ وقت پنھنجي محبوب سھيلي سپنا جي انھن اڻجاڻ اداسين تبسم کي به اوتروئي اداس ڪري ڇڏيو ھو.

ھوءَ سوچي رھي ھئي ته

آخر اھا ڪھڙي پريشاني ٿي سگھي ٿي، جنھن سپنا جھڙي خوش غرض کي ايترو منجھائي ڇڏيو آھي...!؟

اچانڪ نعيم صاحب جي استعيفيٰ واري اخبار ۾ پڙھيل خبر ذھن تي تري آيس ۽ ھي صبرائيءَ مان سپنا کان پڇي ورتائين ته

"سپنا! توھان جي والد صاحب وزارت تان ڇو استعيفيٰ ڏني...؟"

انھيءَ اھالڪ سوال تي سپنا جو اندر جھيرون جھيرون ٿيڻ لڳو ھو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پريشانيءَ جون ڪيئي لڪيرون چهري تي اڀري آيون، لڳس— چپ ڦڙڪيا، نيڻ ڳرا ٿي پيا— ۽ ٻت اٿين گرم ٿي پيس جڻ بخار ٿرما ميٽر جون سموريون ڊگريون لتاڙي کيس بيهوش ڪري ڇڏيندو...!؟

آخر پڇائين ٿي ته— ته ڇا پڇائي ها پنهنجي دوست تبسم کي—!؟

ايتري همت ڪٿان آڻي جو چئي سگهي ته اهو سڀ ڪجهه هن جي بدنصيب جي غلطين جو ثمر آهي، جو سندس پيارو پيءُ لاهور ڇڏي دنيا جي اميڪ سمنڊ ۾ ٽبي هڻي گم ٿي ويو ۽ مان انهن غلطين جي سزا ڀوڳڻ لاءِ هتي اڪيلي رهجي ويئي آهيان...!

۽ هوءَ ڪو به جواب نه ڏيئي سگهي هئي...!

تبسم به سوال ڪري پڇتائڻ لڳي هئي ۽ سوچيائين ته مون کي اهڙو سوال هن وقت نه ڪرڻ گهربو هو...!؟

— رات جي ماني تي به سڄي ڏينهن جي ٿڪايل سپنا پنهنجي گرهن کان وڌيڪ ڪجهه به نه کاڌو هو ۽ تبسم التجائون ڪندي رهجي ويئي هئي—!

سپنا جي ڏکي حالت ڏسي تبسم همدرديءَ مان چيس!

”سپنا! تون ڪافي ٿڪل ٿي لڳين تنهن ڪري پلنگ اندر آرام ڪر...! ۽ جيڪڏهن ڪنهن شيءِ جي طلب ٿئي ته ٻڌائجانءِ!“

سپنا جهيڻي لهجي ۾ ورائيو:

”تبسم! ٿي سگهي ته مون لاءِ ٿڌو جوڙ گوريون ڪٿي اچ...!“

”چڱو...!“

”ڏس سپنا تون اڄ ڏاڍي ٿڪل آهين، مون کي يقين آهي ته تون ڳڻتي پيئي تي ڪرنديون ته ننڊ ورائي وٺندين، خوامخواه گورين جي چڪر ۾ ڇو ٿي پوين تون—!؟“ تبسم کيس سمجهائيندي چيو.

انهيءَ جي موٽ ۾ جڏهن سپنا ڳڻتيو ساڻهون کيس نهاريو ته تبسم ڊڄي ويئي...!؟

الائي ڇو—!؟

سڄي يونيورسٽيءَ ۾ سهڻين اکين واري سڏجندڙ سپنا جي اکين ۾ موت جو پاڇو نظر آيو هئس...!؟ اٿين لڳس— جڻ اکڙين جي نيري ڍنڍ تان زندگيءَ جا سمورا پکيئڙا اڏامي ويا هجنس— ۽ آڪاش تي رهجي ويل لهندڙ سج جي لالائڻ ڪاري رات کي پڪاريو هجي...!؟

—تبسم دعلجي ڦرتيءَ سان اٿي ٿي ۽ سپنا لاءِ ننڊ جون گوريون آڻڻ لاءِ نه رڳو ڪمري مان، بلڪ گهر کان ئي ٻاهر نڪري وڃي ٿي—

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پنهنجي اٿي، دوست لاءِ ٺٺڙ جون گهڙيون وڌڻ — جيڪا ڪلهن ڪنهن نوجوان ڦڦي نين ڪٽيندي هئي ته ان جي اکين ۾ ٺٺڙ جي خمار جا ڪيپ چڙهي ويندا هئا.....!

......سپنا ٺٺڙ جون ۽ گهڙيون گذاري ٿوري دير ڪانپوءِ اٿين بستري وڃائجي وڃي ٿي جيئن ڪوئي نائيٽ ڪلب مان ٽڪرندڙ مدهوش شرابي اڌ رات تائين رستن تي رلندي رات جي پوئين پهر ريلوي پليٽ فارم تي سمهي پوندو آهي.....؟

تبسم پنهنجي بيڊ تي اچي ليٽي پيئي ٿي ۽ ٺٺڙ مسلسل تيئن ڪان ڪوهين ڏور هلي وڃي ٿي....! اهڙيءَ خيال مسلسل ذهن جي ڪينواس تي چڙهي ۽ ڪن پل ۾ رخ بدلائي ٿي ويا...؛ هن جو ذهن ڪوريڙي جي جار ۾ ڦاٿل مک جيان ڦٿڪڻ لڳي ٿو....!

....."اها ڪهڙي مجبوري ٿي سگهي ٿي، جا سپنا جهڙي بردبار نينگريءَ کي بربادين جي ور چاڙهي، ڪيس ٽيڪسي ڪرائي لاءِ ۽ ايترو پريشان ڪري سگهي ٿي.....!؟"

......"اها سپنا، جنهن جو دامن ڪلهن به ٽهڪن کان خالي نه رهيو....!؟"

......"اها سپنا! جيڪا خود سپنن جي ساپيا رهندي آئي آهي....!؟"

"پوءِ ....! پوءِ ڇا ٿي ويو سپنا کي ....؟!"

"ڪنهن برباد ڪيو سپنا جي خوابن جهڙي نگريءَ کي ....؟؟!"

"۽ ....! ۽ آخر هيءَ حقيقت به آهي يا........ يا ڪوئي سپنو.......؟؟!"

.......ائين، سڄي رات جتي سپنا پاسو به نه ورايو هو اتي تبسم ايترو لڇي ۽ ڦٿڪي هئي جو سڄو بستر گهنج بڻجي پيو هو.

......خدا خدا ڪري نيٺ تبسم صبح ڪيو هو....! ۽ صبح سوير تبسم سپنا جي مٿان اچي بيٺي هئي، جيڪا اڃا تائين اونڌو منهن ڪري ستي پئي هئي.

تبسم واپس اچي نماز پڙهي پنهنجي ان سهيلي جي حق ۾ دعائون گهريون هيون ۽ پوءِ ڪچن ۾ اچي ناشتو تيار ڪيو هئائين.

...... هن جڏهن ناشتي لاءِ سپنا کي ڊرنڊاڙي اٿارڻ جي ڪوشش ڪئي ته هن اف به نه ڪيو هو. ان وقت تبسم جي دل جو ڌڙڪو تيز ٿي ويو هو ۽ رهڻ ۾ وڪوڙجي وئي هئي...!؟

وڏي اچي سپنا جي نبض چڪاسيائين. جيڪا سنڌس زندهه هجڻ جي شاهدي ڏيئي رهي هئي. تڏهن تبسم جي بدن ۾ جڻ ٻيهر رت ڊوڙڻ لڳو هو ۽ سنڌس دل جي حرڪت آهستي آهستي معمول تي موٽڻ لڳي هئي.

...تبسم پلنگ تي ويهي مسلسل سپنا جي اکين وارن ۾ شفقت مان آڱرين سان ڪنگي ڏيندي ڪيس اکين اٿارڻ جي ڪوشش ڪري ٿي جيئن ماءُ پنهنجي لاڏلي ٻار کي پيار سان اٿاريندي آهي...!؟

— سپنا ننڊ مان اٿي سڀ کان پهرين اکين حيران ۽ بدحواس نظرن سان آسپاس جو جائزو پي ورتو جيئن ڪوما ۾ هليو ويل مريض ڊگهي عرصي کانپوءِ هوش سنڀاليندي ئي اهو سوچيندو آهي ته هو هن وقت ڪٿي ڪيئن ۽ ڇا لاءِ پهتو آهي...!؟

—سپنا ٿڌن تي زور ڏيڻ لاءِ ڪنڌ کي تکو جهٽڪو ڏيئي جيئن ئي سامهون نهاريو ته سنڌس نظر وڃي تبسم تي پيئي ۽ ڪيس اڻ چٽي ياد وانگي ڪجهه ياد اچڻ لڳي ٿو ۽ پيهر سنڌس چهري جو گل ڪومائجي وڃي ٿو.

هوءَ تبسم آڏو اکين ڪنڌ جهڪائي ڇڏي ٿي، جڻ سنڌس آڏو پنهنجي ڏوهن جو اعتراف ڪندي هجي...!؟

تبسم مسلسل سپنا کي ڏسندي رهي ٿي ۽ سپنا جهڪيل ڪنڌ ۽ جهيڻي لهجي سان ڳالهائڻ شروع ڪري ٿي.

—"تبسم مون کي تنهنجي مدد جي سخت ضرورت آهي...! پر ان کان پهرين تو کي مون سان هڪ وعدو به ڪرڻو پوندو...!؟"

"ڪهڙو وعدو سپنا...؟"

"تبسم مون سان اهو واعدو ڪر ته تون مون کان منهنجين پريشانين ۽ اڳتي جي پروگرام بابت ڪجهه به نه پڇندين...!" سپنا شرط ٻڌائي ٿي ته تبسم واڻن وانگي ڇوڙ ٿي— "اهو ناممڪن آهي سپنا، تو کي مون سان پنهنجا ڏک ضرور به شيئر ڪرڻا پوندا. آخر ته تنهنجي دوست آهيان نه...! ۽ پيو به ته اندر جو بار ڪٽي ته هلڪو ٿي ڪرڻ ٿي گهرجي...؟"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"بس تبسم! جيڪڏهن اها ئي ڳالهه آهي ته پوءِ مون کي تنهنجي ڪنهن به مدد جي ڪائي ضرورت نه آهي...!" سپنا ڪاڪائي ۽ اٽل ارادي سان چيو ٿي.

...تبسم ٿورين پريشان سوچن ۾ گم ٿي وئي هئي ۽ پوءِ گهڙي سوچ ڪانپوءِ چيو ٿي ته ٺيڪ آهي سپنا. مون کي منظور آهي تنهنجو اهو شرط! هاڻي ٻڌائي آئون تنهنجي ڪهڙي مدد ڪري سگهان ٿي...؟"

"تبسم مون کي پئسا گهرجن!"

"ڪيترا پئسا...؟"

"جيترا ٿي سگهن."

...تبسم خاموشيءَ سان ڪمري کان ٻاهر نڪري وئي هئي ۽ ٿوري دير ۾ واپس اچي هڪ پرس سپنا جي جهولي ۾ اڇلائيندي چيو هئائين "کولي ڏس پئسا، اگر وڌيڪ ضرورت هجي ته ٻڌائي...؟"

...سپنا پرس هٿ ۾ کڻي ڦڙتي سان وڃڻ لاءِ اٿي بيهي ٿي.

"سپنا ڪهڙي تڪڙ اٿئي... ڪجهه گهڙيون ويهه ته...!" تبسم چيو ٿي.

سپنا نماڻي نظرن سان ڏسندي ڪيس ڏکويل لهجي ۾ ورندي ڏني ٿي...

"تبسم! تون مون سان وعدو ڪري چڪي آهين ته ڪوبه سوال نه ڪندينءَ...!"

...تبسم پنهنجي دوست کي وڌيڪ سيريئس ۽ پريشاني ڏسي "آءِ ايم سوري" چيو ٿي.

سپنا تکيون وکون کڻي گهر کان ٻاهر نڪرڻ وقت لوهي گيٽ جي گرل ۾ هٿ وجهي بيٺي ڪنڌ ڦيرائي تبسم ڏانهن ڏسي ٿي.

تبسم هيڪل وياڪل نيڻن سان ڪيس الوداع ڪرڻ لاءِ ڪجهه پريرو بيهي پنهنجي سهيلي کي ويندو ڏسندي رهي ٿي.

ان ويل سپنا جو اندر ڏک مان ڦاٽڻ لڳي ٿو ۽ سندس معصوم دل سڏڪي پئي ٿي. هيڪر دل چاهيس ته پنهنجي پياري سهيلي تبسم کي ٻاڪرن ۾ ڀري اٿرو روئي وٺي جو زندگيءَ جي ڪنهن به موڙ تي دنيا جو ڪوبه نئون درد ڪڏهن به ڪيس ورو روئاڙي نه سگهي...! پر هوءَ ائين نه ڪري سگهي ۽ ڏک جي ڪيفيت ۾ هيٺيون چپ ڏندن ۾ ڀيڪوڙيندي

*

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سنهن ئي طرف ڦيرينديءَ هوائن ۾ هٽ لهرائي تبسم کي الوداع چوندي اتان نڪري اچي ٿي.

سپنا کي اڄ نه صرف لاهور جا رستا ئي انجاڻ لڳن ٿا، بلڪ هوءَ پاڻ کي به ڌارين ديس ۾ اجنبي مسافر جيان اوپرو محسوس ڪري ٿي اڄ ڪيس اباڻو شهر لاهور اهڙا ڏنگ ڏيندي رهيو هو جو زندگيءَ به بي رنگ ۽ بي مقصد لڳي رهي هئس. سپنا لاهور جا مختلف روڊ لتاڙيندي ريلوي اسٽيشن تي اچي پهتي هئي جتي دنيا جو ڪاروهنوار جيئن جو تيئن روان دوان هو. اسٽيشن تي وڏي رش هئي ۽ ڪنهن گاڏي جي اچڻ وقت ماڻهن جي جهل پهل وڌي ويندي ويئي.

ڪي پنهنجن پيارن کي رسيو ڪرڻ لاءِ بيتاب بيٺا هئا ته ڪي پنهنجن محبوبن کي الوداع ڪرڻ لاءِ اکين ۾ اداس موتين جا هار جوڙي رهيا هئا.

....هوءَ اتان نڪري مسافر خاني طرف اچي ٿي جتي به ڪيس زندگي ڏاڍي مصروف نظر اچي ٿي. ويٽنگ رومن ۾ عورتن، ٻارڙن ۽ مردن جي وڏن رش ۾ هڪ همراهه چڻن جو وڏو ٿال کڻي هوڪرا ڏيندي رهيو آهي ته ٻئي طرف ننڍڙي ڇمار جو ڇوڪرو ڊبل روٽي ۽ پڪوڙا وڪڻي رهيو آهي. هڪ ڪنڊ ۾ هڪ پوڙهي، هڪ نوجوان عورت ۽ ٻه ٻارڙا ڳنڍ ڪولي پڪوڙن ۽ سانداڻي سان ماني کائي رهيا هئا.... مرداڻي ويٽنگ روم ٻاهران هڪ موالي سگريٽ جا دونهان اوڳاڇي رهيو آهي.. مسلسل نظرون هڪ پٿريلي بينچ تي رکي بيهن ٿيون، جتي الروٽ عمر جي ٿلهي متاري چري عورت دنيا جي دستور کان انجاڻ ننجي سني پئي آهي ۽ مسلسل پير ۾ هڪ ميرانجهري بوتيءَ ۾ ٻڌل وڏي پيري رکيل آهي. جنهن ۾ پراڻا ڪاغذ ۽ ميرا ڪاٺل ڪپڙا نظر اچي رهيا آهن.

سپنا جون نظرون هڪ ٽڪ ان چري تي ڄمي وڃن ٿيون ۽ هوءَ سوچن ۾ گم ٿي وڃي ٿي...!!

....نه گهر... نه گهاٽ...!؟"

" نه مٽ.... نه مائٽ...."

"نه ڪوئي فڪر... نڪي ڪنهن جي ڪاڻ...!؟"

"هن کي نه ته ڪوئي ڏک ياد هوندو نڪي ڪائي اميد به رکي هونداڻين....؟!"

" نه پيار جو پڇتاءُ...! ۽ نڪي جدائي جو خوف...!؟"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"ڪيڏي نه لاپرواهه... ڪيڏي نه پرسڪون زندگي هوندي ان ڇري عورت جي...!؟"

"ڪاش ...اي... ڪاش آئون به هن وانگي ڇري هجان ها...!؟"

من جي اندر مان هڪ ڏکيو ساهه نڪري ٿو ۽ ماڻهن جي ٻهڙ هلچل تيز ٿي وڃي ٿي. ڪاڻي ٽرين پليٽ فارم تي لڳي هئي ۽ مسافرن ۾ چڙهڻ ته پاڻ پنهنجي ويٺي هجي.

... هوءَ ٻاهر نڪري ان ٽرين جو منظر ڏسندي رهي ٿي... جڏهن ٽرين ڪڙڪ ڪري ڇڏڻ واري ٿئي ٿي ته غير ارادي طور هوءَ به ڊوڙندي هڪ بوگي ۾ چڙهي پوي ٿي ۽ ٽرين آهستي آهستي رڙهڻ لڳي ٿي.

سپنا کي اها به خبر نه آهي ته ٽرين ڪيڏانهن وڃي رهي آهي ۽ سندس آخري منزل ڪهڙي هوندي...!؟ هوءَ ته بس اهو سوچي لاهور مان نڪرڻ چاهي ٿي ته "هاڻي هن لاهور ۾ منهنجو بچيو ئي ڇا آهي...!؟"

"۽ جيڪڏهن اڃا به لاهور ۾ رهيس ته گلي گلي گهٽي ۽ قدم قدم ٺوڪرون ملنديون"

۽ هو لاهور مان فراريت حاصل ڪري اٿين دنيا جي اميق سمنڊ ۾ غرق ٿيڻ لاءِ وڃي رهي هئي جيئن سندس پاپا لاپته گمنام زندگي ۾ غائب ٿي ويو هو...!

هوءَ پنهنجي سوچن ۾ گم سر گيٽ وٽ ويٺي هئي جو پر ۾ هڪ ٿلهو متارو پوليس وارو اچي ويهي رهيو هو... کيس شايد يقين هو ته هن وٽ ٽڪيٽ ڪونه آهي... سو همدردي ڏيکاريندي چوڻ لڳس ٿو... "بيبي! توهان کي ٽڪيٽ گهرجي...؟"

پوليس واري جي اوچتي آواز تي سپنا ڇرڪ پري ڏانهس نهاريندي هڪدم پاڻ سنڀالي ڪنڌ جي اشاري سان "ها" چوي ٿي.

"ڪراچي ويندا توهان...؟" پوليس واري اندازو هڻندي چيو.

"ڪراچي...!؟" سپنا ٻهريائين سوچ ۾ پنهجي ويٺي ۽ پوءِ ڪجهه سوچي ڪنڌ جي اشاري سان ٻيهر "ها" ڪري ٿي.

"پر بيبي شاليمار ايڪسپريس ۾ اٿين سيٽ ته ڪونه ملندي، ڏکيو سفر ڪيئن ڪٽيندؤ...!؟"

سپنا پوليس واري جي منهن ۾ نهاريندي ڪجهه پريشان ٿيڻ لڳي ٿي ۽ پوليس وارو هڪدم سندس پريشانيءَ جو فائدو وٺندي چوي ٿو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

—بيبي پريشان ٿيڻ جي ڪائي ڳالهه ناهي. ڪجهه خرچي پاڻي ڪرائيندو ته ٽڪيٽ سان گڏ سيٽ به ملي ويندي.

سپنا به بغير ڪجهه ڳالهائڻ جي ٽڪيٽ خرچ ۽ به سئو روپيه اضافي پرس مان ڪڍي پوليس واري کي ڏنا ته پوليس وارو پينٽ جي کيسي مان ٽڪيٽ ڪڍندي کيس پويان اچڻ لاءِ چوي ٿو ۽ سپنا سندس پويان وڃڻ لڳي ٿي.

سيٽ نمبر ٢٢ تي هڪ نوجوان ويٺو دري مان ٻاهر جو نظارو ڪندي سفر کي انجوائي ڪري رهيو آهي. جو پوليس وارو کنگهي تي ٽڪي ڏيئي متوجهه ڪريس ٿو.

سيٽ تي ويٺل همراهه اوچتو پوليس واري تي نظر پوندئي ڇجي وڃي ٿو.

"اٿ سيٽ خالي ڪر—شاباس—!؟" پوليس وارو حاڪماڻي انداز ۾ چوي ٿو ۽ همراهه بنا بحث جي سيٽ خالي ڪري ٿو ڇڏي.

سپنا کي ٽڪيٽ ڏيندي پوليس وارو چوي ٿو.

"بيبي—! هي توهان جو ٽڪيٽ ۽ هيءَ توهان جي سيٽ."

سپنا مشڪور مرڪ سان سندس احسان مڃي ٿي. پوليس وارو هليو وڃي ٿو ۽ سپنا سيٽ تي ويهي دريءَ مان لاهور شهر جا پوئتي نڪرندڙ نظارا ڏسڻ لڳي ٿي.

لاهور جي زندگي جيئن جو تيئن رواں دواں آهي. هر ماڻهو مصروف ۽ ڪنهن کي به ڪنهن جي غرض نٿي نظر آئي. کيس لاهور به بيوفا محبوب وانگي لڳي رهيو هو.

کيس آهستي آهستي ماضيءَ جون ڪي سارونيون جن تي قوتي جيئن ترندي ۽ ڦسندي ياد رهيون هيون.

يونيورسٽي جا اهي امر لمحا، جڏهن نفيس سان گڏ لان ۾ ويٺي نفيس ٽهڪڙن جا جلترنگ فضائن ۾ ساز ڇيڙيندا هئا—!؟

نفيس سان هجڻ—!! ۽ پوائنٽ ۾ جهونگاريل گيت پڙائڻ جون فرمائشون—! نفيس جي چرندڙ چپن مان اڏامندڙ لفظن جا رنگين پوپٽ—!

"چودهوين ڪا چاند هو يا آفتاب هو
جو ڀي هو تم خدا کي قسم لاجواب هو"

۽ انهيءَ گيت جي سحر ۾ سندس وڃائجي وڃڻ—!!؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

اڻين پانئيو هئائين ته نفيس سنڌس سونهن جو سوداگر بڻجي انهن گيت ڳائيندو رهندو ۽ هوءِ سدا عمر سنڌس ٻانهن جي شفيق ڀاڪرن ۾ پنهنجي نفيس وجود کي محفوظ ڪري ڇڏيندي...!؟

اڻين سپنا سوچن ۾ گم سمر ويٺي رهي ٿي، ٽرين جي رفتار تيز ٿيندي پيئي ويئي...! لاهور جون رنگين ۽ بي رنگ، سرڪاري ۽ غير سرڪاري بلڊنگون تيزي سان پوئتي ڊوڙنديون پيون وڃن.

.... سپنا آخري نظر اٿي پيهي دريءَ جي سلاخن مان منهن ڪڍي لاهور جو آخري نظارو ڪري ٿي.... انهن لڱيس جڻ ڪٿي محبوب منهن سجائي پٺي ڏيئي پيهي رهيو هجي...!؟ ۽ ڪيس پرچائڻ جي ڪا به اميد نه بچي هجي.

....اندر منجهه ڪُرِ طوفان ڪڙا ٿيا ۽ وري خاموش به ٿي ويا....!

دل ۾ آيس ته جيڪر زندگيءَ کي وڏيڪ ڏلالتن کان بچائڻ لاءِ ٽرين مان ٽپو ڏيئي انت آڻي ڇڏي....!؟

....پر ائين به نه ڪري سگهي هئي.

....هوءِ لاهور کان نظرون ڦيري واپس سيٽ تي ويهي پوڳي جي مسافرن کي ڏسڻ لڳي ٿي.

پرواري سيٽ تي اڌڙوٽ عمر جي ٿلهي عورت مزي، مزي سان سگريٽ پي رهي هئي ڪيس مٿي تي (پي ڪيپ) پهريل جنهن تي بليو ۽ ڳاڙهن اکرن ۾ پوليس لکيل هو هوءِ واقعي ٿي پوليس واري ٿي محسوس ٿي، ان جي سامهون واري سيٽ تي به نوجوان ويٺا معمولي ڳالهين تي وڏا ٽهڪ ڏيئي پاڻ کي دنيا جا خوشحال انسان ثابت ڪرڻ جي ڪوشش ڪري رهيا هئا...!؟

"مرد ـــ بيدرد....!" سپنا جي اندر مان آواز نڪري ٿو ۽ هوءِ نفرت مان نظرون ڦيري اڳتي نهاري ٿي.

اڳين سيٽ تي به عورتون سفيد پوتين جي پرت ۾ ائين نقاب چاڙهيو ويٺيون هيون جو اها به خبر نٿي پئجي سگهي ته اهي نوجوان آهن يا وڏيون آهن....؟

هڪ عورت جو هٿ سنڌس مٿن تي رکيو پيو آهي.

ڳوري جرڪندڙ ٻانهن ۾ ڪاري پٽي واري واچ خوبصورت پئي لڳي... آڱرين ۾ سونيون منڊيون پهريل... هٿ پٺيءَ تي تازي مهندي سان شاهڪار گلڪاري ٿيل... سپنا کي ائين لڳو ته هوءِ ڪنهن ڪنوار

آهي جيڪا زندگيءَ جي پرڪيف سفر ۾ مڪريءَ مان ترڪي گلاب ٿي پيئي آهي....!؟

هوءَ تڏهن شوڪارو پري اتان نظرون هٽائي سامهون واري سيٽ ڏانهن ڏسي ٿي، هڪ نوجوان کيس مسلسل تڪي رهيو آهي ۽ سندس اکين ۾ تند جهڙا خمار آهن. سپنا جي اندر ۾ وسائل باهه تي جڻ گاسليٽ جا ڇنڊا پئجي ويا ۽ ته باهه ڀڀڙ ٻرڪي پيئي ٿي.

هوءَ اتان نفرت سان نظرون هٽائيندي آخري ڪنڊ ۾ سيٽ تي نهاري ٿي، سندس ٿي چار جي هڪ خوبصورت ڇوڪري پنهنجي هم عمر نوجوان سان دل مل ٿي ويٺل آهي، ٻنهي جي چپن تي پيوڙ ۽ جوان مرڪ رقصان آهي، جڏهن هڪ ٻئي کان نظرون بچائيندي نظرون ٽڪرايون ته اها ڇوڪري اهين مرڪي جڻ ته خود زندگي مرڪي پيئي هجي....!؟

هنن ۾ ڪاٻ وڇوٽي ڪونه هئي— هڪ ٻئي جي ايترو ويجهو ويٺل هئا جو جسم جي گرمائش به محسوس ٿي سگهي پئي—

هو ٻئي هڪ ٻئي جي ساهن جي سرهاڻ ۾ معطر ٿي رهيا هئا ۽ کين آسپاس جي ماحول جي به ڪائي ڪل نه رهي هئي....!؟

— هڪ الهڙ ڇوڪري، جو ڪنهن نوجوان سان ايتري ويجهڙائپ وارو رشتو سپنا جي اندر ۾ وڃي چڙي ٿو—!

کيس پور آيو ته جيڪر اٿي وڃي ان ڇوڪريءَ کي ٻانهن مان جهلي، ڌونڌاڙي اٿهي، پيار جي فريب مان ٻاهر ڪڍي وٺيس....!

کيس سمجهائي ته "اهي مرد وڏا ظالم، بيوفا ۽ دوکيباز هوندا آهن....!؟"

"اهي مرد ڪنوار جي سپنن جي سيج جا لٽيرا ۽ سڪ، سونهن جا ازلي ويري آهن....!"

کيس سمجهائي ته—" پنهنجي ڪچڙي جوانيءَ تي ترس کاءُ پنهنجي حسن جي باغ جو مالهي ڪنهن بد ذوق مرد کي رکڻ بجاءِ پاڻ محافظ ٿي....!!؟"

پر اهي سڀئي سپنا جي اندر جا خيال هئا.... هوءَ ان عورت کي ڪيئن ٿي روڪي سگهي، جنهن سان سندس ڪو به رشتو ڪو به ناتو نه هو....!؟

ٽرين روشنين جو سفر طئي ڪري اونداهي جي پيٽ کي چيري اڳتي هلندي رهي ٿي. بوگين ۾ بلب جي جهيڻي روشني ائين لڳي رهي هئي، جيئن پراڻي مندر ۾ ڀرندڙ ديوي جي مورتين تي پوندڙ روشني.

اڪثر مسافرن جا ڪنڌ ننڊ جي جهوٽڪن ۾ سيٽن تي لڙڪي پيا هئا. ڪي سيٽن تي ستل هئا ته ڪي مٽي ٻرٽ تي سمهي پيا هئا....!

پريمي جوڙي جون اکڙيون اڃا تائين ٽرين جي بلب جيان ٽمڪي رهيون هيون پر هاڻي منظر ڪجهه تبديل هو:

انهيءَ نوجوان جو ٿڪو تاريءَ جي سيني جي نرم وهاڻن تي رکيل هو ۽ تاريءَ جون سنهڙيون آڱريون ان جي گهنڊيدار وارن ۾ ڪيڙي ڪري رهيون هيون...

سپنا اهو منظر نه ڏسي سگهي هئي ۽ هڪدم ڪنڌ ڦيري دريءَ کان ٻاهر نهارڻ لڳي هئي.

تيور جوين جو چانورن جي ماڻيءَ جيڏو گول چنڊ، ڊرتيءَ تي ڪرڻيون هاري رهيو هو... چنيءَ چانڊوڪيءَ ۾ سرسبز کيت، جهومندڙ گل، وهندڙ نهرون، ٻوٽا ۽ ننڍڙا ننڍڙا گوٺڙا ايترا ته خوبصورت لڳي رهيا هئا جو انهن نظارن جا حسين رنگ چورائڻ لاءِ دل بي ايمان ٿي رهي هئي.

اهڙن نظارن جي عاشق سپنا جون اکيون اڄ ائين خالي خالي نظرن سان انهن نظارن کي ڏسي رهيون هيون، ڄڻ ڪيس اهو يقين ٿي ويو هجي ته اهو سڀ ڪوڙ... بکواس...... ۽ شيطاني خواب مثل آهن....!؟

تڏهن الائي ڇو....!؟ هڪ ڀيرو ٻيهر سپنا جي اندر ۾ خودڪشي جو خيال آيو هو. سندس ضمير مٿس ملامتون ڪري رهيو هو ۽ هوءَ پنهنجو پاڻ کي دنيا جي واحد بدنصيب سمجهڻ لڳي هئي....!؟

هوءَ سوچڻ لڳي ٿي—

"مان ڪهڙي بدنصيب ڇوڪري آهيان....!؟"

—— "مون کي پنهنجي مظيم پيءُ، ڪيڏي لاڏ ڪوڏ سان نپايو هو....؟"

"ڪيڏو پيار ڪندو هو مون سان ....!؟"

— جڏهن ضد ۽ شرارت ۾ وڏا نقصان ڪري وجهندي هئس— تڏهن به ڪيڏي زنده دليءَ سان ٽهڪ ڏيئي ۽ فراخدلي سان منهنجا حوصلا وڌائيندو هو—!؟"

"پر ڇا آئو اتر ان جو بدلو پنهنجي ان ڏکويل پيءُ کي....!؟؟"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"هڪ بيوفا مرد جي پيار جي فريب ۾ اچي، پاڻ سان حقيقي پيار ڪندڙ پيءُ جي مقدس دل کي پاش پاش ڪري ڇڏيم...؟"

"۽ ڪيڏو رُنو هوندو مون لاءِ بابا، لاهور جو شهر ڇڏڻ وقت....؟!"

"ته ڇا؟ منهنجو بابا مون کي وساري سگهندو....؟؟"

"۽ ڇا اڄ بابا کي منهنجون اهي شرارتون ساروڻيون بڻجي رُوئاڙينديون نه هونديون....؟؟"

"۽ ڇا! آئون پنهنجي ان فرشتي جهڙي پيءُ کي ڪڏهن وساري سگهنديس...؟؟

جنهن جي دردن ۽ تڪليفن جو علاج ئي رڳو منهنجا ٽهڪ ۽ شرارتون هيون...؟؟"

"نه...! هرگز به نه....!؟ اهو ڪونه ٿي سگهندو....!"

۽ وري کيس نفيس ياد اچي ٿو.

نفيس جي ياد ايندي ئي نفرت سندس رڳن ۾ زهر جيئن ڊوڙڻ لڳي ٿي.

هوءَ سوچڻ لڳي ٿي ته:

"نفيس ڪيڏو نه ڪٺور دل انسان نڪتو جنهن جي محبت خاطر پنهنجي سڀ ڪجهه برباد ڪيم، ان بيوفا وچڻ وقت مون کان موڪلايو به ڪونه....؟!"

من جي اندر ۾ انتقام جو اهڙو شعلو ڀڙڪڻي پيو ٿي پاڻ ۽ جيڪر نفيس روبرو هجي ته کيس گريبان مان جهلي هتي ئي سڀني ذلالتن جا حساب ڪتاب وٺي ڏيکاري ته جيئن ان مان بيا مرد به سبق پرائين ته جيئن پيهر ڪاب سپنا، ڪنهن به دوکيباز نفيس جي سازشن جي جار ۾ ڦاسي ذلتن جا ڌڪا نه کائي ها...!؟؟

—اوچتو ٽرين جو شور وڌي وڃي ٿو— ٽرين ڪنهن پل تان گذري رهي آهي ۽ انهيءَ گوڙ سبب سپنا جا خيال ٽٽي پون ٿا ۽ هوءَ حقيقي دنيا ۾ موٽي اچي ٿي—

— هوءَ پيهر بوگيءَ جي مسافرن کي ڏسڻ لڳي ٿي، بوگيءَ ۾ هلڪي ٿڌ ڇانيل آهي ۽ اڪثر مسافر سمهي چڪا آهن پر اها پريمي جوڙي شايد اڄ سمهڻ جو قسم کڻي ويٺي آهي—!؟

ٿڌڙي ٿڌڙي هوا رات کي ننڊ جي آغوش ۾ آڻي ورتو هو ڪل ڪائنات ستل ٿي لڳي ۽ ٽرين جو آواز هاڻي وڌيڪ چٽو ٿي رهيو هو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

آسمان پر چنڊ گلاب جي باغ مان وهنجي نڪتل حسين جي تازين ڳلن جيان ٻهڪي رهيو هو.
سپنا کي لڳو ته چڻ چنڊ تي ئي سندس آخري منزل مقصود آهي.
حالانڪ هوءَ جنهن منزل طرف گامزن هئي، اتي سندس ڪو به آشيانو ئي ڪونه هو.......؟
پر هاڻي ته کيس ڪنهن آشياني جي تلاش به نه رهي هئي.
هوءَ ته فقط لاهور کان فراريت حاصل ڪرڻ لاءِ سمنڊ جهڙي شهر ڪراچيءَ ۾ پاڻ وڃائڻ لاءِ نڪتي هئي.....؟
لاهور کان ڪراچي جو طويل ۽ ٿڪائيندڙ سفر ٽيٽ ٻجاڻي تي پهتو هو ۽ سپنا پنهنجي سڄي مسافري، جو سامان هڪڙو پرس ئي پاڻ سان گڏ کڻي ٽرين مان لهي ڪراچي جي پليٽ فارم تي آئي هئي.
اسٽيشن تي بيهي هن ساڳي ٽرين جي همسفر مسافرن کي پنهنجي عزيزن ۽ پيارن سان وڏي پيار مان وڏا ڀاڪر پائي ملندي، کلندي ۽ خوش ٿيندي جڏهن ڏٺو تڏهن سندس نصيب پٽڪي پيو هو ۽ سڄو سينو ماتمي سڏڪن سان گونجي اٿيو هئس ....؟
اندر مان آواز ٻڌائڻ جيس ٿو ته
"ڪاش! هن پليٽ فارم تي ڪوئي منهنجو به انتظار ڪندڙ هجي ها.....؟"
ٽيڻ پرنم ٿي پوئس ٿا. هوءَ پنهنجا لڙڪ پنهنجن هٿن سان اگهندي محسوس ڪري ٿي ته جذباتي فيصلا ڪيڏا نه ايذائيندڙ نتيجا ڏيندا آهن......؟ ۽ رهجي ويندا آهن انسان جي اندر ۾ پڇتاءَ جا گرم لڙڪ خالي جهوليءَ ۾ سدا عمر لاءِ......؟
.... هڪ ڏهو ساهه اندر جي گهراين مان نڪريس ٿو ۽ موت کي من ۾ ميار ڏيئي ٿي ته "ڪاش: اي موت تون بازار ۾ وڪامندڙ ڪائي شيءِ هجين ها.....؟"
...... هوءَ ڪجهه وقت اٿين سوچن جي پڌر ۾ ڪراچي شهر جي پليٽ فارم تي بيٺي رهي ٿي.
هوءَ سوچي ٿي.....
"ڪراچيءَ کي ته روشنين جو شهر ڪوٺيو ويندو آهي، پر هتي ته اهڙي اونداهي انڌوڪار آهي، جو نه ته ڪوئي مونکي ڏسي سگهي ٿو ۽ نه ئي آئون ڪنهن کي ڏسي سگهان ٿي.....؟ شايد هي شهر به لاهور وانگي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پيحس شهر آهي-----؟ هونئن به وڏن شهرن ۾ رشتن جا احساس ته ٿالهي ماتر ٿي هوندا آهن-----؟ ڪو به ته ڪنهن جو ناهي هوندو شهرن ۾--- نه پاڻ، پاڻ جو نه پيءُ پٽن جو ۽ نه ئي ماءُ ڌيئرن جي-----؟ ان کان ته ٻهراڙيون سٺيون هونديون آهن. جتي گهٽ ۾ گهٽ رشتن جو تقدس ۽ پنهنجائپ جو احساس ته زنده رهي ٿو-----؟؟"

..... پليٽ فارم تي بي ٽرين پهچي ٿي ته جڻ اسٽيشن درياهه جي رمڪري وانگي اوتل ۾ اچي ويجي ٿي--- ڇهل پهل وڌي ويجي ٿي ۽ سپنا جو ڌيان ان ٽرين طرف هليو ويجي ٿو.

ائين ٿو لڳي جڻ سڄي ڪراچي انهي ٽرين ۾ سفر ڪرڻ لاءِ ڪڏ ٿي مچي-----؟

ٽرين جي ڇت به ائين ماڻهن سان ستجڻ لڳي هئي جيئن ورهاڱي وقت اصل ڌرتي ڌٽي سر جو سانگو بچائي ٽرينن ۾ ڏلالتن جا سفر ڪري ديس کان پرديس طرف راهي ٿيا هئا.

انهيءَ ڇهل قدمي جا نظارا ڏسندي هيڪر سپنا کي پنهنجي اندر جا درد به وسري ويا ۽ هوءَ دلچسپي سان ٽرين ۾ چڙهندڙ مسافرن کي ڏسي رهي هئي جن ۾ جيترو تعداد مردن جو هو اوترو ئي عورتن جو پڻ هو. پر حيرت ان ڳالهه جي ٿي رهي هئي ته عورتن ۽ مردن کان علاوه ڪدڙي فقيرن جو به هڪ وڏو تعداد ان ٽرين ۾ سفر ڪرڻ لاءِ ويجي رهيو هو-----؟ هوءَ انهن جي نخرا ني لوڏ ۽ عورتاڻي لباس کي پر تجسس نظرن سان ڏسي رهي هئي جو اوچتو سندس نظر ويجي پريان بيٺل هڪ ٿلهي متاري پوليس واري تي پيئي ۽ ڪيس لاهو وارو پوليس وارو ياد اچي ويو ۽ هوءَ ان طرف وڌي ويجي ٿي ۽ پڇيس ٿي "هي ٽرين ڪيڏانهن ويجي رهي آهي----؟"

پوليس وارو اهڙي ماهه لقاءَ کي پاڻ سان مخاطب ٿيندي ڏسي پهريان ته پڙي ٿي ويل پينٽ کي ڇڪي مٿي ڇيلهه تي ٻٽهاري ٿو. پيڻولن ڇپن تي زبان ڦيريندي ورائي ٿو--- "جيا! هن ٽرين ۾ ان ڪري اينتري رش آهي جو اها قلندر لال شهباز جي ميلي تي ويجي رهي آهي."

"قلندر لال شهباز؟" هوءَ پاڻ مهاڳو پٽڪي ٿي ته سپاهي تيزيءَ سان چوي ٿو.

"ها ميڊم! هي سڀ قلندر جا پانڌيڙا ۽ ميلي جا شائقين آهين. جيڪي قلندر سائين جي حاضري ڀرڻ لاءِ ويجي رهيا آهن-----"

..... سپنا ماضيءَ ۾ گم ٿي ويجي ٿي--

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جڏهن ڪيس بابا ننڍي هوندي شفقت جي جهولي ۾ ويهاري ٻڌايو هو ته "ڌيءُ سپنا! اسانکي اولاد نه ٿيندو هو. پوءِ سنڌ مان آيل هڪ قلندري فقير تنهنجي ماءُ شهناز جو هٿ ڏسي چيو هو ته سنڌ جي سيوهڻ مرشد قلندر لال شهباز تي مَنَّا ڪٺي وڃو ته الله ڪندو ته اوهان جهولي ڀريجي ملندي پوءِ اسين قلندر بادشاهه جي درگاهه تي هلي ويا هئاسين. خيرات جون ديڳون لاهي منتائون گهربيونسين جتان اسانکي تون ملي وئين...! ها سپنا، تون قلندر جائي آهين.....!"

— ترين جي اوچتي ڌڪهي ڌڪوڪ تي سپنا ماضيءَ مان نڪري حال ۾ اچي وئي هئي. ترين هڪ وڏو لوڏو کائڻ بعد چيڪاٽ ڪري رڪجڻ لڳي هئي ته اوچتو سپنا جي جسم ۾ بجلي جي ڪرنٽ جهڙي مقناطيسي لهر ڊوڙي وئي هئي ۽ هوءَ مليون پڪوڙي پليان ڊوڙڻ لڳي هئي.

پليان پوليس وارو هڪلون ڪري ٿو.

"او ڇوڪري.... ڇوڪري ٽڪيٽ.... ڇوڪري هيڏانهن ور....!؟"

هوءَ ٻنا ڪجهه ٻڌڻ جي ترين سريکي ڊوڙڻ لڳي هئي.

ڇت تي ويٺل قلندري ملنگ زور زور سان نعره هڻڻ لڳا هئا....

"قادر قلندر مست.... مستا حيدري قلندر لال، بيڙا پار!"

سپنا ڊوڙندي هڪ بوگيءَ جي گيٽ تي جهلڻ ۾ هٿ مضبوط ڪري ورتي هئي. جيتوڻيڪ ايتري اندر رش هجي ٿي جو پير رکڻ جيتري ۽ جڳهه نه آهي، پر سپنا پنهنجو هڪ پير فاسائڻ ۾ ڪامياب ٿي وئي هئي ۽ جيئن ئي اندر چڙهڻ لاءِ جمپ ڏئي ٿي ته ڪيس اندر داخل ٿيڻ جي جاءِ نٿي ملي ۽ هوءَ لڙڪي پئي ٿي. ليڪن هڪ نوجوان ڪيس هڪ هٿن جي پاڪر جي سهاري تي ڪرڻ کان بچائي ورتي ٿو ۽ هوءَ بوگي اندر ان نوجوان جي سهاري تي چڙهي پئي ٿي.

اندر اچي سهڪندي سپنا مشڪور نظرن سان ان نوجوان ڏانهن ڏسي ٿي جيڪو ڪيس ڏسي طلساتي مرڪ مرڪي رهيو آهي.

- سپنا هڪدم ڇرڪي ان اکان نظرون بچائي بوگي اندر گهڙڻ جي ڪوشش ٿي ڪري.

اندر بوگي ڪچي جي ڪنهن بس وانگي جانورن جيان ماڻهن سان سٿي پئي هئي. اٿين پيٺلن جا جسم جسمن سان ٽڪرايا پيا هئا، جو سپنا کي ۽ اٿين ٽڪڙ ۾ چڙهڻ تي پڇتاءُ ٿيڻ لڳو هو، ڇاڪاڻ ته

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ميترن سارن مردن ۾ اڪيلي ۽ نوجوان ناري جو ايهي سفر ڪرڻ تمام ڏکيو مرحلو هو......!

سامهون ڏٺو هئائين ته اڪيلي سيٽ تي ويٺل هڪ ڳڀرو نوجوان ڪيس سيٽ ڏيڻ جي آڇ ڪري رهيو هو.

سپنا ڪيس اٿين احسانمنداڻه نظرن سان ڏسڻ لڳي. ڄڻ سائس ڪي پنهنجائپ جا پراڻا رشتا هجن...!؟

—"ڀيڻ توهان ويهو نه— مان ايهي سفر ڪري وٺندم.....!؟" نوجوان مرڪندي چيو. ته ڀيڻ واري لفظ ڄڻ ته سپنا جي ڏڪندڙ رڳ تي ڪير جهڙو ڦهو رکي ڇڏيس—! هوءَ هڪ ٿڌڙو شڪرگذاري ڀري ساه ڀري سوچڻ لڳي ته:

"ڪاش! هن ڪائنات ۾ منهنجو ڪوئي حقيقي ڀاءُ هجي ها ته جيڪر هميشين دربدريءَ جا ڏينهن ڏسڻا نه پون ها—!"

ان نوجوان جو خيال آيس ته ان طرف پنهنجائپ مان نهاريندي سوچي ٿي ته "ڪيڏا سچا چڱا ماڻهو آهن سنڌ جا—!؟ اسانجي پنجاب ۾ ته ڪوئي مرد عورتن جو ايترو احترام ناهي ڪندو جيترو هتي جا سنڌي نوجوان عورتن کي ڀيڻ ۽ ماءُ جو درجو ڏيئي احترام ڪن ٿا—!"

سپنا جون نظرون ان نوجوان طرف کڄي وڃن ٿيون. جيڪو مخالف رخ ۾ منهن ڪريو هيٺ ساري رش ۾ به مطمئين ٿي سفر ڪري رهيو آهي—!؟

هوءَ سنڌس وصفن کي دلچسپيءَ سان ڏسڻ لڳي ٿي:

مٿي تي چاندي جهڙي نڪن واري ٽوپي. جنهن ۾ ستارن جيان نڪون جرڪي رهيون آهي. ڪلهي ۾ اڪ ڦلڙين جي ڀور واري تنديءَ ناسي اجرڪ—! هڪ آگر ۾ ڄڻ ته سگهني جي منٺي پاتل— شلوار قميص جو سادو ۽ سهڻو لباس— ڊگهو قد. ڄاڙا ڀرون. وڏيون چمڪدار اکيون. سانورو رنگ.....!!!؟

اهو سدورو سنڌي نوجوان سپنا کي قدرت جي شاهڪار تخليق لڳو هو. هيڪر دل ۾ آيس ته ڪيس سڏي پرڀرو ويهاري. ٻانهن جا هار پارائي ڇڏي، پر وري ڏٺائين ته ڪافي ويٺل جون نظرون ڪيس گهوري رهيون هيون تڏهن وري ڪنڌ ڦيري، دريءَ کان ٻاهر جا نظارا ڪرڻ لڳي هئي:

سوچون پيچو ٿيون ڇڏينس— هوءَ سوچي رهي آهي ته!

"پنجاب ۾ ڪيتري به حسين عورت کي ڪوئي ايڏي پيار جي نظرن سان ناهي تڪيندو— پيو هتي— سنڌ ۾ جو ڪنهن عورت کي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ايتري پنهنجائپ جي نظرن سان ڏٺو ٿو وڃي...؟ شايد ان ڪري جو سنڌي ماڻهن جون دليون پيار جي خزانن سان ڀريون پيون آهن..... !!؟ ۽ انهن جي اندر ۾ به ڪافي سونهن ڀريل آهي.“

پين پانڌيئڙن جي قافلن سان گڏ هوءَ به ٽرين مان لهي درگاهه طرف وڃڻ لڳي ٿي.

ماڻهن جا سمنڊ ميلي ۾ نظر اچن ٿا ۽ هر طرف کان ”قادر قلندر مستمستا“ جا نعره گونجندي ٻڌڻ ۾ اچن ٿا.

هر طرف سنڌي ٽوپي ۽ اجرڪ قلڙين جي جڳ مڳ ۾ ماڻهن جا ريلا ڄڻ ته درياءَ ۾ چاڙهه اچي ويو هجي ۽ ان جا ڪمزور بند اجهو ٽٽي پيا هجن....!

...ان دوران سپنا کي ٻيهر اهو چهرو ياد آيو هو جنهن ٽرين ۾ ڪيس پيڻ جهڙي مقدس رشتي جي ٻنڌڻن ۾ ٻڌي پنهنجي سيٽ ويهڻ لاءِ خالي ڪري ڏني هئي.

هو اٿاهه سمنڊ ۾ ان نوجوان کي ڳولڻ لڳي ٿي پر اهو ڪيس ڪٿي به نظر نٿو اچي ۽ هوءَ وهندڙ عوامي سمنڊ سان گڏ ميلي ۾ لهي پوي ٿي.

سيوهڻ جي سوڙهين گهٽين ۾ ڏاڍي پيهه لڳي پئي هئي. بازارون رنگين جهنڊين، پلين سان خوبصورتيءَ سان سينگاريل هيون. نوان نوان اسٽال ميلي جي سونهن کي وڌائي رهيا هئا. هوٽلن تي ماڻهن کان وڌيڪ ٽيپ رڪارڊن جو گوڙ هجي ٿو. هر طرف کان اڪثر قلندري ڌمالن جي گونجار ٻڌڻ ۾ اچي ٿي.

جتي پانڌيئڙن عقيدت جو اظهار ٿي ڪيو اتي سائي لباس ۾ قلندري ملنگن به خوب نعره هڻي پنهنجي مرشد کي پيشاڻون ڏنيون پئي.

هر طرف ماڪيءَ تي مياڙا هئا.

سپنا پهريون پيرو ڪنهن ميلي جو سماءُ ڏٺو هو جتي هر ماڻهو خوشين مان ٻهڪندو نظر اچي رهيو هو. سواءِ ڏنڌوڙي فقيرن جي، باقي ڪنهن جي به مُک تي مايوسي نظر نٿي آئي. اتهيءَ خوشين جي ميلي ۾ هيڪر ته سپنا به پنهنجا سمورا ڏرد، وڇوڙا وساري انجوائي ڪرڻ لڳي هئي.

عوامي سمنڊ جهاڳيندي جڏهن هوءَ درگاهه جي ڀامران علم پاڪ وٽ پهتي هئي تڏهن اتي ڪيس هزارن جي تعداد ۾ قلندر جا ديوانا ملنگ ۽ ملنگياڻيون نظر آيون هيون، جن کي ساوا پهراڻ هئن ۾ ڪنڌريون،

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٻانهن ۾ ڪنگڻ، ڳچيءَ ۾ وڏن منڪن وارا ڳانا ۽ ڳچيءَ ۾ ڪشڪول لڙڪندڙ هئا. ..... سنڌين وار وڏا ۽ اٿيا هئا ۽ اهي قلندري ڌمال تي نگارن تي مست ٿي نچي رهيا هئا.

سپنا مٿي نظرون کنيون هيون. سندس نظرن سامهون قلندر جو روضو مبارڪ بيٺل هو......! روضي تي نظر پوندي سپنا جي اندر اُٿل ڪاڏي هئي ۽ دل پرجي آيس. اڄ ٻهريون ڀيرو کيس پنهنجي مٺڙي ماءُ ياد اچي ويئي هئي. اها ماءُ جنهن هتي اچي ٻاسون ٻاسي مرشد قلندر کان اولاد جي خيرات گهري هئي.

ها. پر کيس ڪهڙي خبر هئي تہ قلندر طرفان خيرات ۾ ڏنل سپنا کي مقدر اٿين دربدر ڪري ڀٽڪائي ڇڏيندو....!؟

هوءَ ڏکويل نيڻ کڻي اٿين قلندر جي روضي ڏانهن نهاري ٿي. ڄڻ هوءَ پنهنجي مرشد کي ڏوراپا ڏيندي هجي......!؟

هوءَ درد جي ڪيفيت ۾ هيٺيون چپ ڏندن ۾ ڀيڪوڙي ڇڏي ٿي ۽ اکيون بہ نمناڪ ٿي پونس ٿيون.

هوءَ دل ئي دل ۾ سوال ڪرڻ لڳي ٿي.

”اي سخي شهبازا ڇا مان نہ ڄمان ها تہ هن دنيا جي ڌرتيءَ تي ڪوئي خال رهجي وڃي ها.....!؟“ سندس نيڻ ڪٽورا ڀرجي پون ٿا ۽ سڄو بدن ڄڻ تہ بخار جي ور تپس ٿو. هوءَ تڪل قدمن سان اچي علم پاڪ جي اوٽ ۾ گوڏن ۾ منهن ڏئي سڏڪڻ لڳي ٿي. هن اٿين منظر کي اداس ڪري ڇڏيو هو ڄڻ سڄي ڪائنات جي ڏکن اچي سندس گوڏن ۾ منهن لڪايو هجي.....! اٿين پئي محسوس ٿيو تہ سڄي دنيا جا ڏک، غم، رنگ، خوشبوءِ، اداسيون، مسرتون، عيدون ۽ ميلا سندس لڙڪن جي وهڪري ۾ وهي ويندا.....! اندر مان اٿندڙ سڏڪن اٿين ڏيل ڏڪائي ڇڏيو هو ڄڻ تہ اُنهيءَ سڏڪن جي طوفان ۾ ڌرتيءَ تي ڪجهہ بہ باقي نہ بچندو.

سپنا کي اڄ ٻهريون ڀيرو ان ڌوڻ ۾ ايترو سڪون آيو هو جو ٻانباٿين ٿي تہ اٿين روئندي کيس ڀر سڪون ننڊ اچي ويندي.....! هڪ اهڙي ننڊ، جنهن جي ڪاپر جاڳ نہ هجي.....!؟

نہ ڄاڻ ڪيترو وقت لڙڪن جا قافلا سندس ملائڪ ڳلن جي رستي تان لنگهندا رهيا ۽ سندس سيني جي سونهي پڃري ۾ قيد سڏڪن جا

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

غلام بڻجي آزاديون ماڻي آڪاش جي پولارن ۾ ٻرڙا هڻندا، ڏور گگن ۾ گم ٿيندا ويا هئا.

سج لهي چڪو هو. نگارن جي نوبت شروع ٿيندي ئي لڳين پانڌيئڙا پڌر ۾ موٽي آيا هئا. نگارن جا آواز بلند ٿيا ته سپنا انهن ڳوٺن مان ڪنڌ مٿي ڪئي هو جڻ ڪنهن تنڊ مان ڪيس اٿاريو ويو هجي. هوءَ رڙهي ان ميڙ ۾ بيٺي هئي، جتي قلندري ڌمال تي عقيدتمند نچي رهيا هئا. سپنا پهريون ڀيرو عقيدتمندن جو اهو ناچ ڏٺو هو جنهن ۾ ايترو ته جوش ۽ جذبو هو جو انهن کي ڏسي ناچ نه ڄاڻندڙ به ٽپي ٽي پيا ۽ هشوراڙيون هڻڻ ٿي لڳا، ملنگن جي گڏيل نعرن وتر ماحول کي جذباتي بڻائي ٿي ڇڏيو. ان وقت سپنا جي انگن ۾ انگڙاييون ڊوڙڻ لڳيون هيون.... جيئنڪ هن زندگيءَ ۾ ڪڏهن به نه نچيو هو، پر اهو الائي ڪهڙو جذبو ڪهڙي غيبي قوت هئي جنهن سپنا کي نچڻ تي جڻ ته مجبور ڪري وڌو هو ۽ هوءَ چال ڏيئي ان ميدان ۾ لهي پيئي هئي....!؟

هن ايتري ته جذباتي ناچ ڪيو هو جو نگارا وڄائيندڙ بڻ وجد ۾ اچي تيز نگارا وڄائڻ لڳا هئا ۽ چڱا خاصا ناچ ڄاڻندڙ به جڻ ته سپنا اڳيان پنهنجي هار مڃي ٻاهر نڪري سندس ناچ کي ڏسڻ لڳا هئا...!

هر طرف کان قلندري نعره زور وٺڻ لڳا هئا. سپنا ايتري جذبات ۾ نچي رهي هئي جڻ ڪڏهن به سندس بدن ۾ ٿڪاوٽ نه ايندي...!؟ جيئن پوءِ ٿيڻ سندس جسم ڪامڻي جي لڪڻ جيان نگارن تي وراڪا کائڻ لڳو هو.

شام جي اذان لڳڻ تي نگارا بند ٿيا هئا ته سپنا ڏڪار ڪري اچي نگارن مٿان ڪري هئي.... هر طرف کان نوٽن جا مينهن وسڻ لڳا هئا ۽ فقير نوٽ ميڙڻ کي لڳي ويا هئا.

ڪجهه دير ڪانپوءِ مجموعو ٽڙ پکڙ ٿيڻ لڳو هو. ڪي ميلي ۾ ته ڪي درگاهه جي زيارت لاءِ نڪري ويا هئا ۽ رهجي ويو هو سپنا وٽ هڪڙو ڪدڙو فقير جيڪو به شايد سندس ناچ کان متاثر ٿيل هو ۽ سپنا کي مشوت ۾ آڻڻ لاءِ مٿي جا زور ڏيئي ڪيس مالش ڪري رهيو هو.

ڪجھ دير ڪانپوءِ سپنا جڏهن هوش سنڀاليو ته پر ۾ ان فقير کي ويٺل ڏٺو هئائين جنهن سان اڳ سندس ڪا به ڏيٺ ويٺ نه هئي، پر سندس خدمتن سپنا جي دل ۾ پنهنجائپ وارو احساس جاڳائي ورتو هو...!؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

فقير ڪاٺس، سندس زندگيءَ جي ڏکن سکن بابت پڇڻ جي ڪوشش ڪري ٿو ته سپنا ڏکوءَ ساهه پريندي چوڻ لڳيس ٿي:

”فقير سائين! مان پنهنجي دردن جو داستان ته پنهنجي ان پياري سهيلي تبسم کي به نه ٻڌائي سگهي آهيان. جنهن کان مون زندگيءَ جو ڪو به راز پوشيده نه رکيو هو. ان ڪري مون کان منهنجي درد ڪٿا مهرباني ڪري نه پڇو! بس ايترو ٿي توهان کي همدرديءَ جي بدلي ۾ ٻڌائي سگهان ٿي ته مان پنهنجي ديس مان تڙيل اها بدنصيب عورت آهيان. جيڪا قلندر جي حضور ۾ پٽڪي اچي پهتي آهيان ۽ مرشد قلندر کان پڇڻ آئي آهيان ته جڏهن منهنجو ڪو به گهر گهاٽ ناهي ۽ نڪي مٽ مائٽ اٿم...!“

”منهنجي زندگيءَ جو ته ڪوئي مقصد باقي نه بچيو آهي. ته آخر منهنجي زندگيءَ جي هن ڏکن جو باب ڪڏهن ۽ ڪٿي وڃي دنگ ڪندو؟“ فقير سندس ڪٿا همدرديءَ سان ٻڌي ٿو ۽ کيس چوڻ لڳي ٿو:

”دوست! اڄ تو مرشد جي نگريءَ ۾ اهڙو ناچ نچيو آهي، جو مونکي يقين آهي ته مرشد سائين تو کان راضي ٿي ويو هوندو ۽ اڄ هو تنهنجا سمورا ڏک مٽائي ڇڏيندو...! مونکي يقين آهي ته اڄ تنهنجا ٻيڙا پار ٿي ويندا! ـــ وڃ دوست، هاڻي تون اندر وڃ ۽ آئون هتي ٻاهر تنهنجو انتظار ٿو ڪريان...! ۽ پوءِ انشاءَ الله پاڻ ٻئي سٺن دوستن وانگي گڏجي دنيا جي دردن کي جهيڙيندا سين...!؟“

فقير جي اهڙين دلدارين تي سپنا جي سرير ۾ ويساهه وري اچي ٿو. هوءَ پر اميد نظرن سان پنهنجي همدرد دوست فقير ڏانهن ڏسندي ۽ تڪل قدمن سان دعا گهرڻ لاءِ درگاهه طرف وڃڻ لڳي ٿي.

اندر داخل ٿيندي ئي سندس سڄل سور ڀيهر جاڳي پون ٿا ۽ دل ڀرجي اچيس ٿي. ان وقت ته ويتر ڏک مان سندس اکڙيون ڀرجي آيون. جڏهن هن درگاهه اندر اولاد جي آس ڪٿي داخل ٿيندڙ سندس ماءُ پيءُ جو تصور جوڙيو هو...! سوچيائين:

”منهنجي ماءُ هن مزار جي ساون پڙن ۾ منهن لڪائي ڪيڏو نه اولاد لاءِ رُني هوندي...! دعائون گهريون هونديائين...! ڪيڏيون نه عاجزيون نيزاريون ڪري پاڌايو هونديائين مرشد قلندر کي...!؟“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”۽ پوءِ اي قلندر سائين! تو منهنجي ماءُ، پيءُ کي خيرات ۾ ڏني هئي-؟ هڪ بدنصيب ڇوڪري...؟“

”ڇا، جيڪي درويش اولاد جهڙي نعمت الاهي حضور مان وٺي ڏيئي سگهن ٿا- تہ ڇا انهن ۾ ايتري ڪرامت ناهي هوندي، جو پنهنجي تخيل جو مقدر موچارو ڪري سگهن......!؟“

”اي مرشد! آخر ڪهڙي ضرورت هئي منهنجي ڄمڻ جي؟؟“

”قلندر سائين! آخر مون هڪڙي بدنصيب جي خاطر ڇو منهنجي سڄي خاندان کي ايترين سختين سهڻيون پيون آهين—؟؟ ڇو؟؟؟“

”بابا جون حسرتون تباهہ ٿيون؟“

”اولاد لاءِ ڪشالا ڪاٽيندڙ امڙ پنهنجي اولاد مان دل پري ۾ نہ سگهي ۽ انهن جو اڪيلو اولاد دربدر ٿي تنهنجي نگريءَ ۾ پتڪي ويو-؟ آخر هي ڪهڙن گناهن جون سزائون آهن؟ ۽ اڃا ڪيترون سزائون ملنديون...؟“

سپنا انهن مزار جي چادرن ۾ منهن ڏڪي مسلسل روئي رهي هئي، جيئن دادلو پار دڙڪا ڏيندڙ ماءُ جي جهوليءَ ۾ منهن ڏڪي سڏڪڻ لڳندو آهي-؟؟

سپنا جون اکيون مرشد جي چادرن ۾ لڙڪن جا موتي هاريندڙيون رهن ٿيون- ڪيس ڪوني دنيا جو هوش نہ رهي جو روئندي روئندي ڪيس ننڊ جو جهٽڪو اچي ٿو وڃي،

.. لن ڏينهن جي ذليل سفر ۾ اڄ پهريون پيرو مٿس ننڊ ديوي مهربان ٿي هئي! ۽ پوءِ ڏٺو هئائين هڪ عجيب خواب.....!؟

سائي جُبي ۾ هڪ قلندري فقير اچي مٿس اڳيان بيهي ٿو- ڪنڌ ۾ وڏن مڻڪن وارا ڳانا، ڪنن ۾ پتل جا والا اٿس، مٿي ۽ ڏاڙهيءَ جا اڇا وار، جن ۾ مٽيءَ جي ميراڻ پري کان بکجندڙ—! اکيون اهڙيون ڳاڙهيون، ڄڻ صدين جا اوجاڳا هجنس...!؟

آڱريون پٿرن جي منڊين سان پريل، قسم قسم جا پٿر زرقون، يا قوت، مرجان، بکراڄ، فيروزو وغيره پوڙهائپ جا گهنج چهري تي واضح آهن،

هو آهستي آهستي هن طرف وڌي اچي ٿو ۽ روئندڙ سپنا جي مٿي تي شفقت جو هٿ رکي چوي ٿو تہ:

”ڌيءَ! هاڻي بس ڪر! وڌيڪ روئڻ جي ڪائي ضرورت نہ آهي- مرشد سائين تنهنجي حاضري قبولي، تنهنجا سمورا ڏک مٿائڻ جي دعا

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪٺي آهي ۽ انشاءالله اڄ ڪانپوءِ ڪو بہ ڏک تنهنجي پر مان بہ نہ گذرندو۔ وڌيڪ ڪيڏانهن بہ ڀٽڪڻ جي ڪوشش نہ ڪجانءِ۔۔ ٻاهر جيڪو فقير تنهنجو انتظار پيو ڪري، اهو بہ قلندري فقير آهي، تون ان جو پلئہ نہ ڇڏجانءِ، مرشد جي دعائن سان سدا سکي گذاريندين۔۔ تنهن جو مرشد ڪامل آهي بابلا۔۔ تنهنجو مرشد بلاشڪ ڪامل آهي۔۔ هاڻي ڪنڌ مٿي ڪر ۽ ڏس تہ دنيا ڪيڏي نہ رنگين آهي۔۔!؟"

اوچتو سپنا جڏن اکيون کولي وڃي ڏٺو تہ اوچاڳا مٽجي ويٺس ٿا، هو جڏهن مٿي اٿي ٿي تہ کيس پنهنجو وجود ڏاڍو هلڪو ٿو محسوس ٿئي۔۔!

هوءِ پاڻ کي ايترو تازو توانو محسوس ڪري رهي هئي، ڄڻ هن دنيا ۾ اڄ تائين ڪو بہ ڏک نہ ڏٺو هجي۔۔۔!؟ ڇهري جيئن اجهائل روشنون ٻيهر جرڪڻ لڳيون هيون، اٿين ڄڻ اجهائل بلب کي ٻيهر جاڳايو ويو هجي۔۔؟ سندس پر رونق چهرو ائين صاف جرڪڻ لڳو هو ڄڻ جهڙ لهڻ کان پوءِ آڪاش تي چنڊ نروار ٿي پيو هجي!! اکين ۾ ٻڻ مقناطيسي چمڪ چمڪڻ لڳي هئي ۽ ٿڪل جسم ۾ اهڙي چستي اچي ويئي ڄڻ بيمار ماڻهو کي صحت ملي هجي۔۔!؟

سپنا خوش خوش ٿيندي، ڪڏندي روضي کان ٻاهر نڪري اچي ٿي، ڪيتري عرصي کانپوءِ اڄ کيس دنيا ايڏي رنگين نظر اچي رهي هئي، جيتري سالن کان پڃري ۾ قيد طوطي کي آزادي ملڻ بعد آڪاش جي وسعتن ۾ دنيا خوبصورت لڳندي آهي۔۔!؟ ۽ هو خزائن ۾ بہ بهارن جا نغما جهونگارڻ لڳندو آهي۔؟

گيٽ تي سپنا کي سندس انتظار ڪندڙ فقير دوست ملي وڃي ٿو جنهن کيس هن ڏکي مهل ۾ همدردي جو اظهار ڪيو هو۔۔ ۽ وري کيس درگاهہ طرفان مليل بشارت ياد اچيس ٿي تہ مرشد سائين ان فقير کي مون لاءِ مددگار ڪري موڪليو آهي، تڏهن ائين اکير مان اچي ان فقير کي ٻڪين پيئي پاڪرن ۾ پريو هٿائين، ڄڻ صدين کان وڇڙيل ڪائي پياري سهيلي، پرديس ۾ اوچتو ملي ويئي هجيس۔۔!؟

سپنا جي اها خوشي ڏسي، اهو فقير بہ اکين ۾ پهڪي پيو هو ڄڻ کيس پيريءَ ۾ زندگي جو سهارو مليو هجيس۔۔!؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

۽ پوءِ هٿ هٿن ۾ ڏيئي هو ميلو گھمڻ لاءِ رش ۾ ڪاهي پيا هئا، ماڻهو انتهائي خوش نظر آيا ٿي ليڪن سپنا کي پنهنجي خوشيءَ جي اڳيان سڄي ميلي جون خوشيون تمام ننڍڙيون نظر آيون هيون....!؟

ميلو گھمڻ دوران ان فقير سپنا کان صرف منڊس نالو ئي پڇيو هو، شايد وڌيڪ ڪجھ ان ڪري نہ پڇيو هئائين جو من ڪيس پيهر ماضيءَ جي ڏکن ۾ ڌڪڻ نٿي چاهيو.....!

پر پنهنجو مڪمل احوال هُن لفظن ۾ ٻڌايو هئائين تہ

”آئون هن قلندر جو پراڻو مريد آهيان ۽ منهنجو نالو نوري فقير آهي.....! جوانيءَ ۾ آئون بہ تو وانگي تمام حسين صورت جو مالڪ هئس..... جن منهنجي جوانيءَ جي سونهن ڏٺي هئي، سي اڄ بہ مونکي انهيءَ ئي قدر جي نگاهہ سان ڏسن ٿا.... منهنجو بہ تعلق هڪ تمام اعليٰ شان ۽ مان مرتبي واري خاندان سان هو پر اهو راز مون اڄ تائين بہ ڪنهن آڏو کوليو نہ آهي.... منهنجو والد صاحب ڪروڙ پتي هو ۽ هن شادي لنڊن ۾ سائنس پڙهندڙ سوئيڊن ڇوڪريءَ سان لَوْ ميريج ڪئي هئي ۽ پوءِ پٺي واپس پاڪستان هليا آيا.

واپس اچي منهنجو والد صاحب بلڊنگس ڊپارٽمينٽ جو سرڪاري ٺيڪيدار ٿي ويو ۽ وٽس هر وقت ڪروڙن جا ٺيڪا هلندا هئا.... انهيءَ ڪم ۾ منهنجي ماءُ (سوئيڊن عورت) تمام گھڻو هٿ ونڊائيندي رهي هئي، سندن زندگي ڏاڍي پيار ۽ سڪون سان گذرندي پيئي آئي، پر جڏهن انهن کي منهنجي صورت ۾ پٽ جهڙو اولاد مليو تہ سندن زندگيءَ ۾ وڌيڪ خوشين جو نکار پيدا ٿي ويو، هُن مونکي وڏي لاڏڪوڏ سان نپايو ۽ جڏهن مون اکيون پٽيون تہ منهنجي بابا سائين وٽ بہ وڏيون پرائيويٽ فئڪٽريون ذاتي ملڪيت ۾ هيون ۽ هو شاهاڻي ۽ لٽ واري زندگي گذاري رهيو هو ۽ منهنجي والده هڪ وڏي فئڪٽري ۾ جنرل مئنيجر هُئڻ ڪري مونکي هڪ اميراڻي لائيف ملي چڪي هئي ۽ تعليمي لحاظ کان مون گريجوئيشن پڻ ڪري ورتي هئي، بابا سائين ۽ امان جو خيال هو تہ آئون اڃان بہ وڌيڪ پڙهان ۽ ڦارين جي ڪنهن يونيورسٽي کي جوائن ڪريان پر تن ڏينهن مونکي هڪ اهڙي پريشاني گهيري ورتو هو جو پڙهائيءَ سان ڪا بہ دلچسپي نہ رهي هئي، مسئلو اهو هو جو مون ۾ ڪا بہ مردانگي نہ هئي، ان سلسلي ۾ مون لڪ چپ ۾ تمام گھڻو علاج ڪرايو، پروفيسر ڊاڪٽرن بہ مونکي بلڪل لاعلاج قرار ڏيئي ڇڏيو هو، هڪ سرجن ڊاڪٽر

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جو چوڻ هو تہ آپريشن ٿي سگهي ٿو پر مردانگي موٽي اچڻ جي اميد صرف ٢٠ سيڪڙو آهي. جاڪاڻ تہ ٧٠ سيڪڙو عورتاڻي جزن جو موجود آهي. ان بعد مون ٿوٽ باٽي ۽ اشتهاري حڪيمن جا چڪر ڪاٽڻ شروع ڪيم. تمام گهڻو پئسو لٽائڻ باوجود بہ مون ۾ مردانگي نہ اچي سگهي هئي.

تن ڏينهن گهر ۾ منهنجي شاديءَ جا پڻ چڙيول هلڻ لڳا هئا. ڪڏهن ڪنهن وڏي خاندان جا وڏا اسانجو گهر ڏسڻ پئي آيا. تہ ڪڏهن ابا، امان ڪنهن گهر جو ماحول ڏسڻ لاءِ وڃي رهيا هئا. انهن ڳالهين ونکي تهائين پريشان ڪري ڇڏيو هو. مونکي امڙ چيو تہ تون پنهنجي رضيءَ تي ڪاٽي وڏي خاندان جي ڇوڪري رکو پسند. ڪي باٽي اهو ڪنو ڪرائڻ اسان جو مسئلو آهي. پر آئون اٿين چئي ٽاريندو رهيس تہ في الحال مونکي شادي جو ڪوبہ شوق نہ آهي. ان ڪري توهان پليز مونکي ايترو جلدي جڪڙڻ جي ڪوشش نہ ڪريو...! - پر شرمندگي مان ڪين اهو ٻڌائي سگهيو هئس تہ آئون شاديءَ جي قابل نہ آهيان...؟

انهيءَ ندامت مونکي تمام گهڻو پريشان ڪري ڇڏيو هو. سوچيم تہ جيڪڏهن منهنجي اصليت جو راز کلي پيو تہ منهنجي هاءِ ڪلاس سوسائٽي ۾ رهندڙ والدين جي معاشري ۾ ڪهڙي عزت رهندي...!

شاديءَ کان بہ انهي ڪري ڇرڪيل هئس جو يقين هئيم تہ شادي جي ڪجهہ عرصي بعد اهو راز يقينن راز رهڻو نہ هو!

ان عرصي دوران مونکي خودڪشي جو بہ خيال آيو. پر وري بہ پنهنجي امير خاندان جي بدناميءَ جي خوف کان مون اٿين ڪرڻ مناسب نہ سمجهيو. پوءِ تمام گهڻو پريشان رهڻ لڳو هئس ۽ منهنجي انهيءَ پريشانيءَ کي منهنجي والدين بہ پرکي ورتو هو. هنن ڪافي زور پريو هو سبب معلوم ڪرڻ لاءِ پر ڪجهہ بہ نہ ٻڌايو هئم ۽ نيٺ هڪ ڏينهن انهن پريشانين کان بچڻ لاءِ مون فراريت حاصل ڪئي هئي. سوچيو هئم تہ جيڪڏهن انهيءَ راز تان پردو کڄي ويو تہ سڄي زندگي منهنجا مائٽ منهنجي محروميءَ جي عذاب ۾ پوڳيندا رهندا. انڪري جيڪڏهن انهن کان پڄي نڪرندس تہ هو وڌ کان وڌ منهنجي ڳولا ڪندا. پڇاڻون رکندا. پر نيٺ هڪ ڏينهن آسرو ڇلي روئي رڙي، هڪڙو سور سيني ۾ ساندي وسارڻ جي بہ ڪوشش ڪندا.

جيتوڻيڪ اهو سوچي آئون گهر ڇڏي فرار ٿيو هئس تہ دنيا ڏاڍي وسيع آهي- ڪنهن ڪنڊ ۾ وڃي پناهہ وٺي گمناميءَ جي زندگي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

گذاريندس پر منهنجي لاءِ ان وقت وشال دنيا به هڪ ننڍڙي ڪمري جهڙي سوڙهي ٿي پيئي هئي. جڏهن منهنجي والد صاحب اخبارن ۽ ٽي وي تي منهنجي گمشدگي جا اشتهار ڇپائيندي، ڳوليندڙ لاءِ ڏهه لک رپيا انعام جو اعلان ڪيو هو، پوءِ مونکي جڏهن ڪا به پناهه گاهه محفوظ نه ملي تڏهن مجبورن مون عورتاڻو لباس پائي ڇڏيو هو، اتفاق سان رلندي ڦرندي ميلي ۾ مونکي ڪدڙن فقيرن جو ٽولو ملي ويو جن ٿوري کيهلي گرو وٽ پيش ڪيو، مون ڏٺو ته اتي سيٺي فقير پنهنجي ٽئين جنس تي شرمنده هجڻ بجاءِ خوش نظر آيا هئا، ان ڏينهن کان وٺي مون به زندگيءَ سان هڪ سمجهوتو ڪري ڇڏيو ۽ پوءِ مونکي اڄ تائين ڪو به ڳولي نه سگهيو آهي.

جيئن ته منهنجا مهانڊا پنهنجي سوٽيڻن ماءُ جهڙا هئڻ ڪري جوانيءَ ۾ باقي سيٺي فقيرن کان وڌيڪ حسين ۽ پرڪشش هئس ان ڪري مونکي ساٿي فقيرن توڙي عام ماڻهن کان تمام گهڻو پيار نصيب ٿيو هو، ان ڪانپوءِ آئون باقائده فقير بڻجي پنهنجي سائين سان مڙهين ۾ رهڻ لڳو هئس ۽ سيٺي فقير سنڌ جي ميلن ملاکڙن ۾ وڃي ڪمائيندا هئاسين ۽ واپس حيدرآباد جي هالا ناڪي وٽ پنهنجي مرڪزي مڙهيءَ ۾ گروُ سان گڏ اچي رهندا هئاسين ۽ انهن ئي منهنجو نالو وري نوري فقير رکيو هو. گروُ اهو نالو انڪري مون تي رکيو جو من هڪ ڏينهن سيٺي فقيرن جي روبرو چيو هو ته اسانجي نئين فقير جو چهرو تمام نوراني آهي انڪري منهنجو نالو مشهور ٿي ويو. هونئن منهنجو اصل نالو شهزاد هو.

هڪ دفعي اسين لاڙ جي سڀ کان وڏي ميلي سمن سرڪار تي آياسين. هونئن ته سڄي سنڌ جا ميلا ڏسڻ ۽ گهمڻ جا موقعا مليا هئم. پر سمن سرڪار جو ميلو مونکي ڪجهه وڌيڪ ئي محبتن ۽ مٺڙن ماڻهن جي ڪري پيارو لڳو هو. سادڙا، سپاجهڙا ماڻهو ڪن ٻل ۾ دلين جا واپار ڪندڙ ۽ وفادار ماڻهو انهن جي وسيع دلين ۾ ماڻهپي ۽ محبت جي ڪا به ڪمي نظر نٿي آئي. سمن سرڪار جي ميلي ۾ اسان کي تمام گهڻو پيسو به مليو هو. تڏهن ئي دل چاهيو هئم ته جيڪر اهڙن ئي مٺڙن ماڻهن جي ڌرتي تي بسيرا اڏي رهي پوان.

۽ پوءِ مون بدين شهر ۾ پنهنجو آشيانو ٺاهيو هو اتي به مون فقيرن وارو لباس فقط انڪري نه لاٿو ته متان ئي ڪوئي ڏهن لکن جي لوڀ ۾ مونکي سڃاڻي منهنجي مائٽن کي اطلاع نه ڪري ڇڏي. ڇاڪاڻ ته مون جيڪو مائي روپ ڌاريو هو انهيءَ ۾ هرگز به پنهنجي مائٽن سان ملڻ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٿي چاهيو. البت فقيرن وارا ميلا ملاکڙا ۽ ڳائڻ وڄائڻ ڇڏي مون گل وڪڻڻ شروع ڪيا هئا. پدين جي ماڻهن منهنجي حسن شباب تان پنهنجون سموريون عاشقيون گهوريون هيون ۽ منهنجا گل هٿو هٿ وڪامي ويندا هئا. جنهن مان مُنهو گذر سفر ٿيندو هو پر وقت سدائين ساڳيو ناهي رهندو.

آهستي آهستي جواني جو سج لهڻ لڳو هو ۽ اٿين گلن جو ڪاروبار بڻ گهٽجي ويو. ڪجهه وقت کان طبيعت به ناچاڪ رهي ٿي تهنڪري گذر سفر به وڏو مسئلو بڻيل آهي. هونئن ته هر سال مرشد قلندر جي ميلي ۾ حاضري ڀرائيندو رهيو آهيان. پر هن ڀيري خاص طور آئون اها صدا کڻي آيو هئس ته هاڻي منهنجي سهاري جو ڪوئي سبب پيدا ڪر.

۽ تون جڏهن قلندري ڌمال تي نچڻ پئي ته الائي ڇو مونکي ائين لڳو ته تون ئي مون لاءِ سهارو ثابت ٿيندين-----!؟ ۽ پوءِ مرشد قلندر جي مهربانين سان مونکي تو جهڙو بهترين دوست ملي چڪو آهي---!؟

"۽ سپنا دوستا مونکي يقين آهي ته پاڻ ٻئي هڪٻئي لاءِ بهترين سهارو بڻجي وينداسين----!! تون فقط منهنجي مشورن تي عمل ڪندي رهجانءِ . انشاءالله پاڻ اهڙو ڪاروبار شروع ڪنداسين جو روزگار به مُنهو هلندو ۽ عزت توڙي شرافت تي به ڪوئي داغ نه ايندو---!"

"پر سپنا دوستا اهو ڪڏهن به نه وسارجانءِ ته زندگي هڪ ڏکيو امتحان بڻ آهي. ان ڪري ان امتحان کي پاس ڪرڻ لاءِ پاڻ کي اڳوات تيار رکڻو پوندو آهي---!!!!"

--- سپنا ڏکيو ساهه پري نوري فقير جي منهن ۾ ڏسندي وراڻي ٿي.

"دوستا مون زندگيءَ جو هڪ اهڙو ڏکيو امتحان به پاس ڪيو آهي. جنهن جي ناڪامي موت جو سبب به ٿي سگهي ٿي. ڇا ان کان به وڏيڪ ڪوئي ٻيو امتحان ٿي سگهي ٿو---!!؟"

"سپنا دوستا ناڪامي چاهي ننڍي هجي يا وڏي ---!!؟ پر ناڪامي موت هوندي آهي. پر ناڪامي جي موت کي مات ڏيڻ لاءِ اسان کي ڪاميابين جا ڪيئي ڪورس ڪرڻا پوندا، ڇا ان لاءِ تون تيار آهين---!!؟"

سپنا پر عزم نظرن سان نوري فقير جي اکين ۾ نهاريندي مرڪي ڪنڌ سان هائوڪار ڪري ڇڏي ٿي. --- ۽ پوءِ زوردار تاڙي ملائڻ جو آواز اُٿي ٿو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

نوري فقير جون دلچسپ ڳالهيون ۽ نصيحتون سپنا ڏاڍي دلچسپيءَ سان ٻڌندي رهي ٿي ۽ ڳڏوگڏ هٽ هٽن ۾ ڏيٺي جنبيلين مٽي گهمندا اٿين جيئن ميلي ۾ گهمڻ لاءِ ايندڙ نوجوان هٽن ۾ چنبيلين مٽي گهمندا آهن ته مٿان ڪٿي رش ۾ اهي هڪٻئي کان جدا ٿي نه وڃن.

هنن ميلي ۾ سجايل عارضي خوشين جا انيڪ اسٽال گهمي ڏٺا. ڪوڙين ڪهاڻين جا وزني ڪتاب، فلمي اداڪارائن جا پورٽريٽ، تحفي ۾ ڏيڻ جهڙين منڊين، هارن، ڪنگڻ ۽ چوڙين جا شوڪيس پڻ ڏٺائون.....!

هنن ميلي ۾ روح ريجهائيندڙ تماشا به ڏٺا ته وڏن ٿيٽرن اڳيان نچندڙ عورتن ۽ ڪڏڙن جا ڳڏيل ناچ به ڏٺا ته ماڻهن جي جهڳٽن ۾ سر آلاپيندڙ سريلين ڇوڪرين جا اگهاڙي عشق وارا فحش ڪلام پڻ ٻڌا.

اهين سڄي رات هو گهمندا رهيا هئا صبح ٿي ويو هو ۽ هنن واپس پڌين طرف وڃڻ جو فيصلو ڪيو جتي نوري فقير جو آشيانو سندن استقبال لاءِ آتو هو.......!

⊙

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

نوري فقير جي جڳهه شاهنواز چوڪ کان شهباز روڊ ڏانهن تڪرندي پراڻي ميرواهه جي ڪاهي ڪپ تي ڪپڙا مارڪيٽ پويان مين ناليءَ تي هئي. خالص سرن جي چوديواري ۾ سنڌس مڙهي ڀاهران ڪنهن کنڊرات جو ڏيک ڏيئي رهي هئي. پر اندر صفائي ۽ سليقي مان راحت پئي محسوس ٿي. ڪلراٺي سرن جي ديوار جي ڏاکڻي ڪنڊ ۾ هڪ ننڍي قد جو گهاٽي ڇانو وارو نم جو وڻ بيٺل هو جنهن جي ڇانو ۾ پيل پراڻي کٽ تي سڪل پن ۽ پکين جون وٺيون پيل هيون! ۽ پرسان پاڻيءَ جي مٽڪن جو ڪاٺ وارو منجو پيل هو. ساڄيءَ ڪنڊ ۾ واٽر سپلاءِ جي لائين تي هڪ هينڊپمپ پڻ لڳل هو.

نم جي ٿڌڙي ڇانو هيٺ گرمين جي سخت ڏينهن ۾ به ٿڌڪار لڳي پيئي هئي. هوجڏهن پهرين آئي هئي تڏهن گرمين جي موسم هئي. ڏينهن جي سخت گرمي کانپوءِ شام ڏاڍي وڻندڙ ٿي پوندي هئي. جڏهن لاڙ جي هن ڌرتيءَ تي سمنڊ جون گهميل هوائون گهلي, لڪ جي لوساٽيل لڳن کي سڪون بخشيندڙ هيرون لڳنديون هيون, تڏهن سپنا جي ٽيڙن تي نشي جا خمار چڙهي پوندا هئا...!؟ هوءَ کليل اڱڻ ۾ کٽ رکي آسمان ۾ نظرون وجهي واهيرن ڏانهن ورندڙ پکين جي اڏارن کي ڏسي شام کي خوب انجوائي ڪندي هئي. پر جڏهن چانڊوڪي چيٽ جي راتين ۾ سنڌس ننڊ ڦٽي پوندي هئي...! تڏهن پورڻماسي چنڊ کي تڪيندي بلڪل اتاولي ٿي پوندي هئي.... ڪيس ائين محسوس ٿيندو هو ڄڻ ڪوئي وجود چانڊوڪيءَ ۾ ڪنهن نهر ڪناري سنڌس انتظار ڪندي نڪجي باٺري تي ڪاٺي دردبلي ڌن وڄائي ڪيس پيار جا واسطا وجهي اچڻ لاءِ پڪاريندو هجي...!؟

۽ پوءِ سچ به سنڌس ڪنن ۾ ڏور فضائن مان ايندڙ بنسري جا آلاپ گونجڻ لڳندا هئا. ۽ سنڌس بدن ۾ بيقراري پيدا ٿي ويندي هئي. تن راتين ۾ اڪيلائيءَ جو شديد احساس سنڌس جيءَ جهوري لڳندو هو ۽ هوءَ پنهنجي وجود کي دنيا مٿان اضافي بار سمجهندي پيهر خودڪشي جا

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ارادا ڪرڻ لڳندي هئي“. ۽ پوءِ اڻچندي پڇرنديءَ رات جي پوئين پهر ۾ تنهن وڪوڙي ويندي هئي ۽ هوءَ ننڊ جي ڇُغائن ۾ عجيب سپنا ڏسڻ لڳندي هئي.....!!

.....سپنا اهو ته ڪڏهن سوچيو به نه هو ته هوءَ لاهور جي اسٽينڊرڊ لائيف کي ڇڏي هڪ ڏينهن سنڌ جي هن لاڙي علائقي ۾ هلي ايندي!! پر وري به هوءَ انڪري مطمئين ٿي ويندي هئي ته ڪنهن بيڪار ماحول ۾ پٿڪي وڃڻ کان پوءِ به هتي پناهه ملي وئي . اها به غنيمت ڇٽي.

.....لڳ ڀڳ ڏهن ڏينهن تائين نوري فقير پنهنجي گل فروش زندگي جا سڀئي تجربا سپنا کي سيکاري ڇڏيا هئا. هن کيس سمجهائي ڇڏيو هو ته ”هاڻي پنهنجي زندگيءَ ۾ نوان رنگ ڀرڻ لاءِ تو کي گل فروش ٿيڻو آهي. ۽ ڇين تي مرڪ هميشه لاءِ سانڍي رکجانءِ. — اٿين ٿي گراهڪن کي محسوس ڪرائجان ته تون گل نه پر خوشبوءِ وکيندڙ ڇوڪري آهين!!! اسٽاپ تي اگر ڪائي گاڏي اچي بيهي ته ڊوڙي اچي ڊرائيور شيشي ۾ موتئي جي گلن جو هار ٽنگي ڇڏجانءِ!! ۽ جيڪڏهن ڪوئي انهن جي قيمت پڇڻ جي ڪوشش ڪري ته مرڪي اکين ۾ پيار اوتي جواب ڏجانءِ ته— “

”گلن جي به ڪائي قيمت هوندي آهي ڇا—!؟“

پوءِ ڏسجانءِ ته قدردان ڪيئن ٿا انهن گلن جو ملهه چڪائين.

سپنا دوستا تون سوچيندي هونديئن ته پئسو ايترو اهم شيءِ ته ناهي—؟

پر جاڻا جي ڪان دنيا جا سڀئي سهارا ڪسجي وڃن تن لاءِ پئسو تمام وڏو سهارو هوندو آهي. ڇاڪاڻ ته لتا چيو آهي ته دنيا ۾ آيا آهيون ته جيئڻو ٿي پوندو ۽ اگر جيون زهر آهي ته به پيئڻو ٿي پوندو—!!؟؟

۽ هي ڳالهه سپنا، هميشه لاءِ ياد رکجانءِ ته توکي ڪنهن به نوجوان سان اجايو فري ٿيڻو ناهي. اگر ڪوئي گلن جا پئسا روڪي زوري هڄتي ٿيڻ جي ڪوشش ڪري ته پئسن جو انتظار ڪرڻ بجاءِ اتان هلي وڃجانءِ.

هڪ ٻي ڳالهه ته توکي اهو ڪٿي به ظاهر ناهي ڪرڻو ته تنهنجي رهائش ڪٿي آهي؟ توکي صبح جو اوڃتو روڊ تي نروار ٿيڻو آهي ۽ گل کپائي پيهر اوچتو ئي غائب ٿي گهر پهچڻو آهي، ته جيئن تنهنجي اچڻ ۽

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

وچڻ جي رستن جي سڪنهن کي سڌ نہ پوي— ورنہ... اوباش قسم جا نوجوان تنهنجي رستا روڪ بہ ڪري سگهن ٿا.

...سپنا اهي سڀئي ڳالهيون هڪ فرمانبردار ٻار جيان ڪنڌ جهڪائي ٻڌيون هيون ۽ پنهنجي دوست نوري فقير کي يقين ڏياري ڇڏيائين تہ اهين ئي ٿيندو جيئن کيس سمجهايو ويو آهي.

— ۽ پوءِ صبح جي ولهہ جهڙي ٺڏڙي هوائن ۾ بدين جي روڊن تي خوشبوءِ وکيريندي هڪ حسين ۽ ماهہ جبين ناري اوچتو ظاهر ٿي پئي هئي...؟

تہ ڄاڻ تہ هوائن ۾ وکيريل اها موتئي ۽ گلاب جي گلن جي خوشبوءِ هئي. يا گلن جهڙي ئي نازڪ ان ڇوڪري جي بدن جي ڪچڙي مهڪار هئي...!!! جيڪا نوجوانن کي پاڻ ڏانهن ڇڪيندي رهندي هئي—!

اها اجنبي حسينہ بدين واسين کي جنت مان ڀٽڪي نڪتل حور يا واديءَ پرستان مان آيل جل پري محسوس ٿي هئي...؟

— هلڪي سائي ڪلر جي جينز جي شرٽ ۽ نيري رنگ جي بدن سان چهٽل سوڙهي پينٽ پاتل هئس—! سندس چهري جي رنگت اڇيان تہ گلابن جي سونهن بہ ڇڏائي ڇڏي ڪيو.

لهندڙ سج جي لالاڻ جهڙو ڳول ۽ شفق جهڙو چهرو چڻ تہ نور جون لاٽون پکيڙي رهيو هو... ڪونج جهڙي ڊگهي ڳچي، ۾ نوري فقير ياران ٻارايل ڪارو نظر جو ڏاڳو طوطي جي ڳچي، تي قدرتي ڳاني وانگي ڏاڍو سهڻو پئي محسوس ٿيو...؛ ماسيري ڇاتيءَ تي بہ ناهڙ ڪبوتر ڄڻ اڏامڻ جا سعيا ڪري رهيا هئا ۽ ڇاتي جي پوري وچ مان ڪليل اڌ زپ مان پکڇندڙ ڪچڙي ماس جا پيرا، ڏسندڙ نظرن کي بد حواس بنائڻ لاءِ ڪافي هئا...!؟ پليبري ڊوڙڻ وقت چيلهہ وٽان پوندڙ ريشمي ڪپڙي ۾ گهپ بہ قدرت جي ثناءُ لڳي ٿي. ويڪري پيشاني تي جهومندڙ بيبي ڪٽ وارن جون جهالرون ۽ هرڻيءَ جهڙين وڏين ۽ چمڪندڙ اکڙين ۾ رنگينيون بہ ڪنهن شاهہ چترڪار جي شاهڪار تخليق لڳي پئي—!

ڪلهن تائين اگهاڙيون ڳوريون ٻانهون بہ حساس شاعرن جي تشبيهہ کان وڌيڪ وڻندڙ هيون.

۽ هوءَ المهراڻ هوٽل کان حيدرآباد بس اسٽاپ تائين اڪيلي لڙئي سان ڊوڙي رهي هئي جيئن اڏامندڙ پنيورين پٺيان ٻار ڊوڙندا آهن—!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هڪ هٿ ۾ ڪچي جي ٽوڪري هئي جنهن ۾ رنگبرنگي گل ڏاڍي ڪاريگريءَ سان سجايل هئا. ٻي ٻانهن ٽونٽ کان مُوڙي ان جي وڪڙ ۾ گلاب، موتئي ۽ گيندي گلن جا ڳاڙها. اڇا ۽ ڦِڪا گل لڙڪايا هئائين ۽ انهيءَ هٿ ۾ گلن جون ڪجهه ڏکيون لڙيون پڻ عجيب ڪشش ڏياري رهيون هيون.

جيئن ئي ڪاني ڪار جيپ، وين وغيره اچي روڊ تي بيٺي ٿي ته هن ڊوڙي وڃي ڊرائيور گيٽ کان ڊرائيونگ شيشي ۾ به گلن جا هار ٽنگيا ته ٿي ۽ گاڏي ۾ گلن کان وڌيڪ سنڌس ڪچڙي ٻانهن جي سڳنڌ پکڙجي مسافرن تي مدهوشيءَ جا خمار چاڙهي ٿي ڇڏيائين. ۽ گاڏين ۾ سوار قائل قائل نظرن سان کيس ڏسندا رهجي ويندا هئا ۽ سپنا ڊرائيور کان مليل نوٽ کي مٺ ۾ ڀيڪوڙي ٻي گاڏي طرف روڙي ٿي ڪئي.

هوءَ گاڏين ڪانسواءِ گاڏين جي اوسيڙي ۾ بيٺل مسافرن کي به گلاب جي گلن جون لڙيون آڇيندي رهي ۽ ڪنهن کي به گلاب چوڪريءَ جي هٿن جا گلاب ته ولڻ جيتري جرئت ئي ٿي سگهي....

ٿورن ڏينهن ۾ سپنا جي ظاهر ٿيڻ جي خبر شهر ۾ اٿر واءَ ۾ ڦهليل ڪٿوريءَ جي خوشبوءِ وانگي ٻري ٻري تائين پکڙجي ويئي هئي.!! شهر جا ڪيترائي نوجوان گلن وٺڻ بهاني سنڌس روپ جا سوداگر ٿيڻ رهيا ۽ سپنا کين گلن سان گڏ مرڪن جون مالهائون پارائي جڻ ته پنهنجي حسن جو ٻڪو شيدائي بڻائيندي رهي.!!

ٿورن ڏينهن ۾ سنڌس ايترا مداح ٿي پيا هئا جو جيڪڏهن انهيءَ سنڌر روپ ۾ هوءَ ڪنهن مندر ۾ سجايل مورتي ٿي پوي ها ته جيڪر ڏاڍا بديا جا نوجوان ڪافر ٿي سنڌس قدمن ۾ ڪنڌ جهڪائي ڇڏين ها.!؟ ان ڏينهن ڏسندي ئي ڏسندي سوير ئي سوير سنڌس سمورا گل وڪامجي ويا هئا.

۽ هوءَ ائين اوچتو روڊ تان گم ٿي هئي جو سنڌس پيچو ڪندڙ نظرون ڏگهو ڳوليندي ئي رهجي ويون هيون.!!؟

هوءَ ڇا روڊ تان گم ٿي ----؟؟

ڄڻ سڄي روڊ جون رونقون پاڻ سان گڏ ٻهاري ويئي...!!؟

سنڌس نظرن جا گهايل ديوانا ....!!؟

نظرن ئي نظرن ۾ هڪٻئي کان پڇندا رهجي ويا هئا-؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

" ۽ ھي ڏينھن سوين سج جي ٻھرين ڪرڻن جي روشني سان گڏ ٿڌي ھوا جي جھوٽي وانگي ھوءَ ريلوي اسٽيشن کان مھراڻ چوڪ۔

۽ مھراڻ چوڪ کان حيدرآباد اسٽاپ تائين ھوائن ۾ خوشبوءِ الاريندي نظر آئي ھئي۔!!

ڪالھ جن ڳاڏين تي سپنا ٻوڙون پاتيون ھيون۔

اھي اڄ پاڻ سپنا لاھن ٻوڙي اينديون رھيون۔

احساس محروميءَ جا ستايل۔

ديوانا۔۔۔

عشق ۾ ناڪام نوجوان۔

اڄ ڪالھ کان ٻه وڌيڪ سپنا جي ھٿن جون گلن جون لڙيون وٺي رھيا ھئا۔

مسافريءَ جي پنڌ پوندڙ منزل ماڻھن کي ٻه سٽدن ھمدردن ۾ ماڻھن تازن گلن جي سوکڙين سان الوداع ٿي ڪيو۔۔۔؟

ڪن پنھنجي محبوبائن لاءِ گل ٻي خريد ڪيا۔۔!

۽ ڪن وري خود سپنا کي ئي پنھنجو محبوب تصور ڪندي، سندس ھٿن جي گلن کي پيار جو تحفو سمجھي ڊائريءَ جي ورقن ۾ محفوظ ٿي ڪيو۔۔!؟

سپنا حسب دستور مرڪن جي سخا جاري رکيو پي آئي۔۔۔!؟

ڪيترن چاھيندڙن ته سپنا جي ٻن لفظن ٻڌڻ خاطر ٻه ٻه چار چار پيرا ٻه ٻئي گل خريد ڪيا۔۔۔

پر سپنا وٽ ته ھر سوال جو جواب ھڪ تکي مرڪ ئي ھو۔۔!؟

ھڪ امري مرڪ۔۔۔!

جنھن ۾ زندگيءَ جو اتساھ۔۔۔!

زنده رھڻ جي آرزو۔۔۔!!

۽ ڪنھن پريو اميد جا سنيھا ھئا۔۔۔!؟

ھڪ نوجوان گل جي لڙي وٺندي پڇيس ته "ھن گل جي قيمت ۔۔۔۔؟"

مرڪي سندس اکين ۾ نھاريندي ورائيائين۔۔۔

"گل محبت جي نشاني ھوندا آھن۔۔۔؟

"ڇا ؟ ڪوئي عاشق پنھنجي محبت جي قيمت ادا ڪري سگھيو آھي۔۔۔!!؟"

ھو خاموش ٿي ويو ھو۔۔۔!؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪيسي مان جيترا به نوٽ هٿ چڙهيا هئس... ڪٺي گلن واري ٽوڪري؛ ۽ وجهندي هٿ ۾ جهليل ڏکڻي لڙي وارو گلاب چپن تي رکي چميو هڻائين...! ۽ اٿين هليو ويو هو جڻ ڪيس هدايت جي راهه ملي ويئي هجيس. جيڪڏهن سپنا ايترو به ڪنهن سان نه ڳالهائي ها ته جيڪر سڀئي کيس مرڪندڙ گونگي حسينا جا لقب ڏين ها...!

وقت گذرڻ سان گڏ گلن جي خريدارن جو تعداد وڌندو رهيو هو ۽ هاڻي سندس گل ايترو جلدي ختم ٿي ويندا هئا جو اڪثر نوجوانن کي سندس صبح جو ديدار ئي نصيب نه ٿي سگهندو هو...! خاص انهيءَ سبب ڪري به ڪافي گهران دير سان نڪرندڙ نوجوان اڪثر ناشتو هوٽلن تي ڪرڻ لاءِ ٻاهر نڪري ايندا هئا...!

شهر ۾ هاڻي سپنا تي عام بحث تيز لڳا هئا...!

"هوءَ ڪير آهي...!؟"

"ڪٿان اچي ٿي...!؟"

"ڪيڏانهن ويجي ٿي...!؟"

ايتري تائين جو ڪجهه نوجوان سندس پيڇو به ڪندا هئا, پر هوءَ سوڙهين گلين ۾ اٿين گم ٿي ويندي هئي, جڻ جادو ذريعي غائب ٿيندي هجي...!؟

تنهن ڪري ڪجهه چاهيندڙن کيس "طلسمي پري" جو لقب ڏنو هو...!؟

...سپنا, پدين جي حساس دلڙين لاءِ هڪ اسرار ۽ هڪ تجسس بڻيل هئي...! جيڪڏهن اتفاقي اچڻ ۾ دير ڪندي هئي ته روڊ, رستا ۽ گاڏيون پريشان ٿي پونديون هيون ۽ هر نظر خالي منظرن مان اوچتو ترندڙ گلن جي اميد تي خلائن ۾ گهورڻ لڳندي هئي...!؟

هوءَ روزانو نئين نفيس لباس ۾ ظاهر ٿيندي هئي.

هڪ ڏينهن جڏهن اجرڪ پور چولي تي گريبي جي شلوار پائي آئي هئي ته ڏسندڙن جو نظرون مٿس پٿرائجي ويون هيون...!؟

هڪ شاعر کيس ان روپ ۾ ڏسي پنهنجي غزل ۾ لکي ويٺو هو ته..

"اڄ سنڌ, محبوب جي روپ ۾, گلن جا تحفا آڻڻ آهن...!؟"

۽ تڏهن سپنا خود الائي ڪيترين ڪنوارين دلڙين جو ڪوئي سپنو بڻجي پيئي هئي...!؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

وقت خوشين ۾ ته سالن کان مهينن جيترو مهينن کي ڏينهن ۽ ڏينهن کي ڪلاڪن جيترو مختصر ڪري ڇڏڻ ۽ رهندڙ پاڻي وانگي رڪاوٽون جا بند ٽوڙي ڳجهي گذري ويندو آهي

ائين ويندڙ وقت حال کي ماضي ۽ جي موهن ڏري ۾ دفنائيندو چنڊ ٿيندي ۽ وانگي مستقبل کي آسمان تي گهر اڏڻ جي آس تي تيزي سان فاصلا مٽائيندو رهيو ۽ سپنا محبتن سان گلا ٽوٽن جا جهول ميڙي گلا ڪٺندي رهي...!

هوءَ ڏاڍي خوش هئي پنهنجي همسفر دوست نوري فقير سان...!

نوري فقير هڪ استاد وانگي رهنمائي ڪرڻ ڪانسواءِ سندس پاڻمرادو مسئلا پڻ سلجهائيندو رهيو هو...!

سپنا هاڻي پنهنجي ڏنڌي ۾ ڪافي مهارت ماڻي ورتي هئي. سندس روز جي خريدار نوجوانن سان ٺيڪ ٺاڪ سڃاڻپ ٿي وئي هئي. ڪيس خبر هئي ته ڪنهن کي گلاب جو گل پسند آهي...!

ڪنهن کي موتئي سان محبت آهي...؟!

ڪير نرگس کان متاثر آهي...؟!

ڪير هار وٺندو آهي...؟

ڪنهن کي ڏکي چڙي وارو گل گهرجي...؟

۽ ڪير رنگين گلن واري گلدستي جو خريدار آهي...!؟

هوءَ صرف چهرو ڏسي... انهيءَ کي سندس پسند موجب گل ڏيئي ڇڏيندي هئي ۽ مرڪن جي موٽ ۾ نوٽ وٺي هلي ويندي هئي...!؟

ظاهري طور هوءَ مرڪندڙ محبتي ڇوڪري لڳندي هئي...!

پر اندر ۾ هوءَ مرد جي درد کي صرف معصوم عورتن کي ڦاسائڻ وارو جار سمجهڻ کان وڌيڪ ڪجهه سندن عشق محبت يا رومانس سچو نه پائيندي هئي...!؟

هوءَ هڪ پيرو اهڙي پيار جي جار ۾ ڦاسي آزاد ٿيڻ ڪانپوءِ هاڻي ڪنهن به نئين جار کان ڇرڪيل رهندي هئي...!؟

پر هڪ ڏينهن جڏهن هوءَ هڪ نئين آيل ڪار طرف گل کڻي ڊوڙي رهي هئي ته سندس نظرون روڊ جي ٻي پار بيٺل ان نوجوان جي نظرن سان ٽڪرائجي ويون هيون. جيڪو ڪيس مسلسل انتهائي گهرائپ مان ڏسي رهيو هو هوءَ ڪار پدران ساڳي اسپيڊ سان ڊوڙندي ان نوجوان وٽ گل وڪڻڻ لاءِ هلي آئي هئي. پر حيران ۽ شرمسار تڏهن ٿي جڏهن ان

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

نوجوان کيس ورجهو ايندي ڏسي ڪاٺ جهڙن نظرن ڦيرائي پنهنجو رخ ٻي طرف ڪري ڇڏيو هو...!؟

...... سپنا کي ڏاڍي حيرت ٿي هئي...!؟

هيڏي طويل عرصي پر اهو پهريون نوجوان کيس مليو هو جنهن ايڏي دلچسپي، سان کيس نهاريو هو... پر جڏهن ويس پهتي ته هن انتهائي بيرخي، سان ڪنڌ ٻي طرف ڦيريو هو...!؟

پيهر سپنا پاڻهين پاڻ کي اهو چئي مطمئن ڪري هلي وئي هئي ته "شايد ويچارو بيروزگار آهي... ۽ گلن جيترا پئسا به نه ڪونه هوندس...!؟"

ـــ پر ٻي ڏينهن به سپنا کي ساڳيو نوجوان ساڳي جاءِ ۽ ساڳي وقت تي کيس ساڳين حسرت ڀرين نگاهن سان تڪيندي نظر آيو هو...!؟

هوءَ اهو سوچي ڏانهنس ٻوڙي آئي هئي ته...

"اڄ ضرور هڪ گل جي چڙي وٺندو...!؟"

پر جڏهن سپنا ان نوجوان وٽ پهتي ته هن پيهر ساڳي بيرخي اپنائيندي پنهنجو منهن ٻي طرف ڦيري ڇڏيو...؟

هن، ٻئيري پيئل نوجوان کي پيرن کان چوٽيءَ تائين حيرت مان جانچي ڏٺو هو...

۽ هو کيس نظرانداز ڪندي روڊ ڪراس ڪري هليو ويو هو...!

سپنا، اسٽاپ تي بريڪ ڏيندڙ ٽئين ڪار طرف ٻوڙي ته وئي هئي...

پر بار بار سندس دل ۾ الائي ڇو؟ انهيءَ بيرخيءَ جا منظر پڌرا ٿيڻ لڳا هئا...!؟

کيس گل نه وڪامجڻ تي ڪو به ڏک نه هو...؟

پر ڳو ان نوجوان جي بيرخيءَ تي کيس حيرت هئي...!!؟

ڪافي سوچڻ باوجود...!!

هوءَ ان نوجوان جي بيرخي واري فطرت کي سمجهي نه سگهي هئي...!؟

/

کيس ڏسڻ ۾ به هو پهراڙي جو ڪوئي شريف زادو نظر آيو هو...!؟ ۽ انهيءَ جو چهرو سپنا جي ذهن تي عڪس بڻجي ويهي رهيو هو...!!

ٽئين ڏينهن گل وڪڻندي سپنا جون نظرون بار بار ان جاءِ طرف ڪڇي پئي وڃن جتي اهو نوجوان اچي بيهندو هو...!!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

اڄ انهيءَ به اچڻ ۾ الائي ڇو گهڻي دير ڪئي هئي...!؟

ايتري ۾ روڊ تي هڪ ڊبل ڪئبن گاڏي اچي بريڪ هنيو هو ۽ هن گاڏي طرف ٻروڙ پاتي هئي جو اوچتو سامهون ساڳيو نوجوان پنهنجي جاءِ تي بيٺي ڪيس تڪيندي نظر آيو هو...!؟

هوءَ ساڳي اسپيڊ سان ان نوجوان طرف ڇڻ مقناطيسي حرارت ذريعي ڇڪجي هلي آئي هئي...!؟

پر وري به جڏهن هوءَ سندس ويجهو پهتي هئي ته هن ساڳي بيرخي اختيار ڪندي نظرون ٻي طرف ڦيري ڇڏيون هيون.....!؟

ان ورل سپنا کي حيرت بجاءِ ڏاڍي ڪاوڙ آئي هئي...!؟

ائين لڳو هئس ڄڻ ته...!

هو مسلسل سندس توهين ڪندو رهيو هجي...!؟

ڪاوڙ مان جهڙپ لڳي ٻانهن کان جهليو هئائين...!

ڏونڊاڙيندي جذبات ۾ ڏڪندڙ آواز ۾ چيو هئائين—

"اي مسٽر...!"

"تون ڪهڙي طبيعت جو ماڻهو آهين....!؟"

"روزاني گلن کي معنيٰ خيز نظرن سان ڏسين به ٿو...!"

"پر جڏهن آئون گل ڪٺي تو وٽ پهچان ٿي ته.....!"

"نظرون نفرت مان ڦيري ٿو ڇڏين...!؟؟"

"ڇو؟"

"ڪنهن سان ايتري نفرت اٿئي...!؟"

"مون سان...؟!"

"يا هنن گلڙن سان....؟!"

نوجوان پروقار نموني ڏانهنس ڏسندي چوڻ لڳو:

پراعتماد لهجي ۾ ورائي ٿو—

"محترمه.....!!"

"انهيءَ ۾ ڪاوڙجڻ جي ڪهڙي ڳالهه آهي....؟"

"۽ آئون توهان سان نفرت ڪيئن ٿو ڪري سگهان....!؟"

"نفرت به ته انهن کان ٿي ٿيندي جن سان ماضيءَ ۾ ڪي اميدن جا رشتا جڙيا هجن— يا انهن کان دوکو رسيو هجي...!؟"

"جڏهن ته، پاڻ ۾ هڪ ٻئي لاءِ صفا اجنبي آهيون...!؟"

"باقي گلن جي ڳالهه آهي...!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”تہ گلن سان تہ مون کي ازلي محبت رهي آهي...!؟“
سپنا طنزيہ مرڪ مرڪندي...

”گلن سان توهان کي ايتري محبت آهي تڏهن اهي گل توهان وٽ هلي ٿا اچن تہ نفرت مان منهن ڦيرائي ٿا ڇڏيو...!؟“
نوجوان ڪنڌ انڪار ۾ ڌوڻيندي چيو تہ
”نہ نہ ...! ائين ناهي...!“

”دراصل ماڻهو جنهن سان پيار ڪندو آهي تہ ان جو موت پنهنجي اکين سان ڏسي ناهي سگهندو...!؟“
اهي لفظ چوندي نوجوان جي چهري جا عڪس بدلجي ويا هئا...!
چپن تان مرڪ ۽ شوخي موڪلائي ويئي هئس...!؟
ڄڻ تہ سندس چهري تي ڪائي اداس شام لڙي آئي هئي...!؟
جنهن سپنا کي پڻ اداس ڪري ڇڏيو هو...!؟
سپنا جهيڻي لهجي ۾ چيو...
”پر هي ۽ تہ تازہ گل آهن...!؟“
”ها پر انهن جي تازگي بہ تہ هاڻي چند گهڙين لاءِ باقي آهي...؟!“
نوجوان اداس ٿيندي چيو.

سپنا خاموشيءَ سان هٿن ۾ جهليل گلن کي ڏسڻ لڳي هئي ۽ نوجوان جي چهري تي اداسي جا پاڇا گهرا ٿيڻ لڳا هئا...!؟
هن گنڀيرتا مان سوال ڪيو.

”ڪڏهن اهو سوچيو اٿو تہ جڏهن ڪنهن ٻڃ پياڪ پار کي ماءُ جي ڇاتيءَ کان ڇني جدا ڪيو آهي تہ اهو ڪيترو احتجاج ڪندو آهي...؟!
”۽ ڪنهن ان ماءُ کان جهولي خالي ٿيڻ جو درد پڇيو آهي...؟!“
”اهوئي مثال اٿو هنن گلڙن جو بہ...!“

”جڏهن انهن معصومن کي بہ ٽاريءَ کان جدا ڪيو ويندو آهي تہ اهي بہ خاموش احتجاج ڪندا آهن...!؟“
”۽ مڪڙي کان گل ٿائين پالينڊڙ ان ٻوٽي جو درد بہ خالي جهولي واري ماءُ جهڙو ئي هوندو آهي...!“

”پر ان کان بہ وڌيڪ ڏک ان ٻوٽي ۾ پيئل انهن ڪنڊن کي رسندو آهي جيڪي انهن گلڙن جا محافظ هوندا آهن...!؟“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"بس فرق رڳو ايترو آهي ته انهن جي خاموش درد کي ڪوئي پڙهي نا ٿي سگهندو...!؟"

ـــ ان وقت سپنا نوڪريءَ ۾ رکيل گلن کي اهڙين گهورڻ لڳي هئي جڻ انهن جو درد ڳوليندي هجي...!؟

۽ هڪ نظر ڪاپي هٿ ۾ جهليل تازين واڙي گلن جي جهڳٽي کي ڏسندي پڇي ٿي:

"۽ جيڪڏهن گلن کي تازيءَ سوڌو توڙيو وڃي ته...؟"

نوجوان سنڌس ڪتابي چهري جا ورق پڙهندي ورائيو.

"اهو اهڙي عورت جي قتل مثل آهي، جنهن جي پيٽ ۾ پورن مهينن جو ٻار پلجندڙ هجي...! ۽ ماءُ جي مرڻ کانپوءِ اهو ٻار سنڌس پيٽ ۾ ئي دم گهٽجڻ سبب مري وڃي ٿو...!!؟"

نوجوان جون ڳالهيون پڙهندي سپنا اهڙين پنهنجون نظرون پنهنجي ئي قدمن ۾ جهڪائي ڇڏيون. جيئن ڪنهن پهرين درجي جو شاگرد سبق ۾ سمجهي پنهنجي استاد اڳيان ڏوهارين وانگي ڪنڌ جهڪائي ڇڏيندو آهي...!؟

۽ جڏهن پيهر سپنا نيڻ کنيا هئا ته پاسو خالي نظر آيو هئس...!!

متلاشيءَ نيڻن سان روڊ ڏانهن ڏٺو هئائين ته هڪ شگر مل جي شفٽ واري بس ۾ اهو نوجوان ڪيس دريءَ وٽان ويندل نظر آيو هو...!

هو ائين سپنا کي اداس نظرن سان ڏسي رهيو هو جڻ پنهنجي جوئي درد ساڳيو هجي...!؟ ۽ جڻ هو هڪ سڪي جا ٻه پاسا هجن...!؟" بس نظرن کان اوجهل ٿي ته سپنا پاڻ سنڀالي، سست قدمن سان روڊ تي ائين هلڻ لڳي هئي، جڻ ته پلن جي سموري چستي هڏن مان نڪري وئي هجي...!؟

ـــ نوڪريءَ ۾ پيل گلن کي ڏسڻ لڳي هئي.

ائين لڳس!

جڻ نوڪريءَ ۾ گل نه پر معصوم لاشا پيل هئا...!؟

۽ هوءَ پاڻ کي گل فروش بجاءِ...!

لاش فروش سمجهڻ لڳي هئي...!؟

هوءَ سوچي رهي هئي ته...!

"مون پنهنجي دور ۾ الائي ڪيترا معصوم لاشا وڪيا هوندا...!؟"

هوءَ پاڻ کي قاتل ۽ جلاد سمجهڻ لڳي ٿي...!؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

اندر ۾ ملامتون آڻيا مروڙڻ لڳنس ٿيون.....!؟

۽ هوءَ بڇيل ڳالھ وانگر ڪٽي نوري فقير واري مڙهي طرف هلي اچي ٿي، نوري فقير اوچتو سپنا کي ڳالھ سميت پريشان حال واپس ايندو ڏسي سڄو هڪو ٻڪو رهجي ويو ٿو.....!؟

هڪ ته سپنا جو چهرو ڪافي گهٻرايل هو.....!؟

۽ وري ٻهرين ٿي پيرو ڳالھ جي اڌ نوڪري واپس آڻڻ جي هٿائين.....!؟

کيس خاطري ٿي وڃي ته اڄ سنڌس دوست سان ڪوئي اڻوڻندڙ واقعو ضرور پيش آيو آهي.... تڏهن ايترو جلدي موٽي آئي آهي، اڳتي وڌي سپنا جي هٿن مان ڳالھ جو ٽوڪرو وٺندي پڇيس ٿو.....

"ڇا ٿيو سپنا دوستا!؟"

"ڪٿي ڪوئي، واقعو ته پيش نه آيو آهي.....!؟"

سپنا اداس نيڻ کڻي نوري فقير ڏي نهاري ٿي.....!

سنڌس چپ سڪي ٺوٺ ٿي ويا آهن.....!!

اکين ۾ درد جي شدت واري لالاڻ آيل آهي.....!؟

۽ هوءَ جهيڻي لهجي ۾ ورائي ٿي.....!

"دوست اڄ منهنجي طبيعت کي اوچتو ئي الائي ڇا ٿي پيو آهي.....!!؟"

ڳالھ جي نوڪري پٽ تي رکندي سنڌس ٻانهن جهلي نبض چيڪ ڪندي نوري فقير چويس ٿو.....

"ها دوستا! اڄ توکي ته شديد بخار ٿي پيو آهي...."

کولي اندر وٺي اچي کٽ تي بستر لڳائي کيس آرام ڪرڻ لاءِ چوندي پيراسٽامول جون ٻه گوريون کارائي ڇڏي ٿو ۽ سپنا جي سيراندي ويهي کيس مٿي جا هلڪا زور ڏيڻ لڳي ٿو.

بخار جيئن پوءِ تيئن زور رکندو پئي ويو.....!

بخار چڙهي به ته ڪيئن.....!؟

کيس بار بار ان نوجوان جا ٻول ڪنن ۾ ٻرڻ ٿي لڳا.....!؟

۽ وري ويندڙ بس مان نهاريندڙ اهي نماڻا نيڻ ته ويتر سنڌس رت جو دورو تيز ڪندا رهيا هئا.....!؟

ڪڏهن سنڌس من آڏو تي معصوم لاشن جا انبار لڳي ٿي ويا.....!؟ ته ڪڏهن جهولي ۾ ڪلا کيس تي نوٽن جا ڍير.....!؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

۽ ائين لڳندو پئي ڄڻ ته تيز بخار دماغ تي حملو ڪري ڏنو هو ۽ هوءَ ڦٿڪڻ لڳي هئي، پنهنجي دوست نوري فقير جي هنج ۾ مٿو رکي---! نوري فقير سخت پريشاني جي حالت ۾ ٿڌي پاڻي جون پٽيون سپنا جي پيشانيءَ تي رکي، ڳاڙهو ڳاڙهو مرشد قلندر کي ساڻيهه ٿيڻ لاءِ سڏي رهيو هو---!

ڪافي وقت اهو سلسلو جاري رهيو هو---!

الاهي ڪيتري تاثير ڪانپوءِ سنڌس دماغ تان بخار جو زور هٽيو هو ۽ سپنا ننڊ جي غفلتن ۾ هلي وئي هئي---!

نوري فقير هاڻي پٽيون رکڻ ڇڏي، پيهر ڪيس هلڪا زور ڏيئي رهيو هو:

---ٻي ڏينهن فجر مهل اوچتو سپنا جي اک کلي وئي جڏهن مسجدن مان اذانون پئي آيون:

هوءَ جيئن ئي کٽ تي اٿي ويٺي ته سڄي بدن مان سور جا سٽڪا نڪري پيا هئس---!؟

ڪيس دماغ کي جهٽڪا محسوس ٿيڻ لڳا هئا---!؟

ان باوجود به هوءَ اٿي اچي نوري فقير جي کٽ تي ويٺي هئي ۽ ڪيس ڏندڙندي اٿاريندي چئي رهي هئي---!

"اٿ دوستا فجر ٿي وئي آهي--- ڇا اڄ تون ڳل وڃڻ نه ويندين---!؟"

نوري فقير هڪ ڊگهي اوباسي ڏيئي آرس ڀڃندي ورائيو---

"نه دوستا اڄ موڪل ٿا ڪريون!"

"موڪل---ليڪن ڇا جي موڪل---!؟" سپنا حيران پريشان ٿيندي پڇيو. نوري فقير اٿي ويهندي: "ان ڪري جو اڄ تنهنجي طبيعت ٺيڪ نه آهي---!؟"

"سپنا پالٿين ٻانهن کي ڏسندي ان جاڳائي ۾ چوي ٿي---!

"منهنجي طبيعت ......!؟"

"ڇو---؟ ڇا ٿيو آهي مون کي---!؟؟"

"ڏس ته ---!!"

"آئون ته بلڪل ڀلي چڱي آهيان---!؟؟"

نوري فقير سختي سان چوي ٿو:

"سپنا! تنهنجو چهرو ٿو ٻڌائي ته ڪالهوڪي بخار توکي ڪافي ڪمزور ڪري ڇڏيو آهي---! ان ڪري جيڪڏهن اڄ به اس ۾ ڳل وڪڻندين ته وڌيڪ بيمار ٿي پوندين---!؟"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”پر دوستا جيڪڏهن آئون اڄ ڳالھ وڪڻڻ نه ويندس ته هتي ويٺي مون کي ڏينهن نه لهندو...! ۽ آئون وڌيڪ بيمار ٿي پونديس...!؟

پليز دوست! مون کي ڳالھ اچي ڏي...!؟

گراهڪ منهنجو انتظار به ته ڪندا هوندا...!؟“

.......سپنا جي بيماريءَ باوجود به ڳالھ وڪڻڻ واري ضد، نوري فقير کي گهرائپ ۾ وجهي سوچڻ تي مجبور ڪري ڇڏيو...!؟

هن کي به ڪجھ شڪ ...! ۽ ڪجھ وهم وڪوڙي ويا هئا...!؟

سپنا جي بيقراريءَ مان هن سمجهي ورتو هو ته جنهن ڳالھ جو خوف هو اهو شايد ٿي ويو آهي...!؟

سپنا کي پنهنجائپ مان سمجهائيندي چيو هئائين.

”اِس سپنا دوستا!“

”تون پلي مون کان لڪائيندي رهه، پر زماني جي گردش مون کي به گهڻو ڪجھ سيکاري ڇڏيو آهي...!؟“

”ڪڏهن ڪڏهن انسان، جذبات ۾ اچي اهڙا فيصلا ڪري ويهندو آهي جيڪي اڳتي هلي جيون زهر بڻائي ڇڏيندا آهن...!؟“

”۽ سپنا! اکين مان جڙيل رشتن جو دل تائين ته اثر رهي ٿو...! پر اهي رت جي رشتن جيترو نباهه ناهن رکندا...!؟“

”بهتر ٿيندو سپنا، جيڪڏهن ماضيءَ جي تجربن ۽ مشاهدن جي آڌار تي زندگي گذاريندي، گذريل غلطيون دهرائڻ جي غلطي نه ڪئي وڃي...!؟“

سپنا هڪدم ڳالھ مٽائيندي چوڻ لڳي...!

”ڏس دوستا تون اجايو وهمن ۾ ڦٽجي ويو آهين...؟؟“

”منهنجو ڪنهن سان به ڪوئي چڪر ناهي...!“

”مون تي يقين ڪر دوست...!“

نوري فقير ڪجھ وقت سوچڻ ۾ ڦٽجي ويو ۽ پوءِ توڪري ڪٽي ڳالھ خريدڻ لاءِ ٻاهر نڪري وڃي ٿو.

هن جي وڃڻ جي ڪجھ دير کان پوءِ سپنا ٻيهر ان نوجوان جي تصورن ۾ ٻار وڃائڻ لڳي هئي... جنهن جي انوکي ڳالهين ۽ پيچيده سوالن کيس بيمار ڪري وڌو هو...!؟

جيتوڻيڪ نفيس جي پيار ۾ دوکو کائي، سڀ ڪجھ برباد ڪري ديس کان پرديس ۾ دربدر ٿيندي، سپنا پنهنجو پاڻ سان اهو عهد ڪري

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

چڙهيو هو ته هوءِ پيهر ڪنهن به غيرمرد جي پيار جي جار ۾ ڦاسڻ جي هرگز به ڪوشش نه ڪندي...!

پر پوءِ به اها الائي ڪهڙي ڪشش هئي... جا سپنا کي پيهر ان نوجوان جي مٺڙي سرور ڏيندڙ دره پيرين ڳالهين ۾ جڪڙيندي پئي وئي...!؟؟

۽ هوءِ ان نوجوان جا وڌيڪ مٺا ٻول ٻڌڻ لاءِ بيتاب ٿيندي رهي هئي...!؟

سڄ جي پهرين ڪرڻن سان گڏ پيهر سپنا حسب دستور مهراڻ چوڪ وٽان اوچتو ظاهر ٿي پئي... ۽ سنڌ ٻار جي کهيل هوائن ۾ سنڌس گلن جي خوشبوءِ پري پري تائين پکڙجي، سپنا جي اچڻ جو نغما ٻي ڇيڙيا...!

سپنا جي مهتابي چهري تي اڄ مرڪن جي اندلٺ بدران اداسيءَ جا ڪڪر ڇانيل هئا...!؟

پر انهن پريشانين سندس معصوم چهري کي وڌيڪ معصوميت ڏيئي اچا به وڌيڪ پرڪشش بڻائي ڇڏيو هو...

تنهن ڪري سپنا جي چهري تي اڄ اهڙو معصوم حسن نکري آيو هو جنهن سندس چاهيندڙن جي اندر ۾ وڌيڪ رنگينيون پري ڇڏيون هيون...!؟

اڄ سپنا جا، روڊ تي ڊوڙندڙ گاڏين جي ٽائرن جهڙا تيز قدم به اداس هئا...!؟ ۽ سندس چمڪندڙ اکين ۾ انتظار جا موتي جرڪي رهيا هئا.

بار بار سندس نظرون ان چوڪ جي پٺر طرف کڄي ٿي ويون، جتي اهو نوجوان روز بيهي شفٽ واري بس جو انتظار ڪندو هو...!؟

تيستائين جي آس پوري ٿي پئي هئس...!

اهوئي ساڳيو نوجوان ساڳئي جاءِ تي، ساڳئي سادگيءَ سان کيس گهوريندي نظر آيو هو...!

اڄ سپنا به کيس چتائي چتائي ڏٺو هو...!

سانوري رنگ جو اهو نوجوان کيس وڌيڪ پرڪشش لڳو هو...!

کيس ڪپڙا به سادا سودا پهريل هئا...!

ڪنڌ ۾ پراڻي اجرڪ ڳالهي وانگر لڙڪيل،

۽ پيرن ۾ هٿن ٺن ڪشن واري سادي چپل

هو کيس سادگيءَ جو هڪ سندر مجسمو لڳو هو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

— سپنا سندس پريو اچي اٿين ڪنڊ جهڪائي خاموش خاموش
ويهي رهي هئي جي سندس ڏوهاري هجي...!؟

نوجوان کي شڪ لڳو ته شايد هوءَ روئي رهي آهي...!؟

پر هوءَ رني به ڪونه ٿي...!!

پر ڏٺائين به نوجوان کي ائين محسوس ٿيو جڻ سندس سڄو سرير
سراپا سڏڪا بڻيل آهي...!؟

۽ بي اختيار ڪانئس پڇي ويٺي ٿو:

"محترمه! اڄ توهان ڪافي پريشان ٿا نظر اچو...! خير ته آهي...!؟"

جهڪيل ڪنڌ سان سڏڪندڙ آواز ۾ سپنا پڇيو.

"ڇا توهان جي نظر ۾ آئون قاتل آهيان...!!؟؟"

"توهان کي قاتل... ڪير ٿو چوي...!؟" نوجوان حيرت مان پڇيو.

"ڪالهه توهان ئي ته چيو هو ته اهو معصوم گلن جو قتل آهي...!؟"

"ها ضرور چيو هئم!"

"پر محترم!"

"جنازن جا ڪفن"

"۽ ميت لاءِ عطر وڪڻندڙ قاتل ته پر پورهيت هوندا آهن...!"

"ته پوءِ هنن معصوم گلن جو قاتل ڪير آهي...!؟" سپنا پڇيو.

"انهن جو اصولي قاتل آهي جيڪو ڏوڪڙن جي لالچ ۾ کين ٽارين
کان ٽوڙيندو آهي."

"ها گلن جو اصل قاتل مالهي ئي هوندو آهي...!"

—سپنا هڪ اهڙو ڏکيو ساهه پريو هو جو سندس وجود ئي ڌڪي
ويو هو.

دل تان ڄڻ بار هلڪو ٿي ويو هئس.

اکيون کڻي ڏنو هئائين. انهيءَ نوجوان ڏي، جنهن جي ڳالهين جي
ڳهر ۾ هوءَ هاڻي مڪمل منڊجي وئي هئي...!؟

نوجوان ڪانئس نظرون هٽائيندي پڇيو هو.

"نالو ڇا اٿئي!؟"

"سپنا" هن مختصر جواب ڏنو.

"سپنا! واهه ڪنهن جا سپنا...!؟" هن ساٿس قري ٿيندي وڌيڪ
پڇيو.

.... پنهنجي بدنصيب ماتن جي سپنا...!؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

انهن ڪجھ اکين ۾ سپنا سانڍيا هئا،
جيڪي شيطاني نڪتا...!!
۽ سنڌن سپنا، دربدر ٺوڪرون کائيندي،
ٻن ٻن ۾ پٽڪي ويا.....!!؟
ٻن چئن موسمن ۾ ڇڇيل،
زرد پنن جيان...!!؟"
هن جي آواز ۾ ڏک جي لرزش اچي وئي هئي.
نوجوان اهو محسوس ڪندي هڪدم ٻيهر پڇيو:
"پر سپنا صاحبا مون ته صرف سپنا لفظ جي معنيٰ تي پڇي___؟"
"سپنا___معنيٰ..... خواب___!" هن پنهنجا لڙڪ اگهندي ٽئين لفظن ۾ وراڻيو.
"اڇا___! تڏهن چئيو ته توهان صرف خواب ئي آهيو___!؟
آئون اڇايو توهان کي حقيقي ڇوڪري سمجهڻ لڳو هئس___!؟"
.....سپنا جي چپن تي مرڪ تري آئي هئي.
هن مرڪندڙ چپن سان ئي پڇيو هو:
"۽ توهان جو نالو ڇا هي___؟"
"ساجن!"
"۽ ساجن لفظ جي معنيٰ ڇا هي ___؟"
سپنا جڻ ته سندس پيروي ڪندي پڇڻ لڳي هئي___!
پر ساجن انهيءَ سوال تي منجهي پيو هو.
ڪجھ پلن جي خاموشيءَ کانپوءِ وراڻيو هئائين:
"سپنا، منهنجو جيڪو نالو آهي نه.....؟
اهو دراصل آئون ئي ٺيڪ سمجهان___!"
"اهو الڳ بحث آهي___ پر نالي جي معنيٰ ته ٻڌايو نه___!؟"
سپنا مٿس زور ڀريندي چيو:
ساجن پيوسيءَ مان ڪيس ڏسندي چوڻ لڳو هو:
"ته سپنا! اهو سڀ ڪجھ هتي روڊ تي ٺيڪ ٻڌائي سگهجي___!
ڏس ته هتي ڪيترين نظرون، ڪيتري ٽائيم کان پنهنجو تعاقب ڪريو بيٺيون آهن. جيڪڏهن وڌيڪ ڪجھ پڇڻو ئي اٿئي ته هي منهنجي رهائش جو پتو ۽ ٽائيم ٽيبل اٿئي ڪڏهن ٽائيم ملئي ته ضرور اچجان___!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هو هڪ پرچي سپنا جي هٿ ۾ ڏيندي روڊ ڪراس ڪري شٽل واري بس ۾ چڙهي هليو ويو هو.

سپنا ان پرچيءَ کي اٿين مٺ ۾ پڪوڙي ڇڏي ٿي. ڄڻ ڪائنس ڪجهڻ جو ڊپ هجي...!؟

.......اڄوڪي ملاقات هڪ پيرو پيهر سپنا جي رڳ رڳ ۾ ڄڻ ته نئون جوبن اوتيو هو.

هوءَ ايتري خوش هئي، ڄڻ آسمان فتح ڪيو هئائين....!؟

بار بار ساڄن جا پيارا بول ڪنن ۾ گونجي ٿي پيا... ۽ هوءَ پاڻ مهانگو مرڪڻ ٿي لڳي...!؟

۽ پوءِ هوءَ هشاش بشاش...!!!

روڊ تان گل ٽڪڻندي...!

چوماسيءَ جي ڪنهن واڇوڙي وانگي، اتان اڏامي وئي هئي...!

بجلي جي تيزيءَ سان گهر اندر اچي خالي ٽوڪري ڪٽ تي اڇلائيندي....

مرڻيل نوٽ نوري فقير جي جهوليءَ ۾ اڇلائي.

پاڻ خوشيءَ مان ٽپندي اندر ڪمري ۾ هلي وئي ٿي...!

کٽ تي ليٽي، جلدي سان اها پرچي کولي ايڊريس ڏسڻ لڳي ٿي.

ساڄن پنهنجي رهائشگاهه ريلوي اسٽيشن طرف، پاڻي جي وڏي ٽينڪ سامهون پراڻي پٿري بٿيان پراڻي ريلوي ڪوارٽر ۾ ڄاڻائي هئي. ۽ سنڊس ٽائيم شام جو ۵ وڳي کان صبح ۲۰-۷ وڳي تائين هو.

اهو پڙهندي سپنا جي دل خوشيءَ ۾ تيز ڌڙڪڻ لڳي هئي...!

خوشي ڪيس انهيءَ ڳالهه جي هئي ته ساڄن جي رهائش هڪ اهڙي جاءِ طرف هئي جتان چوطرف رستا نڪرن ٿا...! ۽ ان طرف مائهن جي آمدرفت به گهٽ هئي. ۽ هوءَ بيچيني سان شام جا پنج ٿيڻ جو انتظار ڪرڻ لڳي هئي...!

شام جو پنج وڳي جڏهن سپنا هڪ وڏي پرتيل چادر جو ڇيڙو ٿي اکين تائين نقاب چاڙهي نڪرڻ جي تياري ڪري رهي هئي ته نوري فقير اهو ڏسي ڏڪي ويو هو حيرانگيءَ مان سوال ڪيو هئائين ته.

"سپنا دوستا هي سڀ ڪجهه ڪهڙي تبديلي جو اشارو آهي...؟!

ڪٿي تون پاڻهين پاڻ سان نئون دوکو ته نه پئي ڪرين....؟؟!"

سپنا پراعتماد لهجي ۾ ورائي ٿي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"نوري دوستا تون مون لاءِ ايترو فڪر نہ ڪندو ڪر!
ياهر مون کي ڪوبہ سچائي نہ سگھندو--!
۽ مون زندگيءَ جي وڏين ٺوڪرن مان ايترو ڪجھ سکي ورتو آهي--

جو هاڻي ٻري ٻلي کي چڱي طرح سڃاڻي وٺندي آهيان--!
بس ڪجھ ئي دير ۾ واپس اچي ويندس--- o.k"

-----نوري فقير هڪ ٻڪ رهجي ويجي ٿو ۽ ڪوبہ سوال پڇڻ جي جرئت نٿو ڪري--

۽ سپنا ٻاهر نڪري وڃي ٿي.

خاڪي پير جي درگاهہ پليان، اونداهي گهٽيءَ مان نڪري، شهباز روڊ تي ڊوڙڻ جي رفتار سان هلندي موڙ واري مسجد کان مڙي باغ محلا جي سوڙهين گهٽين مان پاڻ لڪائيندي اچي ميونسپل آفيس جي سامهون قائداعظم روڊ تي چڙهي ٿي.

المهراڻ هوٽل واري چوڪ تي پهچي اتر طرف اسٽيشن روڊ ڏانهن اجنبي قدمن سان هلندي رهي ٿي.

هوءَ اسٽيشن جي اُنهيءَ ويران بلڊنگ تائين پهتي هئي جيڪا پنهنجي جوڀن جون سمورين مستيون وڃائي ڪنهن ٻڍڙي فقيرياڻي وانگي ايندڙ ويندڙ کي مظلوم نظرن سان ڏسي رهي هئي. اسٽيشن جي ويڪري ۽ مٿاهين ٿلهي تي ڪي موالي ۽ ڪي جريا اڃا بيخوف ستا پيا هئا جڻ پنهنجي گهر ۾ ستل هجن--؟

هوءَ اُنهيءَ انگريز دور جي شاهي بلڊنگ جو هيٺيون پاسو وٺي اوڀر طرف وڏي ٽانڪي جي ٽانڪيءَ طرف وڌڻ لڳي هئي--!

ٽانڪيءَ وٽان پراڻي ريل جي پٽڙي کي پار ڪندي اتر طرف ريلوي جي پراڻن ڪوارٽرن طرف وڌڻ لڳي هئي. جنهن جي چؤطرف سرڪاري پلاٽن تي قبضا گيرن ڪوٽ ٺاهي ڇڏيو هو.

هن جي جلدهن ساڄن جي ڏنل اهڃاڻن واري ڪوارٽر تي نظر پئي تہ سندس دل اُئين ڌڙڪڻ لڳي هئي، جيئن ڪنهن سيڪڙات چور جي دل پهرين واردات وقت بي ترتيب ڌڙڪندي آهي--!؟

ڪيس ايترو بہ هوش نہ رهيو هو تہ هوءَ هلي رهي آهي يا سندس قدم رڪجي ويا آهن--- ايستائين جو هوءَ ڪوارٽر جي دروازي تي پهچي وڃي ٿي. ساڄن اُئين اڃانڪ سپنا کي پنهنجي در تي ڏسي گهٻرائجي وڃي ٿو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”هي ڏس ڏس ڏس ڇو پنڌ ڪيون اٿو....! ڪٿي توهان به انهن عام مردن وانگي.....!!؟“

سپنا جملو اڌ ۾ ئي ڪاٽي ڇڏيو هو.

ساجن چپن تي مرڪ وکيري سپنا جي اکين ۾ نهاريندي چيو هو...

”هاها. سپنا چئو....!“

”ڇا ٿي چوڻ چاهين...؟“

”ڪهڙن عام مردن جي ڳالهه ٿي ڪرين...؟“

سپنا نظرون ڦيريندي ڪاوڙ مان چيو هو.....

”اهي ئي... دوکيباز....!“

”مفاد پرست...!“

”انسان جي روپ ۾ ٻڪايل ٻگهڙ....!؟“

”عورت کي صرف وندر جو رانديڪو سمجهندڙ....!؟“

.....ساجن مطمئن مرڪ مرڪندي وراڻيو هو....!

”سپنا! جيتريقدر عام مردن جي ڳالهه آهي ته آئون پاڻ کي خاص ناهيان....!“

ليڪن ورڻ به مرد ته آهيان نه....!؟“

”پوءِ عام سمجهو....!

يا خاص.....!؟“

”دوکيباز سمجهو....! يا بيوفا....!؟“

سپنا بي اختيار پاڻ مهاڳو پٿڪي ڏني....!

اوهه خدايا.....!

”هي مون ڇو ٿو پڇيو ته خطا ڪري ڇڏي....!؟“

”ته ان جو مقصد آهي ته توهان اڳ ۾ به اهڙي غلطي ڪري چڪا آهيو....!؟“

ساجن وڌيڪ سيريئس ٿيندي پڇيو هو.

ان وقت سپنا جو سڄو بدن ڀڳهر جي ريلن ۾ ائين ٻڏي ويو هو جڻ هوا وسندڙ برسات مان آئي هجي....!؟

هوا پلنگ تان اٿندي التجائن مان هٿ جوڙيندي چيو هو.

”پليز ساجن!“

”منهنجي مجبوريءَ جو ناجائز فائدو نه وٺو....!“

”آئون اڳ ئي گهڻو ڏڪايل آهيان....!“

”مون تہ توھان کي پنھنجي ڏکن جو سھارو بڻائڻ ٿي چاھيو...!“

”پر ___ پر ساجن ___!؟“

”ساجن پليز مون کي وڃڻ ڏي پليز...!؟“

”جيڪڏھن توھان بہ مون سان دوکو ڪيو تہ آئون جيءُ نہ سگھنديس...!؟“

۽ ھوءَ جوڙيل ھٿن جي پٺ پر منھن لڪائي سڏڪڻ لڳي ٿي.

ساجن پنھنجي ڪرسيءَ تان اٿي اچي سندس منھن تان ھٿ ھٽائيندي انتھائي سنجيدگي ۽ پختگيءَ مان چوي ٿو...!

”اچا تہ سپنا، تون منھنجي من قيد مان آزاد ٿيڻ چاھين ٿي—؟!“

سپنا سڏڪندي جلدي پر ورائي ٿي....!

”ھا! آئون ھڪ منٽ بہ ھتي نٿي رھڻ چاھيان...!“

”ٺيڪ آھي سپنا! تہ ان لاءِ توکي منھنجو ھڪ شرط مڃڻو پوندو...؟“

”ھا ھا، چئو....؟

ڪھڙو شرط آھي تنھنجو...؟!“

سپنا سڏڪا روڪي ڏک مان ساجن جي منھن پر ڏسي ٿي.

”اٿين تہ سپنا!“

”روئڻ بند ڪري، پھرين مون سان واعدو ڪر...!“

سپنا ڏکارين اکين سان سڏڪا روڪيندي ورائي ٿي...!

”ڪوئي ڏکيو شرط نہ ھوندو تہ...!“

”پوءِ وعدو ٿي ڪريان تہ...!“

”اھو شرط پورو ڪندس...!“

جملا پورا ڪندي ھوءَ ٻيھر ڏکھو سڏڪو ڀري ٿي.

ساجن نظرون ٻي طرف ڦيريندي چوي ٿو...!

”بس سپنا!“

”فقط اھو مون کي وعدو ڏي تہ...!“

”آئنده ڪنھن بہ غير مرد جي آفر تي...!“

”ايترو جلدي...؟

”سندس ڪمري تائين...!“

”تون ڪڏھن بہ نہ وينديئن...!؟؟“

....سپنا ڇرڪ تہ ڇرڪي پليري پيئل ساجن کي گھورڻ لڳي ھئي...!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

اهين ئي ــ! جڻ هن ڪنهن ساريندڙ جو نانءُ ڪنڻ سان ــ!
هن جا سڏڪا، اهين رڪجي ويا هئا ــ!
جيئن ڪنهن ساريندڙ جو نانءُ کڻڻ سان ــ!
هڏڪي هٽي ويندي آهي ــ!؟
سنڌس وهم اجايا ثابت ٿيا هئا ــ!
اندر ۾ پڇتاءُ جو پکي ڦٿڪڻ لڳو هئس ــ!؟
سوچيائين ــ!
"ساجن عام مردن وانگي بليڪ ميلر نه آهي ــ؟!"
"مون مٿس اجايا شڪ ڪري ــ!"
"سنڌس شرافت تي بهتان هڻيا آهن ــ!؟"
"مون کي ائين نه ڪرڻ گهرجي ها ــ!"
هن پڇتاءُ ڀريل نظرن سان ساجن ڏانهن نهاريو هو ــ!
ساجن جي سانوري، چهري تي ــ
شام جي شفيق چانورن جهڙي معصوميت مري آئي هئي ــ؟!
سپنا جو سمورو خوف، پڇتاءُ ۾ تبديل ٿي ويو هو،
۽ ڪيس پليري بيٺل ساجن جي سادگي ۽ معصوميت تي پيار اچڻ لڳو هو ــ!
هيڪر دل چاهيس ته جيڪر ڪيس ٻانهن جي ٻاڪر ۾ ڀري ڀرچائي وٺي ــ!؟
پر ان کان اڳ ساجن دريءَ پردا هٽائي کڙڪي لاهي ــ!
دريءَ هيٺي تاڪ کولي ڇڏيا ــ!
۽ پاڻ سپنا کي پٺي ڏيئي ــ!
خالي پلنگ تي اڪو ٿي ويهي رهيو هو ــ!
ان وقت پيهر سپنا جي اندر جو ٻار سڏڪي پيو هو ــ؟
هن پيهر ڪليل در جي ڪنڊي بند ڪري، ساجن سان ڳالهه شيئر ڪرڻ ٿي چاهيو ــ!
پر سنڌس اندر ــ! ائين ڏک ۾ ٻرجي آيو هو ــ! جو هن سوچيو ته هوءَ هڪڙو لفظ به نه ڳالهائي سگهندي ــ ۽ ــ ۽ سنڌس اندر ڦاٽي پوندو ــ!؟
تڏهن نه چاهيندي به هوءَ خاموشيءَ سان ــ!
خاموش قدم کڻندي ــ!
خاموش فضائن ۾ پاڻ رلائيندي ــ!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

منهن اونداري مهل ــــ!
پنهنجي دوست نوري فقير جي مڙهيءَ پر ــــ!
خاموش ڪمري لاءِ خاموشيون کڻي ئي ــــ!
واپس هلي آئي هئي ــــ!؟
اڄ سڀ ڪجهه خاموش هئڻ جي باوجود به!
هن جي اندر جي صدين کان سِٽل خاموشي جاڳي پئي هئي ــــ!؟
سنڌس خاموش وجود جي پولار پر ــــ!
بي چينيون ئي بي چيني ويون هيون ــــ!؟
ليڪن خاموشين جي رشتن تي ڪهڙي بيان ڪهڙو ڏک ــــ!؟
ڪيس اڳ ئي پتو هو ته خاموشيءَ جو رشتو خاموشيءَ پر ئي ختم ٿي ويندو آهي ــــ!؟
ڪيئن نه سمجهي ها انهن احساس جي خاموش الميي کي ــــ!؟
هن جي دل پر به ته ڪيئي بيوفائن جا درد ــــ!
مڪليءَ جي شاهڪار مزارن وانگي ــــ!
دنيا جي تاريخي خاموشيءَ جو امڃاڻ بڻيل هئا ته ــــ!؟
ــــ اڄ بيهر هوءَ اُبتري ٽڙيي هئي!
جيترو لاهور ايئرپورٽ تي، سنڌس پهچڻ کان اڳ پر اڏامي ويل ان فلائيٽ ڪانيوءَ ٽڙيي هئي. جنهن پر سنڌس پهرين محبت جو مهاراج نفيس، ڪيس بيوفائين جي سيج تي ٽڙيندو ڇڏي، هوائن جي خاموشيءَ پر هن لاءِ بيوفائين جا نغما ڇيڙي، آمريڪا جي عياشين ڏانهن هلير ريو هو ــــ!؟
ــــ ليڪن اجوڪي وارتا ڪيس منجهائي ڇڏيو هو ــــ!؟
ڪيس ڪجهه به سمجهه پر نه آيو هو ته ڇا ٿي رهيو آهي ــــ!؟
ساجن جو الپين دردرين بند ڪري ويچاريندڙ ماحول لاهڻ ــــ!؟
هڪ نوجوان ڇوڪريءَ کي پڃري پر قيد ڪري، آسان شرط تي آزاد ڪرڻ ــــ!؟
شرط طور ڪنهن مرد جي دوکي پر نه اچڻ جي هدايت ــــ!؟
۽ بچاڙيءَ پر بيٺي ڏيٺي سامهون ڏسڻ جو انڪار ــــ!؟
ــــ اهو سڀ ڪجهه ئي سپنا کي ڏاڍي عجيب ۽ خوابديده تصور لڳو هو ــــ!؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هوءِ تڏهن ساڄن کي هڪ پراسرار نوجوان، بلڪ انساني روپ ۾ آسماني مخلوص محسوس ڪرڻ لڳي هئي.

تڏهن ساڄن جڏهن ان تي سوچيو، سپنا جي حواسن تي ڪڪرن جيئن ڇانئجي ويون هيون—

الائي ڇو—!؟

سپنا خود بہ بي وس هئي

انهن سوچن جي سرور کان آجو ٿيڻ نہ ٿي چاهيو—!

۽ انهن ئي سوچن سان سپنا کي ايترو پيار ٿي ويو هو جيترو نياڳي پٽ سان ماءُ کي پيار هوندو آهي—

—اها سڄي رات سپنا ٻاٽي بنا مڇي وانگي اٿين ٿڙڦي ۽ انتظاري ۾ ڪاٽي هئي—!

جيئن سهاڳ رات، ڪنوار پنهنجي دير سان موٽندڙ ور جي انتظار ۾ ٿڙڦندي آهي—!؟

ٻي صبح تي جڏهن ٻيهر سپنا ۽ ساڄن بس اسٽينڊ وٽ هڪ ٻئي در جي آمهون سامهون ٿيا هئا، تڏهن ساڄن جي چهري تي ساڳي رونق برقرار هئي، البتہ سپنا جو چهرو سنبل جي ڇڄيل گل وانگي مرجهايل هو—!؟

حسب دستور ٻئي پاڻ ۾ گڏ نہ پيئا هئا، پر اڄ انهن جي وچ ۾ خاموشيءَ جي اوپري ديوار حائل ٿي چڪي هئي—!

—نيٺ ساڄن ئي ان خاموشيءَ جي ديوار ۾ ڏار وڌا هئا—

"سپنا! اڄ شام تون مون وٽ اچي سگهندينءَ—؟"

"ها— ها ساڄن! آئون ضرور ايندس—" سپنا تڪڙ ۾ جواب ڏنو، ساڄن مرڪي سندس اکين ۾ نهاريندي—

"تہ ڇا سپنا! تو ڪالهہ رڳو مون کان جان ڇڏائڻ لاءِ اهو ڪوڙو وعدو ڪيو هو—!؟"

اهو واعدو تہ پين لاءِ ڏنو هئم—!؟ سپنا ورائيو—

مرڪي ڪيس پنهنجائپ جي ڀرپور احساس سان نهاريندي ساڄن چيو ٿو—

"مطلب تہ سپنا! شعوري طور تي اڃا تائين نابالغ ئي آهين—؟؟"

"نہ ساڄن! مون لاشعوري جي ڄمار ۾ ئي ڪجهہ اهڙيون غلطيون ڪيون جن مون کي پنهنجي ڄمار کان بہ وڏا تجربا سيکاري ڇڏيا آهن—!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مون ڏاڍا درد سٺا ۽ دک ڪاٽا آهن، ساجن...!؟"

"ها سپنا! مون توکي پهرين نظر ڏسنديئي تنهنجي اندر ۾ ڪيتري گهائين لڪل محسوس ڪيون هيون... جيڪڏهن وقت اجازت ڏني ته آئون ضرور تنهنجي درد ڪٿا تنهنجي زباني ٻڌڻ پسند ڪندس... پر في الحال منهنجي شفٽ جي گاڏي اچي ويئي آهي. سو آئون هلان ٿو."

"پنهنجو خيال رکجان."

"O.K."

ائين ساجن، هوائن ۾ هٿ لهرائيندو روڊ پار ڪندي هليو ويو هو... ۽ سپنا، پگهل دل سان، پنهنجي ڌنڌي ۾ مصروف ٿي وڃي ٿي...

جيتوڻيڪ سپنا جي گلن جي ڪاروبار سان اڳوڻي دلچسپي ڪونه رهي هئي، پر پوءِ به سپنا وٽ خريدارن جي ساڳي لائين لڳي رهي هئي.

......اڄ به ڪاليج جا ڪڇڙي وڃي وار اچو ڪرا،

سپنا جي هٿن جا گل پنهنجي نوٽ بُڪن ۾ رکي،

ڏاڍا خوبصورت شعر لکي ڇڏين ٿا...

.........اڄ به ۽ پريمي هڪ ٻئي کي سپنا جي هٿن جون گلن واريون لڙيون گفٽ ڪن ٿا...

اڄ به ڪيئي حساس دلڙيون سپنا جي موتين جون سلامي آهن...

۽ اڄا تائين به نوجوان سپنا جو آشيانو ڳولڻ لاءِ سندس پيڇو ڪن ٿا...

پر سپنا کي دنيا جي درد سان ڪا به دلچسپي نه هئي...

هوءِ گلن کي ته فقط روزگار جو ذريعو بڻائي...

گراهڪن سان صرف پيشورانه مرڪ مرڪندي رهي ٿي.

پوءِ جيڪڏهن ڪوئي، سندس مرڪ آڏو پنهنجي دلڙي کي زخمي ٿو سمجهي ته ان سان هن کي ڪهڙي غرض هئي...!؟

هن کي ته بس! ڪنهن جي به غرض نه هئي...!

۽ جيڪڏهن غرض هئي به ته...!

فقط هڪ ساجن جي...!

جنهن جي ڳالهين جي درد مان ڪيس جيئڻ جو اتساهه مليو هو...!!؟

۽ جڏهن کان ساجن سان سندس ڊيٽ ٿي هئي...!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

تڏھن ڪان سنڌس بي مقصد زندگيءَ جي اجڙيل چمن ۾، ڪي رنگين گل ٽڙڻ لڳا ھئا...!

۽ ڪيس زندگيءَ سان پيار ٿيڻ لڳو ھو...!

......ھاڻي سنڌس اندر جون موسمون بي چين ٿي پيو ھيون...!؟

ھوءَ ڪڏھن بيحد خوش ھوندي ھئي...!

جيون ۾ اھڙو نکار اچي ويندو ھئس جو پاڻ کي آسمان تي اڏامندڙ آزاد پنڇي سمجھي فضائن ۾ گنگنائڻ لڳندي ھئي...!

۽ ڪڏھن وري سخت اداس!

ڪيس ڪل ڪائنات عجيب غم ۾ روئيندي محسوس ٿيندي ھئي...!

ھوءَ تڏھن سوچيندي ھئي ته...!

”ڪاش! ڪوئي پنھنجائپ جو اھڙو ۾ ڪلھو ھجي...! جنھن تي ڪنڌ رکي زارو قطار روئي... سموري زندگيءَ جو درد لڙڪن جي سيلاب ۾ ڪاھندي پيرين جيان لوڙھي ۽ پوڙي ڇڏيان...!؟“

⊙

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

شام ٿيندي ئي سينا ساڳئي چالاڪي سان...ساڳين گهٽين مان گهمندي... ساجن جي ڪمري تائين اچي پهتي هئي.
ان وقت ساجن جي ڪوارٽر جي در جو هڪڙو تاڪ مڪمل بند ۽ ٻيو اڌ کليل هو. سينا اڌ کليل تاڪ جي اوٽ مان ڪمري اندر جهاتي پاتي هئي....!
ساجن ٽيڏي ٽيبل جي سامهون ڪجهه لکڻ ۾ مصروف هو...!
ڪيترائي ڪاغذ، سندس ارد گرد بي ترتيب پکڙيا پيا هئا...!
هو لکڻ ۾ ايترو ته محو هو جو آسپاس جي حقيقتن جو ڪيس ڪوبه پتو نه هو....؟
سينا در اندر پير پائيندي گلو صاف ڪرڻ جي انداز ۾ اٿين ڪنگهڪار ڪئي ته ساجن هلڪو ڇرڪ ڀري جڻ خوابن جي دنيا مان نڪري حقيقتن جي دنيا ۾ اچي سامهون نهاري ٿو.
هو هڪدم سينا سندس استقبال ۾ اٿي بيهي ٿو رهي---
۽ ڪجهه ڪاغذ به پنکي جي هوا تي اڏامي بي ترتيب پکڙجڻ لڳن ٿا...؟
سينا بيخوف قدمن سان وڌندي اٿين اچي لوهي پلنگ تي ويهي رهي ٿي، جڻ هوءَ پنهنجي ئي گهر ۾ ٿڪجي لڳي موٽي آئي هجي...!؟
ساجن هيڏانهن هوڏانهن نهاريندي هڪجاڻ لهجي ۾ پڇي ٿو......
"جنابا! هي در دريون بند رکجن يا کليون ئي رهن....!؟"
- موٽ ۾ سينا سندس اکين ۾ نهاريندي هڪ اهڙي تکي مرڪ مرڪي ٿي جو ساجن کي جڻ سمورا حق ۽ واسطا ملي وڃن ٿا...!؟
-ساجن وڃي وڃي در دريون بند ٿو ڪري ته ڪمري ۾ ڪاري رات جهڙي اونداهه ڇانئجي وڃي ٿي...!
پر اڄ سينا کي نه ته انهيءَ اونداهيءَ کان ڀئو ٿيو هو ۽ نه ئي ٻگهر ڇرهيا هئس.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"ٽرڪ" جي آواز ڪانپوءِ ٽيوب لائيٽ ۾ جهٽڪا ڏيڻ شروع ٿي ويا... ۽ سڄي ڪمري ۾ ڪير جهڙي سفيد روشني پکڙجي وئي هئي.
— ساڄن ڪرسي سيري اچي سپنا جي سامهون ٿورڙي وٿيءَ تي ويهي رهيو ته—

وار وڪريل ۽ اکيون اٿين ٿڪل ٿيون لڳن جڻ هن ضرورت کان وڌيڪ ٿڪائيندڙ ڪم ڪيو هجي...؟
سڀني ڪمري جي فرش اٿين ڪاغذن جي ٽڪرين سان وڪريل هو جيئن بن پن جي رُت ۾ باغ جي ڌرتيءَ تي زرد پنا وچائجي ويندا آهن...؟
سپنا ڪمري کي ڏسندي پڇي ٿي...!
"ساڄن! تنهنجو ڪمرو هر وقت بي ترتيب ڪاغذن سان ڇو وڪريل هوندو آهي...!؟"
" اٿهيءَ ڪري سپنا! جو منهنجي قلم جي ڪاغذن سان ياري ٿي ويئي آهي..."
"ڪاغذن سان قلم جي ياري...!؟"
سپنا ڪجهه به نه سمجهي سگهي هئي ۽ ٻان مهاڳو پڇڪيو هئائين:
"ها سپنا! جيڪڏهن هوندين نه سمجهي سگهين ته اٿين سمجهه ته ڪاغذ ۽ قلم منهنجي اڪيلائي جي ونڊر آهن...!"
"پر هي ڪاغذ ۽ قلم، اڪيلائي ۾ تو سان ڳالهائيندا ته ڪونه هوندا...؟
پوءِ ڪهڙي ونڊر ڏيندا آهن، اهي اڪيلائي ۾ توهان کي...!؟" سپنا چيو:
—"تمام وڏي ونڊر ڏين ٿا اهي سپنا!"
"اڪيلائيءَ ۾ جڏهن دل روئڻ چاهيندي آهي ته اهي مون کي محبوب جي ريشمي وارن جي احساس ۾ ويڙهي، خوب روئاڙيندا آهن...!؟"
"جڏهن گهڻو خوش هوندو آهيان ته اهي مون کي ڳل ڳراٽڙي لاهي چپن تي، چميون ڏيئي، هڪ پرخلوص دوست وانگي واڌايون ڏيندا آهن مون کي...!"
—"ها سپنا—!"
"توڻ ٿي ڄاڻين ته جن جي ڪاغذن ۽ قلم سان سنگت هوندي آهي—

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

اُنهن ماڻهن جي هڪ الڳ ٿلڳ ـــ هڪ عجيب دنيا هوندي آهي ـــ؟

بلڪل نرالي دنيا...؟"

ـــ ساجن جي ڳالهائڻ دوران سپنا سنڌس چپن جي چرپر کي ائين غور سان ڏسڻ لڳي ٿي، جيئن ننڍڙا ٻار ديو پرين جا قصا پڙهڻ وقت ڳالهائيندڙ جي چهري جي اسڪرين تي جنن جي وادين جو سير ڪرڻ لڳندا آهن ـــ؟

۽ پوءِ انتهائي سنجيده لهجي ۾ چوڻ لڳي ٿي:

" ساجن! تون ته مون کي نصيبن جو ماريل هڪ اهڙو پنکيل انسان لڳين ٿو جنهن جيون ۾ ڏوکا کائي زندگي جي زهر کي ڍڪ ڍڪ وانگي پيتو آهي ـــ!؟"

" ها سپنا! آئون صدين کان ائين پنکندو رهيو آهيان ـــ!"

"اها خبر ته اٿم ته ڌرتيءَ جي ڪهڙي ديس ۾ هي منهنجو ڪهڙو جنم آهي ـــ؟!"

"سپنا! يقين ڪر ته زندگيءَ جو جيڪو لطف پنکڻ ۾ آهي اهڙو لطف لگزري بنگلن توڙي A.C گاڏين ۾ هرگز به نه ملي سگهندو ـــ!"

"پر ساجن! مون ڪجهه پيو مقصد سمجهيو هو ـــ!"

"ڪهڙو مقصد توهان سمجهيو هو ـــ!؟"

"ساجن! مون ته ائين سمجهيو هو ته ڪان به مون وانگي پنهنجو محبوب وڃائي ويو آهي ۽ ـــ تون به پنهنجو سڀ ڪجهه لٽائي مون وانگي پنکي ويو آهين ـــ؟!"

ـــ "سپنا! مون کي خبر نه هئي ته توکي تنهنجو محبوب جدائي جا داغ ڏيئي بيوفائي جي سفر ۾ هليو ويو ۽ تون وڇوڙي جي ويراڳ ۾ ڌوڙنگي دنيا جي گولي تي پنکندي هتي پهتي آهين ـــ!؟"

"پر يقين ڄاڻ سپنا!"

"ته منهنجو محبوب، تنهنجي محبوب جهڙو بيوفا هرگز ٿي نٿو سگهي ـــ؟

منهنجو محبوب ته ايترو وفادار آهي جو اهو پنهنجي عاشق جي دلي خواهش کي به سمجهي وٺندو آهي ـــ ۽ هر وقت پنهنجي عاشق جي اشارن جو منتظر هوندو آهي ـــ!؟"

" ته ڇا دنيا ۾ ايجا وفاداريءَ جا اهڃاڻ موجود آهن ساجن ـــ!؟"

" ها بي خبر ناهي سپنا!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"پر ايتري خبر ضرور اٿم ته هر ليکڪ ۽ فنڪار جي اندر ۾ هڪ وفادار محبوب ضرور رهندو آهي.... جيڪو هر هميشه سندس اشارن جو اوسيئڙو ڪندو رهي ٿو."

...."هو جڏهن به چاهيندو آهي ته سندس محبوب سورهن سينگار ڪري اچي سندس سامهون نفيس ويس ۾ ڪي ويهندو آهي....!"

"جڏهن ضرورت پوندي اٿس ته سندس تخليقي محبوب ساڻن پٿين، حسين باغن، وسندڙ برساتن، تورڙي سمنڊ ڪنارن تائين هٿ هٿ ۾ ڏيئي ساڻس هلندو رهي ٿو."

"هو جڏهن چاهي ته ان کي پيرن ۾ گهنگهرو ٻڌائي نچائي....! ۽ اگر چاهي ته ان کي حويلين جي اوچن ديوارن ۾ قرآن سان حق بخشايل بيبي سگوري بڻائي ويهاري سگهي ٿو....!؟"

"۽ اڃا به اگر هو چاهي ته ان کي ڪنهن وحشي اڳيان وڻيشيا بڻائي الف اگهاڙو ان جي پيٽ تي سنهاري چڙهي....!؟"

"ها سپنا! ليکڪ جو محبوب ايترو ته فرمانبردار ۽ وفادار هوندو آهي...! جو دنيا ۾ ته فقط ان جو تصور ئي ڪري سگهجي ٿو....!؟"

— تو ڏٺو هوندو سپنا ته اڪثر ڪري ليکڪ ۽ شاعر اڄڪلهه حالت سان تنها ئي گهاريندا— روڊن تي رولاڪيون ڪندي نظر ايندا آهن."

"پر سپنا! انهن کي ڪڏهن به تنها نه سمجهجانءِ....!

چاڪاڻ ته هن جو محبوب هر وقت تصوراتي طور ساڻس گڏ هوندو آهي....!"

.....سپنا ساجن جي ڳالهه جي پُٺ ۾ گهوماتجي، پلنگ تي پاسيري ليٽي لونٺ جي ٽيڪ تي، مٺي کي هٿ ترءِ جو سهارو ڏيئي ليٽي پيئي هئي— سندس اکڙين تي ننڊ جا خمار چڙهيل هئا— ۽ چوڻ لڳي—

"ساجن! آئون سوچيندي هئس ته تنهنجي ڳالهين ۾ ايتري گهرائپ ۽ ايڏو درد ڇو آهي....!؟ پر اڄ ته اڄ خبر پيئي اٿم ته تون ڪوئي ليکڪ به آهين....!؟"

"ها پر سپنا! هڪ ليکڪ جو درد ڪوڪلن لفظن ۾ مايي به نه تکو سگهجي....!؟"

"توکي منهنجو درد جاڻڻ ۾ اڃا وقت لڳندو....!؟؟"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"اهو ته آئون به مڃان ٿي ته ڪنهن ليکڪ جو درد سمجهڻ لاءِ اسان جهڙن اڻ ڄاڻن کي ته زمانو لڳي سگهي ٿو— پر ڇا توهان ليکڪ، ڪنهن عام انسان جو درد پهرين نظر ۾ سمجهي سگهو ٿا...؟؟"

......" ها سپنا، جنهن به شيءِ جو نالو درد آهي، اها ڪنهن حساس انسان اڳيان پاڻ نروار ٿي پوندي آهي ۽ لڪي ناهي سگهندي،

۽ جيترين قدر ليکڪ جي ڳالهه آهي ته هڪ حساس دل کي هر دنيا جو ڏک پنهنجي من ۾ چيڀندي محسوس ٿيندو آهي، جنهن کي هو پنن تي اتاري وٺندو آ—! پوءِ اهي مان ڪڏهن ڪهاڻيون ڪڏهن افسانا ته ڪڏهن ناول جڙي پوندا آهن—!؟"

هوءَ پلنگ تي پاسيرو ليٽي، لوڻ ڪوڙي، ڇاڙي هيٺان ترڙي جي ٽيڪ ڏيئي هڪ خوبصورت اداسان ساڄن جي اکين ۾ ڏسندي چوي ٿي—

"ساڄن! اڄ آئون توهانجي زباني ڪائي درد ڪٿا ٻڌڻ چاهيان ٿي—!"

ساڄن ڳالهه ٽاريندي وراڻي ٿو—

"ها، مون وٽ اهڙا ڪوڙ سارا مئگزين ۽ ڊائجسٽ پيا آهن، جن ۾ منهنجون ڪهاڻيون ڇپيل آهن—! جڏهن وجي ته ڪائي ڪهاڻي ڪڍيو وٺجانءِ ۽ تنهائي ۾ پڙهي ڇڏجانءِ—!؟"

سپنا انڪار ۾ ڪنڌ ڌوڻيندي وڏيڪ هجتي ٿئي ٿي—!

"اها ته جان ڇڏائڻ واري ڳالهه آهي ته—!؟

آئون ته توهانجي شيرين لهجي ۾ ڪجهه ٻڌڻ چاهيان ٿي—؟"

" چڱو پلان ٻي دفعي توهان جي اها فرمائش به پوري ڪندس—!"

"ٻي دفعي ڇو—؟! ۽ اڄ ڇو نه—!؟"

"پليز ساڄن—! منهنجي دل ٿي چوي ته ڪائي پنهنجي لکيل ڪهاڻي ٻڌائي—!؟"

ساڄن ٽيٺ سپنا جي ضد آڏو پنهنجا هٿيار ڦٽا ڪري ٿو.

هو اٿي ڪيبنٽ ۾ پيل پراڻا ڊائجسٽ ڦلورڻ لڳي ٿو—!

ڪجهه دير کان پوءِ هڪ پراڻو ڊائجسٽ ڪڍي اچي ساڳي ڪرسيءَ تي سپنا جي سامهون ويهي ڊائجسٽ کولي ٿو....

⊙

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هو پنهنجي 40 صفحن تي مشتمل طويل ڪهاڻي ”ارمانن جي تربت تي تازه گل“ جي عنوان سان پڙهڻ شروع ڪري ٿي جنهن ۾ ليکڪ خود ڪردار جي حيثيت ۾ رفعت نالي هڪ نوجوان شاعره سان محبت ڪرڻ لڳي ٿو رفعت جي پڻ انتها جي محبت رهي ٿي ليڪن اوچتو رفعت جي ڊائري، مان هڪ پراڻي چٺي ملي ٿي جيڪا سندس پراڻي چاهيندڙ ڊاڪٽر نواز جي هجي ٿي جنهن ۾ هو رفعت کي پنهنجا قول، اقرار، وعده ۽ قسم ياد ڏياريندي کيس ٻيهر دوستي لاءِ التجائون ڪرڻ لڳي ٿو انهي، چٺي پڙهڻ کان پوءِ هو انتهائي جذباتي ٿي پوي ٿو ۽ ڪاوڙ مان چٺي ڦاڙي رفعت جي منهن ۾ هڻڻ کان پوءِ هليو وڃي ٿو رفعت کيس التجائون ڪندي ٻڌائڻ ٿي چاهي ته ڊاڪٽر نواز جيتوڻيڪ سندس پراڻو چاهيندڙ آهي پر هوءَ نه ته ڪڏهن ساڻس ملي آهي ۽ نه ئي ساڻس ڪوئي تعلق رهيو آهي پر هُو سندس هڪ به ڳالهه نه ٻڌي ۽ جذبات مان گهڻو شراب واپرائڻ سبب بيمار ٿي بيهوشي واري حالت ۾ اسپتال پهچي ٿو رفعت ان وقت سندس ڀاءُ کي علاج جي پئسن لاءِ پريشان ڏسي پئسن هٿ ڪرڻ لاءِ ڏاڍيون ڪوششون ٿي ڪري پر ڪٿان پئسا نه ملڻ ڪري مجبوراً هُو ڊاڪٽر نواز وٽ وڃي ٿي جيڪو سندس مجبوري، جو فائدو وٺندي پنج هزار روپين عيوض ڪجهه ڏانهن لاءِ رفعت کي پنهنجي بستري جي زينت بڻائي ٿو ڇڏي. رفعت اهي پئسا کڻي هُن جي ڀاءُ کي علاج لاءِ ڏئي ٿي ۽ جڏهن هُو صحتمند ٿي موٽي ٿو ته هڪ ملاقات ۾ رفعت کيس پنهنجي عزت جي قرباني عيوض سندس زندگي بچائڻ لاءِ ٻڌائي ٿي. هُو اهو سڀ ڪجهه خاموشي، سان ٻڌي ٿو ۽ رفعت لاءِ ٻيهر سندس دل ۾ همدردي جاڳي ٿي. هو پنهنجي هٺ ڌرمي ۽ غلطي، تي دل ئي دل ۾ پڇتائڻ باوجود به ساڻس معذرت نٿو ڪري ۽ سوچي ٿو ته صبح جو رفعت جي گهر وڃي کيس پرچائي وٺندس. هوڏانهن رفعت دلشڪسته ٿي پنهنجي زندگي، جو ڏيئو پنهنجي ئي هٿن سان گل ڪري ڇڏي ٿي صبح جو جڏهن رفعت جي خودڪشي، جي خبر ٻڌي ٿو ته دل ڏک مان ڏري

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پوي ٿي ۽ اندر ۾ لڙڪن جو سمنڊ ڇوليون هڻڻ لڳي ٿو آخر ۾ هو رفعت جي قبر تي تازه گل رکي نيري آڪاش جي وسعتن ۾ اُڏامندڙ پکين جون اُڏارون ڏسندي ياچ مهاڳ ڇين ۾ پٽڪي ٿو:

”ڪاش رفعتا ڪنهن ٻئين جنم ۾ قيامت کان اڳ توسان ٻيهر ميلاپ ٿي پوي ته جيڪر روئي رڙيه پيرن تي ڪري توکان پنهنجي هن گناهه ڪبيره جي بخشش وٺي ويراڳي روح کي هميشه لاءِ شانت ڪيئي ڇڏيان.“

اما سڄي ڪهاڻي پڙهڻ دوران سپنا پلنگ تي پاسيري ليٽي مٺي کي ٻانهن جي ٽيڪ ڏيئي ساجن جي چپن جي چرپر کي اکيون ٽمڪائي ڏسندي ڪهاڻي جي سحر ۾ گم سم رهي ٿي

⊙

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪهاڻي ختم ڪري، ساجن جيئن ئي سامهون پلنگ تي ليٽيل سپنا ڏانهن نهاريو ته هوءَ سڄي لڙڪن ۾ وهنجي چڪي هئي—!؟ هوءَ پلنگ تي اٿي ويهي پنهنجا لڙڪ اگهندي، انتهائي ڏک ۽ پيار جي لهجي ۾ چوڻ لڳي—

"ساجن! تون به ايترو ظالم ٿي سگهندين—!؟

مون ڪڏهن سوچيو به نه هو—!؟"

—مرڪندي سپنا جي اکين ۾ نهاريندي وراڻيائين——

"۽ سپنا! تون به ايڏي بيوقوف ٿي سگهندين—!؟

مون به ڪڏهن سوچيو ئي نه هو—!؟"

سپنا پنهنجا لڙڪ اگهندي حيرت مان پڇيس ٿي—

"ڇو—؟"

"آئون ڇا ۾ بيوقوف آهيان—!؟"

وراڻيائين!

"مون کي جو ظالم سمجهڻ لڳي آهين—!؟"

"سو ته ساجن تون آهين به—!؟"

"ڪس هيڏي ساري قرباني ڏيندڙ رفعت کي ڪوڙي همدردي به ڪونه ڏيئي سگهئين— ۽ هن ويچاري خودڪشي ڪري ڇڏي—!؟

معنيٰ ته هن جي موت جو ذميوار به ته تون ئي آهين نه—!؟"

"اهائي ته سپنا تنهنجي سوچ جي ناداني آهي نه—!؟

"اڙي پڳلي اها ته صرف هڪ فرضي ڪهاڻي هئي— ۽ تون انهيءَ کي به حقيقي سمجهي پنهنجا رايا قائم ڪرڻ لڳيئن—!؟"

"تنهنجو مطلب آهي ته اها ڪهاڻي ڪوڙي آهي ساجن—!؟"

"ڪوڙي نه— فرضي چئو—!"

"خير ڪجهه به هجي— پر مون ڏٺو آهي ته مرد هر دور ۾ عورت کي صرف هڪ وندر ۽ تفريح جو ذريعو ئي سمجهندو رهيو آهي—!؟"

"— ته سپنا، انهيءَ ۾ پلان مرد جو ڏوهه ئي ڪهڙو آهي—؟"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"عورت کي ته فطري طور تي ئي مرد جي وندر لاءِ خلقيو ويو هو نه...!؟"

"ته تنهنجو مطلب آهي عورت مرد جي وندر لاءِ الله تعاليٰ پيدا ڪئي آهي...!؟"

"بلڪل...!؟"

"ڏس نه سپنا! الله تعاليٰ پهرين اڪيلي ڏاڏي آدم کي پيدا ڪري ڌرتيءَ تي موڪليو...! پوءِ جڏهن آدم کي ڌرتيءَ تي اڪيلي پريشان ٿيندي ڏٺائين ته کيس وندرائڻ لاءِ هڪ عورت (ڏاڏي حوا) خلقيائين...! ۽ پوءِ ان سان گڏ ڏاڏو آدم خوش گذارڻ لڳو هو...!"

" پر ساجن! گهٽ ۾ گهٽ اهو ته سوچيو ته مرد جو وجود به ته عورت جي ڪک مان ئي جنم وٺي ٿو... سو جيڪڏهن عورت ئي نه هجي ها ته پوءِ مرد ڪٿان اچي ها...!؟"

"پر سپنا! ٿورو اهو به ته سوچ ته خود عورت جو ابتدائي جنم ڪٿان ٿيو...؟"

"الله تعاليٰ ڏاڏي آدم جي هڪ پاسراٽيءَ مان ئي ڏاڏي حوا کي پيدا ڪيو هو...

يعني خود عورت جو پهريون جنم مرد جي وجود مان ٿيو آهي... ان ڪري جيڪڏهن مرد ئي نه هجي ها دنيا ۾ ته پوءِ اها عورت اچي ئي ڪٿان ها...!؟"

...سپنا مايوس ٿيندي شڪايتي نظرن سان ڇت ۾ نهاريندي چوي ٿي...

...پر جيڪڏهن ائين ئي هو ته پوءِ الله تعاليٰ عورت کي ڌرتيءَ تي سور ڪاٽڻ لاءِ آندو ئي ڇو...؟!"

" ان ڪان جيڪر عورت دنيا ۾ هجي ئي نه ها ته ڪهڙو فرق پئجي وڃي ها...؟!"

ساجن سپنا جي اداس معصوميت ڏسي انتهائي قرباني لهجي ۾ چوي ٿو...

"پر سپنا! جيڪڏهن هن دنيا ۾ عورت جو وجود نه هجي ها ته جيڪر دنيا بي رنگ ۽ بي چسي محسوس ٿئي ها...! سڀئي مرد خودڪشيون ڪري ڇڏين ها ۽ ڌرتيءَ تي پيار محبت جو ڪو به سلو پيدا نه ٿي سگهي ها..."

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ساجن اهي لفظ سپنا جي جيون ۾ اُساهه جاڳائڻ لاءِ چيا هئا.
سپنا بحث ۾ جڻ هار مڃيندي موضوع مٽائڻ لاءِ پڇيو ٿي.
”پر ساجن! اوهان ليکڪن وٽ اهڙا دليل ..... ۽ اهڙا لفظ اچن ڪٿان ٿا. ته ڳالهائڻ ۾ ٿا وارو ڏيو.؟ ۽ نه ٿي لکڻ ۾ ٿا گهٽايو.!؟“

”بس سپنا! اهو سڀ قدرت جي ڏنل ڏات هوندي آهي.! عام زندگيءَ ۾ ته ليکڪ هڪ خط به ناهن لکي سگهندا... پر جڏهن ڏات نچاوڙ ٿيندي آهي ته وڏا وڏا ڪتاب لکجي ويندا آهن.!؟“

”پر ساجن! ليکڪ رڳو فرضي ڪهاڻيون لکندا آهن يا حقيقي ڪهاڻيون به لکي چاڙن ٿا.!؟“

”سپنا! ليکڪ ته معاشري جا فوٽوگرافر آهن.! اهي جنهن به ڪنهن ٿين منظرڪشي ڏسندا آهن ته انهيءَ جي تصوير اکين جي ڪئميرا ۾ محفوظ ڪري وٺندا آهن.. ۽ لفظن جي صورت ۾ اها تصوير عام ماڻهن کي ڏيکاري ڇڏيندا آهن.!؟“

”ساجن! مونکي ڪائي اهڙي ڪهاڻي پڙهائي جنهن ۾ تون پاڻ ٿي موجود هجين... آئون تنهنجي اندر جي تصوير ڏسڻ چاهيان ٿي.!؟“
ساجن مرڪي سپنا جي اکين ۾ نهاريندي چيو ٿو:
”ڪنهن جي ظاهري ڪهاڻيءَ مان، ان جي اندر کي ڪٿو پڙهي سگهبي.!؟

تون اگر مون کي سمجهڻ چاهين ته منهنجي هيءَ ڪهاڻي اڪيلائي ۾ ويهي غور سان پڙهي ڏسجان.!؟“
ساجن کيس هڪ رسالو هٿ ۾ ڏيندي چيو ٿو.!

روانو ڪرڻ وقت ساجن سپنا سان گڏ در تائين اچي در جي ڪنڊي لاهيندي انهيءَ بند درن جي وضاحت ڪري ٿو.!
”سپنا! اڳي پڌندا هئاسين ته پٽين کي ڪن ۽ درن کي اکيون هونديون آهن.! پر يقين ڪونه ايندو هو.! پر جڏهن کان تون باقاعدگي سان مون وٽ اچڻ لڳي آهين، تڏهن کان مون کي درن ديوارن کان به ڊپ ٿيڻ لڳو آهي.!؟

سوچيندو آهيان ته توکي ڪوئي بدنظر ڏسي ويو ته پنهنجيءَ کي تماشو پڄڻو پوندو.!!؟“

”بس انهيءَ ڪري سپنا! آئون هي سڀ ڪجهه ڪندو آيو آهيان.!؟“
”ڪهڙو سڀ ڪجهه.!؟“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سپنا پرتجسس اکين سان ڏسندي پڇيس:

وراڻيائين:

”هي در دريون بند رکڻ...!“

مرڪندي هڪ خوبصورت ادا سان سنلمس هٿ جهليندي چيو ٿي.

”ساجن! تو کان هڪ شڪايت اٿم...؟“

”ڪهڙي شڪايت سپنا...!؟“

”اها ته جڏهن آئون ايندي آهيان ته تون ڪمري جا دروازا بند ڪري دل جا تاڪ کولي ڇڏيندو آهين...!!؟“

”۽ جڏهن ويحان ٿي ته ڪمري جا تاڪ مون لاءِ کولڻ وقت توکي پنهنجي دل جا دروازا بند ڪرڻ وسري ويندا آهن...!!؟“

”ڪاش! آئون جڏهن تنهنجي دل اندر داخل ٿي ويندي آهيان ته اتان ئي نڪرڻ کان اڳي تون پنهنجي دل جا دروازا بند ڪري، مون کي اندر ئي لڪائي قيد ڪري سگهين ها...!!؟“

”پر تون ته ڪڏهن وڃڻ وقت اٿين ٿي ته چيو آهي ته سپنا، اچا گهڙي پل مون وٽ ويهه... تو سان ڪجهه ڳالهيون ڪرڻيون اٿم...!!؟؟“

سپنا ساجن جي اکين ۾ سواليه نظرن سان نهاريندي اداس ٿي وئي ٿي.

ساجن، سپنا جي ڪلهي تي هٿ رکي ٿڌو ساهه کڻندي چيو ٿو:

”سپنا! سچان ته تون بيحد حسين آهين... ۽ تو جهڙو پيار دنيا ۾ ڪن خوشنصيب انسانن کي نصيب ٿيندو آهي...!!؟“

”پر سپنا! تون جنهن دل ۾ رهڻ جي ڳالهه ڪرين ٿي...!! انهيءَ جا سمورا در ۽ دريون اڳ ئي ٽٽل آهن...!!؟“

”تون بيشڪ ڏکايل آهين سپنا ! پر منهنجي دل جو درد تو ماپيو ئي ڪٿي آهي...!!؟“

”خير، وقت اجازت ڏني ته ان موضوع تي ضرور بحث ڪنداسين“

”في الحال رات گهڻي ٿي چڪي آهي... ان ڪري توکي هاڻي وڃڻ گهرجي...؟“

... ۽ پوءِ ته چاهيندي به سپنا، پنهنجي وجود تي ڪاري چادر ويڙهي اتان نڪري پنهنجي آستاني ڏانهن موٽڻ لڳي ٿي...

سپنا چاهيندي هئي ته ڪوبه نوجوان، ڪنهن خوبصورت عورت جي احساس مان پاڻ کي آجو ڪرڻ پسند ناهي ڪندو... پر ان باوجود

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

۽ ساجن جو ايترو خلوص... ايڏي پنهنجائپ جو احساس ڪيس وڏيڪ متاثر ڪري ڇڏيو ٿو.

هوءَ ساجن بنا پاڻ کي صفا اڌوري سمجهڻ لڳي هئي ۽ دل چاهيس ٿـ هوند هر وقت پاڇي وانگي ساڻس گڏ هلندي رهي... پر وقت جي مجبورين کين فاصلا رکڻ تي مجبور ڪري رکيو هو...؟

— هوءَ جڏهن دير سوير ساجن کان موٽندي هئي تـ پنهنجي بستري تي ليٽي ڪافي دير تائين آسمان جي ستارن ۾ نهاريندي، ساجن جي ڳالهين کي سوچيندي سوچيندي ننڊ ڪٿين اچي لهي ويندا هئس...؟؟

ڪيس ساجن سان ڪيل هڪ هڪ ڳالهه لفظ لفظ ٿي ڪنن ۾ گونجڻ لڳندي هئي ۽ هوءَ خوبصورت خيالن جي خوشبوءِ ۾ گل جيان ٽڙي پوندي هئي...؟

— اڄوڪي ڳالهين تـ سندس ذهن مان ننڊ کي ڄڻ ڀڄائي ڇڏيو هو...؟

۽ موڪلائڻ وقت ساجن جي سانوري چهري جي معصوميت تي نکري آيل اداسين جي اڻلڀ سپنا جي ذهن تي صفا نقش ٿي ويئي هئي...؟

هن پڪو ارادو ڪيو هو تـ هوءَ ضرور ساجن کان سندس دل جو درد پڇندي...

جنهن ايڏي ٻاجهاري دل تي زخمن جا تير هلائي محبتن جو خون ڪيو...

ان ظالم بابت هوءَ ضرور ڪاڻس پڇندي.

اهو سوچيندي ڪيس هڪدم ساجن پاران مليل اهو رسالو ياد پيو جنهن بابت هن چيو هو تـ هن ڪهاڻي ۾ منهنجا احساس موجود آهن. هن سوچيائين!

"ممڪن آهي تـ ساجن جي درد ڪٿا انهيءَ ڪهاڻي ۾ موجود هجي ۽ مون کي سمورن سوالن جا جواب ملي وڃن...؟"

—۽ هوءَ اهو سوچي هڪدم اٿي وڃي رهي ٿي— ۽ پرائي ڪبٽ ۾ رکيل اهو رسالو ڪڍي وٺي ٿي، جيڪو هن ساجن کان گهري ورتو هو... ۽ پوءِ ١٠٠ وولٽ جي بلب جي روشنيءَ تي وڃي پڙهڻ شروع ڪري ٿي ساجن جي اها لازوال ڪهاڻي— جيڪا ڪيس درد جو افسانو لڳي ٿي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ميرواهه جي ڪاهي ڪپ تي، پراڻي ٻير جي مڪل ٽڙ کي ٽيڪ ڏيئي، سگريٽ جا ڊگها ڪش هڻي هوائن ۾ دونهون اڏاري رهيو آهيان—!

سگريٽ جو هلڪو ڪارو دونهون—!

ڪن پل لاءِ منهنجي نظرن اڳيان ماڪ جي ڪوهيڙي جهڙي ڌنڌ پکيڙي—!

ناڻنگ وانگي ور وڪڙ—!!

۽ ٻولاٽيون کائي—!

اکين آڏو ڪجهه عجب ۽ سواليه نشانيون جوڙي—!!؟؟؟

هوا ۾ هڳاءُ جيئن تحليل ٿي رهيو آهي—!!؟

سگريٽ جي دونهين مان جڙندڙ نشانيون—!!؟؟؟"

لڳو هئم ته اندر جي اونهاين منجهان ڪي لڪل سوال— ڪي لڪل راز—!!!

اوچتو ٻاهر نڪري پيا هئا—!؟

ڪجهه اهڙا سوال—؟

ڪجهه اهڙيون نشانيون—!؟

جن جا ڪي به جواب—!

ڪي به سمجهاڻيون—!

مون شعور ۾ نه سوچيون— ۽ نه ئي ڏليون هيون—!!؟

—جيتوڻيڪ ته هن ٻير جي پراڻي وڻ سان به منهنجي تمام پراڻي شناسائي رهي آهي

پر الاهي ڇو—!؟

ٻير جو هي وڻ، ان وقت به منهنجي سوالن جا جواب نه ڏيئي سگهندو هو— جڏهن سنڌس جوڀن جي ٽهاڻن ڏارن ۾، محبوب جي ريشمي ٻانهن جي احساس— جهڙي، وڻندڙ ڇانو هوندي هئي—؟

هاڻي ته هيءُ به منهنجي اندر جيان، جوڀن جي سموري مستي لٽائي، هستي وڃائي— اجاڙ جو شڪار ٿي ويو آهي—!!؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

تڏهن مي ڪٿي تو منهنجي سوالن جو منجهيل سُٽ سلجهائي سگهي—!؟؟

—ها البت اسان ٻنهي، جو پاڻ ۾ ٻنهيجانب جو پراڻو رشتو ضرور رهيو آهي. مون هن وڻ جي اها ٻهاري ڏٺي هئي. جڏهن دنيا جي ڏکن پنڌن جا لڳ ڀڳ انسان سنڌس ڇانورن ۾ سڪون ڪري، مسافري، جا ٿڪ لاهيندا هئا—!

۽ هن پيڙ منهنجي ڦوهه جواني، جي اها ڪشش ڏٺي هئي، جڏهن چيٽ جي چانڊوڪي راتين ۾ چنڊ جهڙو ٻرين مون کي پنهنجي سيني جي ريشمي وهاڻن تي سهاري وارن ۾ آڱرين جون ڦڻيون ڏيندو هو—!؟

.... ته ڇا اهو سڀڪجهه ڪوڙ هو—!؟

شيطاني خواب هو—!؟

فضول تصور هو—!؟

—اهي سڀ منهنجي اندر جي اجڙيل وادين ۾ گونججندڙ اهڙا سوال اهڙا آواز هئا، جن جا جواب هن پيڙ جي سڪل ڳرُوت بلڪل نه هئا—!؟

—پر پوءِ به اسين ٻئي پاڻ ۾ همراز دوست آهيون—!

۽ هن وقت—!

جڏهن پيڙ به خزان جي ڌاڙيلن هٿان پنهنجون سڀ مستيون لُٽائي ويٺو آهي—!؟

۽ جڏهن آئون به نصيبن جون ٺوڪرون کائيندڙ هڪ بدنصيب تن تنها—ديوانو مسافر بڻجي ويو آهيان—!؟

تڏهن اسين ٻئي همراز دوست پاڻ ۾ سور سلي خاموش ٿي ويا آهيون—!؟ ۽ هڪ ٻئي کي حسين ماضي، جا قصا ٻڌائي جيئڻ جو جتن ڪندا آهيون—

—ڪالهه رات به چيٽ جي چانڊوڪي کڙي هئي—!

ڏکڻ جي ٺڏڙي هير ساروڻين جا سُپ پري، منهنجي من آڱر تي رڙهي چانورن جي خوشبوءِ وانگي چڙيا هئا—!

ڏور فضائن ۾ ڪوئل ڪوڪيو هو—!؟

هوا جي هڳاءُ ۾ انبڙين جي ڪچڙي ۽ ڪٺڙي خوشبوءِ، من جي مهراڻ ۾ ماتمان مچائي هئي—!؟

اڪيلائي جي بستري تي پاسا ورائيندي جڏهن زندگي خود ڪاريهر وانگي وتجي اکين آڏو هڪ سواليه نشان ٿي بيٺي هئي—!؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

—سڀ ڏڏمن اکيائُن بيين سان لڏاڙي، واري تي هلندي اچي ميرواه جي اُٿيءَ ڪپ تي پنهنجي پراڻي يار ڪي ٻني، جو سهارو ڏيئي وهندڙ پاڻي جي لهرين مان اُٿندڙ مڌر موسيقي جي ساز تي اهي ٻول جهونگارڻ لڳو هئس ته—

"ڏک جي نه پڇائي آ.
هر شخص ڪهاڻي آ—!
احساس پڻا ماٺهو
اخبار پراڻي آ
هر شخص ڪهاڻي آ—
مون لاءِ مري وڃين تون
هي ڳالهه اماڻي آ
ڏک جي نه پڇائي آ.
هر شخص ڪهاڻي آ—!؟"

— ان وقت ان سڪل ڏڙ جو ڇيڙي، تماڻو آواز گونجيو هو—!
" راهي—!"
" ايڏو اداس ڇو ٿيو آهين يار—!؟"
"انسان نه ازل کان اڌيتون پوڙهيون آهن—!"
" پر تون منهنجو به نه مثال ڏس نه—!؟"
ڪالهه جيڪي پريم ديوانه منهنجي پناهن ۾ لڪي، پنهنجي محبوب جي ڪچڙين ۽ ڪومل ٻانهن ۾ وڙهجي چانڊوڪيون انجوائي ڪندي، مون کي ئي پنهنجي پيار جو ساکي بڻائي ويندا هئا—!؟
جيڪي منهنجي ٽڙتي گلڙيل نالا لکي انهن کي چمندا هئا—!؟
جن جا قول اقرار—وعده وچن—اڄ به مون وٽ راز ٿيل آهن—!؟"
"ٻڌ منهنجا راهي دوستا"
" مون ڇاڇا نه ڏٺو ڇاڇا نه ٻڌو—!؟؟"
"مون چانڊوڪي راتين ۾، جذباتي جوڙن کي— زندگي جا لطف ماڻيندي— نيم عريان—! نيم مدهوشيءَ جي عالم ۾ جهومندي، ڳلا جيئڻ مرڻ جا قول اقرار ڪندي ڏٺو—!؟"
"مون ڪنوارن ڇين تي فريبي ماڻهن کي دوکي جون مهرون هڻندي ڏٺو—!؟"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”مون مقدس جسمن جي پاڪيزگي کي لوڙهي ۾ لڪيل ماڻهن جي هٿان چيڀاٽجندي، لڇندي ۽ تڙپندي به ڏٺو ــــ!؟“

”ها راڻي! منهنجا ته انهن سان ڪي روحاني ڪي جذباتي رشتا هئا ـــ!؟

پر انهن ته مون کي به اٿين وساري ڇڏيو جيئن اڄ جي نوجوان نسل پنهنجي ابن ڏاڏن جي قبرن جا نشان وساري ڇڏيا آهن ـــ!؟؟“

جيستائين آئون پنهنجي دوست جي اکين ۾ ڏک ۾ برابر جو شريڪ هئس ـــ!

پر تڏهن به چپن تي هڪ طنزيه مرڪ سجائيندي چيو هئم!

”تون ڪهڙن رشتن جي ڳالهه ٿو ڪرين دوست ـــ!؟“

”خبر نه اٿئي ته جذباتي رشتن جي پڄاڻي هميشه عذابناڪ ٿيندي آهي ـــ!؟“

”منهنجي ئي جذباتي رشتي جو مثال تنهنجي سامهون آهي ـــ!“

”ياد نه ٿئي، جڏهن تنهنجن ئي چانورن جي اوٽ ۾ ڪالي بوري جهڙي چوڪري مون کي پنهنجي وارن جي ڪارين گهٽائن ۾ توڪان به لڪائي چمندي هئي ـــ!؟

نرم هٿن تي سهڻي وارن ۾ نفيس آڱرين جو پيار اوتيندي هئي ـــ!؟

ڪڏهن سنڌس گلابي چپن، مٺين جي مٺڙي ورڪا پٺي ڪڪي ته ڪڏهن سنڌس خوبصورت آڱرين مان احساساتي مينهن ڪڪيون، سنڌس ئي چانئين جي پورين پٽن تي برسي ملهاريون ملهائيندي هيون ـــ!؟“

”هوءَ جڏهن مون کي چمڻ بهاني ڪنڌ هيٺ جهڪائيندي هئي ته ڪيئن نه سنڌس گهاٽا ۽ ڊگها وار مون مٿان چانئجي سوچن کي اونداهين ۾ ڦيري ڇڏيندا هئا ـــ!؟

۽ وري ڪنڌ مٿي ڪري وارن کي جهٽڪو ڏيئي پوئتي هٽائيندي هئي تڏهن ڪيئن نه اونداهيءَ ۾ سوچن جون لاٽون ٻري پونديون هيون ـــ!؟“

”ياد اٿئي نه دوست؟“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"جڏهن هن هڪ رات منهنجي جهولي جي هندوري ۾ جهومندي پنهنجي ملڙي سنهڙي ۽ مڌر آواز ۾ جهونگاريو هو ــ!

بي خبر ناهي ۾ مرڻ ڪاٿيوءَ
تو سان گڏجڻ جون حسرتون رهنديون.....!!

۽ انهيءَ گيت جي پهرين ورجاءَ تي سندس ڇاتيءَ ۾ سڏڪن جا ڇنگهرو ڇمڪڻ لڳا هئا.....!!

اهو به ته وساريو ڪونه هوندو ته جڏهن منهنجون اکڙيون پاڻي سان ڀرجي آيون هيون، ته ڪيڏي نه نماڻي ٿي چيو هئائين ــ"

"پرين دل چوي ٿي ته تنهنجي نيڻن جي سنڌوءَ ۾ ڪڇو گهڙو ڪٺي گهڙي پوان ــ ۽ درياهه جي ٻي پار تون ميهار جو روپ ڌاري منهنجي سڪ ۾ اڪير سان آجيان ڪرين ــ!؟"

"ها راهي تڙپ جي تار ۾ ترڻ جو جنون ۽ انتظار جي ميلاپ واري تڙپ جو لطف ڏاڍو سرور ڏيندڙ هوندو آهي ــ!؟"

مدهوش لهجي ۾ ورائيو هئم ــ

"جي ــ!؟"

"اکڙين جي سمنڊ ۾ خودڪشيءَ جو سوچيندڙ عاشق ــ!

اکين جي سمنڊ ۾ طوفان برپا ڪري، پاڻ خودڪشيون ڪري ويندا آهن ــ!؟"

"۽ ٻريليون ته انهن جي ڪنارن تي وسندڙ ماڻهن ۾ ڪي پلنڌ پونديون آهن ــ!؟"

ــ ۽ ياد ڪر دوست، اهو وقت به ــ!؟

جڏهن هوا ڳاڙهي جوڙي ۾ ڪنوار وانگي سينگارجي آئي هئي ــ!؟

ڪچڙن هٿڙن جي ماس تي تازي مهنديءَ سان سينگاريل ڳاڙها گل هئا ــ!

ڪنواري بدن مان ايندڙ موتئي جي تيز تر خوشبوءِ ذهن ۽ روح کي پڻ معطر بڻائي ڪيو ــ!؟

انهيءَ رات هن مون کي پاڻ ارپيندي چيو هو ــ!

راهيا اڄ رات رڳو مان ئي تنهنجي ناهيان پر منهنجي هر مقدس امانت به تنهنجي آهي ــ!؟

”تون اڄ جو ڪجهه به ٻڌائيندين، سو مڃيندي...!؟

”اڄوڪي رات مون مڪمل طور توکي ٻانهن ارپڻ جو فيصلو ڪيو آهي...!؟“

”سمجهان ڪڏهن اٿين سوچيئن ته منهنجا ڪي ارمان اڌورا ئي رهجي ويا...!!؟“

”پر صرف هڪڙو ڪم هاڻي منهنجي خاطر توکي به ڪرڻو...!؟“

” ٿس راهي هاڻي آئون ڪنهن ٻي جي امانت ٿيڻ واري آهيان...!؟“

”منهنجي شادي ٿي رهي آهي...!؟“

”ان ڪري بس هاڻي مون کي هميشه لاءِ وساري ڇڏڻ جان ٿيو...!“

”هڪ خواب سمجهي...؟!“

”هڪ تصور سمجهي...؟!“

”پليز مون کي اٿين وساري ڇڏڻ جان ٿيو...!؟“

”سمجهجان اٿين ته...! ٻئي هڪ فلم ۾ ڪم ڪندڙ به اداڪار هئاسين...!؟ ۽ اڄ شوٽنگ ختم ڪري، پنهنجا پنهنجا معاوضي جا چيڪ وٺي— جدا جدا گاڏين ۾ چڙهي... پنهنجي پنهنجي گهر طرف موٽي وڃي رهيا آهيون...!؟“

...... تڏهن مون جذبات وچان ڌانهون ڪندي چيو هو...!

”تون جنهن اداڪاريءَ جي ڳالهه ٿي ڪرين ان فلم جي ڪهاڻي فرضي ته نه هئي...!؟“

۽ تون مون کي ٻڌاءِ ان جو ڪهڙو معاوضو ڏيئي سگهين ٿي...!؟“

”اگر ڏيئي سگهين ته مون کي اهو عظيم رشتو موٽائي ڏي، جو تو سان جذباتي لڳاءُ ڪانئيوءِ منهنجي انتظار ۾ گهڙيون ڳڻيندڙ پنهنجي ساڌي سباجهڙي مڱيندي کان مون توڙي ڇڏيو هو...!!؟“

”اگر ڏيئي سگهين ته مون کي اهي يادگار چانڊوڪيون موٽائي ڏي، جيڪي تنهنجي اچڻ جي اوسيئڙي ۾ مون واهه جي ڪپ تي بانسري وڄائي درد جي تڙپ ۾ پوئيندي گذاريون هيون...!؟“

” جيڪڏهن ڏيئي سگهين ته اهي ڇڙواڳ ٽهڪ موٽائي ڏي، جيڪي تو ڪانئيوءِ مون کان سپني رشته توڙي ملايا ويندا. لڙڪن جي پيچرن مٿان گذري...!؟“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"۽ ڏيئي سگهين ٿي مون کي اهڙا حساس دل موٽائي ڏيه، جيڪا تنهنجي سڏڪن جي چيرن تي دهل وانگي ڌڙڪي ۽ ڏڪي هئي---!!؟"

---پر تون مون کي ڏنو ٻه ته ڇا---!!؟

رڳو خاموشيون---!!؟

اڃلتائون---!!؟

پورگنائون---!!؟

وڇوڙا---!!؟

درد---!!؟

تنهايون---!!؟

محروميون---!!؟

---۽ جڏهن هو منهنجي سوالن جا جواب ڏيڻ بغير ئي پوين پيرن تي واپس وڃڻ لڳي تڏهن ڪيس ثانء وٺي سڏيو هئم---!؟

هوء ساڳي جاء تي ڪنڌ ڦيري بيهي رهي هئي---!!؟

چيم:

"پلا منهنجي اداڪاريء جو معاوضو---!؟"

هن مڙي مون ڏانهن ڪنهن فلمي هيروئن وانگي مرڪي نهاريندي پنهنجون پيٽي هانهون پڪيڙي، سينو ڪولي چيو هو---!

"هليو اچ پرين---!"

"پريت جو معاوضو پريم ئي ته هوندو آهي---!"

"اچ اچا--- مون هي سموري جوين جي دولت تنهنجي نانء ڪئي آهي---!!؟

جيڪڏهن چاهين ته ڪيش ڪرائي سگهين ٿو پنهنجي محبتن جو چيڪ---!!؟"

---۽ مون ڪنن تي هٿ ڏيئي---!!؟

اکيون پوري---!!؟

۽ نظرون ٻي طرف ڦيرائي ڇڏيون هيون---!!؟

مون ته ڪڏهن سوچيو به نه هو ته ڪڏهن منهنجي محبت به ڪنهن ونشيا جهڙو روپ ڌاري ڪندي---!

۽ اها رات پرهه تائين مون انهيء آستاني تي روئندي ڪٽي هئي---!!؟

--- ته پوء هاڻي پڌائي او منهنجا پراڻا دوستا!؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"۽ جذباتي رشتن جو انجام ڇا ھوندو آھي---!؟

"ڇا، ڪوڪلا پاڪ ان اداڪاريءَ جو معاوضو ئي سگھن ٿا---!؟"

— پر ان وقت اھو پير جو پوڙھو وڻ خاموش ٿي ويو ھو---!

شايد ھن وٽ بہ منھنجي سوالن جا جواب ڪٿي ويا ھئا---!

مون ھڪدم سگريٽن جو پاڪيٽ ڪڍي ھڪ سگريٽ پيئڻ گھريو ھو---!

پر آخر تہ پاڪيٽ مان سگريٽ بہ ڪٿي ڇڪا ھئا---!؟

— پير جي ٽڙ جي ٽيڪ ڇڏي سڙو ئي آڪاش جي تيراڻ بہ نھارڻ لڳي چيو ھئم---!

"اڄ شايد منھنجا نصيب بہ ڪٿي ويا آھن---!؟؟"

⊙

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سپنا اها ڪهاڻي پڙهندي دڙ جي هڪ عجيب سحر ۾ گم سم ٿي ويٺي هئي—

ڪيئن ساجن جو اندر درد جو آئينو لڳو هو—

سپنا کي ساجن جي ليکڪ واري روپ وڏيڪ حيران ڪري ڇڏيو هو—!؟

اها ڪهاڻي پڙهڻ کانپوءِ تصور جي دنيا ۾ لهي ويٺي هئي—!؟

هن تصورن ۾ ساجن جي ڪهاڻي جا چانڊوڪين وارا خوبصورت منظر ٻان سان منسوب ٿيندي ڏٺا هئا—!؟

هوءَ خيالن ۾ اتھي ٻير جي وڻ جي گهاٽيري ڇانوَ ۾ ساجن سان روح رچنڌيون ڪرڻ لڳي هئي—!؟

اڳهور ننڊ ۾ سڄي ڪائنات جي سڪونت ۾ وهندڙ پاڻي جي موسيقيءَ ۾ هن ساجن سان گڏجي ٽهڪن جا فضائن ۾ ساز ڇيڙيا هئا—!؟

پنهنجي گداز ٻانهن جي ولڙين ۾ ويڙهيل ساجن جي سانوري بدن جي خوشبوءِ ۾ من مهڪي پيو هئس—!؟

هوءَ خوشيءَ جي هڪ وڻندڙ احساسيت سانئڻ پنهنجي بستري تي جاڳي پئي اک چنيڻ جي ڇپڻ تي مرڪ آئي جاڳندڙ اکڙين سان ٿوان سپنا سرجڻ لڳي هئي—!؟

اونهاري جي اها خماريل رات ٻه سپنا جاڳي گذاري ڇڏي هئي—!؟

رات گذرڻ جو احساس ته تڏهن ٿيو هئس جڏهن مسجدن مان الله اڪبر جا آواز اڀريا هئا. پريان سڄي نوري فقير جاڳڻ لاءِ آرس موڙڻ لڳو هو—!؟

۽ تڏهن سپنا جاڳندڙ اکڙين جا در ٻوٽي ڇڏيا هئا—!؟

—— سپنا کي هاڻي صبح جو اينترو اوسيترو نه هوندو هو جيترو رات جو انتظار—!؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

اٿين ٻي رات مان ساڃن کان انهيءَ ڪهاڻيءَ بابت ايترا ته سوال ڪيا هئا، جيترا سڄي ڪهاڻيءَ ۾ لفظ به نه هئا...!

بار بار پڇيو هئائين...!

"ساڃن! اها ڪهڙي بدنصيب ڇوڪري هئي جنهن تو جهڙي حساس ۽ پيار ڪندڙ ماڻهوءَ جي دل کي درد رساڻي وڇوڙي جي واٽن تان گذري ويئي...؟"

"ها ساڃن! آئون يقين سان چئي سگهان ٿي ته اها اهڙين ڳالهين ۾ سک ماڻي نه سگهندي، جنهن سچائيءَ جا پيرم ٽوڙي دنيوي رسمن کي ترجيح ڏيئي محبتن تي الزام آڻيندا هجن...!؟"

سپنا جذباتي ٿيڻ لڳي هئي...!

ساڃن مرڪي سندس اکڙين ۾ نهاريندي چيو ٿو...!

"سپنا! لڳي ٿو ته توهان به تمام حساس دل رکندڙ انسان آهيو...؟ تڏهن ته پرائي ڏک ۾ پنهنجا لڙڪ ٿي وهائين نه...!؟"

"هونئن به سپنا! جيئن ماڻهن جا ماڻهن سان رشتا هوندا آهن نه...؟ اٿين شايد، دردن جي دردن سان دوستي رهندي آئي آهي...!؟"

"شايد سپنا! پنهنجا درد به پاڻ وانگي پاڻ ۾ دوست ٿي ويا آهن...!؟"

⊙

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

—اُهي حال ماضيءَ ۾ بدلبو رهيو ٿو—!؟
سپنا صبح جي تازگيءَ ۾ تازي خوشبوءِ وارا تازا گل ورهائيندي رهي ٿي—!

چنچل نوجوانن جا ٽولا، سنڌس مرڪ ماڻڻ ۽ همدرديءَ حاصل ڪرڻ لاءِ لفظن ۽ ٽهڪن جا رستن تي جار وڇائيندا رهن ٿا، جيڪي ڪنهن چالاڪ هرڻيءَ وانگي سپنا اورانگهي هلندي رهي ٿي—!؟

ڪن ڳالهين ۾ گل ورڪائڻ ڪرڻ لاءِ سپنا، ڳالهين جي رفتار سان روڊ تي ٻرڙندي رهي ٿي—!! ۽ ڪي ڳالهيون ڳلڙن جي ڪشش تي چڪنجي ايندڙ بوبتن وانگي پاڻ سپنا ڏانهن ٻوڙي ايندئين رهن ٿيون—!؟

—صبح جي انهيءَ تازگيءَ ۾ ساجن سان ٿيندڙ مختصر ملاقات ۾ ڪوئي اهڙو اثر ضرور هو جيڪو سپنا جي زندگي ۾ وڏيڪ تازگيءَ جو اتساهه پري ويندو هو—!؟

۽ اهوئي سنڌس روزانه جي زندگي جو معمول هو—!!
سپنا گلن وانگي ٽڙندي—!!
خوشبوءِ وانگي هوائن ۾ وکرندي—!!
۽ هوائن وانگي اڏامندي نظر ايندي هئي—!!؟

پر سڄي ڏينهن جي ٻوڙ ٻڪ ۽ ٿڪاوٽ جا سمورا ٿڪل احساس شام جو انهيءَ ويل پيهر ڪنهن ماڪ ۾ وهنجي نڪتل گل وانگي تازگي ۾ تبديل ٿي ويندا هئا—جڏهن هوءَ ساجن سان ملڻ لاءِ ريلويز جي پراڻي ڪوارٽر ۾ ايندي هئي—!؟

.... زندگيءَ جي پيڪوڙيل مٺ مان، وقت جا واريءَ ذرا ڪسڪندا رهيا هئا—!

حال جا حسين لمحا ماضي جي موهن دڙي وانگي ڍير ۾ تبديل ٿيندا رهيا—!!

ڪئي پڪا رشتا، ڪچن ڌاڳن وانگي ڇڄندا رهيا—!؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

۽ ڪٿي ڪچا رشتا لوهي سنگهرن وانگي ڪڙو ڪڙي ۾ ملائي مضبوط جڙندا رهن ٿا...!؟

ها ائين ٿي——

سپنا جو ساجن سان سٻنڌ مضبوط ٿيندو ٿو وڃي——!؟

سندن ڳالهين جا سفر گهراڻپ کان وڌندي محبتن تائين طويل ٿيندا ٿي ويا——

هر روز ملڻ هنن ٻنهي جي مجبوري ٿي پئي ٿي——

هڪ بيوفا مرد جا ڏنل درد جا مٽي تي ڪارا ڪٽي ڀٽڪندڙ سپنا جي اُنهن دردن کي وري ٻه هڪ حساس مرد جي آغوش ۾ سڪون ملي ويو هو——!؟

هو، هاڻي اڪثر راتيون پرهه ڦٽي تائين ساجن جي خواب ڳاهن ۾ گهاريندي هئي——

پر ڪڏهن ٻه ساجن جي جواني، جي جوش ۾ ڀڙڪندڙ باهه سپنا جي ريشمي جواني، جي نازڪ ڪيهه کي سيڪ نه ڏنو هو——!؟

اعتماد جي ديوار جي ٻنهي ڀرپور حفاظت ڪئي هئي——

هو، جڏهن ڪچهرين ۾ ويهندا هئا ته ڪڏهن ٻه وچ ۾ ڪين ٿيڻ وسترب نه ڪندي هئي——

——اُنهن ئي راتين ڊگهين ڪچهرين ۾ هڪ رات سپنا پنهنجو اندر چيري ساجن جي سامهون رکي ڇڏيو هو——!؟

هن پنهنجي جيون جي اها المناڪ ڪهاڻي ساجن کي ٻڌائي هئي جنهن ڪيس هڪ برگر فيملي، کان فقيراڻي زندگي، تائين ڀٽڪايو هو——!؟؟

نفيس جو نالو وٺڻ وقت، سندس چهري تي ظاهر ٿيندڙ نفرت جون لڪيرون——!؟؟

بابا جو پيار ياد ڪندي سندس اکين مان ڪرندڙ گرم لڙڪ——!

پنهنجي سهيلي تبسم کان ڌار ٿيڻ وارو ڏکوئيندڙ منظر——!

لاهور جي روڊن تي اجنبي، وانگي ڀٽڪڻ وارو درد——!

۽ قلندر جي نگري ۾ نگارن تي نچڻ کان ولي نوري فقير جي ڏنل سهاري تائين——

اهي سڀئي اُهي، سپنا جي درد ڪٿا جا حصا هئا، جيڪا ڪڏهن پنجاب يونيورسٽي جي هڪ چنچل ۽ خود غرض اسٽوڊنٽ هئي——!!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پر اڄ قسمت جي لکڻي ڪيئن ڪلن جي نوڪري هٿن ۾ ڏيئي لڙڪ لڪائڻ مرڪ سجائي جيئڻ جو درس ڏيئي ڇڏيو هو...!؟

----سپنا جي ١٨١ اڪائيندڙ ڪهاڻي، ساڄن "الف" کان "ي" تائين گهري دلچسپي سان پڙهي هئي---!؟

آخر ۾ هن هڪ وڏو ساهه پري، ڇت ڏانهن نهاريو هو ته لڙڪن جون لارون ڳلن تان قطارون ڪري سندس جهولي ۾ جذب ٿينديون رهيون هيون---!؟

.....ساڄن جي انهن لڙڪن، جڻ سپنا کي به لڙڪن جي وسري ويل وات ياد ڏياري ڇڏي هئي.....!؟

هٿن جو ڪو ڪنارو ناهي هن اکين کي بند هنيا هئا، پر لڙڪن جو سيلاب اکڙين جي وٽين مان رسنا ناهي، هلندو رهيو هئس---!؟

ان وقت ساڄن الڳ روئيندڙ نيڻن سان خاموش سپنا جي سامهون سوڳوار ويٺو هو جڻ مري ويل محبوبه جي سوڳ جي تڏي تي ويٺل هجي---!؟

ساڄن جو سڄو اندر سپنا جي لڙڪن جي طوفان ۾ ٻڏي ويل پراڻي عمارت جي سرن وانگي پورا پورا ٿي ويو هو---!؟

هن پنهنجا چپ ته سبي ڇڏيا هئا پر اندر ۾ ايتريون اوڇنگارون ڏنيون هيون جو جيڪڏهن سڏڪن جون اهي صدائون سپنا ٻڌي سگهي ها ته شايد هان ٿا پر الاءِ ڇو ڦيس ها...!؟

پر ان وقت ساڄن پنهنجا لڙڪ---!

اوڇنگارون......!

۽ سڏڪا----!

ڪنهن الڳ فائيل ۾ بند ڪري رکي ڇڏيا هئا----!

ڪنهن ٿئين ڪهاڻي لاءِ---!؟

........سپنا جي اکڙين جو وڏ ڦلوڙ ته وسي اوڪامي ويو هو---!

پر اڃا به پوندا ٻاڙيءَ جا آثار موجود هئا---!

جولي جي پلئه سان ڳوڙها ڳل تان اگهندي روئيندڙ آواز ۾ پڇيو هئائين!

"ساڄن! تون منهنجي ڪهاڻي ڪڏهن لکندين---!؟؟"

ڪنهن اداس ۽ ٻڏل آواز ۾ ساڄن ورائيو هو---!

"سپنا!!"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"مون الائي تہ ڪيترين ڪهاڻيون لکندي ڪيترين پوڳنائون پوڳيون آهن---!؟

"مون وڏا افسانا....!"

"آيهي پڙهيهي---!"

"طويل ناولن جا ڪتاب بہ پڙهيا آهن---!؟"

"مون ڪٿهن ساموئلي سوداگر وانگي---! پنهنجي خوشين جي عزائن ڪي لٽائي. مائهن جا ڏک ۽ غم خريد ڪيا آهن----!؟"

"آئون تہ درد جي درگاهہ تي پهاريون ڏيندڙ مجاور هئس---!؟"

"پر سچ پچ سپنا....!"

"تنهنجو سچي زندگيءَ جو درد، تنهنجي دربدري واري ڏک جي پيٽ ۾ هڪ رتي برابر بہ وزن ڪونہ ٿو رکي----!؟"

"آئون چوان ٿو تہ تنهنجو درد، دنيا جو واحد درد آهي---!؟"

"۽ سپنا! آئون پنهنجي قلم کي تنهنجي لڙڪن سان ومنجاري چڏيندس....! تہ جيئن تنهنجي ذات ۾ تنهنجي درد جو اثر پرجي وڃي---! تہ جيئن آئون جڏهن لکڻ ويهان تہ تنهنجو درد منهنجي سوچ کي انهن پيچرن تي وٺي وڃي، جتان جتان تنهنجو حسين ماضي---!"

"تنهنجو چنچل بارونق---!"

"تنهنجو لازوال پيار---!"

"عظيم پيءُ---!"

"سهڻي تبسم---!"

۽ اها پنجاب يونيورسٽي بہ تنهنجي تلاش ۾ ڀٽڪي هجي شايد---!

---"پر ساجن تون اهو سڀڪجهہ ڪڏهن لکندين----؟؟"

"سپنا تنهنجي ڪهاڻي کي آئون ڪٿهن ساڍي مس سان ڪونہ لکندس---!"

"تنهنجي ڪهاڻي آئون جگر جي خون سان لکندس---! ۽ ان لاءِ وڏو وقت درڪار آهي........تنهن ڪري آئون واپس اچي ضرور لکندس---!"

"واپس اچي---!؟"

"ڇا مطلب---؟"

"تون ڪيڏانهن وڃي رهيو آهين ساجن---!؟"

ساجن سپنا جي بيقراري کي سمجهندي مرڪي سندس منهن ۾ نهاريندي چيو ٿو:

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”آن پر پريشان ٿيڻ جي ڪهڙي ڳالهه آهي—؟ هيڪڙي هفتي جي ئي ته ڳالهه آهي—!؟“

سپنا اداس ٿيندي—

”ليڪن ساجن، سچو هفتو—!؟“

”ڏس سپنا! پڻ مهينا ڪاٿيوءِ ته ڳوٺ وڃي رهيو آهيان—!؟“

”——!؟؟“

سپنا جي اداس خاموشي ڏسندي ساجن پڇي ٿو—!

”ڪهڙين پريشانين ۾ گم ٿي وئين سپنا—!؟؟“

—سپنا خيالن مان نڪري چپن تي مصنوعي مرڪ آڻيندي—!

”پريشان—!؟“

”نه نه—! مون ته ساجن اهو پئي سوچيو ته تون ڪيڏو نه خوشقسمت آهين، جو پنهنجو گهر اٿئي—! ڇا گهر ۾ پيار ڪندڙ بابا ۽ امي به آهن—!؟“

—”ها سپنا. منهنجو پوڙهو پيءُ به آهي—! جيڪو اڄ پڙهيو مسڪين مهانو آهي—!؟

اسان جي سموري ملڪيت فقط هڪ ساموندي هوڙهو آهي—! جنهن تي منهنجو وڏو ڀاءُ ۽ پوڙهو پيءُ، سمنڊ جي گهراين مان وڃي مڇيون جهلين ٿا ۽ انهيءَ تي گذر سفر ڪندا آهيون—!؟

”منهنجي هڪ پيرسن ماءُ به آهي—! جيڪا سوئي سيبي جو پورهيو ڪري گهر جي ضرورتن ۾ مدد ڪندي آهي—!“

”۽ سپنا! سمنڊ ڪناري اسان جو ڪکن پن مان ٺهيل ڪکاڻن گهرڙو آهي— جتي اسين تمام پيار محبت ۽ سڪون واري زندگي گذاريندا آهيون—!؟

جڏهن واهوندي جا واءُ وڙندا آهن، تڏهن گهميل هوائن جي چانڊوڪي راتين کي اسين خوب انجوائي ڪندا آهيون—! گهر جي وسيع اڱڻ تي ڪٽون وڇائي آڌي رات تائين واڻيون پيت. ڪچهارين ۾ گيت ڳائي خوب مزا مائيندا آهيون—!؟

سمنڊ جي لهرين مان اٿندڙ ٿڌڙيون هيرون، ننڍ ڪٽورا اکين ۾ اوتي ويندڙيون هليون آهن ۽ پوءِ پرسڪون ننڊ جي آغوش ۾ هليا ويندا آهيون—!؟“

سپنا پُرتجسس نظرن سان ڏسندي پڇيو—

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”ڇا تو هان جو ڪوئلا ماحول اهڙو خوابنيڪ آهي ــــ!؟“

”ها سپنا! اهو ئي ته سبب آهي جو آئون گهڻو وقت ٻاهر رهي نه ٿي سگهندو!“

”ڪاش! آئون توهان کان تنهنجي ڪوئلي زندگي؛ کي انجواءِ ڪري سگهان ــــ!؟“

ساڄن سپنا جي جذبن کي سمجهندي ورائي ٿو:

”ليڪ آهي! ته پوءِ چڪر ته ڪي ضرور ٻان سان گڏ وٺي هلندس ــــ!“

”پرامز ــــ؟“

”ها پرامز سپنا ــــ!“

”اوڪيا پر ساڄن تو کي مون سان هڪ ٻيو به پرامز ڪرڻو پوندو ــــ؟“

”ٺيڪ آهي اهو به پرامز ٿو ڪريان ــــ!“

”ليڪن اڳواٽ ڪيئن ٿو پرامز ڪرين ــــ!؟“

اڇا ته مون ڪجهه ڇيو ٿي ناهي ــــ؟!“

ساڄن مرڪي پيار مان سندس اکين ۾ نهاريندي:

”سپنا! لازمي ناهي ته سڀ ڪجهه تون ئي چوين ــــ!

ڪي ڳالهيون ته آئون پاڻ به سمجهي محسوس ڪري ٿو سگهان ــــ!؟“

”چڱو پلا، ٻڌاءِ مون تو ڪان ڪهڙو وچن وٺڻ ٿي چاهيو ــــ؟“

”ٻڌايان؟ ــــ!؟“

” ها ٻڌاءِ ــــ!؟“

”جيڪو تنهنجي دل جي ڳالهه منهنجي وات مان سچ ثابت ٿي ته تسليم ڪندين ــــ!؟“

”ها ضرور ــــ! آئون فراخدلي؛ سان تسليم ڪري وٺنديس ــــ!“

”ڇا تسليم ڪندين پلا ــــ!؟“

”اهائي جيڪا تنهنجي دل جي ڳالهه هوندي ــــ!؟“

”ٻڌايان؟ ــــ؟“

”ها ٻڌاءِ ــــ!؟“

”... ٻڌائي ويس ته ڇا محسوس ڪندين ــــ!؟“

”... اهو ئي ته تون منهنجو سچو پچو ــــ!؟“

”اها ها ها ــــ!“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ساجن ڊگهو ٺهڪ ڏيئي سندس جملا اڌ ۾ ڪٽيندي چيو ٿو:

”معنيٰ! تہ هاڻي اسين هڪ ٻئي جي دلين جا آواز بہ سمجهي سگهون ٿا---؟“

”اسين تہ ساجن! صرف آئون---“

”ڇو صرف تون---؟ ۽ آئون ڇو نہ---؟“

”ان ڪري جو اڄا تائين صرف مون تنهنجي دل جو آواز ٻڌو آهي--- ۽ تون تہ ڪجهہ بہ نہ ٻڌي سگهيو آهين اڄا تائين---؟“

”الزام نہ ڏي سپنا! آئون بہ سڀ ڪجهہ سمجهي رهيو آهيان“

”تہ پوءِ ٻڌائين ڇو نٿو---؟“

”ڇا---؟“

”اهوئي تہ مون توکان ڪهڙو وچن وٺڻ ٿي چاهيو---؟“

”ٻڌايان ---؟“

”ها ٻڌائي نہ---!“

”تو مون کان اهو وچن ٿي وٺڻ چاهيو تہ تون جلد واپس موٽندين---؟ ائين نہ---؟“

سپنا ڪيس مرڪي ڏسندي اداس ٿي پئي ٿي:

ساجن سندس ويڳاڻپ ڏسندي چوي ٿو:

”پر اڄهي! ۽ سپنا پريشان ڇو جي ڪهڙي ڳالهہ آهي--- آئون تہ اهو بہ تو سان وچن ڪري چڪو آهيان نہ---! ڇا مون تي اعتبار ڪرڻ اٿئي---؟“

”اڙا توتي سئو سيڪڙو يقين اٿم پر---؟“

سپنا روئنهارڪي لهجي ۾ ڳالهائيندي ڪنڌ هيٺ جهڪائي ڇڏيو ٿي ۽ سندس خوبصورت اکين ۾ هيرا جرڪڻ لڳن ٿا. مڻل آواز ۾ چويو ٿي---

”پر ساجن! مون کي هاڻي پنهنجي نصيبن تي ڪوبہ اعتبار نہ رهيو آهي---!“

ساجن ڀريون ڀرو ويجهو اچي ڪيس پيار ۾ پنهنجائپ مان ڪنڌ ۾ ٻاڪي پائي منهن مٿي ڪرائيس ٿو---!

سپنا جي ڳاڙهن ڳلن تي لڙڪن جون سريون تيز ڊوڙڻ لڳن ٿيون:

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ساڃن ٻنهي هئن جو هڪ ٻئي سنڌس اکين تي رکي ڇڏي ته ۽ سپنا هڪلم سڏڪندي پنهنجو ڪنڌ ساڃن جي جهولي ۾ رکي روئڻ لڳي ٿي—!

ان ويل ساڃن کي به ته جاڻ ڇا ٿي ويو هو—! سنڌس حساس دل برف وانگي ڳري ڍيري ٿي ويئي هئي ۽ ڪجهه ئي دير بعد ساڃن جي اکڙين مان ڳوڙها ڳڙي سپنا جي خوبصورت وارن جي ريشم ۾ جذب ٿي ويا هئا—!

ڪجهه ٿائيم، اهي ٻئي روئيندا رهيا هئا—!

ڪٿي انهن اڻاڻ خوف سپنا کي روئاريو هو.

ائين سپنا جي معصوم پيار ساڃن کي به روئڻ تي مجبور ڪري ڇڏيو هو—؟

اهي ٻئي هڪ ٻئي جو سهارو بڻجي ايترو رنا هئا جو انهن جو ڪافي بار لهي ويو هئن.

۽ پوءِ ڪافي ٽائيم هو هڪ ٻئي کان منهن موڙي خاموش ويٺا رهيا هئا—!

۽ اها خاموشي هڪ آواز بڻجي هڪ ٻئي جي دلين جا ڄڻ ملائڻ لڳي هئي—!

ان خاموشي ۾ ٻنهي دلين کي نوان وعدا، وچن، قول، اقرار ۽ قسم ڏيئي رشتن جي زنجير کي مضبوط ڪڙين ۾ ڳنڍيندا ويا هئا—!؟

—ساڃن کان موڪلائي موٽڻ ويل هن پنهنجو پاڻ سان وچن ڪيو هو ته هوءَ ساڃن جي واپسيءَ تائين ڪل وکڻ لاءِ روڊ تي نه نڪرندي—

سوچيائين ته پنهنجي سائين نوري فقير کي هوءَ بيماريءَ جو بهانو ڏيئي ٽاري ڇڏيندي ...!

هونئن به نوري فقير سنڌس ذاتي معاملن ۾ دخل نه ڏيندو هو—!

جيڪڏهن نوري فقير کيس ڪا نصيحت ڏيڻ چاهيندو هو ته سپنا کيس اهين ڇني خاموش ڪرائي ڇڏيندي هئي

”ڏس دوستا آئون پنجاب جي مرڪز کان سنڌ جي ڳوٺ تائين ڀٽڪي آهيان—! ان ڪري مون گهڻو ئي تجربو پرايو آهي—! تنهن ڪري توهان منهنجي خاطر پريشان نه ٿيندا ڪريو—!“

۽ پوءِ سنڌس سائين نوري فقير خاموش ٿي ويندو هو—!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

... جيتوڻيڪ سپنا اهو هڪ بهانو ٿي سوچيو هو پر اتفاق سان صبح جو کيس تيز بخار چڙهي ويو هو...!

ويتر ساجن جي وقتي وڇوڙي جي احساس کيس بيهوشي جا دورا چاڙهي ڇڏيا هئا...!

کيس بيماري جي بستري تي به فقط ساجن جي ڇهري جو عڪس نظرن سامهون ڦرندو رهيو هو...!

هن گوريون ۽ دوا ڪارائينديڙ پنهنجي ساٿي نوري فقير جي ڇهري ۾ پڻ ساجن جا ئي عڪس ڏٺا هئا—۽ هن نوري فقير کي جڏهن بي حوصلائي ۾ بار بار ساجن جي پڪارڻ شروع ڪيو ته نوري فقير کي به ڪوئي اڄاتو خوف ورائي ويو هو ۽ هو بيٺي بيٺي پنهنجي دوست سپنا جي خدمت ڪندي رهيو هو...!

هوڏانهن سپنا جي درشن جا ديوانه سپنا جي غير موجودگي ۾ روڊن تي ويڳاڻن وانگي ڳولڻ لڳا هئا. ڪين ڪٿان به خوشبوءِ جو جهوٽو نه ملي سگهيو هو...!

⊙

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

— ٢٠ مئي ١٩٩٦ع جي اها هڪ عام رواجي شام هئي.
سپنا جي صحت ٺيڪ هئي، ڪجهه بهتر ٿي چڪي هئي جو اڄ سندس ساجن موٽڻو هو.

سوچيائين ساجن جي شفقت ۽ محبت سندس سمورين تڪليفن درد ۽ بيمارين دور ڪري ڇڏيندي ۽ سمورا احساساتي ٽڪ لهي ويندا.

—انهيءَ شام، سامونڊي طوفان جي اوچتي اعلان، ساجن جي آمد کي روڪي ڇڏيو هو.

جيتوڻيڪ طوفان جو اڳ ڪوئي تجربو نه هئڻ ڪري ماڻهن ۾ ڪوئي خاص خوف نظر نٿي آيو پر تڏهن به شهرن ۾ آيل ماڻهن تيز برساتن سبب ڳالهين جي نڪري وڃڻ جي خوف سبب ٻهراڙي جي ماڻهن ڏڪر ڏڪر ۾ سيڙو سامان خريد ڪري ڪڪارن گهرن، جهوپڙين، ڇپرن ۽ لانڍين ڏانهن جلدي موٽڻ جو سمورو ڪيو هو انهن ٻاڏين شهر جا رستا ۽ گليون ويران ٿي ويون هيون.

.....اهو ڏينهن جو ٣ وڳي ٽيپهري جو ٽائيم هو جڏهن عربي سمنڊ جي ڪنارن تان ڏکڻ طرف کان ڪجهه اڇن ڪڪرن جون ماڙيون لهيون هيون پوءِ اوچتو انهن ڪڪرن ۾ تيزي اچي ويئي هئي، رستن تان مٽي جا دونهان اٿيا ۽ تکي هوا جي شوڪي سان گڏ ٽانون ۽ دٻن جي ڪرڻ جا آواز وڏندا ويا.

هوائي جهاز جي گهوگهٽ وانگي هوا ڪک پن اڏارينلي وڃڻ سان سيسڙاٽ ڪيرائي پلي گهوڙي وانگر ٽاپيون هڻڻ لڳي هئي ۽ ڏسنديئي ڏسندي سڄو آسمان ڪڪرن سان ڪارانجي، ڏينهن کي رات ۾ بدلائڻ لڳو ۽ هوا جي زور سان گڏ ڪڙڪو ڪري وسندڙ برسات جو منظر به ڏاڍو ڀوائتو ٿي پيو هو....!!؟

دڪانن جا لوهي ڇپرا هوا جي ڌوڪڻ سان بندوق جي ٺڪائن وانگي وڄڻ لڳا هئا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سج لهڻ سان ڳاڙها گهرا ماڻ پاڻي جون اٿندڙ رڙيون ڊيڄاريندڙ فلمي سين جهڙا منظر پيدا ڪري رهيون هيون!!

هوا جي وڌندڙ شوڪن ۽ برسات جي تيز ڦڙڪن ۾ هڪ وڏو ڌماڪو ٿيو ته ڪمري اندر ويٺل سپنا ۽ نوري فقير ڏڪي ويا هئا.

نوري فقير دانهن ڪئي:

"دوست سپنا! لڳي ٿو ته پنهنجي گهر جي ٻاهران ديوار ڪري پئي آهي."

پر سپنا، ڪنهن حراسيل هرڻي وانگي ٻٽ پٽجي ويٺي رهي:

بدحواس نظرن سان ٻاهر جو قيامت خيز منظر ڏسي رهي هئي ۽ سندس حواس ائين خطا ٿي ويا، ڄڻ پاڻ ڪي ننڊ ۾ ڪوئي خطرناڪ خواب ڏسندي محسوس ڪيو هئائين.

پيو ڪڙڪات ٿيو...!

نوري فقير خوف مان اٿي، ڇانئٺ تي بيهي ڪنوڻ جي روشنيءَ ۾ ڏٺو ته پڌر ۾ بيٺل نم جو مضبوط وڻ ٻاڙان پٽجي هوا جي زور تي اڌامي چؤديواري جي حدن کان ٻاهر وڃي ڪريو هو...!!؟

هن ڇانئٺ تان بيٺي حراسيل لفظن ۾ چيو:

"سپنا دوست! پنهنجو نم جو مضبوط وڻ به اڏامي ويو هليو...!؟"

"يا الله خير...!!؟"

سپنا ڄڻ ڪچي ننڊ مان ڇرڪ ڀري جاڳي دانهن ڪئي:

......اهو ڇرڪ سپنا تڏهن ڀريو جڏهن ڪيس ساڄن جون پڌايل ڳالهيون ياد پيون هيون...!

"ڪکن پنن جون ڪچيون لانڍيون...!

سمنڊ ڪناري ڪکاوان گهر...!

پيءُ ۽ ياءُ سمنڊ سان جهيڙيندڙ مسڪين مهاڻا...!؟"

هن ڄڻ ته سڄو منظر تصورن ۾ ئي ڏسي ورتو هجي...!

...ڪيس ساڄن جو اڪيلو معصوم دل تي ڪتڪڻ لڳي ٿو...!؟

بار بار دل ئي دل ۾ پنهنجي رب کان پنهنجي ساڄن جي خيريت لاءِ دعائون گهرندي رهي ٿي.

هن کي نوري فقير جي بار بار ياد ڏيارڻ جي باوجود به انهيءَ ڳالهه جو ڪوبه الڪو نه هو ته هو جنهن گهر ۾ ويٺل آهن اهو هن طوفان جي مقابلي ۾ ڪافي ڪمزور آهي...!؟

ڪيس پنهنجو وجود ته ياد ئي ڪيتي هو...!؟

هن کي تہ رڳو سا جن جو ٿي الڪو وڌندو پئي ويو-

—— هوڏانهن ٻيرو لاڙ طوفان جي بيرحم هوائن جي گهيري ۾ ڪنهن ماهيگيري لانچ وانگي ساموندي طوفان ۾ لڳي لمي رهيو هو--!

ساموندي پٽي ۾ ٽيرو بوائنٽ کان وٺندي رويا ماڙي، شيخاڻي ڳهاڙي پهڊمي، گولو منڊرو راڄ ملڪ، سيراڻي توڙي ڪيڻ شهر کان سنڌ جي سورهيہ دودي سومري جي ديس تائين ٢٦٠ ڪلو ميٽر في ڪلاڪ جي رفتار سان هلندڙ چڙواڪ ساموندي هوائن رڻ ٻاري ڇڏيو هو. قد آور ۽ وڏني وڻ ٻاڙان پنجي ميلن جي پنڌ تائين ڪک پن وانگي اڏامندا ويا-! تنهن وڻن جي ٽارين ۾ ڦڪڙو بہ ساٿو بن ڪرڻ رهيو--!

وڻن جي ٽارين ۾ آکيرا اڏي ٻچڙن کي ڪنيڙائين ۾ لڪائي ويٺل لاڙ جي سونهن جي علامت سهڻن پکيڙن جا تہ نسل ئي انهيءَ طوفاني هوائن الاڻي ڪهڙي موت جي ديس ڏانهن اڏاري ڇڏيا، هيڏي برسات ۾ بہ لاڙ جي مسڪين ماڻجهين وڻن جي وڏني ڏارن جي لتن ۽ ٽڪرائجڻ ڪانپوءِ ٽڪرندڙ چڻنگن کي اکين سان ڏٺو هو--!؟

لاڙ جي لانڊين ۽ جوڙن تان ڇتين تي ڏنل پناهہ جا پکا ۽ ڪک بہ ڏني وانگي وڌمي، هوا ٻاڻ سان ڳڏ اڏاري، ماڻهن کي کلئي آسمان جي ڦهر حوالي ڪري ڇڏيو هو--!؟

۽ پنا ڇپر پناهہ جي مسڪين ماروئڙا روئيندڙ ٻارڙن کي سيني سان لڳائي اونڌي منهن سڀهي پنهنجي حقيقي مالڪ کان عذاب ٽارڻ جون دعائون گهرندا رهيا--!

ڪن بي گهر ماڻهن وچي پڪين مسجدن ۽ اسڪولن ۾ پناهہ ورتي هئي. هڪ مسجد ۾ پناهہ وٺندڙ خاندان لاءِ عذاب مٿان ڪيڏو نہ وڏو عذاب اهو ثابت ٿيو هو جو هن انهيءَ مسجد جي ڇت ۾ ڪاريهر ناڳ کي ويٺل ڏٺو هو--!؟

پاهر طوفان جو راڪاس--!

۽ اندر ڪارو ناڳ--!؟

زندگي ۽ موت جي ڪشمڪش ۾ پنهنجا ٻچا ٻکن ۾ لڪائي ويٺل اهي بي سهارا ماءُ پيءُ، زندگي جي اميدن کان بہ وڌيڪ موت کي ويجهو ڏسي، عزرائيل جو انتظار ڪندا رهيا هئا----!!؟

پر اهو ناڳ تہ خود ستايل هو---!

قدرتي جون سيئي برون تہ ٻاڻي ۾ پلٽجي ڇڪيون هيون---!

پناهه جا سمورا رستا ته واءُ اکيڙي ڇڏيا هئا....!

پوءِ نانگ ڪي به الله جي گهر ۾ ئي زندگي نظر آئي هئي....!

۽ جڏهن سندس ازلي ويري انسانن کي به اتي ايتري وڏي تعداد ۾ ايندو ڏٺو هئائين....! تڏهن ڇا نانگ کي خوف نه ٿيو هوندو....!؟

تڏهن نه نانگ به بنا حرڪت جي چپ هئي گاڏر تي ليٽيو پيو هو.

اتين ئي هڪ موتمار طوفان هڪ ٻئي جي جاني دشمن انسان ۽ نانگ کي به گڏ الله جي گهر ۾ پناهه وٺندي ڏٺو هو....!؟

۽ ڪن جا گهر واءُ ۽ پاڻي جي ستن نه سهي نيٺ ڍهي به پيا هئا. ڪي بيوس انسان اندر دهجي آبي جانورن جو کاڄ بنجي ويا....

۽ ڪي زخمن کان چور ٿي جان جي امان لاءِ هيڏانهن هوڏانهن ڀڄڙا ڪٽي ڊوڙندا ٿي رهيا....!

اهڙي ئي هڪ ڊٺل گهر مان جڏهن پيرمل پيءُ پنهنجا ٻئي ٻار ڪٺي طوفان سان وڙهندو پناهه جي ڳولا ۾ وڃي رهيو هو... ! واءُ ڪيس وڪ به ٿتي ڪڻ ڏني. پر هو پنهنجن ٻن ٻارن کي بچائڻ خاطر طوفان جو مقابلو ڪندو ڇاتي ۾ ڇيله جيتري پاڻي کي جهاڳيندو اڳتي وڌندو رهيو. هڪ ٻار ڪلهي تي، ٻيو ٻار ڪاڇي پاسي ڇيله تي ۽ ٽيون ساڄي پاسي ڇيله ۾ پيءُ کي ڇهتا ڏانهون ڪندا رهيا هئا....!

برسات جون تيز ڦڙيون کين ڪنڊيدار ٻٽر وانگي چُڀي رهيون هيون. اوچتو هوا جي تيز جهوٽي ساڄي پاسي ڇيله تان ٻار جا پڪڙا هٿ پيءُ جي ڇيله کان ڇنائي ورتا هئا....!

هن ڏانهون ڪري ڇيو هو....

"بابا بچائي....!"

"بابا آئون ڪران ٿو....!"

"بابا هيٺ وڏو پاڻي آهي، آئون ٻڏي ويندس....!؟"

—پيءُ کيس بچائڻ جي وڏي ڪوشش ته ڪري....! پر سندس پاٺون ۾ اپترو ست ئي ڪونه بچيو هو جو موت جي واڪي ۾ ڪرندڙ پنهنجي ان ڏاڏلي پٽ کي بچائي سگهي ها. جنهن جا هن ننڍي هوندي کان سيني انڱل آرا ڪنيا هئا....!

ڪيس ٻين ٻن ٻارڙن جي ڪرڻ جو خوف هو....!

تڏهن ته چاهيندي به، سندس هٿ ان معصوم پٽ جي ڇيله تان پرا ٿي ويا هئا....!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هڪ معصوم صدا اونداهي فضاء ۾ گونجي ۽ طوفان جي شور ۾ گم ٿي ويئي...!

سنڌس پيءُ پيار مان ڪاهي ڇيلهه تي ڇهڻل معصوم ڌيءُ کي ننڍڙي ٻانهن جي زنجيرن ۾ جڪڙي ننڍڙن حوصلن سان ٻچيل ٻارڙن کي بچائڻ لاءِ قدم اڳتي سوريا هئا...!؟

....۽ ڪيڏي عذاب مان گذري هوندي اها عورت. جنهن سمنڊ ڪناري پنهنجي ڪکن مان ٺهيل لانڍي جي ڇت مٿي، هيڏي برسات ۽ ٺهڙي طوفان سان گڏ وير جي سورن ۾ پنا سٺي دوا جي هڪ ننڍين وجود کي جنم ڏنو هو...!؟

—لاڙ تي قيامت وانگي ڪڙڪندڙ اها طوفاني رات. جنهن خوني راند ڪيڏي انسانن جا ايمان ڪچا ڪري ڇڏيا هئا...! اهل ايمان ماڻهن ان کي حضرت نوح عليه السلام وارو عذاب سمجهي قرآن، صلوات جا ورد ۽ نفل نمازيون پڻ پڙهيون.

اڌ رات ڪانپيو هوائن ۾ خوفناڪ ۽ دل ڏاريندڙ چيخون ۽ ڪيهون شامل ٿي ويون هيون—! ماڻهن جا ساهه تان ويساهه کڄي ويا هئا...!؟

—طوفان کان بي خبر سمنڊ ۾ مڇين جو شڪار ڪندڙ ماهيگير به طوفان جي انهيءَ ڇتي لوساٽ جي ور چڙهي ويا هئا...!

ٻيڙيون ٻيڙين سان ٽڪرايون ۽ زوردار ڌماڪا ٿيا...!

ڪاٺ جون ٻيڙيون ڪاغذي ٻيڙين وانگي سمنڊ جي ڇاڇري تي هيڏانهن ڪان هوڏانهن ٻوڙڻ لڳيون هيون.

مسڪين مهاڻن موت کي اکين ۾ ڏسندي گڏ جيئڻ مرڻ جا وچن ڪندي هڪ ٻئي سان هٿ هٿن ۾ جڪڙي، سنگهرون ڳاهيون هيون. پر ظالم سمنڊ ته انساني زنجيرن وارا لاشا به ڊرتي ڏٺين کي ڏيڻ لاءِ تيار نه هو.

هوا جي تيزي ۾ انڊيا جي مهاڻن جا لاش زيرو پوائنٽ ڏانهن لڙهي آيا هئا ۽ زيرو پوائنٽ جي مڇيرن جا لاش انڊيا جون سرحدون به اورانگهي ويا هئا...!؟

جڻ ته سمنڊ انساني لاشن جي ايڪسپورٽ ۽ امپورٽ جا معاهدا ڪيا هجن...!

....انسانن کي بچائڻ لاءِ اينڊز رينجرس جي هڪ گاڏي کي هوا رود تان اڏاري وڃي ايل بي او ڊي سم نالي ۾ اڇلايو هو جنهن ۾ رينجرس جا پنج نوجوان به شهيد ٿي ويا...!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

--بيرحم هوا گولي واري رفتار اختيار ڪري ورتي هئي، ۽ برسات جو پاڻي انهن پٿن وٽ جتي آسمان اتو اڏ ٿيو هجي ۽ ان قدرتي دريا، جا سمورا بچاءَ بند لڙهي ويا هجن...!؟

انهيءَ هوا ۽ برسات جي پيلي گهوڙي تي سوار ملڪ الموت ان رات ساموئنڊي پٽيءَ تي انهن موت جا سرٽيفڪيٽ اچلايا هئا، جيئن ضياءَ جي ريفرنڊم ۾ ساڳين پٽين تي هوائي جهازن پمفليٽن جون بوريون اڇلايون هيون...!؟

راڄ ملڪ ڳوٺ مٿان ۱۲ فوٽ پاڻي مٿي چڙهي ويو هو ۽ ماڻهن جا لاشا وڻن ۾ ٽنگيل نظر آيا هئا.....!

جيڪي سمنڊ ۾ شڪار تي مهاڻا ويا هئا، تن جي تلاش ۾ جيڪي وارث سمنڊ ڪان ڏس پڇڻ ويا، سمنڊ انهن کي به ڪلاچي ڪن واري مانگر مڇ وانگي ڳڙڪائي ڇڏيو....!؟

----لاڙ جي برباديءَ جي ڪاري تاريخ جي باب جهڙي ان رات اهڙن هزارين ٻارڙن کي يتيمي، جو داغ ڏئي ويئي جيڪي پنهنجي پيءُ جي ڪلهن تي چڙهي ميلا ملاکڙا گهمندا هئا...!

بابي کي ياد ڪري پاڻي سمهندڙ ڏاڏليون ڏيئرون، ماءُ کي سيني سان چهٽي روئي پڇنديون رهيون، "امان! بابا ڪڏهن ايندو...! مون کي ننڊ نٿي اچي...!؟"

"ماءُ سڏڪي چيو "ڌي، سمهي پئو نيٺ رات ڪٽندي ۽ صبح سوير تنهنجو بيءُ ضرور گهر موٽي ايندو...!"

پر اميدن جا ڏيئا جلائيندڙ ان ونيءَ کي ڪير ٻڌائي ته هاڻي تون چوڙيون پڃي--- زيور لاهي ڏڏو وڃائي ڇڏ...!!

جو هاڻي تون وڌوا ٿي ويئي آهين...!؟

۽ انهيءَ رات ڪيترين اهڙين ڪنوارين دلين ڪان لائون لهڻ ڪان اڳ سڌن ور وچڙيا هئا، جن ڪنوارين صندوقن ۾ ڳاڙها وڳا لڪائي سيج جون رنگينيون ماڻڻ ۽ پنهنجي مجازي محبوبن سان ماڻا ڪرڻ جا اڻکل اکين ۾ ساٿيءَ انتظار جا سال دلين ۾ شهنايون وڄائيندي گذاريا هئا....!

---۽ ان رات ڪان پوءِ آڱرين تي ٿامي جي ٿال ۾ مهندي ۽ مرڙ سجائي اميدن جا ڳيچ ڳائيندڙ ماڻن ۽ ڀينرن، لاڏن ۽ سهرن بجاءِ منهن ڍڪي پيارن جا پار ڪيئي ڏاڍون ڏنيون هيون...!؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪيترا انتظار اڻپورا رهيا ۽ ڪيترين پلڪن جو هڪڙو پاسو هميشہ لاءِ خالي رهجي ويو هو--!

٢٠ مئي ١٩٩٩ع واري اُنهيءَ ڪهري طوفان لاڙ جي ڌرتيءَ تي بربادين جي هڪ نئين تاريخ رقم ڪئي هئي.

۽ اها رات سپنا پنهنجي ساٿي نوري فقير سان اُنهيءَ مڙهي ۾ تڙپندي لڇندي ڪاٽي هئي، جيڪا جڳهہ خود سندن لاءِ موت جو سامان ثابت ٿي سگهي ٿي.

پر سپنا کي نہ تہ پنهنجي زندگي ياد هئي ۽ نہ ڪي موت جو ڊپ.

هن کي تہ صرف پنهنجي ساڄن جي تات هئي ۽ هوءَ ساڄن بابت خبر چار لهڻ لاءِ طوفان گهٽجڻ جو انتظار ڪري رهي هئي---!

هن تڙپي لڇي رات جي طويل درد کي جهاڳيو هو---! صبح ٿيو تڏهن بہ طوفاني گهوڙو پنهنجي ساڳي مستيءَ ۾ ڊوڙندو رهيو.

نيٺ صبح جو ١١ وڳي ڌاري هوائن هٽ ڇڏيو هو ۽ ماڻهن جي من ۾ زندگي جي اميد جاڳڻ لڳي هئي---!

بدحواسيءَ ۾ سپنا اڄ بنا احتياط جي پهريون ڀيرو ٻاهر جي روڊن تي نڪري آئي هئي---! هوائون اڃا بہ تيز هلي رهيون هيون ۽ برساتي ڪڪرن جا پيٽ اڃا بہ صفا خالي ڪونہ ٿيا هئا. جنهن ڪري ٽڪي ٽڪي هوا سان گڏ برسات اڃا تائين جاري هئي.

سپنا ڏٺو تہ روڊ درياهن جي وهڪرن وانگر پاڻي جي موجن ۾ وهي رهيا هئا ۽ اڃا تائين ماڻهن خوف وچان پنهنجا گهر ڪونہ ڇڏيا هئا---!

-- سپنا ڇيلهہ ۽ ڇاتي جيڏو پاڻي جهاڳيندي شاهنواز چوڪ ڏانهن هلڻ لڳي هئي، سندس اکين پهريون ڀيرو بدين جي بربادين جا ڀيانڪ منظر ڏٺا هئا. دڪانن جا ڇپرا ڊهي چڪا هئا ۽ ڪيترين ئي پڪيون ديوارون پٽ تي ڇڪيون هيون.

ڪيترائي ٻي گهر ٿي ويل ماڻهو پنهنجون عورتون ۽ ٻار وٺي محفوظ جاين جي تلاش ۾ وڃي رهيا هئا--- ڪي ايڪڙ ٻيڪڙ ماڻهو روڊن تي حراسيل حراسيل طوفاني رات جي وارتا تي تبصرا ڪندي نظر آيس. هن ماڻهن واتان جڏهن اهو ٻڌو تہ طوفان وڌ کان وڌ سمنڊ ڪناري تي آباد ماڻهن کي جاني نقصان پهچايو آهي تہ دل ۾ ڪنهن اڻڄاتي خوف واسو ڪري ورتو ۽ جسم مان سموري طاقت ختم ٿي ويس، بدحواس نظرن سان هيڏانهن هوڏانهن ڏسندي رهي هئي ۽ بوءِ وڏي مشڪل سان پاڻ

گهيليندي اچي واپس اٿهيءَ ڏٺل آرام گاهه کان نڪتي هئي، جنهن کين ظالم طوفان کان بچايو هو...!

سندس زبان کي خاموشي جا تالا لڳي ويا هئا. نوري فقير جي گهڻو پڇڻ باوجود سپنا کيس ها جو هوڪرو به ڪونه ورائيو. نوري فقير سندس حواس کي سمجهي ورتو ۽ کيس آٿتون ڏيندي بستر تي آرام لاءِ ليٽائي ڇڏيائينس...! پر سپنا جي اکين کي آرام ڪٿي هو...!؟

هوءَ کٽ تي ليٽي اکيون ڦاڙي ڇت کي ڏسندي رهي هئي ۽ اٿهيءَ ڪيفيت ۾ هڪڙو ڏينهن ۽ هڪڙي رات ۾ لڃيو هئائين... جڏهن آسمان معمول تي موٽڻ وارو ٿيو تڏهن هوءَ اتان نڪري آئي هئي... روڊ تان پاڻي به گهٽ ٿي چڪو هو ۽ طوفان به پنهنجا ڪرتب ڏيکاري وڃي چڪو هو...! ماڻهن جي چهل پهل جاري هئي...! ٽيليفون ۽ بجلي جون تارون ۽ ڪنبا اڃا تائين روڊ تي پيل هئا.

ٺٽين واهه جي موري واري چوڪ وٽ ڪجهه فوجي گاڏين سان گڏ سول گاڏيون سامان سان ڀريون بيٺيون هيون.

اٿهيءَ چوڪ تي اخبارن تي ماڻهن جا ڳاهٽ لڳا پيا هئا. سمورا چهرا اداس، ويران ۽ رتل پئي لڳا...! تويه جون صدائون بلند ٿي رهيون هيون. سمنڊ ڪناري وڏي نقصان جا اخبارن تفصيل لکيا هئا. جن تي تبصرا پئي سپنا جي دل تيزي سان ڌڙڪي رهي هئي...!؟ هوءَ هاڻي ساموندي ڪناري تائين پهچڻ لاءِ بيتاب هئي...!

فوجي گاڏين سان گڏ امدادي سامان جون ٽرڪون سمنڊ طرف وينديون ڏسي ٻيهر سپنا جي زبان ڪلي پئي هئي...!

هن هڪ پنجابي رينجرس آفيسر سان ماٺائي ٻولي ۾ ڳالهائي کيس گڏ وٺي هلڻ لاءِ التجا ڪئي، جيڪا هن قبولي ورتي.

گاڏيون غريب آباد کان ڪلڻ روڊ تي آهستي آهستي هلڻ لڳيون ۽ سپنا فوجي جيپ ۾ ويٺي اهي تباهين جا منظر ڏسي دل ئي دل ۾ سڏڪندي پنهنجي رب کان پنهنجي ساجن جي زندگي لاءِ دعائون گهرندي رهي هئي—

روڊ تي اڃا تائين ايترو پاڻي بيٺل هو جو گاڏين جا ٽائر ان ۾ گم ٿي پئي ويا. شهر ڇڏڻ کانپوءِ هتي روڊن تي جتي قد آور وڻن ۽ بجلي جي ٿنڀن کي ڪريل ڏٺو اتي ڪيترائي پرديدار خاندان کلئي روڊ تي ويٺي امداد گاڏين ڏانهن امدادي نظرن سان نهاريندي پڻ ڏٺائون، روڊ جي پرواٽن ڳوٺن

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جو اجاڙ ڏسي انهن مضبوط دل فوجين جي اکين ۾ پڻ پاڻي اچي ويو، جن جنگين ۾ بارود سان دشمن ملڪ جا ڪيئي ويڙها ويران ڪيا هئا...!

..... ڪيڻ شهر کان نڪرندي پهرين طرف وڃڻ وقت اچا تائين روڊ تي ڪين ڪافي پاڻي نظر اچي رهيو هو ۽ جتان ڪجهه مٿانهين هئي ته اتي روڊ ٿڪل نظر آيو ٿي.

وڏي مشڪل سان جڏهن گاڏيون پهرين شهر جي پهرين چوڪ تي پهتيون هيون ته ڪين چوطرف سمنڊ نظر آيو هو ماڻهن جا انبوهه هڪ جاءِ تي گڏ ٿيل ڏسي سنڌن گاڏيون بيٺيون ته سپنا هڪدم گاڏي مان لهي انهيءَ مجموعي طرف ڊوڙي هئي.

هڪ ڊانسن ۾ ڪجهه لاشا پيل هئا، جن مان ڪجهه سڃاتو هئا ته ڪن جي سڃاڻپ ڪٺي بڻي وئي. اهي لاش انهيءَ ڪري ته رکيا ويا هئا جو ڪين دفنائڻ لاءِ ڪٿي سڪل زمين نٿي ملي...!

سپنا هين ماڻهن گڏ اٿين انهن لاشن جي منهن تان ڪپڙو هٽائي هڪ هڪ ڪري ڏسڻ لڳي هئي جڻ هوءَ انهن ۾ پنهنجي ساجن کي ٿي ڳوليندي هجي...! پر هوءَ انهن مان ڪنهن کي به سڃاڻي نه سگهي هئي.

اٿين انسانيت جا بي ڪفن لاشا ڏسي حساس دل رکندڙ سپنا جا حوصلا خطا ٿي پيا هئا...! هوءَ سڏڪا ڀري روئيندي هڪ دڪان جي پڳل ٻنيج جي ٽيڪ تي مٿو ٽيڪي چرين وانگي روئڻ لڳي هئي...

جڻ ڪيس ڪنهن يقين ڏياريو هجي ته سنڌس ساجن به انهيءَ طوفان جي لپيٽ ۾ ڪيڏانهن لڙهي ويو آهي...!؟

.....هڪ اجنبي چوڪريءَ کي اٿين روئندو ڏسي ڊاڪٽر محمد خان ڊانهنس وڌي آيو هو.

سنڌس پرڀرو ويهندي پنهنجائپ ۽ همدرديءَ مان پڇيو هئائين....

"ادڙي! توهان ڇو ٿا روئو....! ڇا توهان جا مائٽ به سمنڊ....!؟"

"توهان ڪٿي منهنجي ساجن کي ڏٺو......؟!"

سپنا چرين وانگي روئيندي ڊاڪٽر جي ڳالهه ڪٽيندي بي صبرائي مان پڇي ورتو.....!؟"

"ڪهڙو ساجن پيڻ.....؟ هتي ته ڪيترا ساجن ٺٺو رهي....!؟"

"اهوئي.....! جيڪو منهنجو ساجن آهي.....! هن مون کي ٻڌايو هو ته سنڌس سمنڊ ڪناري تي گهر آهي......؟!"

هوءَ جڻ بي خياليءَ ۾ ڳالهائي رهي هئي....!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڊاڪٽر محمد خان جڏهن ته سندس احساس ۽ جذبن کي سمجهي ورتو-!
ڪيس آٿت ڏيندي چيائين-!

"پر پيڻ، هي ته پهاڙي جو شهر آهي ۽ سمنڊ ته اڃا به اڳتي ٿيو."

"ته پوءِ مون کي سمنڊ ڏانهن وٺي هلو-!؟"

هوءَ هڪدم ٻنهي تان اٿي، ان طرف وڃڻ جو ضد ٿي ڪري.

ڊاڪٽر محمد خان سندس ضد ڏسي ساڻس گڏ هڪ امدادي گاڏي ۾ سمنڊ ڏانهن وڃڻ لڳي ٿو.

سمنڊ کان اڃا به ڪافي مفاصلي تي ڪجهه فوجي ۽ سول گاڏيون بيٺل هيون. انهن گاڏين ۾ ڪجهه لاش سڪي زمين تي دفنائڻ لاءِ رکيل هئا ۽ هڪ گاڏي ۾ ڪجهه بيمار ۽ زخمي ماڻهو امداد لاءِ تڙپي رهيا هئا-!

سپنا پهرين لاشن کي هڪ هڪ ڪري ڳوليو ۽ پوءِ زخمين ۾ پنهنجي ساجن کي ڳولڻ لڳي، پر ڪٿي به کيس ساجن نظر ڪونه آيو.

علائقو سڄو سمنڊ لڳو پيو هو ۽ سمنڊ اڃا تائين لاش ٻنهي اوڳاڇيا- رضاڪار پاڻي مان لاش ڪڍي گاڏين ۾ اڇلائي رهيا هئا- سپنا پاڻي ۾ ٻڏي کان ترندڙ ڪوئي ڪپڙو ڏسي ان کي پنهنجو ساجن سمجهي پاڻي ۾ ان لاش پٺيان جهاڳڻ لڳي ته ڊاڪٽر محمد خان به سندس پويان وڃڻ لڳو- هن انهيءَ نوجوان جي لاش کي پنهنجو ساجن سمجهي ٻانهن ۾ لپيٽيو ۽ کيس ڏسڻ لڳي هئي پر اهو به ڪنهن ٻي جو ساجن هو.

هن اهو لاش ڊاڪٽر ڏانهن وڌايو ته ڊاڪٽر انهيءَ لاش کي پنهنجي ٻانهن تي کڻي ورتو.

سپنا ٻيو ترندڙ ڪپڙو ڏسي اوڏانهن وڌڻ چاهيو پر پاڻي جي گهرائي ۾ وڃڻ کان کيس ڊاڪٽر محمد خان روڪي ورتو ۽ ٻئي واپس گاڏين طرف اچي نڪتا هئا.

سپنا جا لڙڪ ۽ سڏڪا خاموش ٿي چڪا هئا. مايوس چهري تان زندگي جون رونقون غائب ٿي چڪيون هيون. شايد هن جي من مندر ۾ ٽمڪندڙ اميدن جا ڏيئا به طوفاني هوائن اجهائي ڇڏيا هئا-!

ڊاڪٽر محمد خان سندس اکين ۾ نهاريندي چيو.

"پيڻ، مون کي اميد آهي ته توهان جو ساجن ضرور سلامت هوندو ۽ اهو توهان سان ضرور ملندو-!"

سپنا دلشڪسته لهجي ۾ ورائيو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"ادا، مون کي منهنجي نصيبن تي پورو يقين آهي- مون کان اڄ تائين جيڪو به سهارو ڇنو آهي- سو واپس ڪڏهن به نه ملي سگهيو آهي- توهان ٺلا ڄاڻو پاڻ... مان ڏاڍي بدنصيب عورت آهيان...!"

۽ پوءِ سندس اکڙيون ڀرجي اچڻ لڳيون.

ڊاڪٽر محمد خان سندس همٿ وڌائڻ لاءِ چيو ته:

"پيٽا بحيثيت هڪ پاڻ جي، ڇا آئون توهان جي ڪنهن ڪم اچي سگهان ٿو...؟"

"توهان مون کي جيڪڏهن سيوهڻ تائين پهچائي سگهو ته...!؟"

سپنا جملو پورو ڪرڻ کان پهرين وڏو ساڏڪو ڀري گاڏي جي رننڪ تي پاٿهن رکي ان تي پيشاني ٽيڪي روئڻ لڳي هئي...!؟

— ڊاڪٽر محمد خان جو اندر ڏک ۾ ڀرجي آيو هو هن رومال سان پنهنجا لڙڪ اگهندي روئيندڙ سپنا جي مٿي تي شفقت جو هٿ رکندي چيو-

"اچو مون سان پيٽ— آئون توهان کي ضرور پنهنجي منزل تي پهچائيندس...!"

—۽ سپنا! ناميد قدمن سان هلندي آخري نظر پيرحمر سمنڊ ڏانهن ايئن نهاريو هو— ڄڻ سمنڊ کي ساڄن جي پارت ڪندي هجي...!

.... ۽ ڪجهه عرصي کان پوءِ اها ئي قلندر ڄاڻي "سپنا" قلندر جي مزار تي ملنگياڻي جي روپ ۾ نظر آئي هئي.

وارن ۾ مٽي، ڄا مينڻ جهڙا ته جهيل،

سانوڻ وڏو ۽ ميرو جيو پاٿل.

پاٿهن ۾ وڏا وڏا ڪارا ڪنگڻ،

ڪنڌ ۾ رنگين منڪن وارا ڳاٽا،

پير اگهاڙا...! - ۽ ڳاڙهيون اوجاڳيل اکيون.

سوني دروازي جي ڀرواري ديوار کي ٽيڪ ڏيئي خاموش ۽ گم سم ويٺل الهيءَ اٿي ۽ مست عورت کي "قلندر جي گونگي ملنگياڻي" سڏيو پئي ويو...!؟

The End

23-03-2006

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

عزيز پنهور جي قلم انهي ناول ۾ ڪمال ڪيو آهي. پڙهڪي ويل سپنا ادب جي دنيا ۾ هڪ اهڙو ناول آهي جيڪو انهي ناول جو هڪ پنو پڙهندو ته ٻيو پنو پڙهڻ لاءِ دل بيچين ٿيندي. اينءَ ٿي سڄو ناول عزيز دلچسپ ناهي جڙيو آهي. ڪڏهن اسلام آباد وري ڪڏهن بدين سان اچي ناول کي ملايو اٿس.. واه عزيز واه اهڙي منظرنگاري ڏسي پڙهندڙ جڏهن هڪ پل لاءِ پنهنجون اکيون بند ڪري ٿو ته پاڻ کي يا ته جسٽس نعيم جي ڪورٽ ۾ محسوس ڪري ٿو يا لعل قلندر جي نگري تي يا وري لاڙ پٽي جي سپاجهڙن ماڻهن جي شهر بدين جي رودن تي سپنا جي پويان. پويان گهمندي ڏسو ٿو..

شال عزيز صاحب جي لکڻ جو اهو ڪمال جاري ساري رهي. اسان مداحن لاءِ وري. وري ڪا نئين شئي آڻيندو رهي.

سرتاج جمالي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

[illegible] جي [illegible] مقدس بڻائي جهڙو سحر
رکندڙ آڱرين جي محنت ملنسار ۽ ظاهري خوبصورتي ڏياري
۽ هڪ [illegible] عبدالعزيز پنهور ڀرڙ [illegible]
جي [illegible] محمد ملڪاڻي [illegible]
شريف ۾ 1972 [illegible]
[illegible]
[illegible]
ادبي سياسي ۽ [illegible] ملاقاتي ۽ [illegible]
سو سنڌ زندگي [illegible] سنڌ ۾ [illegible] جي مشهور دانشور
آيا آهن هن [illegible] پنهنجي عمر [illegible] لکڻين
لکڻ شروع ڪيون جنهن سنڌي [illegible] سهڻا سخن
عام معلومات ۽ لطيفا لکندا هئا جيڪي هن جي مختلف اخبارن ۽
رسالن جي ادبي صفحن ۾ لکڻ شروع ڪيو 1992ع ۾ عزيز
صحافت ۾ باقاعده پير پاتو ۽ 1998ع ۾ عزيز کي ادبي دنيا
پنهنجو ڪتاب عزيز پنهور [illegible] پنهنجين دوستن کي [illegible]
[illegible] سيڪارو آهي اڄ ملڪاڻي شريف ۽ [illegible] پريس
ڪلب سان گڏ علم ۽ ادب سان [illegible] بلاشڪ عزيز
پنهور جي ان محنت جو ثمر ۽ سرمايو آهي
عزيز پنهور صاحب علم، صاحب ادب، صاحب القلم
صاحب اولاد، صاحب [illegible] صاحب [illegible] ۽ صاحب
حيثيت يعني سڀ ڪجهه آهي پر سنڌي [illegible] ڪان اها
خواهش هئي ته هو صاحب ڪتاب بڻجي [illegible]
زندگي جي اها خواهش پوري ٿي رهي آهي [illegible]
[illegible] علمي ۽ ادبي سفر هميشه جاري رهندو

[illegible] ملڪاڻي
24 4 2007

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت

www.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت جو مشن ۽ مقصد سنڌي ٻوليءَ جي ڊجيٽلائيزيشن ۽ پکيڙ کي وسيع ڪرڻ آهي ۽ پڻ دنيا سان گڏ سنڌس رفتار سان هلڻ جو سانباهو آهي، ڇو ته تاريخ هميشہ انهن قومن جو احترام ڪيو آهي جن پنهنجي علمي سرمائي جي حفاظت ڪئي آهي. سنڌ سلامت پڻ پنهنجي ٻوليءَ جي بقاء خاطر سنڌي ٻوليءَ ۾ لکيل قيمتي ۽ ناياب ورثي کي ضايع ٿيڻ کان بچائڻ ۽ ان کي نہ رڳو محفوظ رکڻ پر پنهنجي اديبن، ليکڪن، محققن ۽ شاعرن جي علم، هنر ۽ تخليقن کي ڊيجيٽلائيز ڪندي دنيا جي ڪنڊ ڪڙڇ ۾ موجود سنڌين تائين مفت ۾ آسانيءَ سان پهچائڻ جو عزم ڪيو آهي.

اسان جي خواهش هئي تہ سنڌي مواد تي مشتمل هڪ اهڙو ڪتاب گهر قائم ڪجي جتي هر موضوع تي مشتمل ڪتاب موجود ملن. ڪتابن کي ڳولڻ ۽ ڊائونلوڊ ڪرڻ آسان هجي ۽ اينڊرائيڊ سميت آئي فون يا ونڊوز آپريٽنگ سسٽم سميت هر قسم جي ڊوائيس تي آساني سان آن لائين پڻ پڙهي سگهجي.

۽ اهو سڀ ”سنڌ سلامت ڪتاب گهر“ ذريعي ئي ممڪن ٿي سگهيو. اميد تہ سنڌ سلامت ڪتاب گهر ذريعي سموري دنيا ۾ موجود سنڌي نہ صرف ڀرپور لاڀ حاصل ڪندا پر سنڌ سلامت ڪتاب گهر کي وڌيڪ فائديمند بنائڻ لاءِ پنهنجو ڀورو ساٿ نڀائيندا.

books.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت ڪتاب گهر جي اينڊرائيڊ اپليڪيشن پلي اسٽور جي هن لنڪ تان ڊائونلوڊ ڪريو:

https://play.google.com/store/apps/details?id=com.sindhsalamat.book